

ALMANACH 1904

ANTONI LOPEZ Editor
BARCELONA

1 PESSETA

ALMANACH

DE

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

IMPREMPTA
LA CAMPANA Y LA ESQUELLA
CARRER DEL OLM, 8
— BARCELONA —

ALMANACH ESQUELLA DE LA TORRATXA 1904

XVI DE SA PUBLICACIÓ

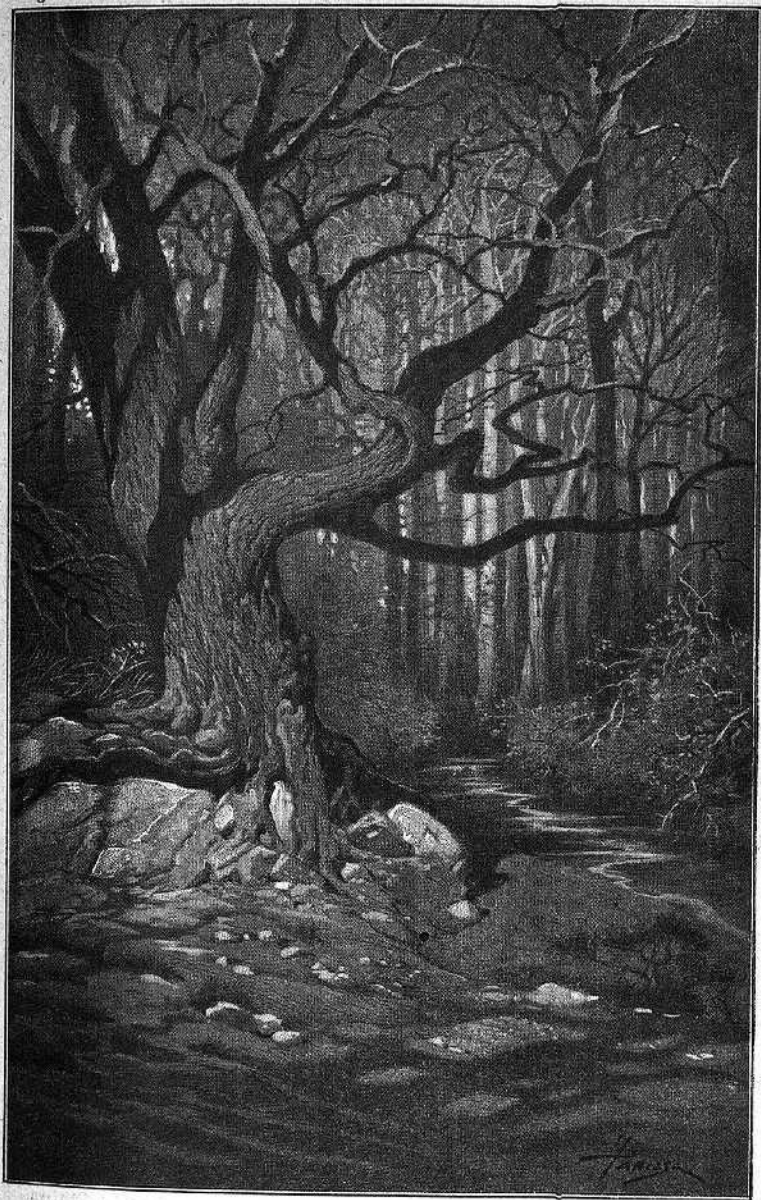
ANTONI LOPEZ
-EDITOR-
RAMBLA DEL MITJ
-20-

BRUNET

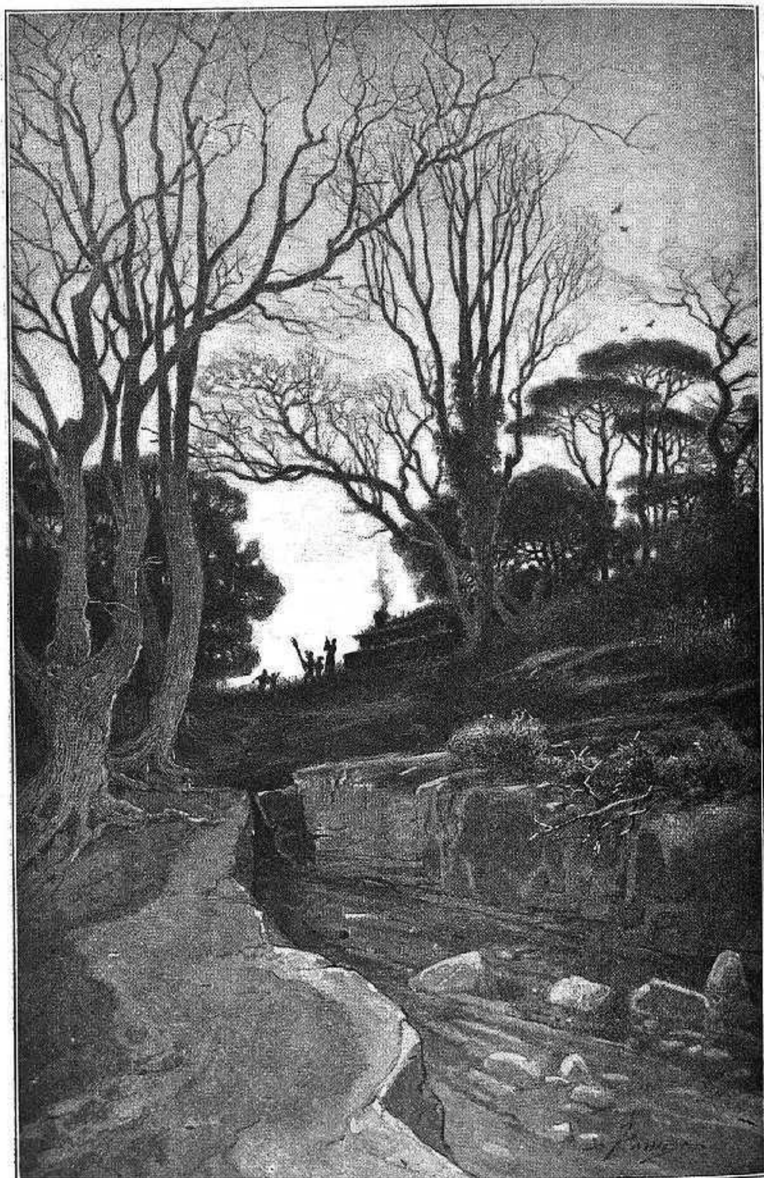
LLIBRERIA ESPANYOLA
BARCELONA

BRU NET
ES PROPIETAT

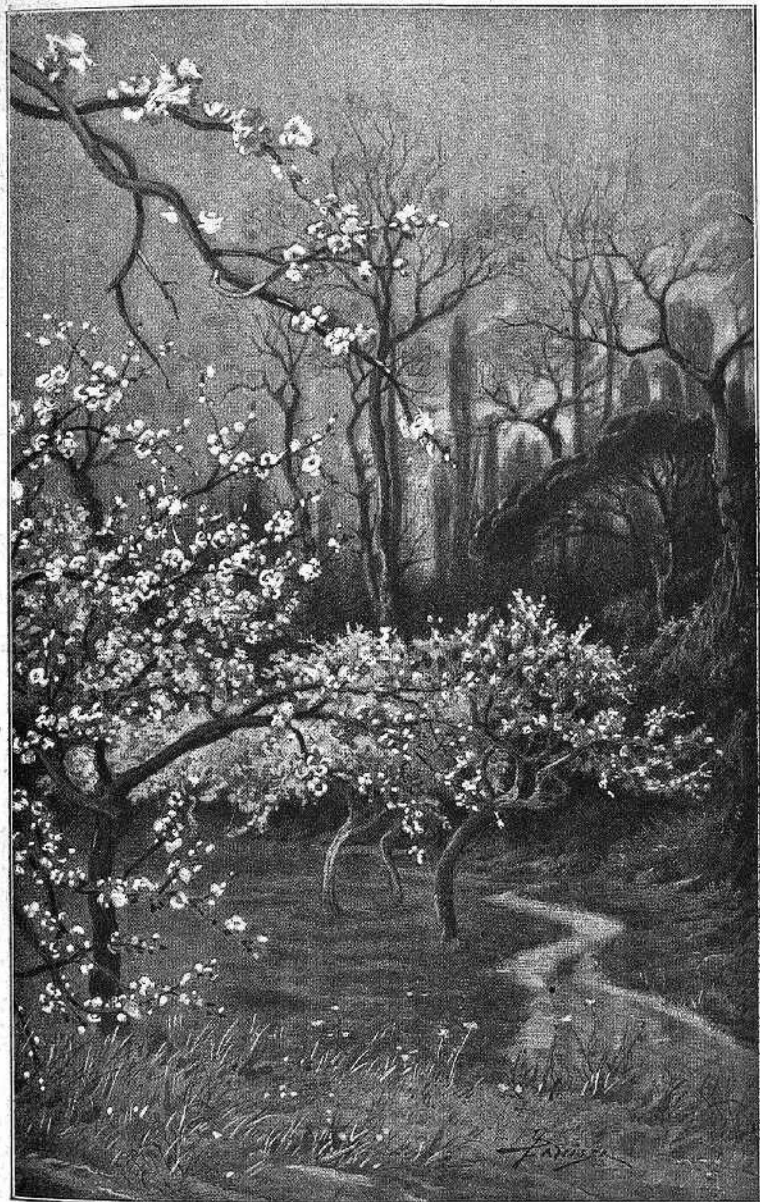
JANER

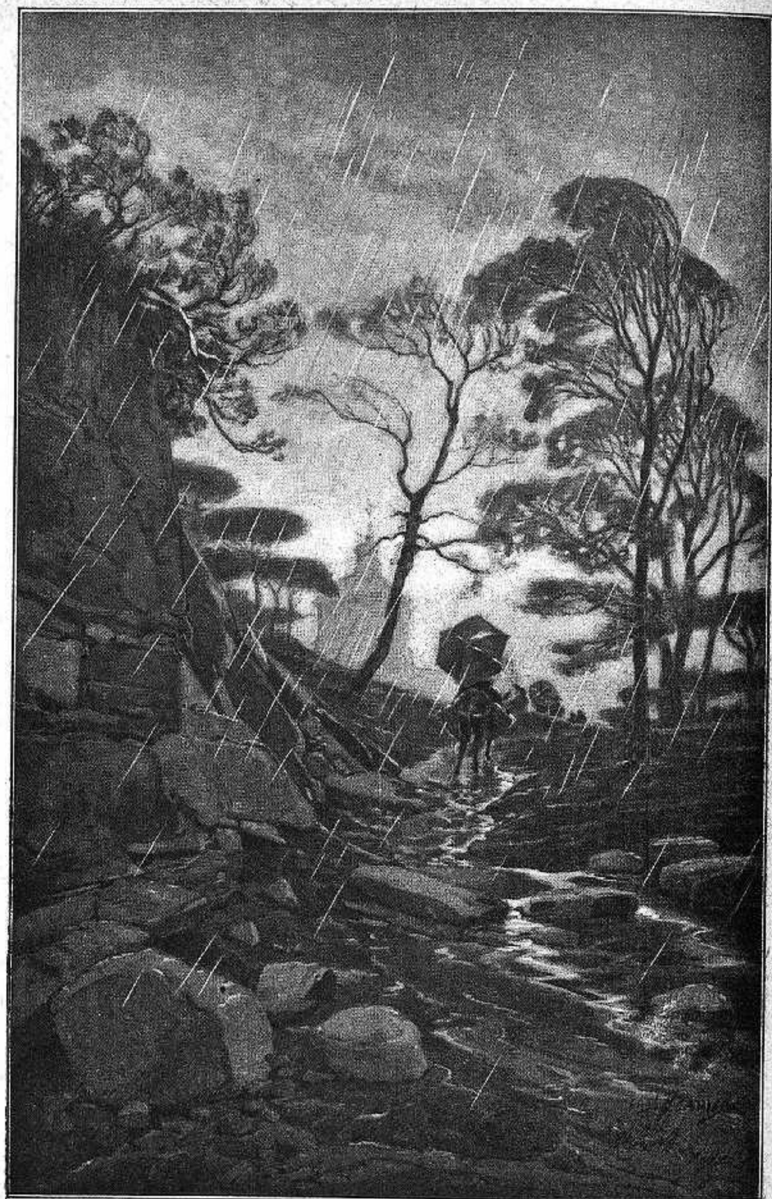
Dibuix de J. Pahissa

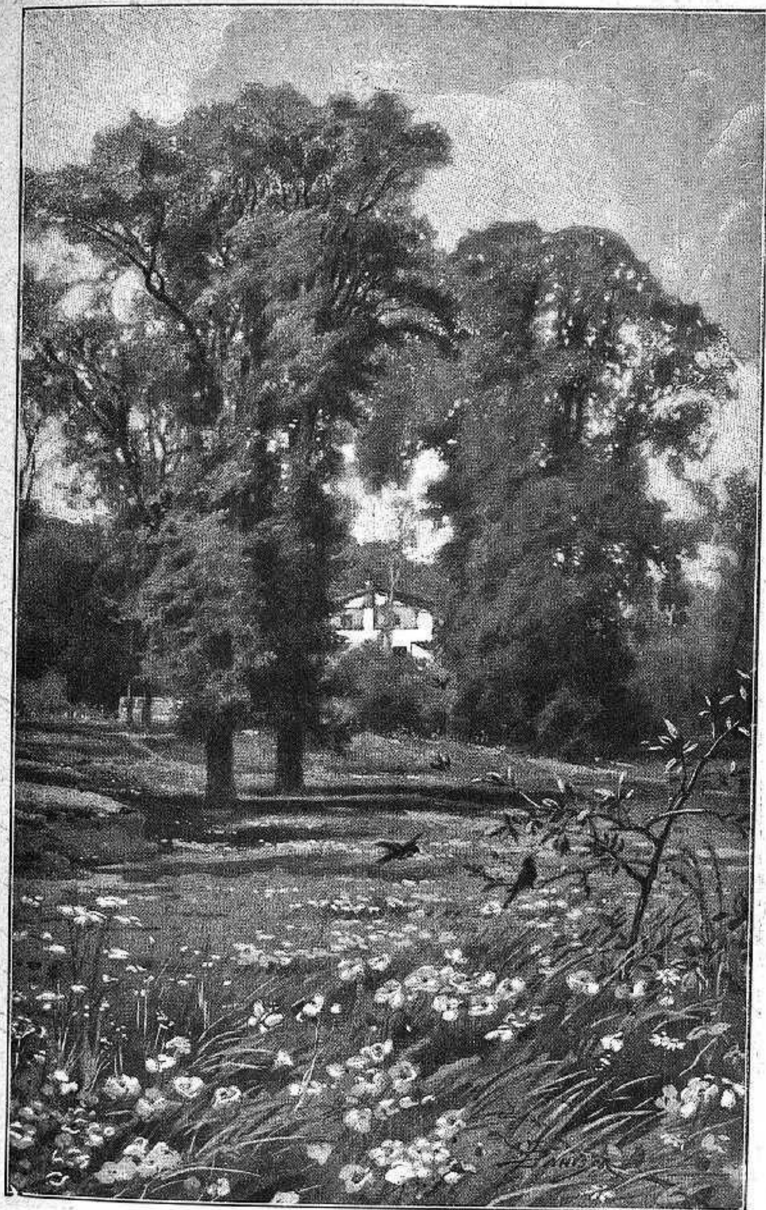
Dibuix de J. Pahissa

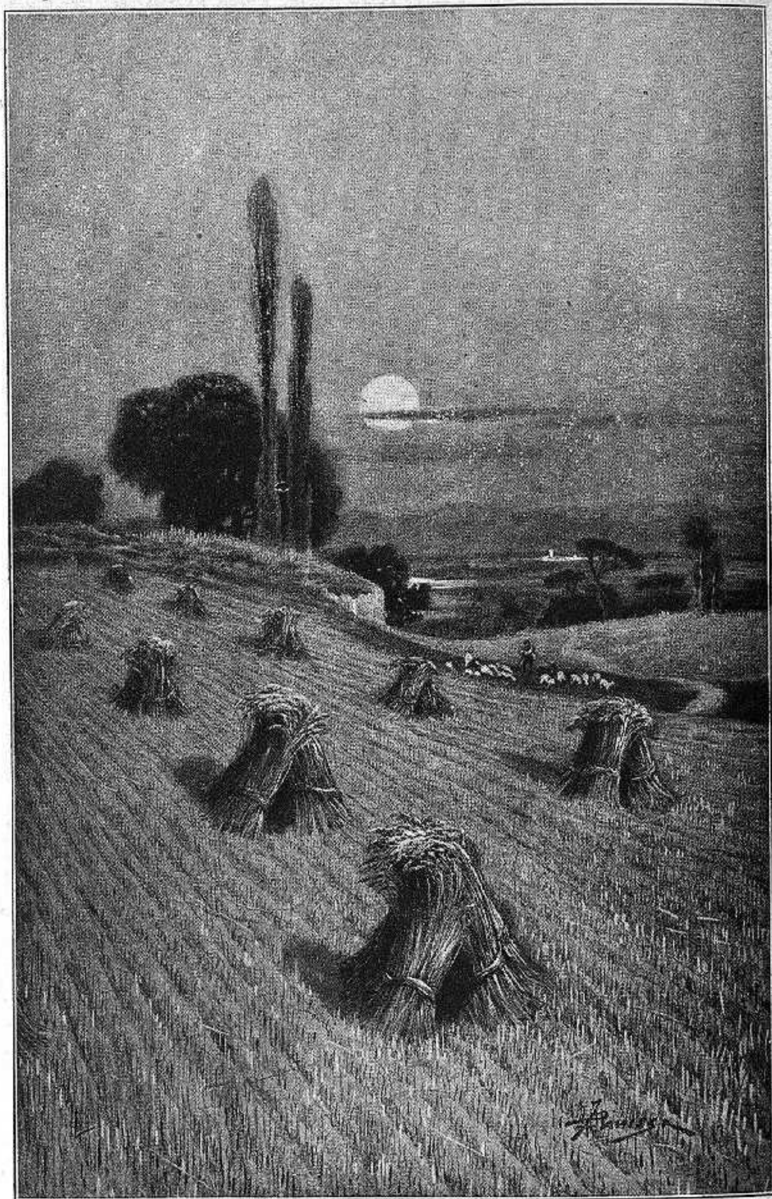
Dibuix de J. Pahissa

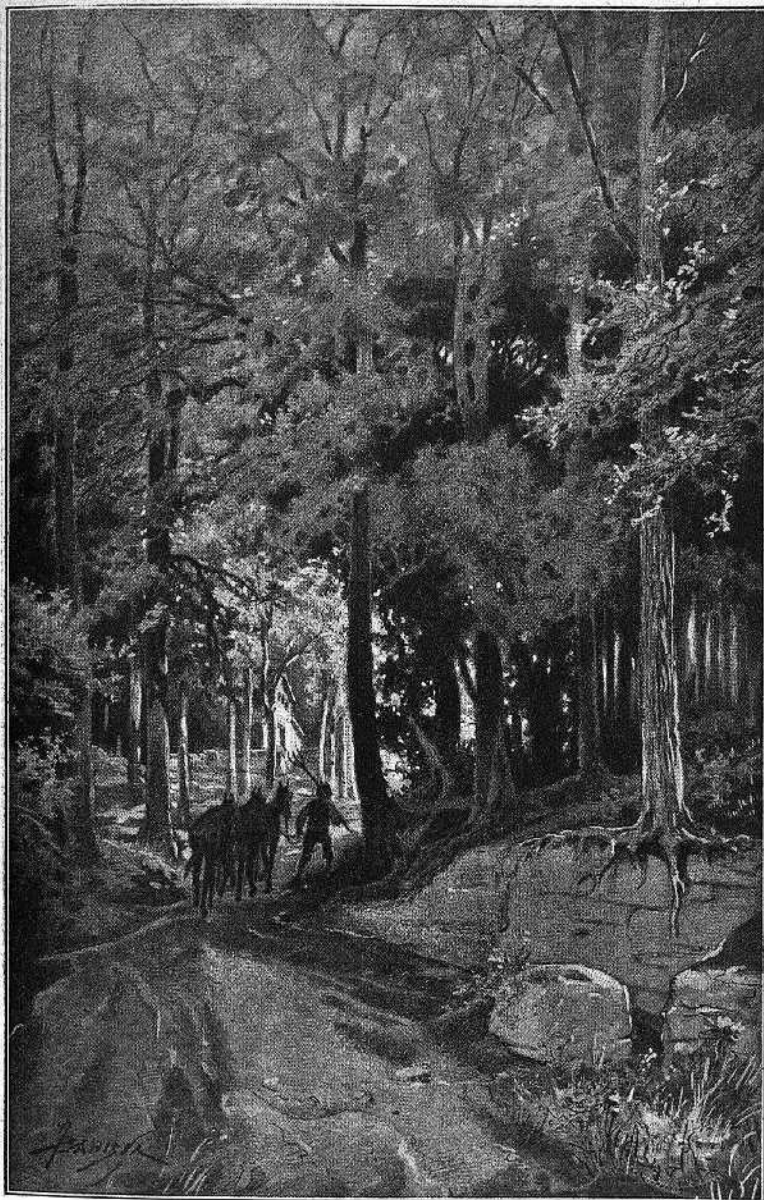
Dibuix de J. Pahissa

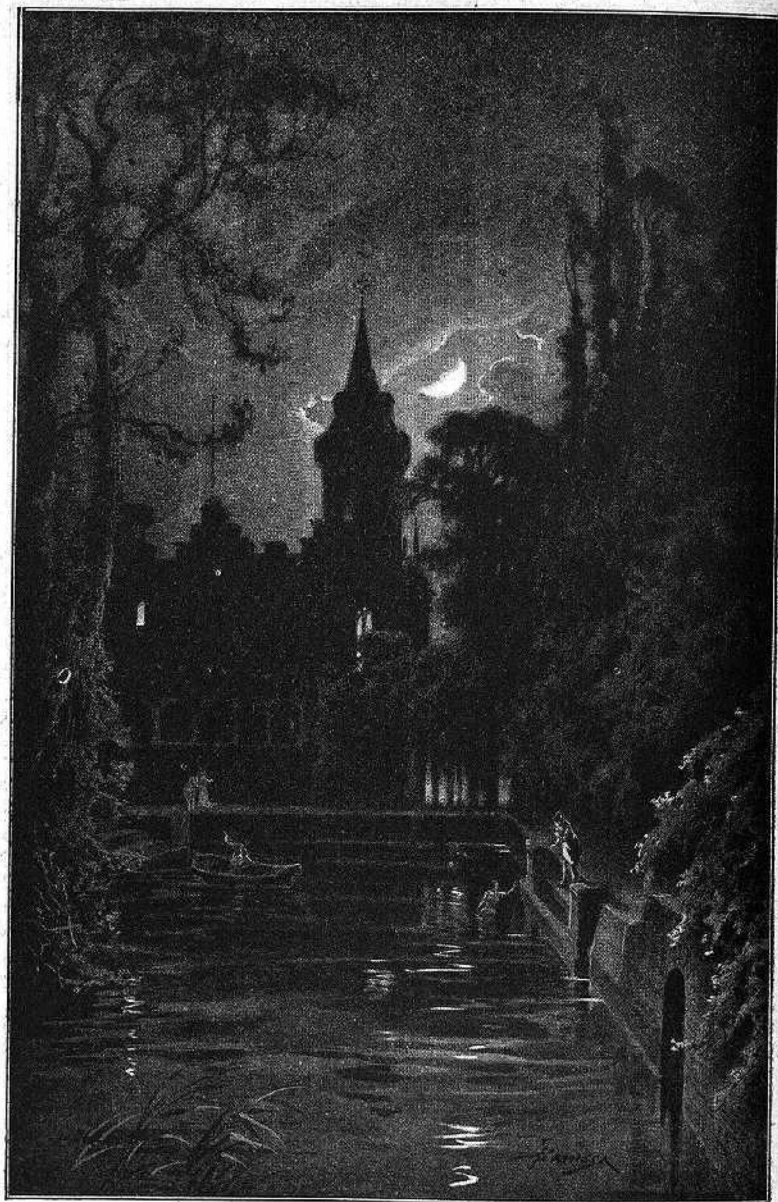
Dibuix de J. Pahissa

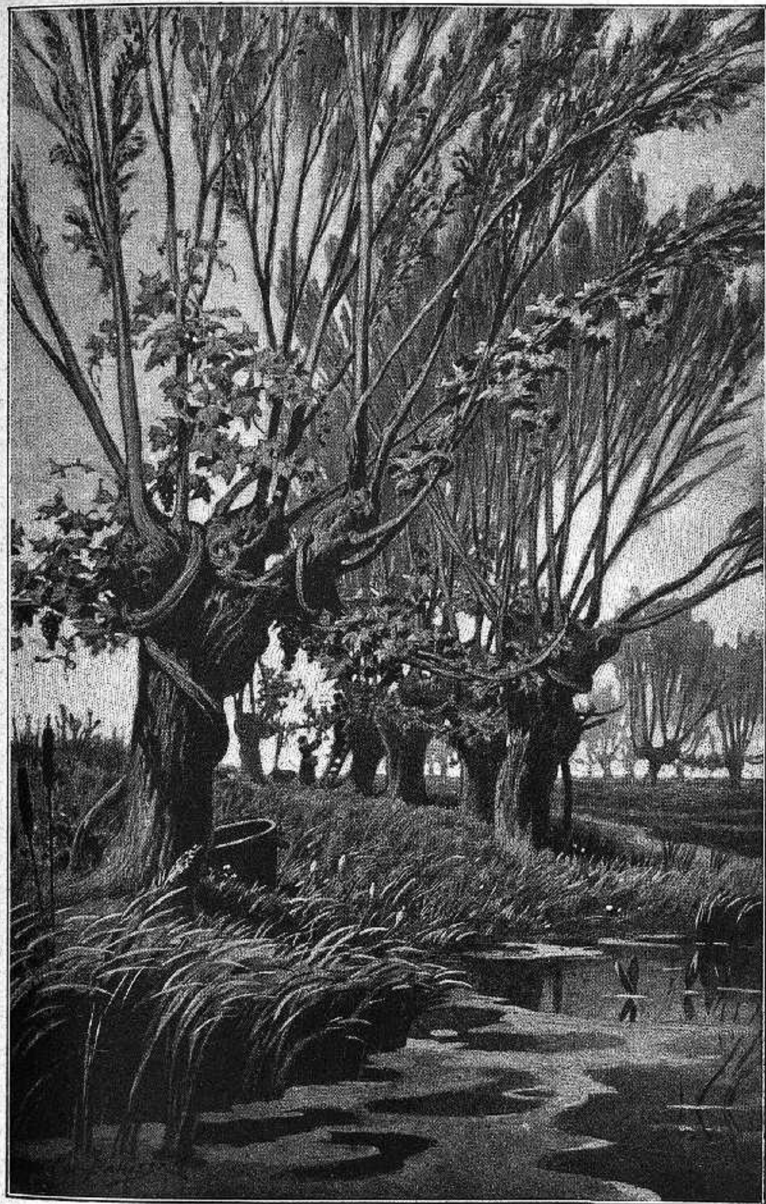
Dibuix de J. Pahissa

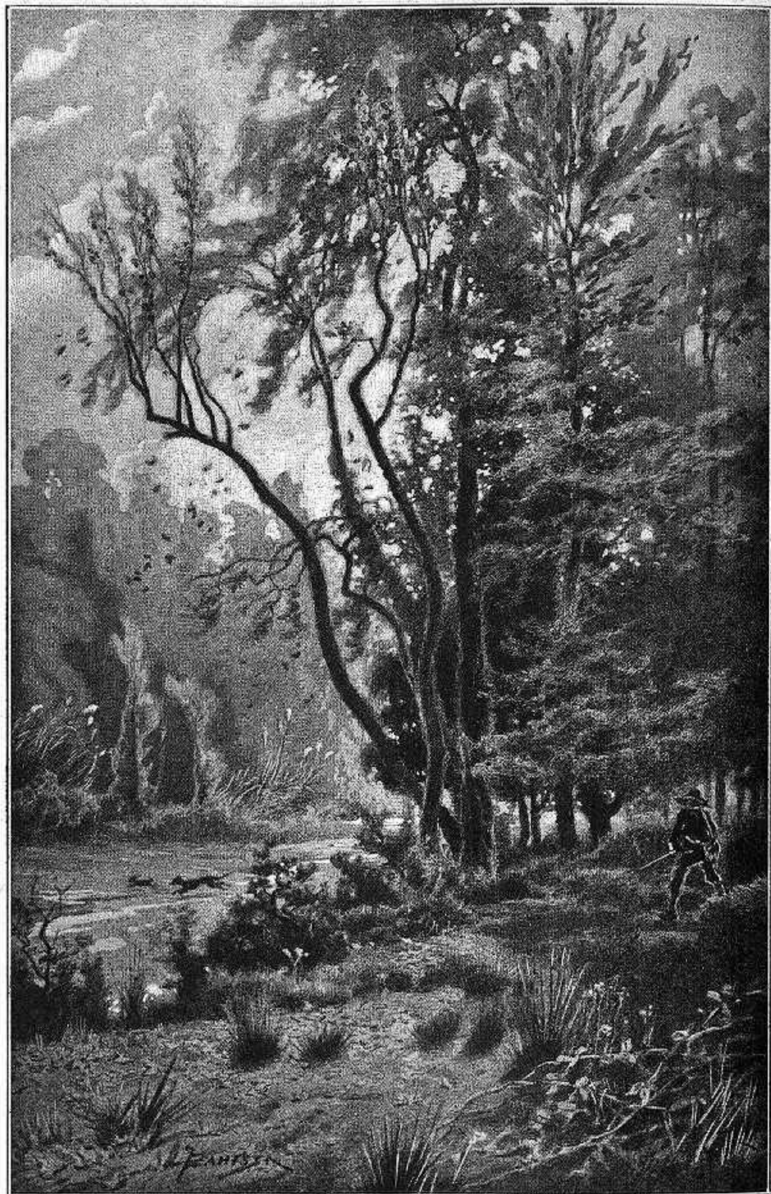
Dibuix de J. Pahissa

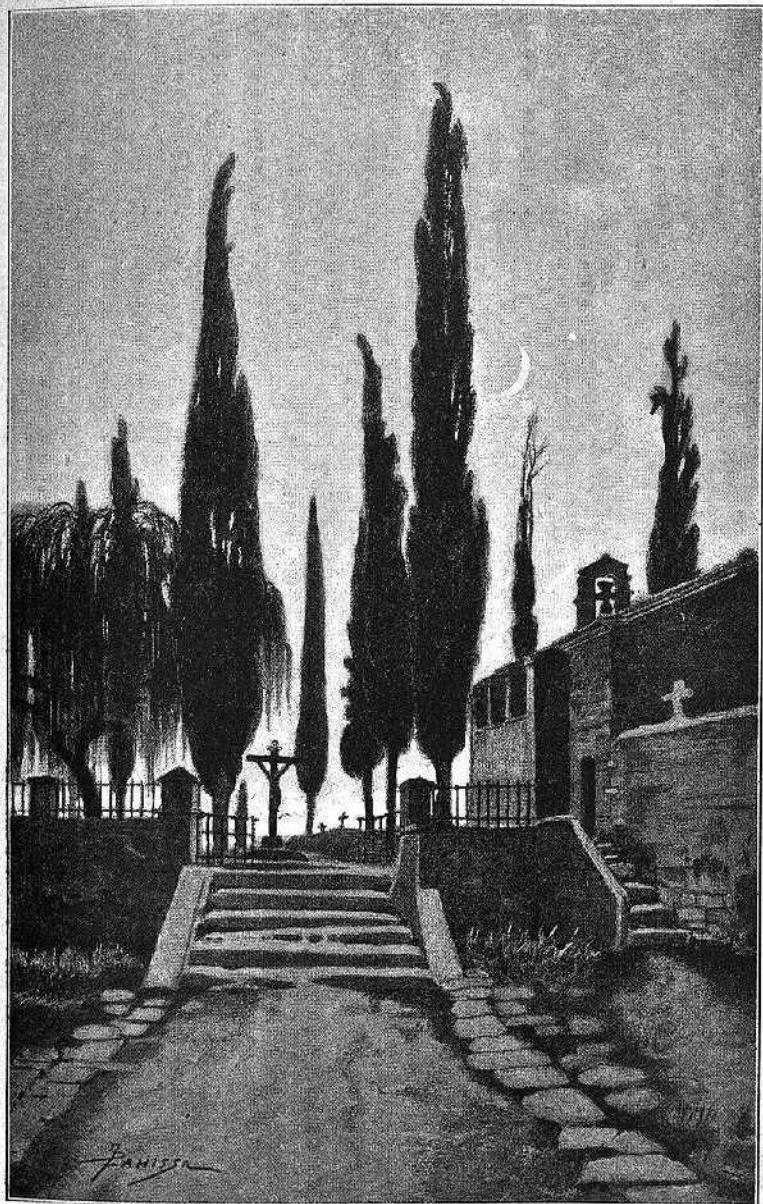
Dibuix de J. Pahissa

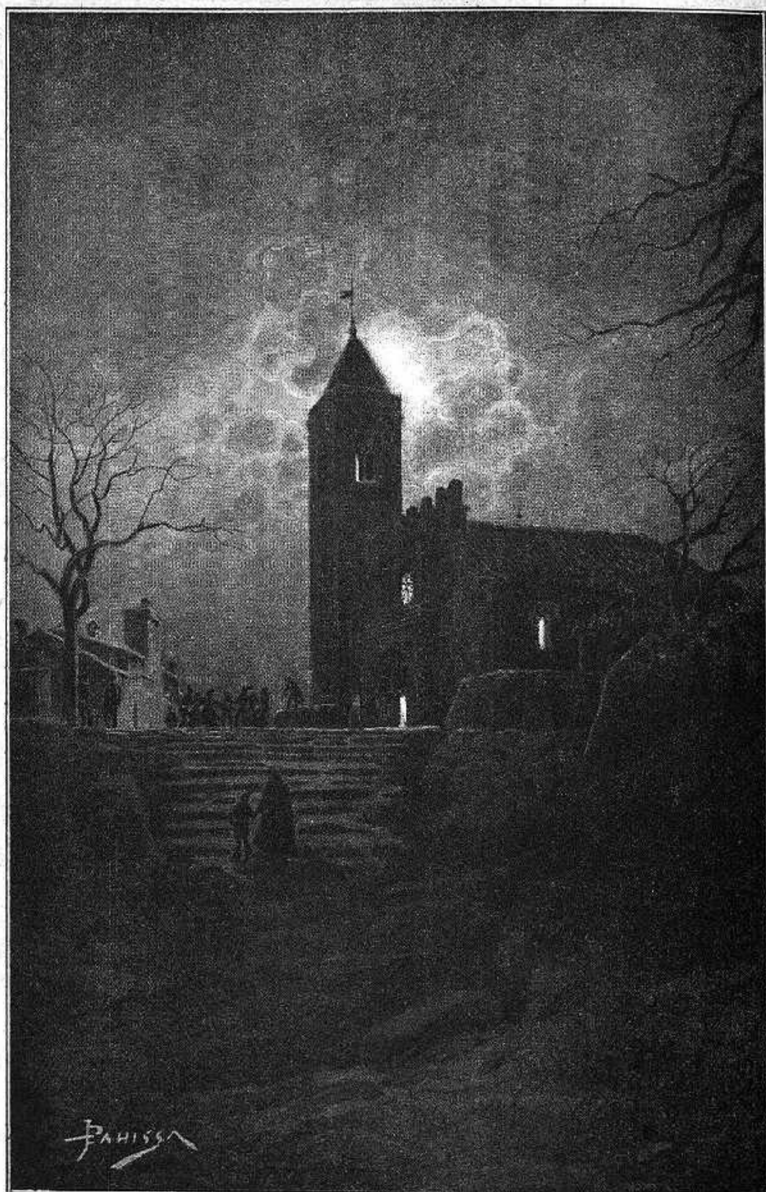
Dibuix de J. Pahissa

Dibuix de J. Pahissa

Dibuix de J. Pahissa

Dibuix de J. Pahissa

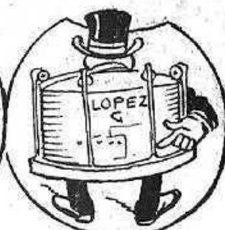
ZODÍACH MUNICIPAL (per *Ll. Brunet*)

Aries.

Tauro.

Géminis.

Cáncer.

Lleó.

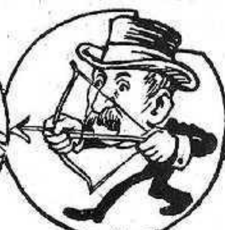
Virgo.

Balansa.

Escorpí.

Sagitari.

Capricorni.

Aquari.

Piscis.

JANER

1 Div ✠ La Circ. de N. S. Jesucrist
2 Dis. s. Macari ab. y s. Isidoro b. y mr
3 Dium. s. Daniel mr. y sta. Genoveva.
4 Dill. s. Rigoberto b. y sta. Benita mr
5 Dim. s. Telesforo p. y mr. y s. Simeó
6 Dimec ✠ La Adoració dels tres reys.
7 Dij. s. Ramón de Penyafort, confessor
8 Div. sts. Teófilo diaca, Máxim y Eladi
9 Dis. s. Marcelino b. y sta. Basilisa mr
10 Dium. s. Gonzalo de Amarante cf.
11 Dill. s. Higini p. mr. y s. Alejandro b.
12 Dim. s. Benito ab. y sta. Taciana mr
13 Dimec. s. Gumersindo mr. y s. Leonci
14 Dij. s. Hilari b. y el beato Bernardo
15 Div. s. Pau ermitá y sta. Secundina.
16 Dis. s. Fulgenci b. y s. Marcelo p.
17 Dium. Lo Dolcíssim Nom de Jesús
18 Dill. La Cátedra de s. Pere en Roma.
19 Dim. s. Canuto rey y sta. Germana mr
20 Dimec. s. Fabiá papa y s. Sebastiá mr
21 Dij. s. Fructuós b. y sta. Ignés verge
22 Div. s. Vicens espanyol y s. Gaudenci.
23 Dis. s. Ildefonso arquebisbe de Toledo.
24 Dium. La Sagrada Familia y s. Tirso.
25 Dill. La Conversió de s. Pau apóstol
26 Dim. s. Policarpo b. y sta. Paula vda
27 Dimec. s. Joan Crisóstomo bisbe.
28 Dij. s. Juliá b. de Cuenca y s. Cirilo b.
29 Div. s. Francisco de Sales y s. Valero.
30 Dis. sta. Martina vg. y mr. y s. Felix
31 Dium. s. Pere Nolasco cfr. y s. Saturni

FEBRER

1 Dill. s. Ignaci b. y mr. y sta. Brígida.
2 Dim. ✠ La Purificació de Nostra Senyora y s. Corneli
3 Dimec. s. Blay b. y mr. y s. Oscar bisbe
4 Dij. s. Andreu Corsino b. y confesor
5 Div. sta. Agueda y sta. Calamanda vg.
6 Dis. sta. Dorotea y sta. Revocata mrs
7 Dium. s. Romualdo abat y s. Ricardo
8 Dill. s. Joan de Mata fdr. y s. Juvenci
9 Dim. sta. Apolonia vg. y s. Fecundo
10 Dimec. s. Guillem y sta. Escolástica
11 Dij. Los set sants servents de María
12 Div. sta. Eulalia vg. y sta. Humbelina
13 Dis. s. Benigne mr. y s. Fulcrán.
14 Dium. s. Valentí mr. y el beato Joan B. de la Concepció
15 Dill. sts. Faustino, Jovita y Sever mrs.
16 Dim. s. Juliá y 5,000 companys mártirs.
17 Dimec. *de Cendra.* s. Pere Tomás bisbe
18 Dij. s. Simeó b. y la beata Cristina vg
19 Div. s. Conrat y s. Alvaro mártirs.
20 Dis. s. Lleó b. y stas. Irene y Paula.
21 Dium. *I de Quar.* s. Maximiniá.
22 Dill. La cátedra de s. Pere en Antioquía
23 Dim. s. Pere Damiá b. y sta. Margarita.
24 Dimec. s. Modest b. y s. Edilbert.
25 Dij. s. Matías apóstol y s. Avertano cfr
26 Div. Ntra. Sra. de Guadalupe de Méjich
27 Dis. s. Leandro arq. y s. Baldomero ab
28 Dium. *II de Quar.* s. Roman ab. y fdr
29 Dill. s. Mocari mr. y sta. Elena verge

MARS

1 Dim. L' Angel de la Guarda. s. Rosendo
2 Dimec. sts. Simplici p. y Absalón mr
3 Dij. sts. Hemeteri, Celedoni y Medin
4 Div. sts. Casimiro rey y Lucio b. y m.
5 Dis. Lo beato Nicolau Factor y s. Just
6 Dium. *III de Quar.* s. Olaguer b. y s. Cirilo
7 Dill. s. Tomás de Aquino y sta. Perpetua
8 Dim. s. Joan de Deu y sta. Ercnia vg
9 Dimec. s. Paciá b., y sta. Francisca
10 Dij. sts. Meliton, Cipriá y Pau mrs.
11 Div. sts. Eulogi y Constantí y s. Benet
12 Dis. s. Gregori 'l Magne dr.
13 Dium. *IV de Quar.* sta. Cristina vg.
14 Dill. stas. Matilde reyna y Florentina
15 Dim. sts. Madrona vg. y s. Raimond
16 Dimec. sts. Heribert b. y Julián mr
17 Dij. sts. Patrici y Joseph de Arimatea
18 Div. sts. Gabriel y Salvador de Horta
19 Dis. ✠ Sant Joseph, espós de N.ª Sra
20 Dium. *de Passió.* sts. Niceto y Ambrós
21 Dill. s. Benet y sts. Frederich y Amador.
22 Dim. sts. Deogracias b. y Bienvenido
23 Dimec. Lo beato Joseph Oriol cfr.
24 Dij. sts. Agapito, Rómulo y Simeón
25 Div. ✠ La Anunciació de Nostra Sra
26 Dis. sts. Cástulo, Teodosio y Braulio b.
27 Dium. *de Rams.* sts. Ruperto b. y Joan
28 Dill. sts. Sixto III p. y cf. y Timoteo
29 Dim. sts. Eustasi ab. y Segundo mr.
30 Dimec. sts. Joan Clímaco y Pastor abs.
31 Dij. *Sant* stas. Balbina y Cornelia vgs.

ABRIL

1 Div. *Sant.* s. Venanci, y sta. Teodora.
2 Dis. *Sant.* s. Francisco de Paula cfr
3 Dium. Pasqua de Resurrecció y s. Benet de Palermo
4 Dill. sts. Isidoro arq. Platón y Toribio
5 Dim. s. Vicens Ferrer y sta. Emilia
6 Dimec. sts. Celestí, Guillem y Sixto
7 Dij. sts. Epifani b. y mr. y Saturni b.
8 Div. sts. Albert el Magne b. y Dionisi
9 Dis. sts. María Cleofé y s. Marcelo b.
10 Dium. sts. Ezequiel profeta y Terencio.
11 Dill. sts. Lleó I el Magne p. y Isaac f
12 Dim. sts. Victor, Zenón y Sabas mrs.
13 Dimec. s. Hermenegildo rey de Sevilla.
14 Dij. sts. Tiburci y Valeriá y sta. Domnina
15 Div. stas. Basilisa, Anastasia y Elena
16 Dis. s. Toribi b. y sta. Engracia vg
17 Dium. La divina Pastora y s. Anicet p.
18 Dill. s. Eleuteri b. y mr. y sa mare Antia.
19 Dim. sta. Vicenta de Colibre y Lleó IX
20 Dimec. sta. Ignés de Monte Puleiano.
21 Dij. sts. Anselm b. y Apoloni y Silvio.
22 Div. La Vergé de las Angunias. s. Cayo.
23 Dis. s. Jordi mr. patró de Catalunya.
24 Dium. Nostra Senyora de Montserrat.
25 Dill. s. March ev. y sta. Franca vg.
26 Dim. sts. Cleto y Marcelino papas mrs.
27 Dimec. sts. Pere Armengol y Anastasi
28 Dij. sts. Prudenci b. y Pau de la Creu
29 Div. sts. Pere de Verona mr. y Robert
30 Dis. sta. Catarina de Sena y s. Pelegri

MAIG

1 Dium. s. Felip y s. Jaume apóstols
2 Dill. s. Antimo mr. y s. Atanasi b. y dr.
3 Dim. La Invenció de la Santa Creu
4 Dimec. sta. Mónica vda. y s. Floriá mr
5 Dij. La Conversió de sant Agustí.
6 Div. S. Joan Ante-Portam Latinam.
7 Dis. s. Estanislao b. y sta. Flavia vg.
8 Dium. La Apar. de s. Miquel Arcángel.
9 Dill. s. Gregori Nazianceni b. y dr.
10 Dim. s. Antonino b. y el beato Job ab.
11 Dimec. sts. Florenci y Eudald mrs.
12 Dij. ✠ La Ascensió del Senyor.
13 Div. s. Pere Regalat cf. y s. Mucio.
14 Dis. s. Bonifaci mr. y s. Pacomi ab.
15 Dium. s. Isidro Llaurador p. de Madrit
16 Dill. s. Joan Nepomuceno mr
17 Dim. s. Pasqual Bailón y sta. Claudia
18 Dimec. s. Félix de Cantalici cf.
19 Dij. s. Pere Celestí y s. Ivo advocat.
20 Div. s. Bernardí de Sena y s. Baudili.
21 Dis. s. Secundí mr. y sta. Virginia vg
22 Dium. Pasqua de Pentecostés.
23 Dill. La Aparició de s. Jaume apóstol
24 Dim. stas. Susana y Marciana mrs.
25 Dimec. sta. Magdalena de Pazis vg.
26 Dij. s. Felip Neri y s. Eleuteri p.
27 Div. s. Joan I p. y el venerable Beda.
28 Dis. sts. Just y Germán b. y Emilio mr
29 Dium. La Santíssima Trinitat.
30 Dill. s. Fernando rey d' Espanya
31 Dim. Ntra. Sra. del Amor Hermós.

JUNY

1 Dimec. sts. Simeó y Fortunato mrs.
2 Dij. ✠ SS. Corpus Christi y s. Marceli
3 Div. s. Isaach monjo y sta. Paula
4 Dis. s. Francisco de Caracciolo fr.
5 Dium. s. Bonifaci arq. y s. Apoloni mr
6 Dill. s. Norberto b. y sta. Cándida mr
7 Dim. sts. Jeremías m. y Robert mr
8 Dimec. s. Salustiá cf.
9 Dij. sts. Primo y Feliciá mrs.
10 Div. El Sagrat Cor de Jesús.
11 Dis. sts. Bernabé, Félix y Fortunato.
12 Dium. sts. Onofre y Joan Sahagún cf
13 Dill. s. Antoni de Padua cf.
14 Dim. s. Basili 'l Gran b. y sta. Digna.
15 Dimec. sts. Vito y Modesto mrs.
16 Dij. s. Quirico mr. y sta. Lutgarda vg.
17 Div. sts. Manel, Sabel é Ismaels mrs.
18 Dis. sts. March y Marcelino mrs.
19 Dium. sts. Gervasi y Protasi mrs.
20 Dill. s. Silveri p. mr. y sta. Florentina.
21 Dim. s. Lluis Gonzaga cf.
22 Dimec. s. Paulino b. y s. Acaci mr.
23 Dij. s. Félix y sta. Agripina vg. y mr
24 Div. La Nativitat de Sant Joan Baptista.
25 Dis. s. Guillem cf. y sta. Orosia vg.
26 Dium. sts. Joan y Pau germans mrs.
27 Dill. s. Ladislao rey y s. Zoilo mr
28 Dim. s. Lleó II p. cf. y sta. Marcela.
29 Dimec. ✠ S. Pere y S. Pau apóstols.
30 Dij. La Commemoració de sant Pau ap.

JULIOL

1 Dis [illegible] Leoner y sta Teodòrica y Isab
2 Dis La Visitació de Nostra Senyora
3 Dium sts Trifón y Heliodoro b y cfr
4 Dill s. Laureano y el beato Gaspar
5 Dim s Miquel dels Sants y sta Zoa vg
6 Dimec s Isaías prof y s. Rómulo b
7 Dij sts Fermí, Odón y Pelegrí mrs
8 Div sta Isabel reyna y s Procopio mr
9 Dis s. Cirilo b y mr y sta Anatolia vg
10 Dium s Cristófol y sta Amalia mr
11 Dill s Pío I papa y mr y s Sabino
12 Dim s Joan Gualberto ab y s Félix
13 Dimec s Anaclet p y mr y s. Esdras
14 Dij s. Bonaventura cardenal bisbe
15 Div sts Camilo de Lelis fdr y Enrich
16 Dis. Nostra Senyora del Carme
17 Dium s. Aleix cf y sta Generosa mr
18 Dill s Frederich b y sta Sinforosa
19 Dim s Vicens de Paul fdr y sta Justa
20 Dimec sts Elías prof y Geroni Emilià
21 Dij s Daniel prof y sta Práxedes vg
22 Div sta María Magdalena penitent
23 Dis s Apolinar b y mr y s Libori
24 Dium sta Cristina vg y s Capità
25 Dill ✠ Sant Jaume apóstol
26 Dim sta Agna, mare de Ntra Senyora
27 Dimec s Pantaleo y sta Juliana mr
28 Dij s Víctor p mr y s Nazari màrtir
29 Div stas Marta vg, Beatriu y Serafina
30 Dis sts Abdón y Senén y sta Donatila
31 Dium sts Ignasi de Loyola y Fírmo

AGOST

1 Dill s Pere ad víncula y s Félix mrs
2 Dim Ntra Sra dels Angels y s. Estove
3 Dimec La invenció del cos de s. Estove
4 Dij s Domingo de Guzmán cf y fr
5 Div Ntra. Sra de las Neus y sta Afra
6 Dis sts Just y Pastor germans mrs
7 Dium s Gayetà y s Albert de Sicilia
8 Dill sts Ciriaco y companys màrtirs
9 Dim sts Romà, Firmo y Marcelino
10 Dimec s. Llorens Diaca màrtir
11 Dij s Tiburci mr y sta Filomena mr
12 Div sta Clara verge y fundadora
13 Dis sts Hipòlit y Casià y sta Concordia
14 Dium sts Eusebi pbre y Demetrio mr
15 Dill ✠ La Assumpció de Ntra Sra
16 Dim sts Roch y Jacinto y sta Serena
17 Dimec sts Liberat, Mamet y Pau mrs
18 Dij s Agapito y sta Elena emperatriu
19 Div sts Magí y Mariano erms y mrs
20 Dis s Bernat ab y s Filiberto ab
21 Dium s Joaquim pare de Nostra Sra
22 Dill sts Timoteo y Filiberto mrs
23 Dim s Felip Benici confessor
24 Dimec s Bartomeu ap y sta Aurea vg
25 Dij s Lluis rey de Fransa y s Ginés
26 Div s Ceferi papa y s Adrià mrs
27 Dis s Joseph de Calasanz fundador
28 Dium sts Agustí b dr y fr y Hermete
29 Dill La Degollació de s. Joan Baptista
30 Dim sta Rosa de Lima y s Fèlix mr
31 s Ramón Nonat cardenal

SETEMBRE

1 Dij. sts. Gil, Lupo y Arcos y sta Verena
2 Div. sts. Antolí mr. y Esteve rey
3 Dis. sts. Nonito y Simeó y sta Serapia
4 Dium. stas. Rosa de Viterbo y Rosalia.
5 Dill. sts. Llorens y Justinià.
6 Dim. sts. Petroni, Mansuet y Onesífore
7 Dimec. s. Augustal b. y sta Regina vg
8 Dij. ✠ La Nativitat de Nostra Senyora, s. Adrià mr. y sta. Adela vg.
9 Div. sts. Gregori mr. y Pere Claver cf
10 Dis. s Nicolau de Tolentí y s. Hilari p.
11 Dium. sts Proto y Jacinto germ. mrs.
12 Dill. sts. Eulogi b., Teódulo y Leonci
13 Dim. sts. Felip mr. y Maurici b. y cf
14 Dimec. La Exaltació de la Santa Creu
15 Dij. sts. Nicomedes y Valerià màrtirs.
16 Div. sts. Corneli y Cebrià y sta Eugenia
17 Dis. s. Pere de Arbués mr
18 Dium. sts. Tomás de Vilanova y Ferreol
19 Dill. s. Genaro b. mr. y sta. Constancia.
20 Dim. sts. Agapito y Eustaqui màrtirs.
21 Dimec. s. Mateu ap. ev. y sta. Ifigenia.
22 Dij s. Maurici y companys màrtirs.
23 Div sta. Tecla vg. mr. y s. Lino p. mr
24 Dis. ✠ Nostra Senyora de la Mercè.
25 Dium. stas. Maria de Cervelló y Aurelia
26 Dill. s. Ciprià mr. y sta. Justina vg. mr
27 Dim. sts. Cosme y Damià y s. Adolf.
28 Dimec. sts. Wenceslao y Simó de Rojas
29 Dij. La Dedic. de s. Miquel Arcàngel
30 Div. s. Geroni fr. y sta. Sofia viuda.

OCTUBRE

1 Dis Lo Sant Angel Custodi. s Benigne
2 Dium. Nostra Senyora del Rosari
3 Dill. sts. Cándido, Fausto y Gerardo
4 Dim. s Francisco de Asís y sta Aurea
5 Dimec sts Atilano, Froilán y Palmacio
6 Dij. sts Bruno fr., Erutis y Magno b.
7 Div. sts. Marc p., August y Celio mrs
8 Dis. stas. Brígida, Reparada y Benita
9 Dium. Nostra Senyora del Remey
10 Dill. s Francisco de Borja
11 Dim. s Nicasi b mr y sta Zenaida
12 Dimec N.ª Sra del Pilar de Saragossa
13 Dij. sts. Eduardo rey y Gerardo bisbe
14 Div s Calixto p. y sta Fortunata vg
15 Dis. sta. Teresa de Jesús vg. dra y fdra
16 Dium. s Galo ab y s. Ambrós bisbe
17 Dill sta. Eduvigis vda y s Alejandro
18 Dim s Lluch evang y sta Trifonia
19 Dimec. sts Pere de Alcántara y Varo
20 Dij. s Joan Canci y sta Irene vg mr
21 Div s. Hilarión y sta. Ursula vg y mr
22 Dis stas María Salomé y Alodia mr
23 Dium. s Pere Pasqual y sta. Adelaida
24 Dill. sts. Rafel Arcàngel y Martirián b
25 Dim. sts. Crispí, Crispinià mr y Frutos
26 Dimec. sts. Evaristo y Marcià màrtirs
27 Dij sts Vicens y Armando, sta Sabina
28 Div sts Simó y Judas Tadeo apóstols
29 Dis sts Maximilià y Narcís b. y mr
30 Dium. s Claudi y sta Genovéva mrs
31 Dill sts. Quintí mr. y Wolfrando b cf

NOVEMBRE

1 Dim ✠ La Festa de tots los Sants, s Benigne pbre
2 Dimec La Commemoració dels difunts
3 Dij sts Armengol, Valentí y Vidal
4 Div sts. Carlos Borromeo y Modest
5 Dis s Zacarías profeta y sta. Isabel
6 Dium sts Sever b y mr y Lleonart b
7 Dill sts Florenci, Amaranto y Ernest
8 Dim Los Quatre Sants màrtirs coronats.
9 Dimec sts Nemesi y Teodor màrtirs
10 Dij s Andreu Avelí y sta. Trifosa
11 Div sts Martí b., Miles y Menna mrs
12 Dis. sts Diego de Alcalá cf. y Martí p
13 Dium s Estanislao de Koska cf.
14 Dill sts Serapi, Rufo b y Filomeno
15 Dim sts Eugeni arqueb. y Leopoldo
16 Dimec sts Rufino, Eugeni y Eduardo
17 Dij stas. Gertrudis la Magna y Victoria
18 Div sts Máximo b., Román mr y Odón
19 Dis sta Isabel y s Abdias profeta
20 Dium s. Félix de Valois confesor
21 Dill sts. Gelasi p., Albert b y Honori
22 Dim. s. Cleto y sta Cecilia vg. y mr
23 Dimec s. Climent I p y sta. Lucrecia
24 Dij s Joan de la Creu cf. y sta. Flora.
25 Div sta Catarina vg. y s. Benet pbre.
26 Dis sts Pere Alejandrino y Marcelo
27 Dium sts Facundo y Primitivo mrs
28 Dill sts Gregori III p y Rufo màrtir
29 Dim s. Saduruí b. y sta Iluminada vg
30 Dimec s Andreu apóstol y sta Justina.

DESEMBRE

1 Dij s Eloy b y cf y sta Natalia [illegible]
2 Div stas Bibiana, Adria y Elisa vgs
3 Dis. sts Francisco, Daniel y Sofonías
4 Dium sta Bárbara vg mr y s Bernat
5 Dill s Sabas cf y sta Crispina mr
6 Dim sts Bonifaci y Nicolau de Bari
7 Dimec sts Ambrós b y Agatón mr
8 Dij. ✠ La Puríssima Concepció
9 Div s Ciprià b y sta Leocadia vg mr
10 Dis. Nostra Senyora de Loreto
11 Dium. sts Damàs p y Eutiquio mr
12 Dill Nostra Senyora de Guadalupe
13 Dim sta Llucia y lo beato J. Marinengo
14 Dimec. sts. Espiridión b y Pompeyo
15 Dij s Eusebi b y sta Irene martir
16 Div s. Valentí, Mamés y sta Adelaida
17 Dis sts Llàtzer b y Francisco de Sena
18 Dium Nostra Senyora de la Esperansa
19 Dill sts Nemesi mr y Adjutorio b
20 Dim s Domingo de Silos abad y cf
21 Dimec sts Tomás apóstol y Severia [illegible]
22 Dij sts Zenón, Demetri y Honorat
23 Div sta Victoria vg. y s Servulo cf
24 Dis. s Delfí bisbe y sta Tarsila verge
25 Dium La Nativitat de N. S. J. C.
26 Dill sts. Esteve, Zenón y Dionisi p
27 Dim s Joan apóstol y evangelista
28 Dimec Los sants Ignocents y s Víctor
29 Dij sts Tomas Cantuariense y David
30 Div La Translació de s Jaume apóstol
31 Dis s Silvestre p y sta Colomba [illegible]

CRÓNICA DEL ANY

L' Iconografía modernista — pagant tribut á la regla que 'ns dona com á modernas las cosas més atrassadas—hauría de representar al Avi Temps de la barba blanca, millor que ab el tradicional rellotje de arena al costat, ab un rosari de cent grans als dits: el rosari aquest representant un sigle, y un any cada grá.

El Temps el passa silenciosament, y 'l grá que ha deixat enrera ja no torna.

Bé es veritat que ab més ó menos variants els anys tots se semblan com els grans dels rosaris, ab la particularitat de que mentres per molt pochs corresponen als misteris de goig, y per molts menos encare als de gloria, per la inmensa majoría dels mortals—sobre tot tractantse d' espanyols—corresponen plenament als misteris de dolor.

D' aquest carácter ha participat en un tot l' any III del sigle XX, més abundant en alarmas y sobressalts, en aflicciòns y tristesas, qu' en expansións, gaubansas y alegrías. Ha sigut l' any en que, de molt temps ensá, s' ha sentit roncar més fort els budells dels homes, senyal evident de que s' han trobat buyts, més buyts que may, la major part del temps. L' any dels comestibles cars y de la falta de feyna. L' any de las vagas obreras, forsosas las unas y engendradas las voluntarias per la desesperació dels infelissos traballadors, que 's feren la tristíssima reflexió següent:—Essent el cos una máquina, y ja que no se 'ns permet donarli tot el combustible que necessita pera funcionar regularment, més val pararla de un cop y que no traballi. La vida tan dura per nosaltres que se 'n fassa per tothom.

Els conflictes de traball s' han anat succehint y complicant 'ls uns als altres, y s' han vist escenas lamentables entre 'ls mateixos obrers, puig si pels uns no té lley la necessitat de traballar, tampoch reconeix lley, per part dels altres, la necessitat de la imposició de la vaga.

Y la lley, en mans de las autoritats, se torna mauser.

***

La pobra Barcelona es la qu' en últim terme paga 'ls plats trencats.

Ciutat de una creixensa assombrosa, admiració de propis y d' extranys, l' ha vista tot de cop soptada. Encare bull y somriu y fá esforsos per hermosejarse; pero la professó vá per dintre. Avants hi afluhían riuhadas de gent de totas parts á donarli vida, animació, moviment y riquesa; mes de un quant temps ensá se sospita que son més els que 'n fugen que 'ls que hi compareixen.

Un síntoma de aquesta emigració constant, qual importancia numérica no ha sigut possible fixar per falta de datos precisos, perque ni 'ls qu' entran ni 'ls que surten donan nota dels seus actes; un síntoma de aquesta emigració s' ha observat en las xifras de las defuncións, en progressió decreixent.

—Se mor' menos gent que d' ordinari,—s' ha dit. Y això que á primera vista hauría de alegrarnos, perque sembla denotar una millora en la salubritat de la població, ben reflexionat ha d' entristirnos, per revelar clarament que si se 'n moren menos, es que n' hi ha menos per morirse.

De manera que fins la Mort, l' eterna renovadora de la humanitat, paga tribut á la corrent general, y si no 's declara en vaga per complert, troba avuy día menos feyna.

Se li escapan precisament aquells, que, víctimas de una miseria irremediable, serían las sevas víctimas predilectas. Plens de ilusións vingueren á Barcelona: no troban aquí 'l que buscavan, y 'n fugen com de la mort.

Seguint aquesta marxa, per tot arreu s' hi estará ample, á la Ciutat y als Cementiris.

***

En la vida pública, la barretina regionalista s' ha perfilat, tornantse gorro-frigi republicá.

Las eleccións de Diputats provincials sigueren una dolorosa sorpresa pels segadors que aspiravan al domini de Barcelona, cap y casal de Catalunya. Pero aquesta sorpresa pujá encare de grau en las successivas eleccións de Diputats á Corts. Totas las intrigas y conxorxas dels companys de causa, laborants impertérrits del aislament de Catalunya, quedaren aplastadas sota la balumba feixuga de 35 mil vots.

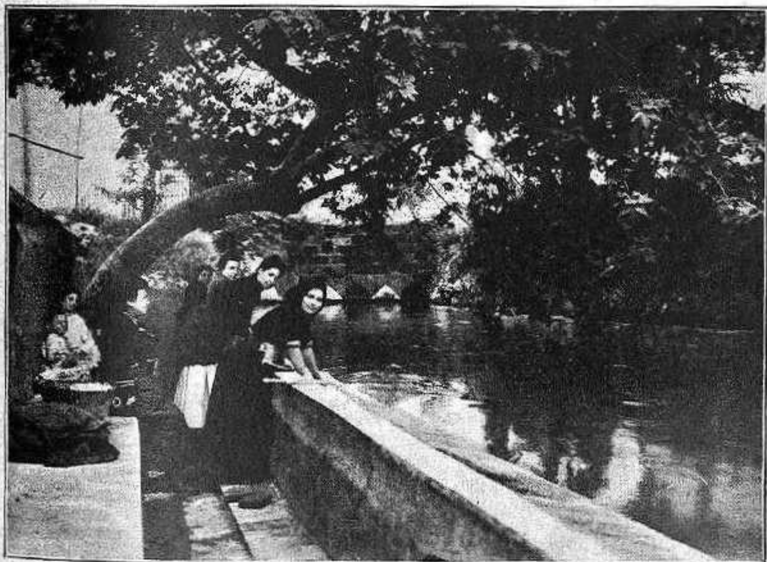
Trenta cinch mil ciutadans barcelonins—y es de creure que aquest número desde llavoras, lluny de haver disminuhit, ha anat en aument—senyalan á la conciencia pública, no sols de Catalunya, sino d' Espanya entera, una nova orientació salvadora, que requereix pera resultar efectiva, l' exercici colectiu de la voluntat del poble, sense distinció de classes.

Aquesta voluntat apática, enervada, adormida en la inmensa majoría dels espanyols—lo qu' era causa eficient de la desventura de la nació—'s vá desvetllant, y tot just desvetllada lluyta, y al lluytar demostra tenir una fé y una esperansa.

Tal vegada per aquest camí, seguit ab resolució per tots els homes de

---

DE LA TERRA (Fot. per *F. Fernández*)

Un rentador de Molins de Rey.

bona voluntat, arribarém á un terme de regeneració verdadera, removent els obstacles tradicionals, que han impedit la expansió progressiva de la desventurada Espanya. Tal vegada, seguint aquest camí, sense desmayar, Barcelona, avuy en vías de decaure, trobará, en recompensa de haverlo iniciat, nous días de fortuna, de pau y armonía socials y de progrés en totas las esferas, que la convertirán no sols en la primera ciutat de la Península, sino en l' admirada redemptora de la patria.

Això es lo que 'ls desitjo, al posar punt final á la present crónica: ¡Bon any y República!

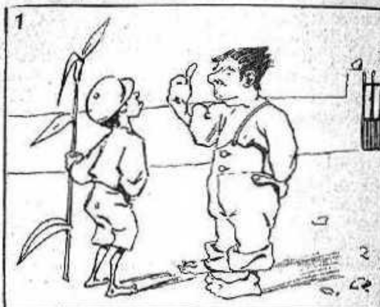
P. DEL O.

LA MODISTA

(Tipo modern)

De la Historia en tots els temps
qui volgués passar revista,
trobaría el de modista
com un dels tipos suprems.
Sempre ella s' ha distingit
ab el didal y la agulla,
menos quan duya una fulla
la Humanitat per vestit;
Allavoras, de segú
no se sab, pro s' endavina,
que 'ls seus serveys de *Ilustrina*
no precisava ningú;
Pro desde qu' Eva y Adán
varen perdre la decencia,
pot dirse que la presencia
del *tipo* ha sigut constant.
Y cada generació
ha vist passar modistetas,
semblant un vol d' aurenetas
ab farsell y mocadó'.
Axís sempre las pintavan
aquells antichs dibuixants,
qu' ara 'l llapis, de las mans
els cauría si tornavan;
perque avuy aquells models
tan clássichs y celebrats,
se troban modernisats
de la soca á las arrels:
Avuy que tot va al vapor
y ni els cranchs van endarrera,
han cambiat de tal manera
á jutjar per l' exterior,
que ab son posat modernista
y ab aquell *deix* mitj bohemi,
avuy qualsevol del gremi
sembla una super-modista:

QUI NO VULGUI POLS...

—Som al hort del padrí...

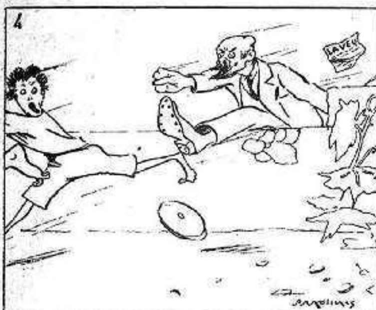
—Mira quina carbassa... Pela que la toco...

Ja no porta cap farcell,
y vesteix de dalt á baix
de color de llargandaix
ben arrapat á la pell;
Ab el clássich mocador
ja las espatllas no 's tapa,
perque al hivern porta capa
y al estiu... molta suhor;
Ella son cós brincadís
movent ab rimadas passas,
dels nostres carrers y plassas
es l' adorno movedís;
Ella sempre s' acompanya
ab personas elegants,
balla 'l *Boston*, gasta guants
y gasta... mes que no guanya;
Sa figura té un cayent
d' esblaymada poesía;
y aquell cos de picardía
mirat artísticament,
es un conjunt palpitant
de la moderna esculptura
ab els pits á la cintura
y el busto ben endavant.

(per *S. Molinas*)

—Guayta... ¡A la una, á las dugas, á las...

¡ . . . . !

Aixís, ab aquest patró
fet ab quatre esgarrapadas,
son totas ellas *talladas*
sense trampa ni cartró;
Modernistas ab excés,
y ab actituts atrevidas,
semblan figuras fugidas
de postals de can Parés;
Quan convé, ajupan el cap
y ab la mirada confosa
saben fer la vergonyosa
y saben fé... 'l que Deu sab;
Per son posat decadent
ja 'ls joves no las empaytan:
Ara, son ellas que guaytan
y escometen al jovent!

PEP LLAUNÉ

A LA DE SEMPRE

Ja qu' has aprés en mos versos,
á sentir fons y estimar
vull consagrar ma existencia
ton amor acrisolant,
y 't dedicaré *cuartetas,*
décimas, octavas reals,
coplas, endressas, quintillas,
liras, sonets y *cantars.*
Faré *epigramas, lletretas,*
consóns, himnes y en romans
las mes delicadas *íntimas*
de ma ploma brollarán.
Elegías, no, elegías
no vull escriuren jamay:
anacreónticas, odas,
idilis y *madrigals.*
Quan jo el nostre *epitalami*
escrigui, ¡quín *cant nupcial*
mes saturat de poesía,
dona gentil, llegirás.
Qüentos, llegendas y *faulas*
faré pels nostres infants,
t' escriuré estrofas diversas,
cants épichs en versos blanchs,
t' escriuré, en fí, en tots els ritmes
versos rimats y assonants.
Vivint d' amor y poesía
com tú 'ls nostres fills farán
y ja impregnada son ánima
d' aquest *Poema* inmortal
la *Balada* de la vida
tú á escriure m' ajudarás.

SANCH DE CARGOL

BOMBAS

Ab rahó crida la gent
que l' anarquisme s' acabi
pero un anarquisme sabi
sería molt convenient.
Al que critica y esbomba
las nostras debilitats
y ell dú un sarró de pecats,
bomba.

Al qu' es de mentidas tromba
y al Papa tracta de tú,
perque no enganyi á ningú,
bomba.

Al que, com noy ab la comba
per satisfer sa codicia
salta el dret y la justicia,
bomba.

En fí, lectora estimada,
per acabarho aviat
y ferme menos pesat
y dirho d' una vegada:
al de béns y virtuts tomba,
al badoch d' enteniment,
al ximple, al lladre, al dolent,
bomba, bomba, bomba, bomba

JOAN TOMÁS SALVANY

ENTRE AMIGAS (per *Navarrete*)

—Aquest tipo, aquí hont el veus, es un gran violinista. Li diuhen el segón Paganini.
—Sí, Paganini, pero no 'ns paga res.

PEDRETAS

Hi ha homes que veritablement gosan quan els demanan un favor, y com més peremptori millor; pero no perque estiguin disposats á ferlo, sino per la inmensa alegría que senten al negarlo.

*** Lo rey Herodes, al decretar la degollació dels ignocents, no va fer més que pendrer exemple en la Naturalesa, que eternament castiga á justos per pecadors.

*** Quan l' home de cor s' en adona de que en lo mon s' hi ha de fer un á mossegadas, ja els altres casi se l' han menjat del tot.

*** No es la forma lo que fa saborós y nutritiu al pa, sino la farina y 'l modo de ser aquésta manipulada. Constituhiu á la humanitat de la manera que volgueu: si 'ls individuos que la componen no tenen las virtuts necessarias, es inútil que busqueu sa millora en las formas.

*** Per no dir avuy una veritat amarga, has de dirne demá una que 't mata y mata.

*** La única cosa en que es equitativa la Naturalesa, es en lo temps: á tothom, fins á las bestias, reparteix horas de xeixanta minuts.

*** No aspiris á major felicitat que á la de poder morir tranquil.

*** Per allí ahont passa un home, passa un desagrahit.

*** Quánt més desventurat es l' home de sentiments generosos, més desitja la felicitat dels altres.

*** Que tots els advocats son igualment bons, ho proba el que si 'n busqueu un de millor no 'l trobeu.

*** L' home no s' enganyaría tant á sí mateix, si del engany no 'n tragués consols.

*** Si tots entenguessin lo just de la mateixa manera, y solzament valgués lo just, ens semblaría tant just que 'ns ofegaría.

TORQUATO TASSO SERRA

QUADROS BÍBLICHS (per *Navarrete*)

Job, pacient, cotxero y mártir.

COMEDIA

¡Qué se 'n fá!

Per més que continuament
el dir la vritat m' assedia,
com ningú diu lo que sent,
si es que vull tractá ab la gent
per forsa haig de fer comedia.
Di 'l que penso es el meu goig
mes si alguna volta ho probo
fins m' arribo á tornar roig
perque 'm pren tothom per boig
y qui 'm defensi no trobo.
Trobarne un que pensi així
com jo, casi es un miracle.
¿No es trist qu' un no 'n puga dí'
del qu' es pá, pá, y del ví, ví,
sense fingiment ni obstacle?
Casi ningú sembla el qu' es,
la mentida en tot traspúa,
y si vols ferho al revés
tot rihent te deixan, y ves,
pots fels'hi un nus á la qúa.
Si 'm trobo en una reunió
ahont s' hi canta ó s' hi recita,
molts cops sense distinció
no ho poden fer tots pitjó',
y no obstant se 'ls felicita.
Y 'l que més cremat me té
que 'm venen per més gran cástich
ma opinió volguent sabé
y els haig de dí:—Oh, ho fan molt bé—
y m' hi estich morint de fástich.
Si á diná 'm convida algú
com succeheix alguna volta
y á sa casa hi vaig dejú
creyent que en el seu *menú*
hi haurá bona teca y molta,
me trobo en aquell moment
qu' haig de dí' á n' el qui m' enreda
donantme'n poch y dolent,
qu' es un dinar suculent.
Oh, y la gana que á mí 'm queda.
Si es que un hom' vol teni amichs,
de cop ja axís que 't coneixen
tant si son pobres com richs
per si *may* passas fatichs
els seus serveys t' ofereixen.
Vé un día y passas tropells
y perque 't treguin d' apuros
buscas el concurs d' aquells,
¡ja te 'n darán de concells!
¡pro que 'n veurás pochs de duros!
Si una noya al pendre estat
á algún periodista invita,
sent més lletja que un pecat
l' endemá al diari ha posat
La muy bella señorita.
Diu més d' un (que 't vol la mort)
que s' alegra de bó veure't,
y un altre, fent'ho més fort,
que 't desitja bona sort,
(pro voldría del món treure't).
Veig qu' are al mateix que avans,
donas y homes sols s' afanyan
per sortir bons comediants,
resultant d' aquest balans
que uns ab altres sols s' enganyan.
Com que el món no 'l fan serví
no més que de palco escénich,
fins son capassos de dí
que axó de sempre mentí
es saludable, es higiénich.
¡Sinceritat! Ja aquest mot

casi bé tothom l' olvida,
jo crech que ni escriure 's pot,
perque resulta un gargot
al costat d' hont diu ¡Mentida!
Pro al cap y al fí re 'm fará
que 'm titllin de burro ó sabi,
puig la comedia que 's fá
lo qu' es per mí durará
fins que la paciencia acabi.
Y en fí, si la humanitat
fent comedia 'm desconsola,
la culpa la té en vritat
aquell que tot ho ha creat
fent que 'l món fos una *bola*.

Martí Revoltós

DELIRI DE GRANDESAS

—Potser m' equivoco—digué en Matas, amich meu y company de professió;—pero si un cop acabada la carrera no m' haguessin faltat el temps, els diners y la paciencia per passar dos ó tres anys al extranger al objecte de recorrer y assistir á las principals clínicas europeas, avuy fora un psiquíatra de cap de brot. Dich això perque, are com are, coneguent els tractats de Frenopatía no més per las escubertas, com succeheix á tots els metjes rurals y del *montón* que per sortir del pas havém de tocar totas las teclas, guardo en cartera algunas historias clínicas que ni 'l alienista més renombrat hauría tingut prou ull clínich per diagnosticarlas. Guardo sobre tot, un cas de deliri de grandesas molt digne de ser conegut y estudiat; tant, que si tú, acostumat á escriurer en revistas y periódichs, volguessis publicarlo, farías un bé á la Ciencia y á l' Humanitat.

—Home—vaig contestarli,—¿per qué no l' enviavas á la secció corresponen del XIV Congrés Internacional de Medicina celebrat á Madrit l' abril próxim passat?

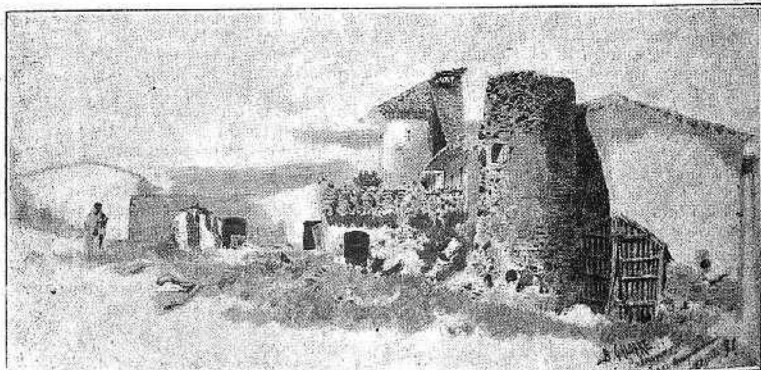
—No vaig atrevirme; no hi estich versat en el maneig de la ploma. Per xó he pensat en tú. ¿No envías cada any un traball al Almanach de la Esquella de la Torratxa? Donchs el meu cas podría servirte.

—¡Ja ho crech! Precisament are estava pensant ab la manera de cumplir ab l' invitació que acabo de rebre del editor Antoni López. Vindrá com l' anell al dit; vinga.

Y en Matas, mentres jo preparava cuartillas y agafava la ploma, comensá de aquesta manera.

***

Al baix Ampurdá (per *B. Galofre* †)

Palamós.

SOLEMNITAT MEMORABLE (per *Ll. Brunet*)

—Vaja, beneyta siga la bandera... y vosaltres també.

HISTORIA CLÍNICA. Entre la bogería y la rahó, com entre la salut y l'enfermetat, no hi han fitas marcadas; no obstant, s' ha convingut en dir que la bogería es un estat morbós del cervell que se dona á coneixer per síntomas físichs y psíquichs nombrosos y extraordinaris y per la marxa successiva dels mateixos. Donchs bé, 'l cas per mí observat no ofereix cap de aquests senyals. A primera vista ningú diría que 'l meu boig fos boig: no presenta cap síntoma, cap petit trastorn fisiológich que 'l distingeixi de las personas sanas. Per aquest motiu, son estat frenopátich ha passat inadvertit, no sols de sos allegats, sinó que també de sos metjes de capsalera.

Y no obstant jo, sense ésser lo seu metje, sense exámen previ (segona edició de lo que feu un día 'l Dr. Manaut ab lo malhaurat mossén Cinto Verdaguer), n' he tingut prou per diagnosticar y afirmar de una manera concreta que més de set infelissos ab menos causa ocupan un lloch á Sant Boy.

N. N., 40 anys, casat y pare de amilia.

FÍSICAMENT. Un exemplar acabat de *sportman:* alt, ben plantat, morenet y fisonomía expressiva; bigotet negre, nas un poch desarrollat, damunt del qual cabalcan constantment riquíssims lentes d' or; front petit, embolcallat ab uns rissets negres y sedosos; ángul

LA BANDERA DE "LA UNIÓ„ (per *Picarol*)

—¡Quina manera de suar, noy! Ens han ben carregat els neulers.

RECORTS DE LA EXPOSICIÓ DE "MUÑECAS„ (per *Ll. Brunet*)

Un *muñeco* rampellut,
que mou els ulls, pero es mut.

facial y craneá aparentment braquicefálichs.

PSIQUICAMENT. Revela tenir conciencia plena dels seus actes; cumpleix las operacións del intelecte (memoria, voluntat, etc., etc.) sense anomalías. Els rasgos més remarcats del seu psiquisme son una tenacitat, un orgull y un enamorament de la seva persona. El predomini de las sevas ideas de vanitat no consent el funcionalisme de altres sentiments que 'ls despertats per l' idolatría de enlayrarse sobre 'ls demés mortals. No es capás de afectes altruistas. La seva educació de petit fou rudimentaria: era molt curt de gambals.

Ex-caciquet de quincalla,
que també fa temps que calla.

Fill de un sabater de la població ampurdanesa, de Vilagran, un cop en estat de apendrer un ofici, trobá massa prosáichs la lesna, 'l nyinyol y 'l tirapeu, y en lloch de seguir l' honrada y noble professió de son bon pare, entrá de meritori en una casa de comers.

La seva erudició quedá reduhida á escriure números y més números y á llegir novelas amorosas de aquellas de quart de ral l' entrega, aquella classe de literatura *sui generis* ahont generalment se descriuhen els amors escatusers de una viscomtesa ab un palafrener qualsevol.

La casa de Vilagran ahont ell guanyava las garrofas en classe de escribent, estava en relacións comercials ab un altre de la propera població de Vilaxica. Axó feu que 'l meu cas conegués á una gentil donzella, filla de un rich comerciant de la última de las esmentadas vilas.

La bestia humana, igual que las demés especies d' animals, al arribar

Nina de mena petita:
li diuhen la *Cavierita*.

Com ja 'l lector veure pot,
aquest no es nina; es ninot.

BON CONSELL (per *Mariano Foix*)

—Cuydado, noya, que hi ha homes que donan una flor per després demanarne un' altra...

l' época del zel ó aparellament, no distingeix de classes socials. Las femellas, sobre tot, se decantan sempre del costat del mascle que millor sab endressar sas cansóns, remenar la cúa ab més garbo, fer més monadas y refilarse 'l bigoti; lluhir un llas de corbata ab més *chic* quan se tracta del *Homo sapiens* de Linneo. Y en això de lluhir nous llassos de corbata cada día 'l meu héroe era una especialitat. Per xó la filla del rich potentat de Vilaxica s' enamorá com un ase del fill del humil sabater de Vilagran.

Després de un parell d' anys de festeig, temps més que suficient perque 'l meu personatje pogués xiuxiuhejar á cau d' orella de sa estimada tot el repertori arreplegat en la lectura de novelas de quart de ral l' entrega, ja 'ls tením casats y el nou matrimoni instalat á Vilaxica.

***

PRIMER PERÍODO. Passada la lluna de mel entre 'ls sorrals, pinedas y sanitosas platjas que rodejan á Vilaxica, el fill del sabater de Vilagran no 'n tingué prou en lluhir trajos riquíssims, nous llassos de corbata, colls extremats, y en ferse passejar en el *break* de la casa, tirat per brillós tronch, per totas las vilas y pobles del Baix y Alt Ampurdá; volgué figurar, y vet'aquí cóm s' iniciá en ell el primer síntoma de la seva malestrugansa.

A la terra dels cegos, el borni es rey: á Vilaxica el que més havía vist el món per un forat. Resultat: als vinticinch anys escassos ja 'l tením arcalde de la vila. Als quatre anys, nous síntomas progressius de deliri de grandesas y cap á la Diputació provincial faltan diputats. Per cert que de la seva entrada á ella ab l' acta á la butxaca (alcansada ab tupinadas y genoflexións al Gobern civil), se conta una anécdota (rigurosament histórica) de aquella fornada electoral: Havían sortit diputats electes tres ó quatre jovincels. Els novells pares de la provincia (uns pares que ab prou traballs arribavan á fills), al dirigirse á ocupar son puesto un vell porter de la casa que, durant l' exercici de son cárrech, havía vist entrar sempre allí homes de edat y farrenys, al veure á aquells xitxaretlos ó gomosos, els interpelá dihent:

—¡Ep! ¿Ahónt aném? ¿Qué s' equivocan? No es pas aquí l' Institut.

—¡Cóm s' entén! Aném á ocupar nostre lloch: som diputats electes pel districte de...

NOTAS CÓMICAS (per *J. Llopart*)

—¡El día que l' atrapi anant jo en automóvil, me las pagará totas plegadas!...

—¿Qui t' ho ha dit, noy, que al restaurant no s' hi cab?
—El meu portamonedas, que d' això 'n sab la prima.

LA CANSÓ DEL ENFADÓS (per *R. Miró*)

—¡Aviat que me 'n entorno á casa!...

—¡Vostés! *¡Oh tempora ó mores!*

Y 'l vell porter de la Diputació quedá fentse creus.

***

SEGÓN PERÍODO. La mar com més té més brama; igual li passa al atacat del deliri de grandesas: com més títuls y honors adquireix, més en desitja. Els trastorns psíquichs del meu cas, eran cada día més nombrosos. El desempenyo per una colla d' anys seguits del cárrech de diputat provincial, no satisfeya prou la seva vanitat y petulancia. Havía arribat un temps que de pare de la provincia ho era qualsevol pelacanyas. Ell aspirava á més: ésser diputat á Corts y anar á Madrit á lluhir aquells colls drets y aquellas famosas corbatas.

Per obtenir un acta feu tots els papers de l' auca: va estar afiliat á tots els partits monárquichs, y fins demaná apoyo als republicáns; vessá 'ls bitllets de banch á grapats; tancá y obrí la boca ab claus d' or á tot aquest axám de parásits y esquenadrets que hi han á las capitals, á quins la direcció de un periodiquet (paperot insustancial y asquerós) els hi serveix de patent de cors per donar sablassos, desplomar y robar á mansalva als infelissos que cauhen á sas mans.

Al últim l' alcansá, ¡de quína manera! Bruta y costantli un ull de la cara; pero qué hi feya. ¿Era bruta? Ja li rentarían á Madrit, allá en el gran safreig nacional. ¿Li costava una colla de mils duros? La casa comercial de Vilaxica guanyava l' or á cabassos.

Ja 'l ten'm á Madrit: l' abigarrat pilot dels inconscients conta un conill de guix més en sas filas.

***

TERCER PERÍODO. (Boig rematat). Desde avans de ésser diputat á Corts,

LA FUGIDA DE DON ALBERT (per *Ll. Brunet*)

—¿La gracia de vosté?

—¿Gracia? Ja no 'n tinch: darrera dels *companys* l' he perduda tota.

el meu cas tenía una verdadera obsessió per alcansar un títul de noblesa. El seu capitost polítich (un altre cas de deliri de grandesas que guardo també en cartera) era marqués, conde de no sé quants pobles y aspirant á *grande de España,* y ell no volía ésser menos.

L' argent fait tout, diuhen els francesos: fins logra cambiar la sanch de las personas de vermella en blava. Avuy el meu boig ja li té de blava: l' han fet nada menos que marqués *del Castillo de Vilaxica.*

¡Quín esbart d' entussiasmes 'l día de l' arribada del marqués nou de trinca! Bé se 'n havían fet de festas á Vilaxica sempre que 'l meu historiat alcansava un nou honor; pero com aquella cap. La copla, la *Calandria Ampurdanesa* (societat coral de la qual ell era fundador, protector y president honorari), l' Ajuntament en pes, las demés autoritats y las tres quartas parts del poble sortiren á esperarlo á més de un kilómetro de la població ab pendóns, banderas y fins ab els ganfaróns de la parroquia.

El director del coro, versayre aygualit y compositor de música tot en una pessa, encare no vegé al cotxe del marqués sortir de la pineda fosca y enfilar la pujada de la Creu del Terme, alsá la batuta y músichs y coristas enjegaren al ayre las armoniosas notas d' un himne escrit apropósit per aquell acte (plagi-desarretglo del *Gloria á España* del inmortal Clavé).

El nou marqués, al sentir la *Calandria Ampurdanesa* com se desguinyatava cantant

Gloria, gloria al excelso patricio;
gloria, gloria al egregio marqués;
gloria, gloria al faro radiante
del fecundo suelo ampurdanés.

baixá del cotxe y portat á pes de brassos per aquella colla de beneyts y degenerats, arribá á la vila, no deixant un instant l' orquesta de bufá y 'l coro de repetir

gloria, gloria al faro radiante...

La comitiva, després de recorrer els principals carrers, engalanats ab vert, serpentinas, fanalets de color y de passar per sota de tres archs de triomf, se dirigí á Casa la Vila, ahont tingué lloch una especie de besamáns ó recepció.

Mentres tant, allá abaix, á la plassa, *el pueblo soberano* bruelava fins á desguinyatarse:

—¡Que surti! ¡que surti!

El marqués, complacent en tot, vá sortir y ab un mocador saludá á sos vasalls.

—¡Que parli! ¡que parli!—continuá 'l poble bruelant.

—Sí, sí; *¡cable! ¡cable!*—afegían altres.

Respecte á parlar, ja fou un' altra cosa. ¿Parlar? ¡Malvinatje!. Justament no venía preparat. Vaya un apuro. Si may havía dit dos ó tres paraulas al públich havía tingut necessitat de posar vuyt días seguits en prempsa 'l seu cervell. En l' última legislatura tan sols havía pronunciat las paraulas sí y nó, y una vegada va arribar á demanar la paraula pera dir:—"*Señores diputados: he pedido la palabra para hacer mías las palabras de mi compañero D. Fulano.*"

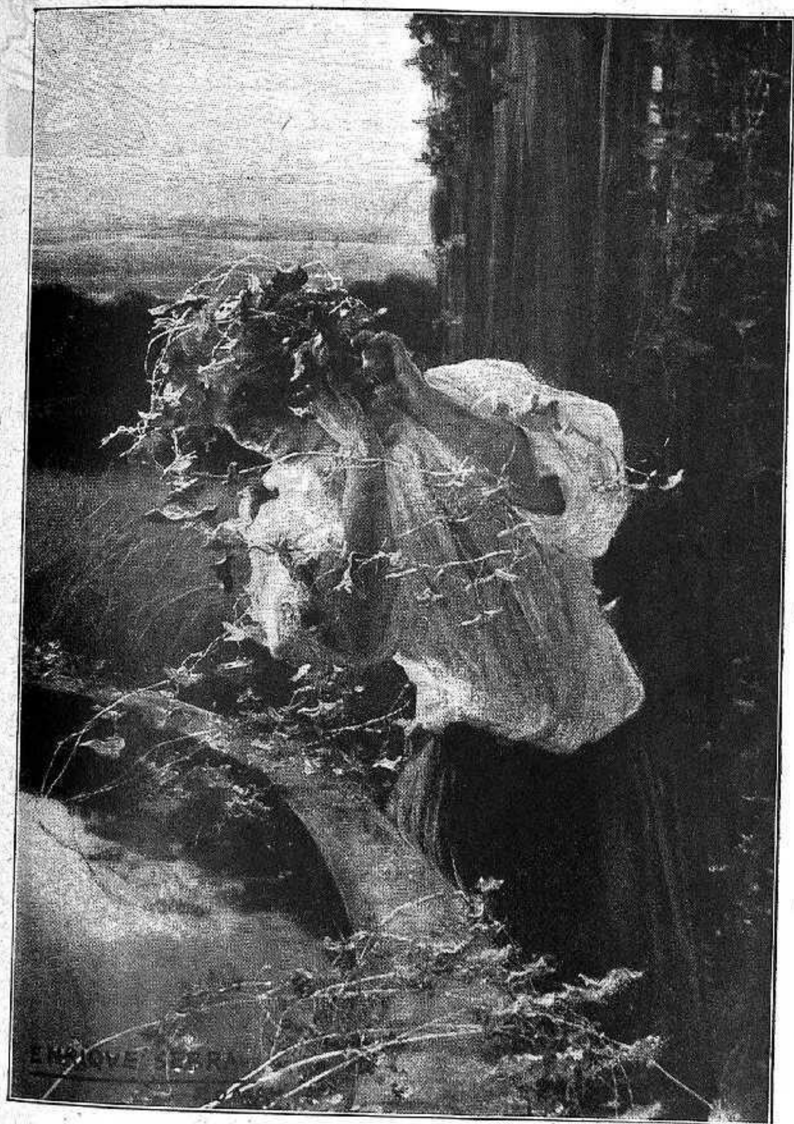
—*¡Cable! ¡cable!*—continuavan els de la plassa.

Y 'l *cable* qui li vá tirar fou 'l secretari del Ajuntament que, dirigintse al poble, 'ls digué:

—*Pueblo amado:* 'us ho diré en catalá perque 'm comprengueu millor: l' excelent ssim senyor marqués té 'l sentiment de dirvos que no pot dirigirvos la paraula com foran els seus desitjos: vé afónich (¡oh! l' afon'a, taula salvadora dels oradors bocamolls); pero, en nom seu, vos dono las més expressivas y corals gracias per l' acte expontani que haveu portat á cap. El senyor marqués 'us queda agrahid ssim y m' encarrega 'us diga que, en recompensa, aneu al Casino, ahont tenen pagats café, copa y cigarro, y ahont, ademés, en obsequi al *bello sexo,* hi haurá ball.

Un xardorós aplaudiment acullí las paraulas del secretari y tots els bruelaires feren vía vers al Casino. Allí 's traguejá, 's ballá fins á altas ho-

A LA BELLA ITALIA (per *Enrich Serra*)

Vanitat rústica.

ras de la matinada, no sent dels que menos hi prengué part el meu héroe, qui, més estufat que un gall, hi recargolá uns quants walsos y americanas, ab la més gentil y bonicoya de sas vassallas (la favorita, segóns malas llenguas).

Una senmana seguida 's ballaren sardanas; nou ó deu vespres consecutíus la *Calandria Ampurdanesa* fou al peu del palau del senyor marqués á cantar

gloria, gloria al excelso patricio,

un rich y suntuós chalet que, segóns confessió de uns extrangers, es una de las pocas obras que té Espanya ab vistas á Europa. Quan menos aixís ho diu ell per tot arreu.

Com es una veritat com un temple alló de que un boig ne fá cent, avuy Vilaxica, ab motiu del nou marquesat, s' ha convertit de poble traballador en una sucursal de Sant Boy.

***

—¿Qué 't sembla?

—¿Ja has acabat?

—Sí.

—Y del pronóstich y tractament ¿no 'n dius res?

—Tant l' un com l' altre radican en el mediambent en que viuhen aquesta classe de vesánichs. Mentres periódichs-bombos posin fins als núvols á aytals tipos; mentres pobles babaus prenguin en serio y fassin cas de aquests baróns, condes y marquesos de sarsuela bufa; mentres obrers estúpits mirin impassibles que un castell de l' época del feudalisme ab sos mals furs *(espolio de forzada* inclusíu) s' alsi altívol damunt sas llars; mentres electors inconscients elegeixin diputats (ó permetin que sos amos 'ls elegeixin per ells) á personatjes aixís; mentres versayres ayguahts en ripis, odas y endechas diguin *faro radiante, ilustre patricio* y altres bestiesas á aquests pavos reals; mentres coros com la *Calandria Ampurdanesa* de la meva historia, sortintse del camí trassat un día per l' inmortal Clavé, se rebaixin, per un tres y no res, á donar serenatas á aquests desequilibrats, creume tot tractament es inútil; per l' atacat de deliri de grandesas *nulla est redemptio.*

Romualdo Vidal

CANTARELLAS

Ta hermosura, ton salero
y la gracia ab que trepitjas,
fan que 'm vulgui associá ab tú
per fé algun negoci á mitjas.

—

Per tractar dels seus assumptos
mes de quatre enamorats
van fugint dels clars de lluna
y buscant las soletats.

—

Voldría trobá una dona
sorda com una campana
per poder dirli en secret
tot lo que 'm dongués la gana.

—

Desde temps tinch sapigut
que en aquest mon qui hi passa anys,
lo que pert en joventut
va guanyantho en desenganys.

J. F. Gavires

XIMPLERÍAS

Dius que tú 't guanyas la vida...
Jo me la guanyo també...
Pro si tú estás bé no 't moguis
que jo tampoch me mouré.

—

Que ab trenta quatre durets
passaríam com uns prínceps?
—S' ha acabat noya aquell temps
de fermal's ab llangonissas.

—

—Apenas pots 'nar tirant?
Donchs cásat, no siguis memo;
la miseria repartida
toca trenta per cent menos.

—

Lo del nostre casament
passa idéntich á la esquadra;
fa molts anys qu' está en projecte
pro may 'rriba á realisarse.

—

Visca 'l progrés ants que tot,
per xo vull que quan me mori,
me portin al cementiri,
á damunt d' un automóvil.

—

Comensava á ferse nit...
la seguía... y quant m' hi acosto
horrorítzat, bon lector,
me 'n adono que era 'l moro!

—

Quan se va declará en vaga
el que era avants ton xicot...
cregas que vaig disfrutar,
fent vuyt días d' esquirol.

—

Jo prou te vaig dí... faig vaga...
pro al torná 'l *traball* després
me vas lligá ab uns quants nusos
que no 's desfarán may més!

—

Relacións... tothom ne té
pro no 's casa ningú may...
ab aixó si que 's pot dir
que hi ha *huelga* general!

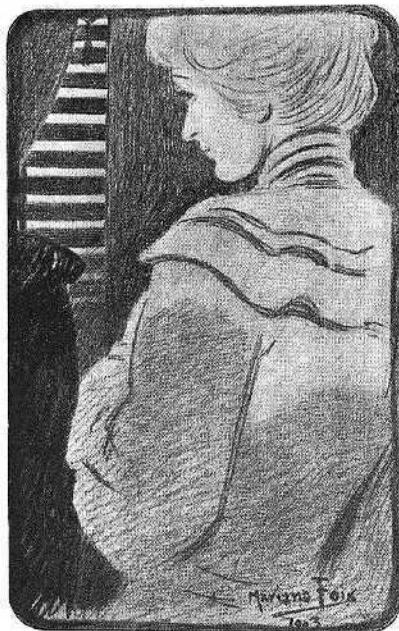
FIDEL DELFÍ

¡OH, L' AMOR CONJUGAL!... (per *Mariano Foix*)

—¿Pero vosté pot viure tranquila tenint el marit á Buenos Aires?
—Mentres cada mes m' envihi puntualment la lletreta de doscents *pesos*...

Del jardí del món (per *Mariano Foix*)

Sensitiva.

HORAS DE SOL

La vegada que jo he sentit ab mes impuls la sensualitat,—va dirnos en Ricardo Puig en aquell recó del café de las Set Portas, ahont, entre cosas de *Bolsa,* tan aviat s' hi parlava de sants com de dimonis—deu fer tres ó quatre anys, y era cap á mitja tarde d' agost en una casa de pagés bon tros allunyada de poblat.

¡Quína calda, noys! Després de dinar encare va semblarme que 'l sol apretava més. En la meva cambra l' ambent hi bullia y per una escletxa de la finestra, una ratlla de sol, potenta, palpitant, hi entrava ab tanta forsa, que semblava que anés á estavellar la fusta pera dilatarse més amplament á dintre. Ab la finestra entroberta, tal volta hi hauría entrat un alé d' ayre, pero no vaig pas intentar de probarho, perque las moscas que sortían del estable segurament que no vigilavan altre cosa. Ni pensar en llegir ó escriure. Aquella hora pesava massa y bon goig que sapigués estarme ajegut. Si un hom hagués tingut la forsa de voluntat de caminar un quart pel sol, la font del Aymá bé era prou temtadora, ab la ombreta que hi queya boy defensant la frescor de l' aygua, quin regalím persistent, convidava á la dormida estiuhenca.

Mes us confesso que no la vaig tenir tal forsa de voluntat, y, com un borratxí de mandra, tambalejantme expressament, que la energía havía fugit dels meus membres, vaig eixir á la ajustada porta... y, després de la decisió que se 'm feu necessaria, ab quatre passas vaig ésser á sota la morera, que era tot un chor de cigalas á dalt, y abaix, á terra, entre un brodat de ombra, 'l sol hi bullía. Com fugint d' aquell xech-xech-xech-xech-xech que semblava que 'm repiquetejés el cervell, d' una gambada vaig plantarme á l' ombra del paller.

Jo no sé pas com s' ho feya el Janot pera dormirse bon punt se deixava anar á terra, á la mitjdiada. Al estirarse, aquell cos de Sant Jordi, se quedava com un tronch, pero com un tronch que tingués encare dugas branquetas que 's belluguessin ab l' oreig, perque 'n Janot roncava, y per fort que ronqués, quan una moscota s' anava á passejar per aquella carassa morena y entresuhada, las mans l' esquivavan maquinalment, sense interrompre pera res l' armonía dels ronchs ni la dolsor de la dormida.

Jo no sé cóm s' ho feya 'n Janot, perque jo no vaig poguer dormir. El persistent y amohinós cantar de las cigalas, el brunzir d' algún insecte, aquella quietut bullidora que ho omplía tot, y que 'm feu pensar en la fecunditat coberta de silenci, fecunditat tan nua en el camp, tan amagada en el cervell del sabi, que l' una ja mostra dels fruyts las promesas en els botóns verts, y l' altra no 's mostra fins que cau de madura... Sorolls, con-

EXERCICIS DE GALANTERÍA Y DISLOCACIÓ (per *J. Robert*)

templacións, ideas, tot semblava que no 'm volgués deixar dormir. S' alsava del costat meu, del davant meu, per sobre meu, un gran poema de vida.

Vaig pensar en els meus amors y 'ls veya perduts, llunyans... y, no obstant, me plahía en aquella hora referlos en el recort, reviurels en l' ánima, oscilarlos davant dels ulls, fregarlos pels llavis.

Com que 'ls meus amors sigueren dolsos y llarchs, que per mí encare ho serían, no 'm cansava de repassar horas y de recular y adelantar fetxas, y quan ho vaig haver recordat tot, tot, tot, no 'm quedava altra fugida que pensar en el desengany, y passar á través del dolorós recort com qui després d' haver recorregut un llarch jardí de lliris y rosas, se trobés ab que uns esbarzers li mitj barravan la sortida.

Hi anava donchs á pensar en aquell desengany punyent quan, de sopte, una volior desenfrenada de perdius novellas, com si arremolinés la quietut, va atreurem la mirada fins á perdres allá d' enllá. Els recorts interromputs m' havían deixat tan sensible que allá ahont m' arribá la mirada m' hi sentía tot el ser. Y al recular els ulls me semblá com si reculés jo mateix, un *jo* essencialment anémich, el *jo* que mancava á l' ensopiment del meu cor llensat per terra.

Vaig oblidarme dels amors pera pensar en la Naturalesa, qu' es el gran amor que may menteix y que no faría pensar en cap altre si amagués els nius als ulls dels que no 'ls haurían de veure.

El sol ja no queya tan aplomat, y un xich deslliurat l' espay d' aquella forsa que cremava, comensá á gronxars'hi un ayret suau, massa cálit, pero que prometía tornarse fresqueta á la hora de la posta.

Al meu davant, els pins se movían una mica, una mica, que tot just borrava aquell encantament d' avans; la verdor de las copas onejava mansament, com si s' espandís un secret montanya avall, que 'ls pins se trasmetessin fins arribar á abaix de tot, á la esterelitat de la riera.

Fins allavoras no vaig adonarme de la fortor que feya la palla, caldejada pel sol á l' altra banda d' ahont jo jeya. A pochs passos del paller la carretera s' enfilava, en rampa massa atrevida, cap al poble, fins al qu' hi havía deu minuts de pagés.

No sé per qué en mí 's despertava una set de vida, un socatreig de cor, una necessitat d' amors nous que 'm feya estremir.

Vaig fixarme en la paret de la casa. Tenía unas clapas grogas com las de la cara de la padrina,—ditadas de vellesa, passament de vida.—Al costat de la casa, la vinya verda, de pámpols luxuriosos y ceps recaragolats, ab el nou septembre que prometía, m' indicava la renovació, la forsa, el vi, la sanch.

Vaig sentir que del cor me fugía quelcom: la poesía, el doloret que hi havían deixat els recorts d' aquella tarde. Vaig sentir que 'l cap se 'm redressava, qu' els ulls pressent an alguna cosa qu' havía de venir, que s' apropava. Els brassos, com els ceps recaragolats, tenían desitjos d' estrenyer, els llabis de besar.

Vaig estar un ratet encantat, quiet, escoltant com la sanch me corría per las venas.

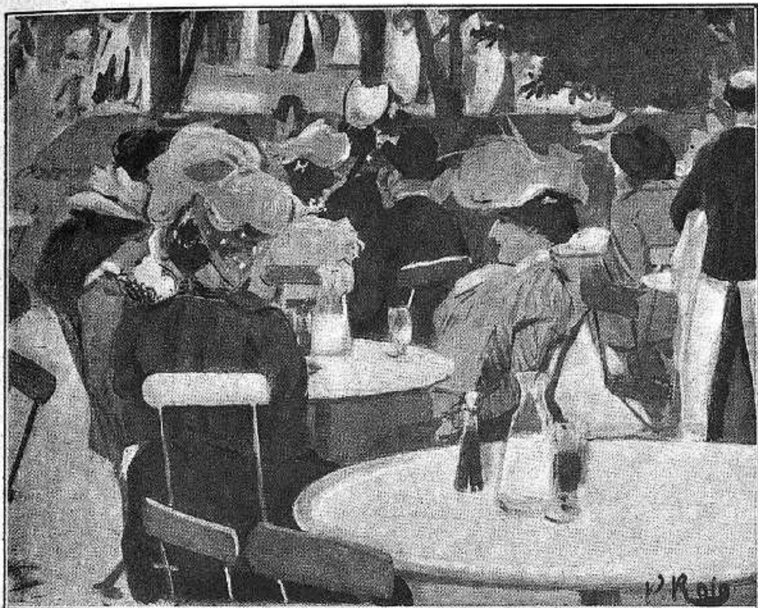
Darrera meu, darrera 'l paller, s' hi va sentir el soroll d' un cotxe que, penosament, pujava la

Al peu de la tanca (per *Ll. Brunet*)

—Si ara jo pogués tornar á viure, ¡quín saynete mes bonich escriuría sobre això del monument!

Ellas (per *P. Roig*)

A l' hora que passan ells.

rampa massa atrevida de la carretera. Al mirar'hi, un tremolor me va moure las barras.

Al costat del cotxe hi caminava una dona jova, ben feta, amagantse 'l cap ab la ombrela que la guardava del sol, mostrant un cos ple de vida, y desde ahont jo l' espiava, se li descubría mitj pam de cama plena vessant de l' ajustada polaca rossa. Semblava abstreta á tot; la calor la devía tenir atuhida y aquella rampa perillosa qu' encare n' hi havía per bon tros.

¡Quína onada de vida vaig sentir! Els llavis l' anavan á cridar rápidament, á dirli que jo l' estimava, sense saber quí era... me dalía pera ferli un lloch á l' ombra del paller, pera ferla reyna del meu ser y de la meva voluntat, pera arrancarli una promesa d' amor per aquella posta que s' apròpava, per la nit que vindría... ¡Oh, sí! Els llavis l' anavan á cridar... Pero 'l cotxe havía avansat una mica més, y vaig veure tres caperróns de canalla, rossos, enjogassats, que alsavan la enxarolada cortina del darrera y, obrint una boqueta vermella y amorosa, cridavan á sa mare.

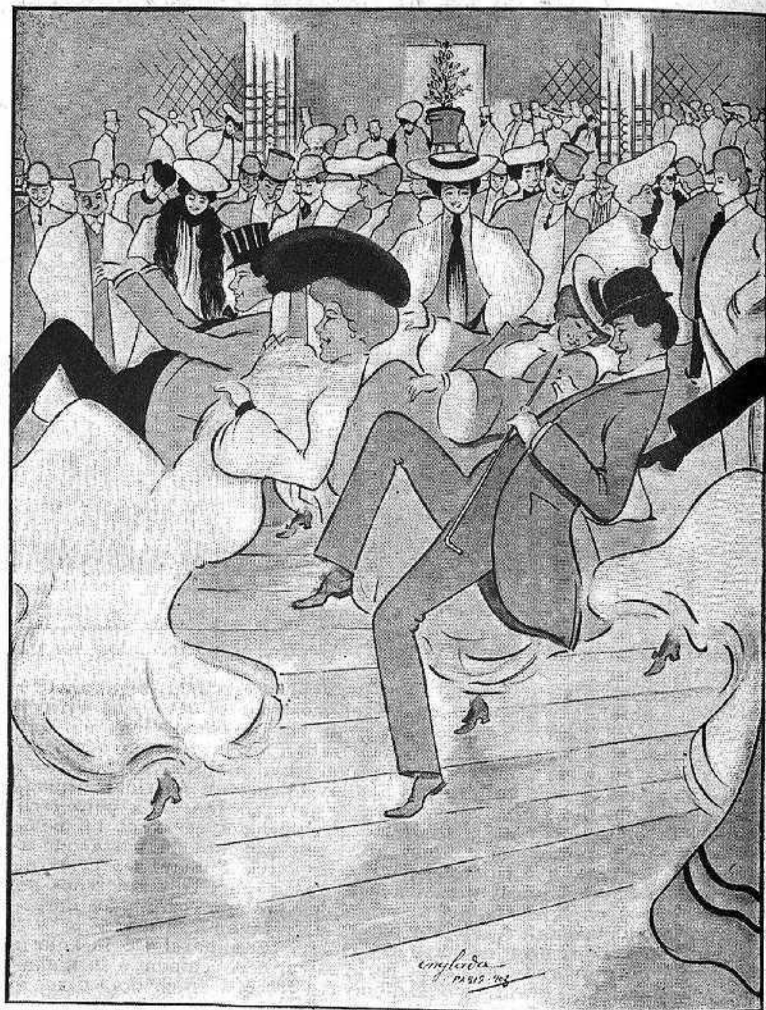
Una tristesa de realitat me caygué á sobre. ¡Era mare! Devía anar á peu, vora 'l cotxe, pera en un cas de perill salvar heróycament á sa niuhada. ¡Era mare! Y, veyent cóm s' allunyava frech á frech del cotxe, á dintre meu li vaig demanar perdó de tot cor.

Y aquella onada de vida, aquell frisament de tot el meu sér, va anarse apagant. Vaig pensar que 'n mos amors perduts també jo l' havía somiat un fill, un fill que 'l que jo havía somiat no 'l podré pas tenir may, perque l' havía somiat á través dels ulls de la estimada aquella...

Perque jo entench que...

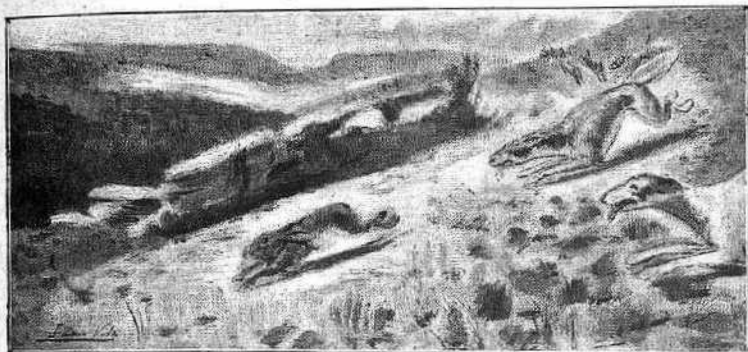
En aquest moment va entrar un company, depressa, que interrompé á

EL CAKE-WALK (per *Inglada*)

Doblegant el cos aixís
el ballavan, el ballavan,
doblegant el cos aixís
el ballavan á París.

MOMENTS DIFÍCILS (per *Joan Vila*)

—Si de esta escapo y no muero...
¡may més trech el nas del cau!

---

ne 'n Ricardo, dihent que 'ls norts pujavan tant, que venían quatre franchs mellor de París.

En Ricardo, com despertant d' un somni dolorós, ab un suspir amortallá l' historia trista, y aixeribintse de nou, va exclamar:

—Ves, corre. Compran cent.

Y afegí, dirigintse á nosaltres:

—Demá hi guanyaré dos enters.

R. SURIÑACH SENTÍES

ADAGIS ADOBATS

Quan el sol surt . . . . senyal que no está núvol.

—

Qui endavant no mira. . . . . . . té ulls al clatell.

—

Val mes un gust. . . . . que un disgust.

—

Qui 't vol bé. . . . . senyal que t' estima.

—

Home casat. . . . . no es ni solter ni viudo.

—

Qui no sol creure á la mare. . . . es un fill desobedient.

—

Qui té fam. . . . . ha de menjar.

—

No 's pot dir blat. . . . . á una cosa que no ho siga.

—

Si vols estar ben servit. . . . . . lloga't mitja dotzena de criadas.

—

Qui no está fet á bragas. . . . . . que no 'n porti.

—

De diners y de bondat. . . . . . . com mes n' hi hagi, millor.

P. A. MORENO

SOSPIRS

Sospirs que 'm sortiu del cor;
digueume, tots, ahont aneu.
Si sortiu, de un, á un,
tots plegats, ¿ahont vos troveu?

Jo no sé que á ningú estimi;
á qui aymava, só aburrit.
L' estimació que ans donava
l' he reclosa dins mon pit.

Sospirs que 'm sortiu del cor;
digueume ahont vos trobeu,
que potser en aytal lloch
dirigiré 'l mirar meu.

No, per trobar'hi á qui no aymo,
posaré mon mirá allí;
sí, per veure si allí hi trobo
la que 'm pot estimá á mí.

FAUST CASALS Y BOVÉ

EPIGRAMAS

—Si vols que 'm quedi á dinar
te de sé ab la condició
de darme plats forts; si no
de cap modo 'm vull quedar.
—Plats ben forts serán, Climent,
puig tinch fet el determini
de menjá en plats d' alumini
perque quedis ben content.

—

—¿El negoci, com te vá?
—Em marxa.
—Deus prosperá.
—Al contrari, senyó Puig
dich que 'm *marxa* perque 'm fuig.

J. F. GERVASI

EDAT DITXOSA

Benvingut s'as Setembre,
temps per mí 'l més venturós:
amor, lo falsó 'ns espera,
vinga el cove y lo falsó.
Fem vía dret á la vinya
tots dosets, ben sols tots dos:
guayta, ve 'l mosso ab lo matxo,
trasca que 'l ten'm aprop!
Entrém al bosch, vida meva:
vía endins, poquet á poch!...
¿no sents lo matxo com trota?
¿sents com xiula en Vicentó?
No cantes, que pot sentirte,...
¿mes qué hi fá? ¡refila amor!
¿com sabrá si ets tú que cantas
refilant tants rossinyols?
¿No sents? ja torna á xiularne:
ja es á l' entrada del bosch:
ja ferma el matxo á una soca;
ja 'ns cerca arréu tot frisós.
Amaguemnos, amaguemnos,
que se 'n ve dret aquí hont som:
ara cargola un cigarro,

ELS QUATRE COLLS

Rey d' oros.

Rey de copas.

guayta'l ara hi cala foch.
  Tot d' una hi corrém gojosos,
y ell sense dirnos ni un mot
nos llansa d' una brassada
quiscú dintre un sarrió.
  Jo vinga fer trotá 'l matxo
tustantlo ab un ram de boix
y la bestia esferehida
del trot n' arranca 'l galop.
  En Vicentó vá empaytantla
foll de rabia, á colps de roch:
los núvols de pols qu' aixeca
l' hi 'n privan de tocá 'hont vol.
  Li arrossega un cap de faixa:
cara avall li vá la suor,
y la barretina musca
se li gira sobre 'l front.
  Ja hi es prop, ja 'l té, ja 'l para:
—Llamp de Deu—diu,—Moro ¡xó!
y estretantli las morrallas
van de reculons tots dos.
  ¡Com petan las vergassadas!
tan mateix hi va de boig,
la bestia renilla y bufa,
s' encabrita y tors lo coll.
  Jo y ella esverats xisclavam,
lo matxo está neguitós,
y arrapats fort á las sarrias
esclatám ensemps en plor.
  S' arranja 'l mosso la faixa,
y aixugantse ab la má 'l front
m' enjega unas llambregadas
que 'm fan tremolar de por.
. . . .
  Tan bon punt som á la vinya
vinga el cove y lo falsó:
jo follo la pansa rosa,
ella folla el picapoll.
  Boy mes feyna fa la llengua
que 'l falsó esmolat de nou,
y fent gresca y gran tabola
nos juntém com qui no vol.
  Al oir tanta gatzara,
de peu dret, los bremadors,
nos esguardan tot posantse
la má plana ran del front.
  Lo padrí qu' es cap de colla
nos renya cridant molt fort
y fá com qui vé, tirantse
cap amunt los pantalons.
  Ella fuig, y entrabancantse
cau, y es fá una nafra al front,
y els rulls pels ceps se li embullan
com si fossen raigs de sol.
  Llansa un crit que 'l cor m' esglaya,
¡oh Deu meu quín tremolor!
gota á gota la sanch viva
li vá rellíscant pel front.
  Frisós li xupo ab los llabis
no trovantme el mocador:
ella 'm guayta tremolenca,
jo encisat y foll de goig.
  Eixa sanch es com garnatxa:
¡dins mon pit quina xardor!
lo que 'm corre per las venas
¿será sanch ó será foch?
  Des que sa sanch hi tastada
qu' entorn meu tot dona toms:
no sé 'l que 'm faig ni el que 'm pesco:
estich borratxo d' amor.

Emili Coca y Collado

(per *J. Robert*)

Rey d' espasas.

Rey de bastos.

FESTA DE BARRI

Al bon amich en Joseph Aixalá

Tot es animació y bullici á la petita plassa de l' iglesia, engalanada ab penjarellas de cadenas y banderetas y altras galindaynas de paper que 'l ventijol fa volejar ab aleteig de papalló, produhint un continuat brunzit y alegroy rumoreig de festa; las bombas, fanals y salomóns, brandan sens parar, com extranys pénduls, reflectant sobre la gent que formigueja á la plassa, sos variats matissos de llum, esmortuhida, per tenir que atravessar las parets de paper que tancan l'espelma encesa, reclosa dintre de fanals y bombas; arrambat á la paret del macís cloquer hi ha un rústich cadafalch, en quin hi toca la cobla, fet ab uns quants taulóns estesos sobre dos banchs de fuster, engalanat ab ramatje é iluminat per dos quinqués penjats á la paret, qual fumanta flama puja y baixa al impuls del ayre, lo que ha fet que 'ls vidres restin del tot fumats. De tant en tant, domina la cridoria y las desafinadas sonadas de la cobla, l' espetech de piulas y trons ó 'l burgit d' algún cohet volador que rabent s' enfila enlayre, iluminant per un moment, ab sos llums de colors que llensa, lo cim del campanar, qual silueta torna á quedar en la fosca, com negra y gegantina fantasma que contempla l' animada festa de barri que á sos peus se desarrolla.

Tot es animació y bullici á la petita plassa. El jovent s' espeny, cercant la balladora per entre 'ls grupos de las endiumenjadas nenas, retiradas en los confins de la plassa, cada volta que la cobla senyala un nou ballable, y las parellas se llensan al mitj del ball, saltant esbojarradas unas, mentres que altras, formadas generalment per enamorats, se gronxan mandrosas, fugint de las empentas y rumorejantse á cau d' orella tot lo rengle de tendras y melosas paraulas que constitueixen l' encant dels enamorats.

La festa de barri se troba en son apogeu, en lo período álgit; es la darrera de la festosa vuytada de Corpus.

***

De sobte, al acabar la cobla un ballable, una batallada sola, magestuosa, sonora y vibrant, eixida d'una de las enlayradas campanas del cloquer, dominá 'l burgit de la plassa; pararen totas las conversas é instintivament tothom dirigí son esguard enlayre com volguent interrogar á las ondas sonoras que s' anavan allunyant, allunyant y apagantse. Una segona batallada, també pausada y magestuosa, seguí á la primera, y després un' altra, contestadas ab la mateixa magestat per altra campana de sonoritat més apagada, més trista; y de totas las bocas sortí una exclamació: "¡A combregar!"

Sí; las campanas tocavan á combregar; anunciavan ab sa trista veu que Nostramo surtiría á visitar un malalt, un jove vehí de la vila que 's trobava en las ánsias de la mort. Un nom corregué de boca en boca: el Peret Rafecas, que 'ls primers días de la saragatera vuytada de Corpus tant s' havía senyalat per son bon humor, se trobava postrat al llit. Que si será un cansament... un costipat... resultant al últim una pulmonía doble de la que no 'n surtiría.

Tardor (per *J. Llopart*)

Tothom parlava del Peret Rafecas y de la Roseta de cal Noguera que, ab tot y ésser de las nenas més presumidas y balladoras del barri, no s' havía deixat veure á las balladas: era l' estimada del Peret.

Quan més animats eran els comentaris, s' obriren de bat á bat las portas de la iglesia, apareixent la migrada comitiva que acompanyava á Nostramo, portat sota tálam pel vicari de la parroquia. Com per encantament pararen las conversas; lo silenci se feu absolut, sentintse tant sols el rumoreig de las penjarellas de cadenas y banderetas de paper que 'l ventijol feya volejar; soná la campaneta, y 'l senyor vicari alsá, presentantlo á la callada multitut, el sagrat Cupó que, resguardat per cobertor de llama de plata, tancava la Sagrada Forma ab l' imatje del Crucificat... Com espenyuda per una forsa invisible, la munió de gent aplegada á la plassa, ab un moviment d' onada, caygué de genolls, humillada devant de la Magestat Divina, obrintli pas, en tant que la cobla, dalt del cadafalch, deixava sentir las graves notas de la marxa real...

Conekixensa antigua (per *Mariano Foix*)

—¿Encare vius al carrer del Infern, Matilde?
—Desde que t' he perdut de vista á tú, visch al carrer del Paradís.

Y passá Nostramo, lo Rey de reys, per entremitj d' aquell baf de festa mundana, entre 'ls acorts de la marxa real y 'l rumoreig de las penjarellas y coloraynas de paper, en tant que 'ls fanals, bombas y salomóns, que penjavan de las cadenas, brandavan ab desfici com si volguessin incensar el pas de la Divina Magestat...

***

Al retorn del Combregar se sapigué qu' aquest casi no hi havía arribat á temps. ¡El Peret Rafecas havía finat!... ¡Pobre Peret!... ¡Tan bon xicot!... ¡Tan divertit!... ¡Quín desconsol la pobre Roseta!... Y tothom feya comentaris sobre la trista nova de la mort del Peret; y molts ulls s' humitejaren y fins n' hi hagué que llensaren llágrimas...

Algúns dels seus amichs íntims corregueren á veure'l; altres recordavan la darrera broma que havían fet junts; en els rotllos de noyas se parlava del festeig que la despiadada mort havía bruscament interromput, condolentse del desamparo en que quedava la pobra Roseta; las mares parlavan ab esgarrifansas de la facilitat ab que s' agafa una pulmonía,

sobre tot, á la sortida dels balls... Tothom, tothom á la plassa s' ocupava del Peret... ¡Era tan simpátich!... ¡Tan bon amich!... Y 'l recort del Peret ho omplenava tot: se retregueren sos fet; se recordavan sos ditxos graciosos; s' esmentavan las sevas relacións amorosas ab las noyas que havía festejat; de cóm conegué á la Roseta; de son próxim casament ab ella; en fí, tota sa vida vilatana era contada y comentada ab greu sentiment y condol en tots els grupos que omplenavan la engalanada plassa, celebradora de la festa de barri...

De sopte, un *¡xinch!*... provinent d' un cop de bombo y platets de la cobla, anunciador d' un nou ballable, arrancá un xisclet estrident de las donas y trencá totas las conversas, y á continuació la cobla las emprengué ab una saragatera polka, y un moviment de desfici s' apoderá del jovent, que comensá á formiguejar per entre 'ls grupos de noyas, buscant cada hu la seva balladora, y mentres al centre de la plassa se convertía en un esbojarrat embull de gent que s' espenyía y trepitjava saltant follament al compás de la destrempada cobla, sense que ningú 's recordés ja del desgraciat Peret Rafecas; la mare d' aquest, feta una mar de llágrimas, talment finada, esgroguehida á causa de tres días d' insomni passats al capsal del llit de son idolatrat fill, se llensava als brassos de la Roseta petonejantla, que folla de dolor havía fugit de casa seva pera convencers de la realitat de que son estimat Peret era finat, de que l' havía perdut per sempre...

***

Y á mitja nit, á la plassa, engalanada ab penjarellas y galindaynas de paper, pero casi á las foscas ja, per haverse acabat la migrada llum de las bombas y 'ls fanals, la animació y bullici feyan els darrers badalls, entre 'ls cants y l' esbojarrament dels que ab recansa veyan finar aquella saragatera vuytada de Corpus, y que á crits demanavan á la cobla un altre ball, motejant de ¡dropus!..... als músichs, que més morts de són que

Senyoretas frágils (per *J. Cardona*)

—¡Quína sort té aquesta mossa!... ¿Que 'l coneixes aquest que l' acompanya?

—Jo no, y de segur qu' ella tampoch.

Ex-libris municipal (per *Ll. Brunet*)

Sense guants, sense cotilla,
d' embulls y trampas voltada,
abatuda, demacrada,
¡aquí teniu la Pubilla!

ab ganas de bufar, enfundavan els instruments y saltant del cadafalch s' esmunyían, fugint de la plassa, com criminals després d' haver comés un delicte...

R. Ramón y Vidales

QUADRET

La mare es al llit
malalta de veras,
té 'l bleix fatigat,
l' arbora la febre.
L' espós, el barrut,
s' está á la taberna
bebent gots de ví,
jugant y fent gresca.
Un nin, fill d' abdós,
sospira y gemega;
s' acosta á 'n el llit
'hont jau sa mareta,
y exclama entre plors:
"¡Tinch fret, mare meva!„
Sa mare, ab amor,
l' amoixa y el besa;
¡quín bes mes ardent!
¡las galtas li crema!
¡¡las galtas qu' avants
tenía com gebre!!
Revifa's el nin,
la mare s' alegra,
y aixís els sorprén
la grata presencia
d' un ser bondadós,
del bon senyor metje.
—¿Qué tal?... ¿cóm aném?...
—Mes bé; ¡¡ja ho pot veurer!...
Y el metje, ab afany,
li ausculta l' esquena,
li examina el pols,
li mira la llengua.
Després molt tristoy,
extén la recepta:
—Tindrá sis papers
qu' ab aygua ha de péndrer
en altres tants cops,
cada mitja horeta.
¡Que 'ls vaigi á buscar
son marit depressa!
—¡Mon marit!... ¡Y el plor
li nua la llengua!
puig sab que 'l barrut
s' está á la taberna
bebent gots de ví,
jugant y fent gresca;
y encar, quan vindrá,
fará el que fa sempre:
¡¡¡Qu' envers de cumplir
l' encárrech del metje,
sa boca infernal
butzina y renega!!!...

F. Carreras P.

DELS MÉUS

Diálechs cullits al vol
per mi sol.

I

—¿Cóm es que tú sempre t compras
el calsat tant gran, Marsal?
—Perqué, al mateix preu, m' hi posan
bastant més de material.

II

—¿Que 'l teu avi sigué l' home
que ha fet més soroll al món?
—Trent' anys seguits tocá 'l bombo...
—Aixís tens rahó, Ramón.

III

—¿Es dir que, donchs, á l' Habana
la calor fá disbarats?
—Figúris que las gallinas
fins ponen els ous... ferrats.

IV

—¿Oy que canta ab sentiment
la Irene y ab gracia molta?
—Ja pot torná á dirho; ab molt
sentiment... de qui la escolta.

V

—Del matá á un home se 'n diu
homicidi; sent aixís,
¿qué deurá sé 'l suicidi?
—Home, la mort d' un suís.

VI

—¿Es dir que s' ha tornat boig
l' amo de la casa?—Ho es;
figuris que ha rebaixat
dels pisos tots 'ls llogués...

VII y darrer

—Portas dol?—Soch viudo.—¿Y, donchs,
de quant ensá?—¡Aquesta es bona!
Ho soch... ¿sabs de quan? D' ensá...
que se 'm vá morir la dona.

Pepet del Carril

La primera llissó (Aquarela de *F. Mestres*)

—Dó... ré... mí...

LAS DONAS NUAS

He somniat que 'm moría.

¡Qué n' es de cert qu' els somnis son el recort de lo que 's pensa quan no 's dorm!

He somniat que 'm moría perque, despert, havía cregut morirme d' anyoransa. Lluny de la mare y lluny de tú, el viure es un neguit, una tristor seguida que 'm fá desitjar ser dolent y m' empeny cap á la fosca, ahont está encauhat el vici, ahont neix el fástich, ahont l' ánima plora y el cos s' envileix. ¡Sort que pera lliurarme de que aquella empenta 'm fassi caure, m' arrapo al recort vostre, al de la meva mare, al teu! Vosaltras dugas sou las estrellas que guían els meus passos: ella, aquella dona menudeta y magristona que á totas horas me besa ab el pensament, y els dematíns me desperta ab sos petóns, y, de nit, quan el cansanci 'm rendeix, vé á cloure ab sos llabis las parpellas mevas; aquella santa qu' escampa aroma de bondat y quin alé cura 'ls neguits de l' ánima, y quinas abrassadas encomanan forsas pera trepitjar els entrebanchs de la vida; aquella dona que m' ha ensenyat á ser bó y á tenir fe en la bondad; la que plora quan jo ploro ab rahó ó sense, y quin riure 'm du riallas al cor, y que de l' ánima meva ne sab las tasqueras totas y dels pensaments meus no 'n desconeix ni un, ni 'ls vergonyosos ni 'ls bons; aquella santa menudeta y magristona es la meva estrella del Nort, la que guía 'ls meus passos vida amunt.

Y tú, amorosa plena de duptes, verge volguda que 'm somrius sense riallas fingidas; tú, que guanyas en hermosura als ángels somniats pels pintors florentíns del sigle xv; tú, que tens ulls que no menten y llabis que fan glatir; tú, quina imatje ha embellit els meus pensaments, y quinas paraulas m' han omplert el cor d' esperansa; tú qu' ets la ilusió realisada y, si en la terra semblas un ángel, al cel els ángels t' estimarían com á dona,—y no t' estimarían pas tant com jo, perque no 'n saben tant d' estimar els ángels;—tú, que 'm vols perque soch bó y del meu ingrat cos no 'n veus els defectes; tú, verge volguda, ets l' altra estrella de la meva vida; la estrella de l' Amor; aquella que pera 'ls uns surt matinera y pera 'ls altres no; la que 'ls més sortosos veuhen á punta de día y altres quan ja 's fá vespre.

Y á la mare y á tú, estrellas mevas que m' estimeu de debó, sense gelosías ni rencunias, ja puch dirvosho clar lo qu' he somniat, que ni lo que vos conti fará enrogir vostras galtas ab falsa vergonya, ni dubtareu de que vos estimo com may ningú ha estimat, ningú més que jo, perque jo l' he descobert el secret de l' amor verdader: estimar, estimar y fora, no ser egoísta, no estimar perque 'ns estimin, estimar per relligió d' amor.

He somniat que 'm moría. Jo estava sol en la meva cambra, en aquella cambra que á la gent li sembla escarransida y sense solta, y que jo trobo molt gran perque hi cabs tú. Jo 'm moría y no sé pas de quín mal: tenía l' enteniment tan asserenat com quan el teu recort me dona esperansas, y tenía tanta fam de viure forsa com quan els meus brassos t' estrenyen y els meus llabis papellonejan demanant almoyna als teus. Pero 'm moría y me 'n donava compte, y tot lo que 'm rodejava no feya més que plorar: els meus llibres més volguts queyan dels prestatjes com si 'l sentiment els tregués la forsa de tenirse drets, y 'l mirall que va espitllar la teva hermosura s' entelava de llágrimas. Jo sentía que la mort, cuyta corrents, feya camí cap al capsal del meu llit; y jo tenía por. Tenía por perque á la paret de la meva cambra, en aquell lloch tan estimat ahont hi tinch els retratos vostres, el de la mare y 'l teu, no hi veya la seva imatje ni la teva, no hi veya las dugas donas que guían els meus passos vida amunt: la una, la mare, duentme agafat per la má dreta; l' altre dona, qu' ets tú, estrenyentme la má esquerra, qu' es la del cor.

Jo 'm sentía defallir; decandit el cos y el cor batent ab mandra, els polsos frets y 'ls brassos sense forsa, la meva agonía 'm deixava un es-

Historieta muda (per *Argemí*)

quitj de llum al cervell, y 'm martiritzava 'l tenir conciencia de que la vida 'm fugía, de que may més me besaríau la mare y tú.

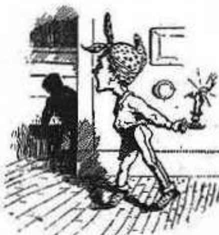
Tot d' una la meva cambra, qu' es tan xica, aná engrandintse, engrandintse, y 'ls llibres fugiren com havían fugit els retratos, y fugiren els mobles, y fugí la llantia que 'm donava llum. Y vareig trovarme envolcallat en la fosca, demunt del meu llit, y en un lloch que no endevinava ahont podría ser. La cambra meva, la meva cambra xica ¡quí sab ahont era!

Va passar una estona sense que ni remor ni claror anessin á interrompre la basarda que jo tenía; y, allavoras, com sempre, la meva mare y tú omplíreu mon pensament. Vareig pensar en vosaltras dugas: en quan ella, estimantme com á un noy, me feya home; en quan tú, estimantme com á un home, 'm feyas tornar á ser noy. Y, sentint la mort aprop de mí, vos enviava oracións de las mevas pera que vinguessiu á deslliurarme de la fosca que m' engolía.

Va venirme un desmay.

Al retornar de la basca, la cambra estava plena de llum y de riallas: els murs eran texits de llessamins; el sostre un emparrat de gardenias; per terra una catifa de rosas, sols el meu llit era trist. Sempre 'l mateix, un llit de malalt pobre, y, com avans, en la meva cambra xica, també estava arreconat. De finestras ni portas no s' en veyan, y la llum eixía de las riallas d' una ronda de donas nuas que ab llur cridoria 'm feyan trontollar el cervell. Las gardenias, els llessamins y las rosas vareig reconeixerlos tot seguit: eran las flors de que tants cops he parlat en els meus qüentos, aquells qüentos que agradan á las noyas perque hi trovan flayre d' amor, de l' amor qu' endavinan, de l' amor de bona mena, com ellas l' esperan; eran las flors que, ademés de l' hermosura, tenen plé d' aroma 'l cor y no 'n son egoístas; eran las flors mevas, y las tevas flors, aquellas ab que fas els poms que 'm donas, y que, si tenen tant perfúm, es perque tú las amoixas, perque las estimas y fins las besas,— avants y després de besarme á mí. — Cap d' aquellas donas nuas s' hi assemblava á las gardenias, als llessamins y á las rosas: ja n' eran d' hermosas, tant com las flors, pero no te-

nían aroma. La claror de llurs riallas era com la dels llums eléctrichs: una claror blanca, freda, que glassava la sanch; y per aixó, mentres jo 'm moría, sardanejavan per damunt de las rosas, y escupían als llessamins, y reyan. Els meus ulls d' agonitzant, badats pel darrer esfors, varen reconeixer aquell aixám de donas, xicas y grans, primas y grassas,—totas hermosas,—que xisclavan com endemoniadas, y reyan ab la rialla dels vint anys y la poca vergonya del vici. Eran ellas,—morenas y rossas, una sí y altra no,—eran las que 'm donaren el cos sense donarme l' ánima: eran las donas dolentas condemnadas á no coneixer may el goig de l' amor verdader, y á no saber plorar d' anyoransa; eran las que 's mofaren de l' honradesa d un cor que, cercante á tú, feya marrada.

Y sardanejavan, sardanejavan nuas, impúdicas, rihent desvergonyidas, escampant fortor de disbauxa, ab els cabells destrenats guarnits ab flors de baladre, els pits com de marbre, las ancas rojas.

Va sentirse la veu d' un rellotje: havía arrivat l' hora de la meva fí. Per demunt de las rosas s' arrossegava un llangardaix d' ulls vermells y potas curtas, l' esquena de jaspí y la qúa anguilejant: els llessamins se desfullaren, las gardenias varen tornarse grogas, y l' aixám de donas, desnuantse de mans y desfent els embolichs de cabells que havían fet las rossas ab las morenas, s' acostaren al meu llit y aturaren las riallas. Y la llum de la cambra va cambiar tot d' una: si avans era blanca, allavoras era verdosa, com la qu' escampan las lluernas. Ja no era 'l riure de las donas nuas el que 'm duya claror: eran llurs miradas febrosencas, aquellas mateixas miradas que m' enterboliren el pensament quan, cercante á tú, vareig ensopegar ab ellas.

—¡Vina!—cridaren las sense cor aplegadas á l' entorn del meu llit.—¡Vina ab nosaltras!

Totas aquellas veus tenían el mateix só; totas juntas no 'n feyan més qu' una: la veu del vici.

—¡Vina!—deyan.—¡Vina ab nosaltres! ¡Vina á l' infern!—

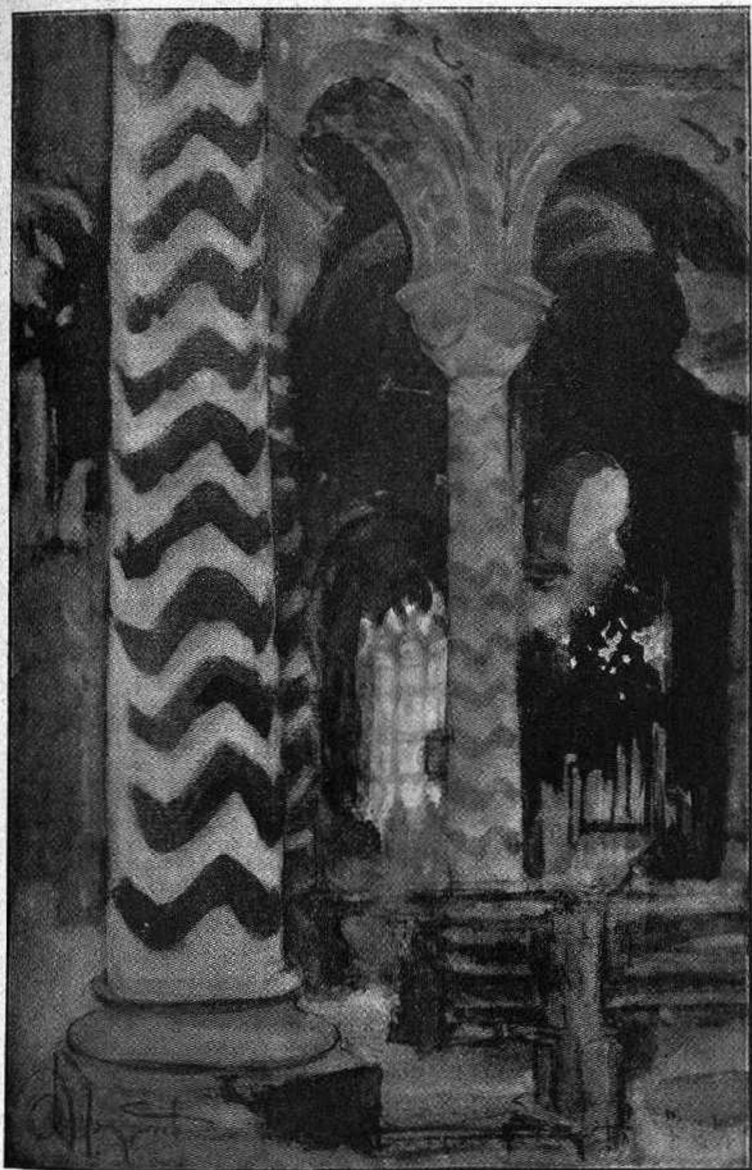
¡A l' infern! ¿Per qué tenía d' anarhi jo á l' infern, jo que no havía fet més qu' estimar, jo que de l' amor n' havía sigut un rich pródich?

Las ayguas de Barcelona (per *J. Pellicer Montseny*)

**Sigui torrent, sigui riera,
l' assumpto es un bon negoci:
cobrá un grapat de mils duros,
á cambi d' uns quants microbis.**

A Colonia (Aquarela per *O. Junyent*)

Iglesia parroquial.

—¡Vina!—cridavan las donas nuas.—¡Vina á l' infern! ¡Vina ab nosaltras, que anyorém amor, amor com el teu, l' amor que no crema!—

He sentit una urpada al cor, he fet un xiscle, y m' he despertat.

Lluny de la mare y lluny de tú, el viure es un neguit, una tristor seguida.

ENRICH DE FUENTES

DESDE MALGRAT

D. Tiberi Trencalós.
Amich meu: Si la galvana
't té deixat y ensopit;
si has perdut fins la carpanta,
com els passa á molts mortals
en eixa ciutat de calda
en que certs días al sol
s' hi poden torrar castanyas;
si no veus aquell floret
de senyoras elegantas
que 'l garbo y 'l cotó fluix
van rumbejant per la Rambla;
ni aquells sérs encarcarats
fets de goma deixatada
que coneixen els *sports*
pero molt poch la gramática,
perque tan ellas com ells
han anat á pendre 'ls ayres
(ó 'l xarop de hipofosfits)
á Camprodón ó á Vallcarca;
si estás ja tip y embafat
d' *enterros* y punyaladas
tranvías plens á curull,
suicidis y seqüestradas,
perdigots y cans rabiosos
que als del llas sempre 'ls escapan,
y municipals que dorman
y cacos qu' están de guardia;
si no pots aguantar mes
aquestas y altras cent plagas,
no t' hi pensis un instant:
vesten á empenyar la capa
agafas el primer tren
y vens á aqueixa comarca
que rega lo riu Tordera
y que refresca l' oratje,
pel llevant ó pel garbí
cada día ventejada.
Quan passis per certs carrers
(drets com un tiro de bala)
trobarás moltas rodonas
de xafarderas comares
qu' están movent els boixets
ab llestesa incomparable,
y si fa ó no fa dirán
mirante fit:
"—¡*Tafoy* Carmel
¿quí deu sé' aquest senyoret?
—*Poch* el conech.
—*Arrepara*
quina *lley* de barret dú
mes extrany.
—¡Oh! y las sabatas.
Sembla un goig *¿fá?*
—'L meu Calau,
á tretze anys té mes gruixaria.
—Serviría per puntal
del *payé* del hort de casa.
—A mí no 'm treurán d' aquí
qu' es el promés de... fulana.
—No ho *conto,* qu' ella té *cortos*
y 'l qu' es *aquey* no 'n fa cara.
—No 'n feu *supósit* de això.
—Deu estar mal de la caixa
y 'l metje li ha aconsellat
que vinga aquí per curarse.
—Potser vé per fer comedia.
—Jo, per mí, es un mort de gana
que deu menjar per sopar
un plat de *fasols del sastre.*"
Si 't plau posarte en remull
transparent y clara es l' aygua
y per estar *ben servit*
trobarás una *gran casa*
de *banys,* ampla y espayosa,
molt *cómoda* y ayrejada;
sense pedras ni mahóns
ni gens de ferro y pestatje;
per pis té la tova arena,
per sostre la volta blava.
Crech qu' ets amich de Talía
y no podrás pas queixarte;
actors y actrius de Romea
ab en Goula, aquí traballan
formant una companyía
molt *bona, bel-la é barata.*
Si 't mira ab bons ulls Tepsícore
estarás també á tas *anchas,*
perque al extrém de un punxó
las xicotas de aquí ballan.
Li parlas á qualsevulga
que desitjas prometatje
y desseguit trobarán
ta conversa amable y franca
pro si ab un ull te contemplan
á tú, mirarán ab l' altre
á n' el *simpátich* rector
per si vé aviat á casarte.
Fuig de cafés y casinos
donchs no deurá interessarte
si aquest ha comprat un matxo
ó aquell altre una tartana,
y si han pujat ó baixat
la garrofa y las patatas.

Te recomano que fassis
excursións per l' encontrada;
hi abundan las frescas fonts
y si vas per la montanya
de ginesta y romaní
sentirás arreu la flayre;
per segons quins indrets tiris
estira un xiquet las camas
y trobarás valls frescals
que 't recará de deixarlas
de vegetació esplendent,
hont els rossinyols hi cantan,
hi parrupejan las tórtoras
y la gent... per sort hi falta.
Y calor dintre la vila
me dirás n' hi sentiu gayre?
A las horas de sol fort
procura estar quiet á casa.
No pot ni vol el termómetro
arronsarse massa... massa.
Ja veurás noy... el *mercuri*
sensible com es, s' exalta
al llambregá 'l cos bufó
de las malgratencas guapas.

FÉLIX CANTIMPLÓ

L' ÚLTIM DÍA DE 'N PERE

Ab las mans á la butxaca, tots bruts y estripats els vestits, ab la cara fosca y 'ls ulls encesos per la fam y la febre, en Pere 's passejava pels aforas de la cinchcentas vegadas invicta, molt industrial y piadosíssima ciutat d' Escanyapobres.

Caminava d' esma y ab las miradas afanyosas ab que 's mirava els rochs semblava talment que li venían intencións de menjarsels.

Davant d' un camp d' herba, al veure ab l' afició y el dalit que un remat de bens ne menjava, no pogué més y n' arrencá un grapat posántsela á la boca. — Val mes aixó que res—murmurá—ben mirat la herba també atipa, si aixís no fos, aquests no estarían tan grassos.

Mes enllá apaga sa sed ab l' aigua fresca d'una font natural y seguí se vía. Un passeig de neguit, pera matar el temps y oblidar sas penas.

Sas penas; ell prou volía no recordarlas; hi feya esforsos de voluntat, pero

LA QÜESTIÓ DEL MARROCH (per *Ll. Brunet*)

L' INGLÉS: —¡Dali, dali! Espinyéuselas entre vosaltres, aixís jo després trobaré ja la mitat de la feyna feta.

Miróns (per *J. Juliana*)

—Deixeum'ho veure!...

sa desgracia era mes forta y sempre se li presentava al davant dels ulls rodejat d' un nuvol de sanch el quadro de sa casa. Tothom estava malalt, tots se morían de gana.

Un cop aixecá 'ls ulls y 'ls ficsá en l' espay, un espay pur y clar, rialler com la felicitat, y ell, el pobre desgraciat, quedá tot sorprés, no comprenent que la naturalesa sigués hermosa quan hi havía un ser infelís sobre la terra.

Com li agafés com un desvaneixement s' assentá damunt d' un pilot de grava que hi havía en un dels costats de la carretera, ahont poch á poch aná perdent el mon de vista, mentres perdía sas forsas y sens que li fos possible poder impedirho se sentí rodolar per terra, ahont quedá estés entremitj d' un munt de pols y pedras.

Y allí entremitj de la pols á poch se sentí felís; totas sas facultats se despertaren, sas necessitats se satisferen, menjars y vins may probats passaren per sa boca y satisfé sa gana y afartá á n' els seus, la salut torná á sa familia, acabantse las angunias produhidas per la falta de feyna y de diners.

El bon Deu en persona el servía y l' aconsolaba donantli satisfaccións y demanantli perdó per tots els seus mals passats, y ell agrahit li besava las mans plorant com una criatura.

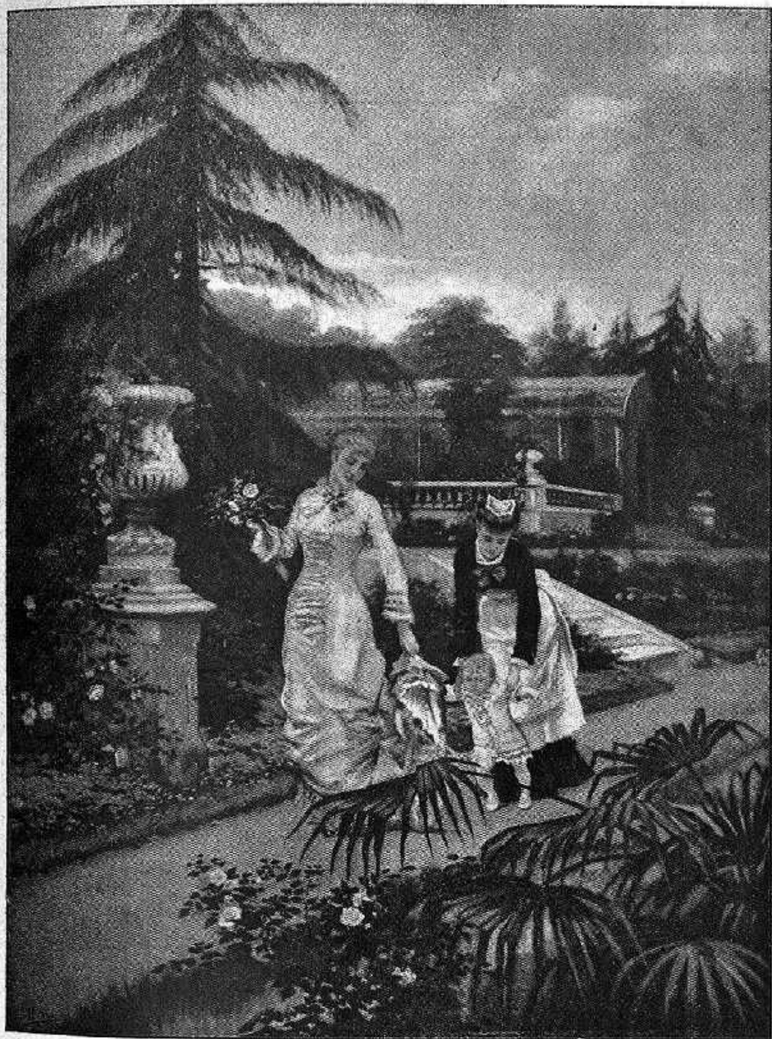
Un cop sech, com si li clavessin un malletasso al cervell, el torna á la vida, ahont se vejé rodejat de unas quantas personas, guapas com may n' havía vist las que li semblaren donas y elegants, y ben vestits els homens. Tots estavan grochs y el voltavan espiant sos mohiments. Ell que sols sentía un rum, rum á dintre 'l cap que 'l molestava horriblement, s' adoná que li feyan olorar una cosa y ab un suprem esfors aixecá la má y la tirá contra la cara del home que tenía una ampolleta frech á son nas,

—No, això no, digué, ví, bon Deu, d' aquell ví primer.

—No vos ho deya... es un borratxo.

—Pero s' está morint, la roda li ha passat per damunt del cap, y no 's pot deixar aixís.

L' Hereuret (Aquarela per *J. Llovera* †)

—¡A que no m' atrapas!...

—Lo millor es deixarlo estar, si 'l recullim vindrán las averiguacións y ens pot comprometer.

Tothom s' allunyá deixantlo sol y als pochs moments passá per son costat un break tirat per quatre caballs, á escape; y després res més, sos ulls s' anaren aclucant y 's tancaren per sempre en el mateix moment en que tothom de la ciutat atret pel soroll dels picarols que portavan els caballs sortía pels balcóns y finestras á admirar aquell derrotxe de lujo dels favorescuts de la fortuna.

Ruy de Gorch

¡LA FEBRE D' OR!

Per obtení aquest metall
l' home rumía y traballa;
hi ha qui 'l busca á cops de tralla
y qui 'l busca á cops de mall.
L' obrer lo busca afanyós
trevallant tot el sant día,
mes en sa llar, no hi fa cría
aquell metall tan preciós.
N' hi ha d' altres que ab gran
[destresa
l' adquireixen molt aviat...
dihent, per tot, que l' han guanyat
honradament y ab noblesa.
El fabricant, pe 'l diné,
se val de tot lo que pot:
vén pessas per xaviot,
y son restos de un famé.
El botiguer vén per seda
lo que cotó tan sols es
y en els vins, els tabernés
hi tiran l' aygua ab galleda.
El forné, en lloch de farina,
gasta terra d' escudellas:
y el carnicer, per costellas,
vos vén sola de la fina.
Tothom per l' or se desvíu
buscant son *modus* de viure;
mes no us ne podréu enriure
els que d' or aneu fent niu,
que si no es avuy, demá,
vos quedeu sense una malla...
¡Vé la mort, y ha cops de dalla,
vos porta á tots al fossá!

Noy de la Pega

EPIGRAMA

—¿Veus aquell home que vá
ab un noyet á la má?
—Sí.
—Donchs essent vell com es
encare es fadrí, Pomés.
—¿Cóm pot ser cert lo que dius
si té quatre fills tots vius?
—Pues perque es fadrí... major
de ca 'l fuster Salvador.

Nas de Pruna

A MA ESPOSA

EN EL NAIXEMENT DE NOSTRA FILLETA
CÁNDIDA.

Deu nos ha dat ab carinyo
un altre bell angelet
qu' endolcirá nostras penas
y que 'ns fará aquest mon mes riallér.
Ab son angélich somriure
alegrará nostre cor
y ab sa dolsa miradeta
nos omplirá de ditxa y joya y goig.
Ab sas tendras posturetas,
son angélich xerroteig
y ab sos petóns y abrassadas
que felissos, esposa, els dos serém!

—

Ja tením duas filletas
que serán el nostre encís,
duas poncellas xamosas
de nostre ubriagador y humil jardí...
Quan sigan flors enciseras
el nostre, quín sant orgull!
Quan las portém á la vora
serán la nostra gloria y nostre escut.
Escut d' amor y tendresa
el mes bell, pur y gloriós,
els dolsos y preuhats títols
que mostrarém al mon ab gran honor.
Tú, esposa, ne farás d ellas
de donas un bell model,
las farás bonas y dignas
aymants del sant traball y aymants
[de Deu.
Sencillas, puras, honestas,
ben amigas de sa llar
y també ben catalanas
qu' honrin la terra, ahont han nat.
Axís, quan els nostres cossos
busquin la terra ab amor
trovarém, esposa, ab ellas
un puntal amorós y digne y fort.
Y al ésse' á l' hora darrera
que Deu ens cridi á n' el cel,
deixarém tranquils, la vida
de nostra missió santa haver complert.

Joseph Pujadas y Truch

CANTARELLAS

Sent ton físich irrissori
y ton carácter adust,
la que de tú s' enamori
demostrará molt mal gust.

—

Primer que 'l morí es el viure,
primer que 'l cullí 'l sembrar
y primer que alló que 'm deyas,
creume á mí, ens hem de casar.

Pepeta Forguerón B.

Diada del Corpus (per *E. Lagarde*)

La professó va passant,

salta una flor massa... roja,

y teniu, aixís apendreu
á no requebrá á las noyas!

ELS LLEVANTINS (1)

CANSÓ

El nostre poble es molt petit,
pero xamós
y atapahit
de poblets blanchs y vilas blancas
que semblan fills
d' un admetller sapat y ardit,
sempre florit,
qu' esperansat extén las brancas
á la blavor del infinit.

Boy recolzat á la montanya,
de cara al mar, guaytant á Orient,
com una nota alegre, extranya,
un poble hi ha en la vella Espanya
que no té res de decadent.

—

Crestas de pins té per corona
y es un jardí tot el seu plá,
qu' en tant que 'l sol no l' abandona
un aleteig de papellona
dolsa non-non li vé á cantá.

—

El mar llatí, fentli joguinas,
banya sos peus diamantíns,
y arrán sas onas gegantinas
passan y xisclan las gavinas
com un esbarç de serafíns.

—

Fills de la costa catalana
els llevantins son bons y sans;
fets al garbí y la tramontana
tenen la forsa sobirana
y l' ardidesa dels titáns.

—

El cor obert á l' alegría,
als llabis sempre una cansó,
cada matí 'ls sorprén el día
aparellant la nau que 'ls guía
ab els ulls fits al horitzó.

—

Un cop la barca está varada
no temen ja ni aygua ni vent:
á sol ixent fan l' estropada
bufi 'l llevant, la mestralada,
l' humit xaloch ó 'l brusch ponent.

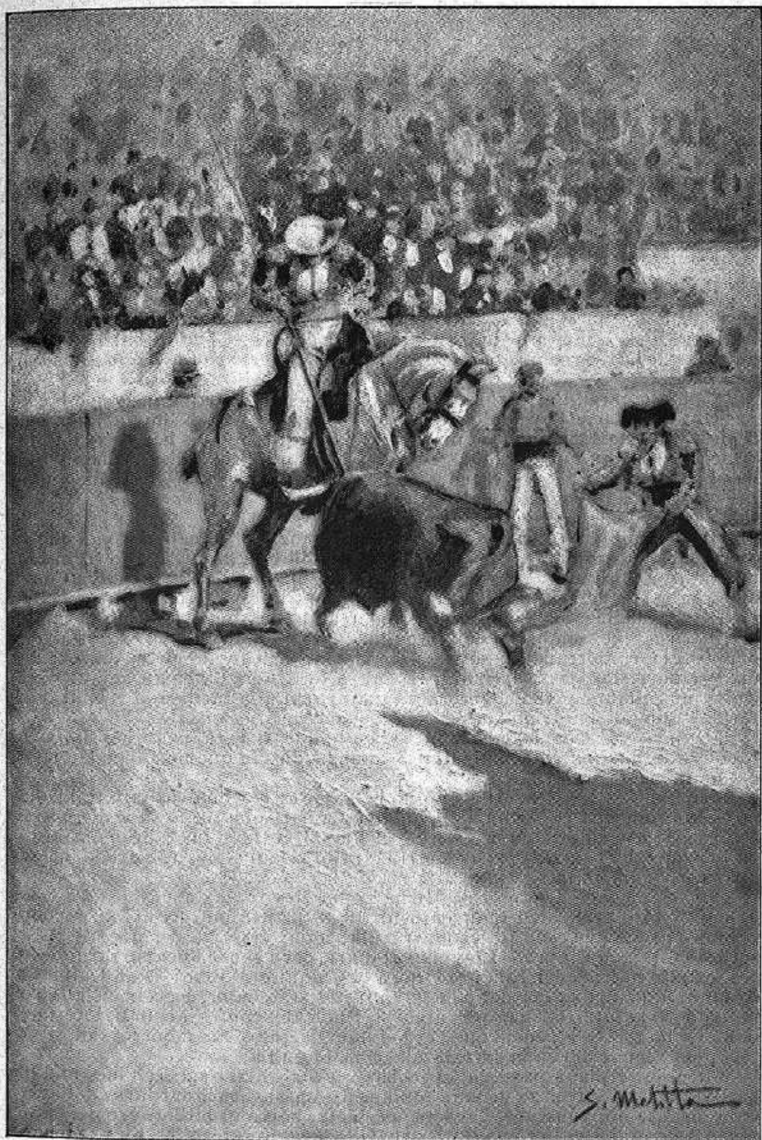
—

Enllá d' enllá, res els espanta:
ni las gropadas, ni els dofins;
qu' en la mar blava tot els canta
l' Avenç, l' Amor y la Pau santa,
bells ideals dels llevantíns.

J. BURGAS

(1) Escrita expressament pera la societat coral *Eldorado*, de Tiana.

FESTA... NACIONAL (!) (Quadro al oli per *S. Matilla*)

La pica de la tarde.

¡GRAN NOTICIA!

— Monólech —

(Un elegant cursi. Entra rihent y parla ab vivesa).

Aquesta sí qu' es bona, pero bona, bona, lo qu' es diu bona! De punta, de primera, piramidal... en fí, la mar! No podía passarli mes que á la Paca... Perque, ya deuhen saberho lo que li está passant á la Paca?

¿Cóm, que no! ¡No es possible! ¡Si tots els salóns ne van plens! ¡Si ahir mateix al teatro no 's parlava d' altra cosa! ¡Si fins no sé quin periódich diu que ja n' ha tirat alguna *llamada!*... ¡Anem, vaja, ¿aixó no saben? Si que 'm fan quedar parat. *(Pausa)*.

¿Es dir que vostès no saben lo que li está passant á la Paca?... Sí que, vaja, están ben atrassats de noticias. *(Pausa)*.

Y aixó qu' el primer que se 'n va enterar va ser en Lluís,—ya 'l coneixen en Lluís, aquell petitó, bellugadís, que sempre riu, aquell qu' imita tan bé la gallina quan fa l' ou... ¡si l' han de conèixer per forsa! ¡y á fe qu' aquell es una llengua que fa mes tirada que la *Correspondencia de España! (Pausa)*.

¡Com dimontri! Per això m' admira que vostès no sápigan lo que li está passant á la Paca. Però ey! ya era de veure; yo ya fa... mirin, avants de tenir las últimas relacións, vejin si 'n fa de temps! Donchs bé, yo ya li deya: "Paca *¡ojo!* Mira que totas las cosas vé un día ó altre que se saben y tant va el canti á la font que vé que 's trenca!„ Però ella: "que si sí, que ya ya, que yo això, que yo allò....„

¡Ya te 'l donarán el si sí y el ya ya!

¿Y saben quí 'n té la culpa de tot? La viuda d' aquell coronel que va morir del sarampió; ¡ay, com se deya aquell bon home!... ¿No recordan? una moreneta alta, guapassa, ben plantada, qu' en el ball de Donya Conxa duya un vestit de vellut negre tot guarnit de camelias blancas... no, callin; no duya camelias; las camelias las duya aquella americana, primeta, tan melindrosa, que semblava una llepa-fils, que van dirme qu' es la senyora d' un regidor, un trapella,—ey, segóns diuen;—perque lo qu' es un servidor no 'l conech sinó per servirlo; però ab a lò d' aquella baixa que va fer la Bolsa uns quants anys endarrera va guanyarhi una picossada... en fí, vostés calculin: al sentdemá ya s' havía fet una casa. *(Pausa)*.

¡Vaya, vaya! Donchs vostès no saben lo que li está passant á la Paca! ¿donchs diguin que viuhen als llims? ¿donchs diguin que no saben l' a bé cé de lo que passa?...

A fé que—ey, no 's pensin!—yo ho he sapigut per una casualitat; acabat no 's creguin que yo sóch un d' aquells escapats que tot lo sant día corren á cassa de noticias. ¡Deu m' en guard! Ya sab tothom qu' á mi no m' agrada ficarme ab els altres per la senzilla rahó de que no m' agrada qu' els altres se fiquin ab mí.

¡No, yo no soch d' aquestos! Mirin: yo 'm llevo á las nou al estiu y á las deu al hivern; prench el meu cafè ab llet—qu' ara mateix no se 'n podrá pendre perque avuy día tot es matrácula; aviat fins l' ayre que respirém será de tot menos ayre.—Llegeixo el diari, però sense encaparrarmhi ¡ca, res d' això! no més per saber si vindrá el Chiquito d' Eibar ò en Dallons d' Abanto, á quants estém del mes, si fa fret ó si fa calor, passar els ulls per la llista de la lotería... perque això sí, tinch de confessarho: la lotería es la meva flaca. No 's pensin que sigui d' aquells que s' hi emborratxan, res d' això, però un dècim cada sorteig ningú m' el quita.

Mirin; la setmana passada 'm trobava... aixís aixís, un xich mes mal fet que de costum, y com lo primer en aquests cassos es guardarse del ayre, vaig dir á la minyona: Té, Treseta, véshi tu; baixa al bitlletayre del cantó y que 't dongui 'l bitllet que li prench cada sorteig, el 99,999. Es un número que fa catorze anys qu' el prench—desde que vaig cursar el primer any de lleys—y... ¡què volen que 'ls hi digui! hi tinch fe... No he tret may, la veri-

Els sorolls misteriosos del carrer de Lauria (per *Picarol*)

Cantant el *frú-frú*, la ximple, sense gota de respecte,

¡mireu tan petita causa si 'n va produhir d' efecte!

tat en son lloch, pero hi tinch fe... y... ya fa mitj any que m' el borejan, m' el borejan... Mirin: per Tots Sants vaig errar no més que de tretze punts.

Oh y qu' ho tinch dit: el dia que tregui—perque desenganyinse, un día ò un altre un home té de treure—el día que tregui cambío el quinqué de petroli que hi há á l' escala, per un aparato Auer. ¡Vaya si ho faré! Es que corren uns propietaris mes ratas avuy día! Figúrinse un piset qu' es una monada, que m' en faig onze duros y mitj—no m' el va voler donár per onze; á fe que si vaig dir y si vaig ferl no hi va haver medi, van haver de ser onze y mitj—y no tenir gas á l' escala! Això es com allò que contan d' aquell rector que...

¿Què diuen? Ah si, tenen rahó qu' ab tot això no 'ls he contat encare lo que li está passant á la Paca.

Donchs bé, vaig á contarlosho que 's quedarán com l' estatua del Comendador; ja 'ls hi juro yo que s' en farán creus.

Vostès ya coneixen á la Paca; vostès ya saben quina mena de xicota es, molt presumida molt inflada, molt enfatuada de la seva personeta—ey, bona xicota per això;—no 's creguin que yo li vulga posar tatxas, això nó, perque á mí no hi há res que 'm fastigueji tant com que 's treguin els drapets al sol á las personas. Oh "em fastigueja„ m' irrita, em treu de fogó.

Per això, precisament, pósinse la má al pit y díguinme vostès mateixos si estaría galdós que fos yo—tot justament yo!—qui 'ls vingués á contar lo que li está passant á la Paca.

¡Fugin d' aquí! ¿per quí m' han pres?... *(S' allunya ab dignitat).*

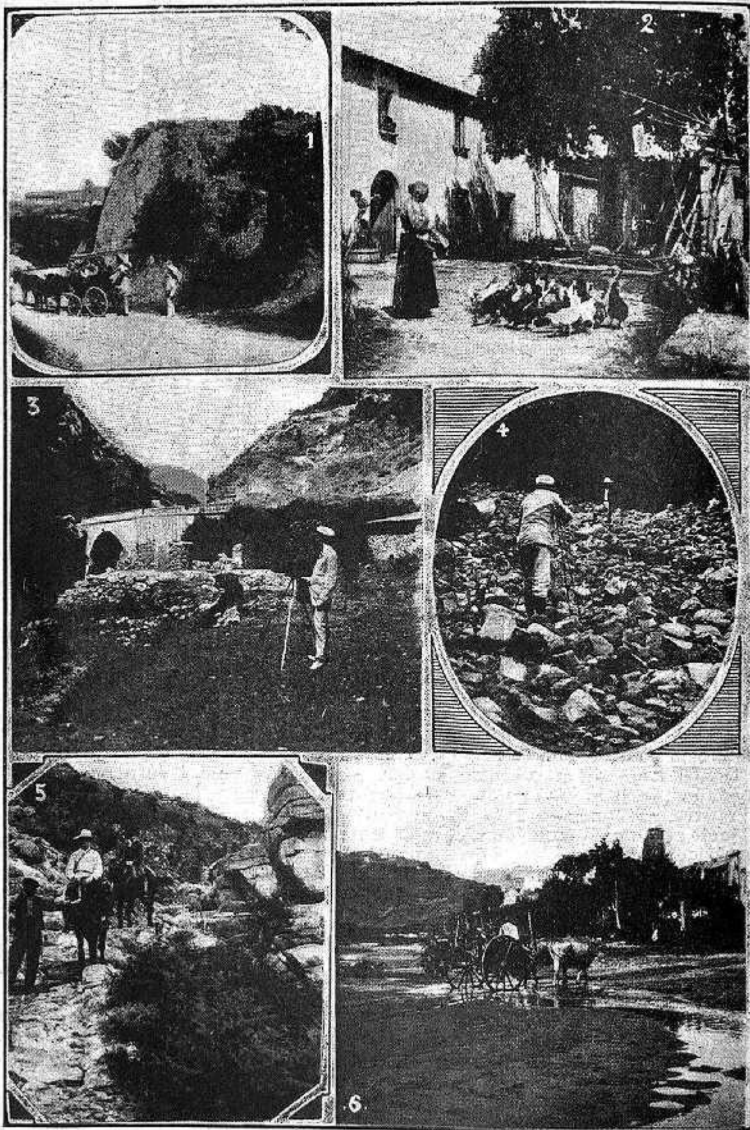
Apeles Mestres

FAULA

Anant ab automóvil certa dama,
per presumir, va rompres una cama;
y passeijant á *pata* un senyorás,
de una caiguda va trencarse un bras.
D' axó se 'n deduheix, sense aná' errat,
que anant á peu, ó ab cotxe, 's va exposat.

S. Alamaliv

Rodant per Catalunya (Fotografías per *J. Serra*)

1. Montserrat: camí de Santa Cecilia.—2. Palautordera.—3. Vall de Ribas.—4. Viladrau.—5. De Santa Fe á Viladrau.—6. Hostalrich.

OBSERVACIÓ JUSTA

Una familia convida á dinar á un senyor extremadament xato.

Y per evitar que l' Enriquet, nen de pochs anys y que té unas sortidas que deixan blau, fassi una etzegallada, la seva mare li fa las degudas prevencións.

—Cuidado—li diu—á dir res del nas del senyor que avuy ha de venir á dinar.

Ja son á taula. L' Enriquet comensa á mirarse al senyor de fit á fit, y desbota, exclamant:

—Mamá ¿per qué 'm deyas que no digués res del nas de aquest senyor, si aquest senyor no 'n té de nas?

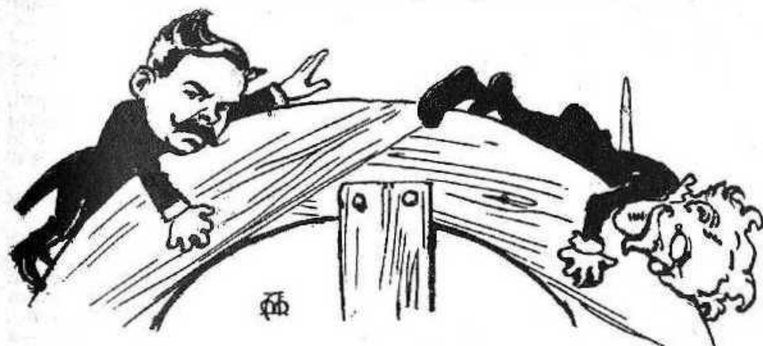
J. M. Feliu

Á UNA BONA AMIGA

Quan me donas una flor,
potsé 'l teu promés s' enfada;
mes jo, nena, que 't conech,
se que no té d' enfadarse,
com no s' enfadará pas
si del teu bon cor esclava,
fas almoyna á un desvalgut,
ó á un pobre cego acompanyas...
Pel qui, com jo, está malalt
d' una malaltía d' ánima,
las flors son un gran consol:
son, com las sevas germanas...
Ellas llensan son perfúm
al aire, fins á esfullarse;
jo de amor llenso mos cants
fins á, d' amor, corsecarme!
Son mas migradas cansóns
com llevors que 'l vent escampa;
alguna pot germinar
si cau en terra abonada
¡Qui sab si al llegir algúns
sas estrofas mal girbadas,
haurán aprés á sentir
ó haurán aprés d' estimarse!
¡Qui sab si al vent, voleyant
com el pólen de las plantas,
haurán fecondat un cor
ó desvetllat alguna ánima!
Aqueixas cansóns ¡qui sab
si morint el que las canta
haurán iniciat á algú
á la vida y á gosarla!
Aqueixas cansóns son flors
del jardí de la meva ánima:
Com las ilusións, pel temps
de una en una arrencadas;
En son conreu he agotat
totas mas forsas escassas:
Si humils han fet algún bé,
las tinch per ben esmersadas.
He dat mon cor á bossins;
no 'm regatejeu la paga...
¡Bé podeu darli una flor
al que 'n té tantas pels altres!

E. Just y Pastor

Quadro polítich del any (per *Apeles Mestres*)

—¡Ditxosos catúfols! ¡Quín será 'l día que á Espanya s' abolexi per antich y rutinari 'l *sistema-sinia*!

SOBRE-TAULA

— *Ilustració de* J. Pellicer Montseny —

Guillem d' Assurquí, un cop tip, va sentirse desagradosament enguniat; un cércol de ferro li oprimía las costellas y un llunyá remor de vent li torturava l' ohí.

Ab la *guerrera* desfeta, afluixada la trinxa dels pantalóns, tot desarreglat, s' aclofava ab deixament en la cadira com si li manqués esma per' aguantar lo tronch redret.

Tenía la cara encesa, congestionada; lo coll inflat; fluix y penjant lo llabi encar greixós de las viandas; somort l' esguard—que sols á trets s' avispava ab extranya lluhentor,—groixuts los parpres, ramejat de filaments vermells lo blanch dels ulls, rohentas las galtas y aturada la sanch en las orellas... No estava ben ubriach encar, mes li donava ja un aspecte aturat y bestial l' influx soporífich d' aquell sopar abundós, carregat d' especias fortas y regat per bona mena de líquits torbadors; d' aquell sopar endrapat alegrement en companyía d' una bella fembra, d' una *lupa* ufanosa com roella de femer, gens marcida encar pels trámpols de la vida alegre. Mes, ab tot y el malestar produhit per la gola satisfeta ab excés, per la calor dels vint llums que aclarían á *giorno* 'l menjadoret y per las flayras que exhalava aquella dona, lo comandant, impenitent, allargava encar lo bras insegur, per quinas venas semblava córrer opi, presentant á Teresa la diáfana campana de crestall pera que tornés á omplirla una y altra vegada; y Teresa, feta á tenir vora seu aquella cara espessa, en la que feya temps la disbauixa hi anava estampant un segell de grollería y reminiscencias de idiotesa, buydava en la copa ampolla rera ampolla, no logrant aplacar la rohentor de gola en aquell home. Y ell bevía, bevía interminablement, deixant mes marcat cada vegada lo rastre greixós de sos llabis en la vora del puríssim crestall, y sentint en lo tou de son cervell lleus brunziments que poch á poch anavan acentuantse fins á convertirse en una trepidació contínua, com de tren en marxa... A la fí, impacient, llensá la copa, encar mitja de ví,—que al caure sobre las estovallas hi feu una gran taca daurada hont nedavan gessamins y violetas d' un ram desfet—y tombant lo cap, fixá la mirada peresosa en l' amiga, que també se 'l guaytava á travers de sas pestanyas envellutadas, contantli no sabía qué, y ab los llabis estirats per un somriure indiferent...

De sopte allargá 'ls brassos, enrondá 'l coll de cigne y, en un rampell, va ferhi un llarch petó. Després, acàbadas las forsas, mitj ensopit altra vegada, aclucá 'ls ulls, los brassos s' afluixaren relliscant, y quedá ab lo cap reposat sobre 'l pit d' ella, sentintse amanyagar pel suau contacte d' uns dits llarchs y prims que li revoltavan els cabells.

L' ubriaguesa no li llevava 'l pler de tenir la dona prop de sí, y aquest pler, mateix que alé de ventitjol nocturn, li omplía de frescors delitosas l' ánima. Sols que la fressa aquella de son cap l' aixordava, dominant y sobreposantse á totas las impresións.

En los primers moments la fressa era encar passadora; mes aviat s' hi sumaren altras sensacións que la feyan intolerable. Un gran xórrech, com d' aygua tebia, brollá, en un indret imprecisable de son cos y aná pujant, pausadament, pausadament guanyant en rapidesa á mida que s' acostava al cap; y, d' improvís, lo comandant sentí ab molta extranyesa que plovía en son cervell; primer eran gotas espayadas, després á ruixat, mes tart á

xáfechs que amenassavan anegarli las profonditats del crani... Mes, no; ab tot y l' abundor de líquit que hi queya, lo crani no acabava d' omplirse may, com si fos un pou sense sol... Lo comandant obrí 'ls ulls, esvarat, y espolsá 'l cap. Pel badall dels parpres, inflats y rojos, la mirada borrosa percebí espessas boyras verdas y groguencas que 's bressavan en l' ayre esfumant las ratllas y colors dels objectes...

Volgué mantindre 'l front alt y no va poder; un gran pes que hi havía á sota li feya tórcer y caure sobre 'l pit de la dona com en un perfumat coixí.

Alashoras recordá confosament aquells capells antichs, grossos y brunyits que havía vist en el museu d' artillería, y li semblá que son cap se tornava un d' aquells capells, inmens y rodó com una marmita. Y mentrestant, l' extranya pluja, convertida en cascata, se hi buydava en devasall seguit, impetuosa y escumejanta, com l' aygua per la resclosa d' un molí, deixant una humitat que atravessava l' ánima, una humitat extranya, penetrant y torturadora com las fredors d' una cremadura.

Entre mitj de núvols que tan aviat eran vermells d' escarlata com de negre d' òs, algunas llumenetas trémolas é inquietas comensaren á dansar al davant dels parpres, altra volta closos; y 'l pensament de l' ubriach se posá á perseguirlas, ara á l' una, ara á l' altra de las que guspirejavan mes; pero, talment com si las bufés, se li fonían així que las atrapava, y alashoras l' atenció li fugía y aumentava son neguit. Y la fressa, aquella fressa aixordadora y la pluja infernal que no paravan ni un instant á la fí anavan á rompre 'l cervell, que havía crescut, crescut, com una esponja sucada, fins á no cabre en son clos y empényer fermament las parets d' òs que 'l subjectavan! Y 'l crani dolía y á cops tremava com un muralló consentit que va á esfondrarse.

Un esglay pregón soptá al home. Volgué aixecarse, cridar, fugir, mes no pogué; sas forsas no obehiren aquell rest de sa voluntat angoixada y, vullas no vullas, permanesqué aclofat, com mitj adormit... Y alashoras sentí que una campana, ó potser una trompeta, fent retrúnyer per tots los recóns de son cap las estridencias llancejantas d' un toch guerrer, aumentava 'l concert diabólich; y la cingla de ferro que li voltava 'l tronch s' estrenyía mes y mes, aixafantli la freixura, y una mena de tenallas rohentas,—la ma de la mort—li oprimía la nou del coll fins á ofegarlo...

Los peus y l' ánima se li gebravan ensemps... Fou un moment de lluyta formidable. Lo comandant se posá en peu, los ulls badats, sens mirada, y unglejant ab los dits crispats lo tovalló...

L' ayre cremava y 's fonía al tocar sos llabis; grans bromas moradas li cegavan la vista, lo cervell s' obría, esclatava com un polvorí abrandat... Doná dos passos, estirant endavant los brassos y manossejant esbaradament... y, de cop, se desplomá mateix que un edifici sens fonaments. Al petar de nassos al sol, doná un cop sort...

Teresa, que se 'l guaytava somrihent, aborrida, llensá llavors un xiselet y corregué cap á n' ell.

—Aixécat, beneyt!—li digué, tocantlo ab lo peu y esclafint una rialleta.

Mes lo comandant no 's mogué: sols una ma, que havía quedat torsida, de llom sobre la catifa, obrí 'ls dits al girarse.

La dona, alashoras, cridá á un cambrer pera que 'l duguessen al llit. Mes, al ajupirse per cullirlo, lo criat murmurá aterradíssim:

—Pero, si está mort!!...

Teresa s' esgroguehí; per son cervell creuhá atropelladament l' idea de sospitas, d' empresonament potser, y, aprofitant un moment de trahut y confusió, s' esmunyí felinament cap á la porta y desaparegué; no deixava res seu en l' *hôtel*.

Al entrar un metje de la próxima Casa de Socorro, cridat á tota pressa pel fondista, guaytá ab las cellas frunzidas lo lloch plé de claror y de desordre, examiná la taula revolta, examiná 'l cadavre y, al extendre la butlleta de defunció, posá sens vacilar: "*Apoplegía fulminante*".

VICTOR CATALÁ

LA TREVA

De François Coppée

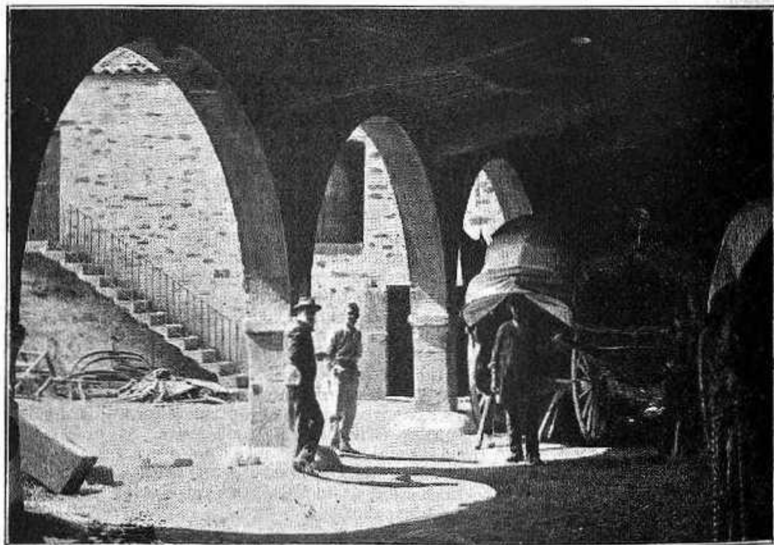
Ja 'ns desenllassa la fatiga,
quéda't així, mentres cansat
ton cap reposa, tendra amiga,
sobre 'ls cabells d' or escampat.
Cálla, que tot quant dirme pensas
envers la ditxa que ara sents,
no val aquest somrís que llensas
ple d' amorosos agrahiments.

Baix tas parpellas, casi closas,
procura l' éxtassis guardar,
perque tas ilusións hermosas
vingui un suau flayre á perfumar.
Y mentres dormis, dolsa nina,
jo recolzat sobre el coixí,
veuré la calma com domina
la tempestat de ton bell sí.

Traducció de

AMADEU DORIA

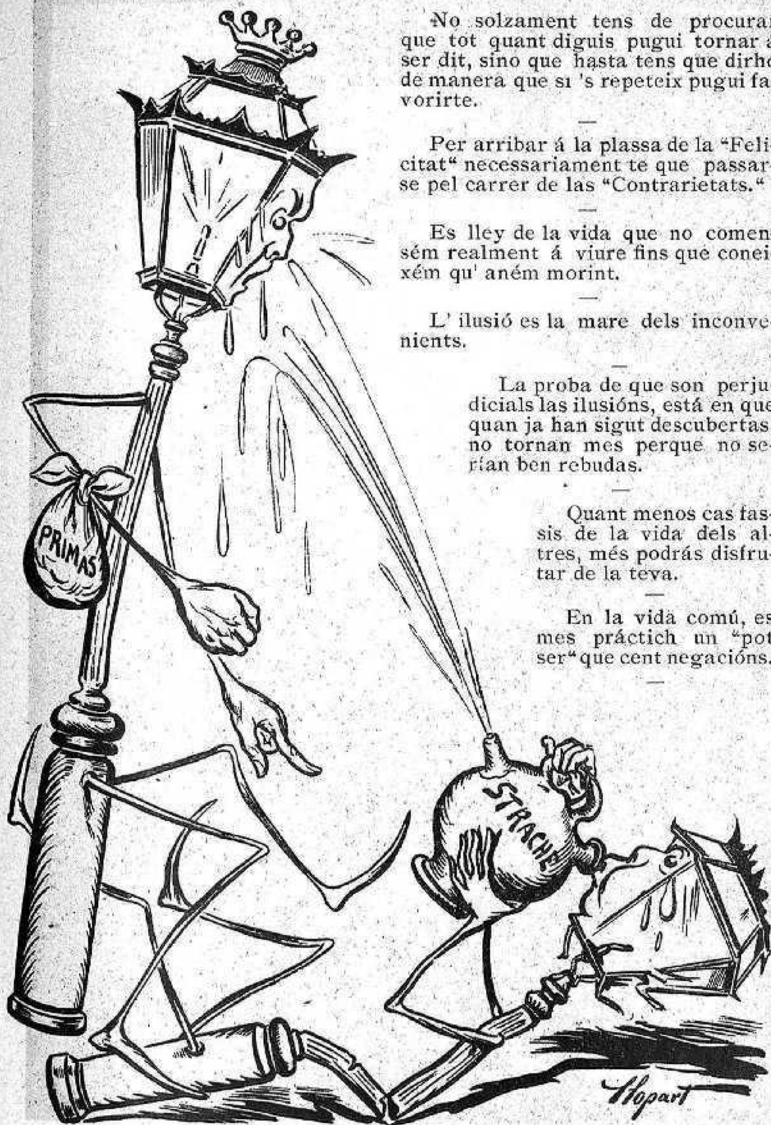
HOSTAL DE TÁRREGA. (Fotografía de *J. Roldós*)

Segón premi del concurs de fotografías celebrat pel *Centre de Lectura* de Reus.

Dos Gasos en competencia

(per *J. Llopart*)

Ab tot y haver mogut tan soroll, no se 'n ha pogut treure l' *aygua clara.*

PENSAMENTS

No solzament tens de procurar que tot quant diguis pugui tornar á ser dit, sino que hasta tens que dirho de manera que si 's repeteix pugui favorirte.

—

Per arribar á la plassa de la "Felicitat" necessariament te que passarse pel carrer de las "Contrarietats."

—

Es lley de la vida que no comensém realment á viure fins que coneixém qu' aném morint.

—

L' ilusió es la mare dels inconvenients.

—

La proba de que son perjudicials las ilusións, está en que quan ja han sigut descubertas, no tornan mes perque no serían ben rebudas.

—

Quant menos cas fassis de la vida dels altres, més podrás disfrutar de la teva.

—

En la vida comú, es mes práctich un "pot ser" que cent negacións.

—

La visita del Padrí (per *Mariano Foix*)

—A veure si m' estimas gayre... Per cada petó, un ou mes á la mona.

ELS SOROLLS SOTERRANIS DEL CARRER DE CASPE (per *Apeles Mestres*)

—Diuhen las malas llenguas que son els jesuitas que fan una mina.

—¡Déixi'ls dir! Per mí es en Lerroux que ho fá per fer por á las criaturas.

Moltas solteras diuhen que desitjan un bon espós, pero en realitat lo que volen es una bestia mascle y que guanyi ó tingui diners pels dos.

—

Els novelistas per entregas, son uns timadors de la realitat.

—

L' ignorancia emplea un any en fer un castell de suposicións que 'l sabi tira á terra en un moment.

—

Per l' home senzill no mes hi ha un sexo contrari; per l' home de mon, n' hi han dos.

—

L' amistat es una mentida com una casa... que cau de vella per falta d' habitants.

—

Dona que baixa la vista, necessita home que l' obri.

—

L' acaparament de riquesas prové de vicis y passións al igual que hi provenen els despilfarros; la sola diferencia consisteix en que uns vicis fan escombrar cap á dintre casa y altres cap á fora.

—

La llengua es la bestiola de la casa.

—

Boca femella que riu, boca y bossa mascle que badan.

—

Ab l' inferior no hi vulguis franquesa perque abusaría de tú, y ab el superior tampoch, perque ell tindría por que tu abusessis.

—

Quan ja arribis á perdre las ganas d' enrahonar, llavors será quan haurás arribat á coneixer el mon.

—

Detrás d' una dona que fumi, sempre hi han un ó mes homes qu' escupen.

—

Ab dona que bada, basta trabeta.

—

El marit es al café,
la criada ab un senyó,
la senyora es al carré,
y la pau es... á recó.

RAMÓN MASSIP

EL TIRO-LIRO

Acaba d' entrar en una casa de dispesas baratas un estudiant, y al ser á l' hora de sopar presentan á la taula una plata de bróquil.

Cada dispeser se l' amaneix rápidament, dihent tiro-liro, y tornant el cetrill á puesto. L' amanir dihent tiro-liro es la consigna que 'ls hi doná la dispesera al entrar en la casa. També l' ha donada al estudiant; pero aquest prolonga 'l tiro-liro, tant com li dura l' alé, y va passejant el cetrill fins á deixarlo escorregut.

Indignació de la patrona.

—Jove—li diu—demá busquis un' altra dispesa.

—Y axó, senyora?—pregunta l' estudiant.

La patrona ab resolució:

—Aquí á casa no 'm convé de cap manera: té 'l tiro-liro massa llarch.

J. ARQUÉS C.

A LA ESCALA. (Fotografía de *J. Esquirol*)

Ballant sardanas á la Plassa del Mar.

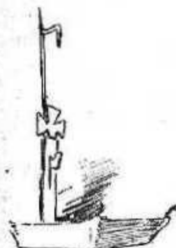
EXPOSICIÓ D' ART ANTICH (per *J. Pellicer Montseny*)

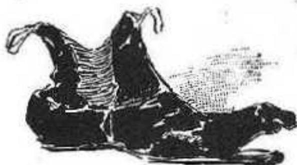

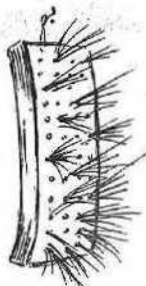

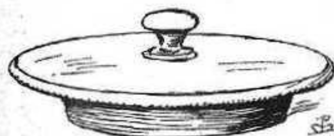

Art religiós.

Art profá.

CONSELLS MORALS

I

L' home que á vinticinch anys
no té carrera ni ofici,
ni rendas, ni benefici
pera surtir d' averanys...
Anirá á raure al Hospici.

II

El mariné ans d' embarcarse
sol resar per breus moments,
y 'l día que vol casarse
corra y cuyta á confesarse
y reb tots els sagraments.

III

Foll de neguit y desfici
va estimbantse el jugadó
en un pregon precipici
que 'l conduheix al Hospici
ó al fons de negra presó.

JOSEPH NEGRE Y FARIGOLA

Recort de un debut
(per *J. Pellicer Montseny*)

Pescar musclos y pescar aplausos ve á ser igual: tot consisteix en aburrir l' aygua.

La moda del Fox-terrier
(per *Apeles Mestres*)

—Ya has *vist* esos perros como cazan las ratas!...
—Pues dí que si uno d' *ells* se mete en la Casa Gran...
—¡Santo Dios, qué estrupicio!

LO PARADÍS TERRENAL

—

Al bon amich

en Gayetá Rodríguez

Tots aquests que van á Nissa,
á Bagneres de Luchon,
á Biarritz ó á Suissa,
mereixen una pallissa...
per lo panolis que son.
Lo qu' es á mí, 'm dona pena
veure á n' aquest temps, cada any
catalàns de mala mena
que portant la bossa plena
de diners, á un poble extrany
se 'n van contents á buidarla,
sols pe 'l gust de poder dí:
"la plata sabem guanyarla
á Catalunya, y gastarla
al extranger, lluny d' aquí."
Que 'm dispensin si 'ls critico,
y no 'm tatxin d' importú
si ab els seus gustos me fico;
mes lo qu' es jo, no m' explico
que 'l que te sentit comú,
se 'n vagi lluny de sa terra
tan bon punt acaba 'l juny,
declarant ayrat la guerra
á la calor que l' aterra
y fugint d' ella ben lluny.
Es cosa que 'm desagrada
lo que sol fe 'l senyoríu.
Buscant fresca regalada,
no vol passarhi l' estíu.
Traspassan molts la frontera
y no massa lluny d' aquí,
y ab molt bona carretera,
hi tením á Vallvidrera
que val més que tot Vichy.
Vallvidrera es saludable;
te bons ayres; nutritius
els aliments; gent amable...
En fí: 'l punt més agradable
per passarhi be 'ls estius.
De fonts ab aygua gemada,
se 'n troban una munió
per tota aquesta encontrada,
La Teula, La Rabassada,
La font del Fero, el *Lleó...*
Jo, com soch excursionista,
si puch, també toco 'l dos
de ciutat, perque 'm contrista
no gosar de bona vista;
y quan vé 'l temps calurós,
agafant per la dressera
sense que 'm fassi pó 'l sol,
me 'n vaig cap á Vallvidrera;
y d' allí á la *Budallera*
ó á *La font den Llavayol.*

MARGARIDÓ LA PORQUEYROLA (per *Mariano Foix*)

«Margarita inter porcos.»

Esmorzo molt campetxano,
ab més fam que un empleat
de nou; y tot xano, xano,
m' arribo fins al *Pantano*.
M' estich un rato assentat;
y tot contemplant l' ufana
de 'ls arbres, y la verdó,
molt prompte 'l cos me demana
que per ferm' passar la gana,
me 'n vagi á can *Baldiró*.
Un cop tip, á fer la sesta
me 'n vaig, trobanthi consol;
únicament m' indigesta
de las cigalas l' orquesta
que cantan ab clau de sol.
Cap al tart, per la espessura
del bosch me vaig internant;
y contemplant la Natura,
tot el meu cos se sutura
d' un flaire reconfortant.

Si durava... ¡quína vida!
¡Quín viure més celestial!
Vallvidrera es sens mentida
la terra més divertida...
¡El paradís terrenal!

LLUIS G. SALVADOR

Á UNA SENYORA VEHINA

QUE TÉ UN GAT QUE M' AMOHINA

Senyora meva, no sé
quin dimontri de manía
té 'l seu gat, que cada día
á casa meva se 'n vé.
Menos mal si al cap-de-vall
algun ratolí cassés;
pro jo crech que vé no més
per si pot *cassá* algun tall.
Si 's pensa, fentlo venir,
que jo li daré menjar,
pensa mal, ¡tíril á mar
si es que no 'l pot mantenir!
¿Diu que té 'l pel llis y fí,
qu' es dócil y ratadó?...
Que s' ho guardi; tot això
no m' importa res á mí.
Per mes que vosté ab la escombra
á ser net el va ensenyar,
per xó ell sempre ve á regar
las flors que hi han á l' alofmbra.
Mes d' un cop me l' he trobat,
sortint de la carbonera
y anantse'n á la carrera
al meu llit, tot engrescat.
Ja veu, donchs, que no faig mal
á obligarla que 'l castigui,
y, dispensi que li digui,
pro es un gat molt animal.
Jo al meu pis no hi tinch cap rata;
si vosté no vol llensarlo,
lo que pot fer es tancarlo
dintre de una escaparata.
Qui ab gats y gossos s' abona
té de aguantar grans molestias.
Jo á casa no 'n vull de bestias:
ja n' hi tinch prou ab la dona.

J. STARAMSA

EL REBOMBORI DE LAS VERDULERAS (per *Ll. Brunet*)

—No siguém *bledas:* pujém á dils'hi que si no 's treuhen del cap la *ceba* dels impostos son una colla de *pastanagas*.

LA MORT DE LA COMEDIANTA

Per tot ahont anava, l' éxit la seguía: era la millor comedianta d' aquells temps. Si la companyía era dolenta, bastava 'l nom de la comedianta per' omplir el teatro y la taquilla.

Els empresaris ab ella anavan á la segura.

D' afanys y dolors no cal dir si n' havía passats. El camí de la vida está rublert d' espinas pel qui no pot donar segura la petjada, y la comedianta, que per son traball excessiu y corporalment fatigós ofegava en son cor tots els sufriments de la dona y mare carinyosa; sufriments veritables que 'ls públichs encegats y irreflexius no veuhen, y sols aplaudeixen las muecas d' un dolor fingit y artificial que per bé que 'l demostrés, no era may com el que no 's traslluhía més enllá de l' escenari ab l' intensitat que 'l sent la dona que pena.

L' ideal d' ellas (per *Solá*)

Un cor d' home enamorat, quín braseret per escalfarse!...

Débil per naturalesa, malaltissa, havía de recorre d' una població á l' altra, sense descans y casi sense horas per donarse l' alimentació que necessitava, y la major part del temps allunyada dels fills del seu cor, que tant estimava. Boy podría dirse que la temporada més llarga que passava entre ells era aquella en quina anavan camí de florir, y ni 'l plaher de criarlos havía pogut fruhir. Com se devía á l' art, el mateix art la'n privava.

Era un hivern dels més crus y gebrats. La comedianta esperava ab dalit lo proper terme de la temporada que havían comensat en una important població fabril de la provincia de Barcelona. Esperava també arribar al complement dels seixanta anys pera tindre dret á la jubilació que concedeix la societat d' actors, pera no separarse ja dels sérs volguts.

La nit de l' últim diumenje 's posá en las taulas un drama dels que representava més á gust y en el qu' havía conquistat més llorers durant sa llarga carrera. Ella hi feya 'l paper de reyna boja, y després d' una escena d' amor engelosit, 's retirá en son quarto destartalat y buyt de mobles confortables pera descansar, y allá caygué, ferida com per un llamp, sobre 'l polsós empostisat pera morir al cap d' uns cinch minuts víctima d' un atach que deformá horriblement las faccións del seu rostre que en papers de nena havía delcitat á tants admiradors. Lluny dels fills y casi sens poder anomenará cap d' ells.

Atrafegats els cómichs per tan inesperat succés no sabían que fer. El públich patejava y xiulava perque retardan la escena en que havía de sortir la Reina, y al avansar un dels actors cap al públich pera fer saber la noticia y suspendre la funció, no faltá d' aquell la veu que protestés, ni tampoch qui demanés que li fossin tornats els diners d' entrada y fins qui assegurava que s' havía mort de per riure, puig ell l' havía vista morir en altres comedias.

S' enviaren telegramas á la familia que sigueren rebuts fora d' hora per pendre el primer tren que sortís de Barcelona. Feya mes de dotze horas qu' era cadavre y com la familia no compareixía, l' arcalde del poble disposá l' enterro per l' endemá á la tarde que hauría sigut una grandiosa manifestació de dol, á no arribar els fills y ferse cárrech de la morta per endúrsela á Barcelona ahont en vida havía mostrat desitjos d' ésser enterrada.

Se procedí á la soldadura del zinch que forrava la caixa, mentres

PAYSATJE HOLANDÉS (per *J. M.ª Marqués*)

Bosch de Harlém.

l' enterra-morts explicava á un dels fills el fet extrany de que després de tantas horas, el cadavre no apareixía encarcarat com solen serho tots els que havía tocat en el temps que portava del ofici, misteri qu' ell s' explicava per creure que 'ls comediants tenen las articulacións dels membres desllorigats.

Com si fossin els cómichs, artistas de circo-eqüestre.

El día següent aparegué trist, mostrejat per un cel gris y llum térbola, y 'ls desnivellats carrers ab mullena per la pluja mohina que queya ja desde la matinada.

Els obrers de las fábricas demanaren á l' amo pera fer festa aquella tarde, puig volían testimoniar son tribut á la comedianta que tant havían aplaudit l' últim diumenje á la tarde. Els hi sigué concedit, y á las tres sortí l' acompanyament del teatre, quedant en l' escenari els draps negres y escuts endolats de la *guardarropía* junt ab quatre raquítichs ciris qu' espurnejavan encesos en las acaballas y formaren la capella ardent de l' artista.

L' acompanyament silenciós seguía camí de l' estació y ja passava per sobre 'l pont de ferro que franqueja 'l riu, presidit per l' arcalde y familia de la finada. 'S colocá la caixa y cadavre en el furgó d' un convoy de cárrega; continuava plovent y 'l fret gelava 'ls ossos; la gent se despedía del dol y sols quedaren l' arcalde, la familia, alguns obrers y 'ls cómichs ab cara de magre, esgroguehida per els pochs aliments y 'l fret, ab barba de dugas senmanas y vestits ab robas primas que Deu l' hagi. (1)

¡Tot era trist! La claror emboirada per l' aygua que queya mandrosa del cel, la remor de las ayguas del riu esllevissantse ab recansa per entre 'l pedregal y 'ls grupos d' aquella gent que feya comentaris en veu baixa,

(1 Equival á dir: Deu l' hagi perdonat el qui 'l va estrenar.

endolavan mes el paissatje. Els xiulets de la máquina que maniobrava semblavan aquell día sentirse mes forts. La companyía, faltántloshi l' aucell que mes cantava, resolgué donar per acabada la temporada y en el mateix convoy emprengué el viatje, puig també 'ls dolía abandonar á la comedianta. Fou enganxada la máquina davant del furgó de la morta y després d' un violent sotrach, com si volgués despertarla, emprengué calmosa marxa camí de Barcelona y en l' andèn de l' estació no hi quedá ningú que l' acompanyés ab la vista, mes que uns pobres aucellets apostats sobre 'ls fils del telégrafo, ensopits dintre son plomatje, tristos y mitj morts pel fret, seguint ab interés la calmosa marxa del tren que s' emportava las despullas de la comedianta.

R. Ferrer y G.

A UNA CASADA

T' acostumas á ruixar
el cap ab aygüas d' olors,
y ab llassos, pintas y flors
ton cabell sols adornar;
á tothom vols agradar
ab ton capet tan bufó;
pero diu la opinió,
que si 'l teu cap es lluhit,
en cambi 'l del teu marit
inspira gran compassió.

Joan Vía

Un banyista desesperat

(per *J. Robert*)

DE TEATRO

Una bailarina 's dirigeix al seu empressari, dihentli:

—Si no 'm puja 'l sou me veuré obligada á dedicarme á un altre ofici.

—Filla meva, no sé qué dirli—li contesta l' empressari.

—Pero home ¿que no veu que al preu á qu' están avuy els aliments, una servidora y totas las amigas del cos de ball *la ballém molt magre?*

—

Entre dos aprenents que 's pirran per anar á comedia:

—Miquelet ¿qué anirás al teatro diumenje?

—Y está clar que hi aniré.

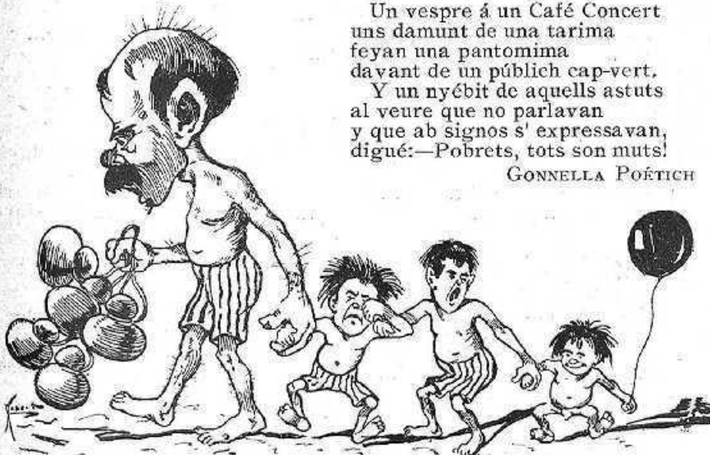
—¿Quina funció posan?

—No está encare ben decidit, perque, segóns anuncian els cartells, farán *Otelo ó El moro de Venecia.*

—

Un vespre á un Café Concert
uns damunt de una tarima
feyan una pantomima
davant de un públich cap-vert.
Y un nyébit de aquells astuts
al veure que no parlavan
y que ab signos s' expressavan,
digué:—Pobrets, tots son muts!

Gonnella Poëtich

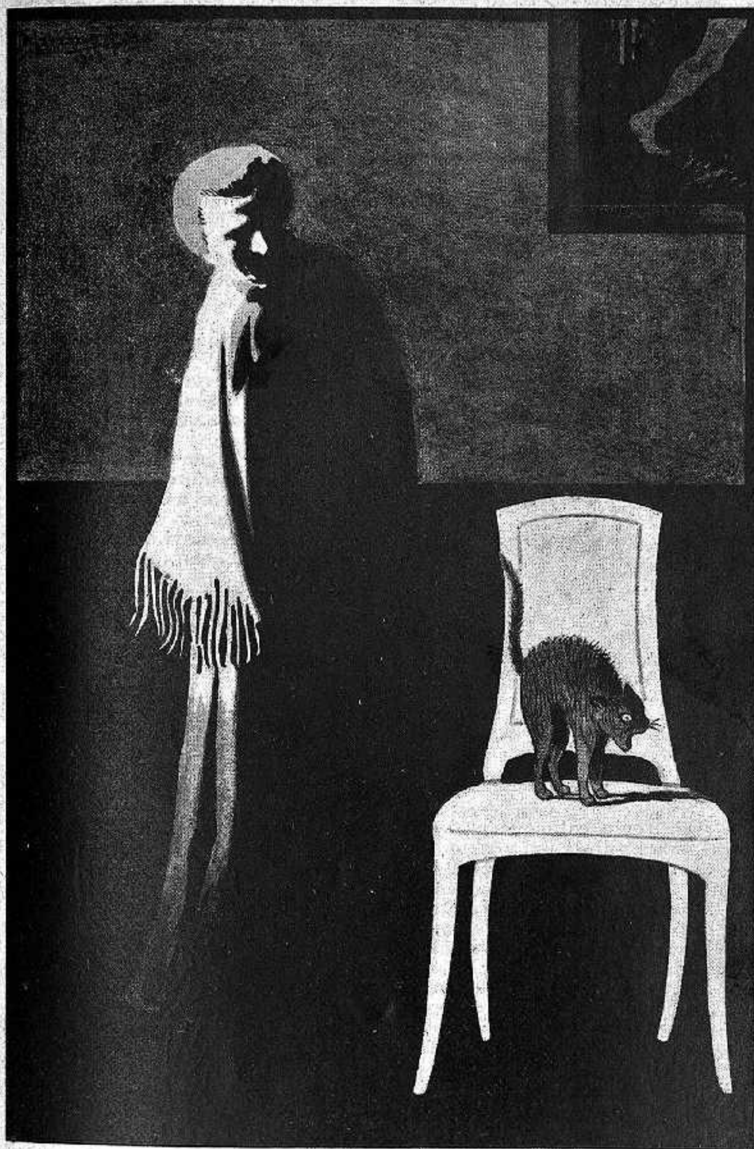

—M' hi tiro de cap... ells se m' arrapan á las camas... ens n' aném tots plegats á fons... y ja no haig de pensar mes ab el lloguer de pis.

¡PAPERINA!

—Má... má caso ab diez... ¡no 'm toquis!... ¡mira que si m' esquinsas l' americana... rebrás!...
—Donchs au, sortim d' aquí. ¿No veyeu que convé que 'us toqui l' ayre?
—¿A... á fora vols anar? ¡Y ara! ¿qu' estás de broma?.. Si tens mes sed... beu:... ja sabs que jo sempre pago.
—¡No, home, si no es axó!... Es qu' es tart, y si veniu 'us acompanyaré á casa vostra.
—¡¡A... á casa meva!!... Bé, vaja, no 'm vinguis ara ab romansos... ¡Noy!... ompliu dos copas d' ayguardent... de... d' aquell... ¿sabs?
—¿Ara voleu beure mes?
—¡Sí, home! Es... es d' aquell de... glopejar... Fa rato que no he pres res... y las camas me fan figa...
—No l' hi ompliu gayre, ó sino...
—Noy... que... que vessi... ¿Te pensas que no hi filo? ¡Au, au, aboca més!... que jo soch d' aquells que després donan propina.
—Dispenseu, no havía reparat...
—Oh... per aixó... qu' he vist que t' enduyas la mitat de la consumació á... á dins de l' ampolla...
—¡No se 'm gira poca feyna!
—Fes com jo... fes festa... Tant es ferla avuy com demá dematí... Me... me sembla...
—¿Qué teniu?
—¡Tú!... ¿quí... quí es aquell d' allí?
—¿Quí?... ¿Aquell que pren café?... No ho sé. ¡Deixeulo estar!
—¡Me... me sembla que 'm va estafar dos duros, en vida del meu pare!...
—¡El deveu confondre!...
—¡No, home! ¡¡Me caso ab diez!!... ¿Que 't pensas que no tinch memoría?... També portava bigoti, y... y capa á la madrilenya...
—¿Que no sabeu que 'l vostre pare fa anys qu' es mort, y aquest llavors debía ser un marrech?
—¡Bé, pero com... com que 'ls petits se fan grans... ¡Ves á saberho!... ¡Ell sempre ho deya... ¿Te... te 'n recordas del meu pare?
—¡Prou! ¡Ja 'n veniu ben bé de familia!...
—¿Veus?... Ell ja se sabía... cada dissapte estunyinava á la mare... res, es... es alló... cada hú per ahont l' enfila...
—¡La pobra ja se 'n havía fet de farts de plorar!
—¡¡Poch á poch!!... ho... ho feya sempre de broma.
—¡Mes ella plorava de veras! ¿No es cert?
—Es clar, home, ¿no... no veus que l' hi feya mal?
—¡¡Pobre Agneta!! ¡Seyeu y estigueu quiet, ó sino rompereu alguna cosa!...
—¡¡Home, no m' estiris!!... ¿Te... te pensas que no 'm costa res aquesta pessa que porto... Mira... vint de roba y... y cinch de mans... te 'n farás quinze pelas, si 'm fas cap set al panyo.
—¡Prou barato vareu sortirne!
—¿Qué... qué vols dir que 'm va estafar?
—¡No, home, si no dich aixó!...
—¡Oh!... perque... me... me caso ab diez, si 'm va retallar género... li reparteixo quatre bufas!... perque també 'n sé da... ¿sabs tú?
—Naturalment.
—¡Y... y sense natural també!... ¡Jo soch molt bó, mes quan me tocan la qüestió... agraria dels interessos, me... me perdo!...
—¡Ja ho sabém! Aixó passa á tothom.
—¿Veus?... Toca 'ls forros, son de seda.
—¡Ja veig que no hi van plányer res!
—Els... els botóns trobo petits...
—¡No ve d' aquí! Així 's cordan mes depressa.
—¡Oh, sí... ja ho dius tú... mes aixó no es el tracte!...

FANTÁSTICA (per *Mariano Foix*)

— Qué dimontri té aquest gat?... Tot avuy que s' electrisa... Això acostuma á portar qua...

PLANXADORA (per *E. Lagarde*)

—¿Las planxas?... Nosaltres las manejém; pero 'ls homes las fan.

—¿Que teniu caló, que 'us descordeu l' hermilla?

—Si... si sembla qu' estém al tendido de sol.

—Donchs au, sortim allí fora, que 'us toqui un xiquet la fresca.

—¡Espéra't, home... qu' hem de beure una cervesa!...

—¡No pas jo!... Si no voleu venir, vos deixo.

—¿Quina hora toca?

—Las dos. ¿Que 'us penseu qu' es molt dejorn?

—¡¡Las dos!! Donchs digas que aviat hem d' anar als toros?

—¡Si son las dos de la nit! ¿que no ho veyeu que tot es fosch?

—¡¡Fosch!!

—¿Que 'us penseu que 'us enganyo?... ¡Au... deume 'l bras!

—¡¡Fuig, home, que m' arrugas!! Sembla que avuy vulguis maltractarme...

—¡Mireu que jo me 'n vaig!

—Ves, ves, si... tens tanta pressa...

—Donchs que Deu 'us il-lumini... Bona nit.

—¿Encare vols mes... lluminarias?... Tú... escolta...

—Ja es fora. ¿Que no l' heu vist que sortía?

—¿Ja... ja es fora?... Bueno, donchs, també... també sortiré jo.

—Veniu, ja 'us acompanyaré fins á la porta.

—¡Gracias, noy!... Ma... ma caso ab diez... com... com roda tot

ILUSTRACIÓ PERDIGOTAYRE

(per *R. Miró*)

El crítich Raymond.

aixó... Sembla uns caballitos sense orga... ¿En aquest recó?... Si... me sembla qu' está segur... ¡Seyemhi!... ¡Tocan horas!... las dos... ¿las tres? Encare es dejorn; m' esperaré per fé... beguda.

SANTIAGO BOY

RECORTS

— DE NÚÑEZ DE ARCE —

I

¡Tantas esperansas mortas
y tants de recorts presents!
De sentiment el cor nostre
jamay pot quedar desert.
Naix una ilusió y 's mor,
mes son cadavre mateix,
queda en l' ánima enterrat
al grabarse al pensament.
¡Ah! Per xo jo que vos porto
junts ab mí, fa tant de temps,
esperansas enganyosas
somnis els mes falaguers,
avuy que vostre cadavre
va oprimintme ab son gran pes,
¡infelís de mí! voldría
allunyarvos de ma ment.

II

¿Recordas? Al peu d' un arbre
en el jardí de ta casa
la ja madurada fruyta
recullías en ta falda.
Torbant la nostra alegría,
de prompte 's trencá una branca,
llensares un crit, y jo
sens sentit cayguí á tas plantas.
No sé res mes, pero en somnis
me va semblar qu' escoltava
amargants y tristas queixas,
tendras y dolsas paraulas,
y quan vaig torná á la vida
ab una sola mirada
van besarse nostres ulls,
y 's fongueren nostras ánimas.

III

¿Recordas? Sis anys fa avuy
que per la volta primera
varem jurar estimarnos
ab una constancia eterna.
¡Quánt venturosas van corre
las horas! y ¡quánt lleugeras!
Un desitj, una esperansa,
fou nostre dolsa existencia.
Pero, va acabarse 'l goig
d' una passió tan intensa,
y de la fortuna el vent
va portarme á llunyas terras.
Abrassada del meu coll
y en un mar de plor desfeta,
torna—vares dirme—*torna*
que ab tú va l' ánima meva.
Vaig tornar... y ja casada
estavas, per ma sort negra,
y un ángel de cabells d' or
desde ta falda 'm somreya.
Tot tremolós vaig besar
el rostre de la ignocencia
y al mirarte á tú, 't vegí
blanca 'l mateix que la cera.

IV

Després, aturdit y cego,
quan me ferí 'l desengany,
en tas volgudas memorias
vareig volerme venjar.
Busquí frenétich el rínxol
de los teus cabells castanys
qu' en l' última despedida
vas darme, Agnés, mitj plorant.
Mori, vaig dir, el recort
d' un sér tan fals com ingrat
y escampi al vent feta cendra
la prenda que aymava tant.
Vaig contemplarlo un moment,
fins que per l' amor cegat,
en lloch de tornarlo cendra
als llabis el vaig portar.
¡Ay! vulga Deu que no vegis
per llassos de amor lligat
al fillet de tas entranyas
plorar com estich plorant.

V

¿Recordas? Quan en els jorns
de ma existencia etzarosa
estava trist y abatut
pensant lo que de mí fora,
aixugavas compassiva
mon plor, y ab veu amorosa
me deyas:—No 't desesperis,
no temis per la sort nostra.
Jo ab tú voldré compartir
els llorers que 'l mon te donga
y ab gloria y amor tindrás
tot quant ton cor ambiciona.
Avuy... mon nom fa brillar
la fortuna capritxosa,
y los aplausos del mon
mon cor concirós escolta.
Mes, com ets molt lluny de mí
y no sents ma veu queixosa,
crech sentirlos ressonar
en lo bell fons de una tomba.

Traducció de

ANTÓN PIERA

EL JOVE AGONITZANT

L' escena passa en una cambra aclarida pels últims raigs d' un sol de Tardor.

La mare apesarada y plorosa, te sa cara frech á frech de la del pobre fill malalt.

Pera consolar á la entristida vella, el jove agonitzant parla:

No ploreu, no, mare mía—perque 'l vostre fill se mor.
Espasa acerada y dura—ha mitj partit el meu cor.
La malaltía que 'm mata—es malaltía d' amor.
Uns llabis me l' han donada—ab un bés ubriagador.
Eran llabis que tenían—de la rosella 'l color,
del tey el verí que mata—y de la mel la dolsor!
Llabis mes vermells y dolsos—no 'ls somnía 'l deu Amor!
Ab un bès de passió eterna—sense recansa, ni por,
vaig deixar en aquells llabis—m' esplendenta virior.

IMPLORANT AUSSILI (per *R. Fradera*)

—Guardia: una colla de ganassas atropellan á mi esposa con palabras sucias y cops de troncho.
—Eso ray! Que se retire del toreo. Que se la corte.

A cada bès que 'ls hi dava—me responía 'l seu cor,
de la sanch roja y ardenta,—ab la feconda cremor.
Y la rosella entreoberta—de son llabi encisador
febrosenca y tremolosa—destilava suau licor:
el licor de las delicias—de las delicias d' amor!
Cada gota que 'n bevía,—enardit per la cremor,
feya naixer en ma pensa—un somni captivador.
Cada gota que plascenta—del seu lliscava al meu cor
era un pler qu' esponcellava,—era una delicia en flor!
D' ilusións d' eterna ditxa—era ma pensa un tresor,
de poncellas de delicias—un jardí fascinador,
una hermosa Primavera—del plaher ubriacador!
Un, cent, mil, besos y besos—en esclat arrobador,
com ángels de l' alegría—volant d' un al altre cor
anavan teixint cadenas—de divins ensomnis d' or!
Després, després, mare mía,—el cansanci enervador,
ilusións y flors xamosas—trossejava sens temor.
Nostra sanch ja no podía—dar mes forsa, ni calor!
La joventut sense forsa—es un sol sense explendor,
y horrible foscor s' escampa—al entorn d' un sol que mor!
Després, després, mare mía—el crudel verí traydor
agermanat en sos llabis—ab la mel dels plers d' amor,
dintre mon pit extenía—son imperi destructor.
Y poch á poch s' enfonzava—cor endins, endintre 'l cor
l' espasa acerada y dura—de la pena y del dolor!

La mare, vol consolar al fill y parla:

Fill meu, fill meu, no t' apenis—recordant el temps millor
Oblida, oblida, aquells llabis—qu' han marcit ta virior.

QUAN LA VISITA DE LA ESQUADRA INGLESA (per *Picarol*)

—Jo, que volen que 'ls digui: crech que l' Esquadra de vostés es tant ó mes digna de respecte que la de aquests inglesos que van pel mar.
—Sí; pero nosaltres som els *mossos,* y ells son els amos.

TIPOS BARCELONÍNS.—SIGLE XIX (per *Tomás Padró* †)

La criada.

Sereno de gala.

El jove agonítzant:

Oh, mare!, la mare mía,—no vull oblidarlos, no.
Ells foren la meva vida—engendrant ensomnis d' or,
sigueren font de ventura—per l' infelís aymador,
ells foren l' ánima excelsa—de mon esprit somniador.
¿Qué hi fá que avuy peni y mori—si á cor plé he fruhit l' amor?
Ma existencia es ben viscuda,—vinga quan vulla la Mort!
La vida, la vida, mare,—no es teixit enganyador
d' anys que fujen sens deixarnos—ni un recort consolador;
la vida, la vida, mare,—es l' instant fascinador
en que 'l sol de l' alegría—ens rabeja ab sa claror!
Jo he viscut la vida tota—ab un bés ubriagador,
y si avuy ab nova forsa—reviscolés el meu cor,
la nova forsa daría—per un altre instant d' amor!
Un sol moment de delicias—val mil vidas de tristor!
No ploreu, no, mare mía—perque 'l vostre fill se mor.

(La veu del malalt enmudeix y sos ulls oberts guaytan enamorats la blavor inmensa tenyida de roig pels darrers raigs del sol ponent.

La cansó de las aus al despedirse de la Llum, apar que glosi 'l cántich del jove agonitzant, al abandonar la vida.

Sols els sanglots de la mare torban el silenci qu' impera en la cambra...)

JOAN OLIVA BRIDGMAN

UN MANAT DE... «CEBAS»

Búrla't dels richs y dels vells,
que Deu te castigará
y 't fará tornar com ells.

—

No 't fihis de cap xerraire
que prediqui llibertat
y que fassi d' aucellaire.

—

Tipos barcelonins.—Sigle xix (per *Tomás Padró* †)

La maduxaire.

El bastaix.

Del qui porti molts anells
y visqui esclau de la moda
no segueixis els consells.

—

Quan t' alabin, clou el llabi
á fí de no eixir de test;
pensa que un sabi modest
es dugas vegadas sabi.

—

La roba de la bugada
fa olor de dona endressada.

—

Al home desagrahit
li manca 'l millor sentit.

—

Si 't vols casar y estar gras,
fesho ab una coneguda,
pero sempre del teu bras.

—

Per lletja y pobra que sigui
cásati, no 't causi esglay,
en cambi no 't casis may
ab una que sempre rigui.

Joseph Rosselló

ESPIGOLADA

Entre dugas minyonas de servey:

—Mira si son ximples els amos. ¿Sabs perqué m' ha despatxat la senyoreta? Perque va atraparme mentres prenía del bufet un escuradents dels que gasta el senyor.

—Sí que, tan mateix miran ben prim...

—¡Oh y aixó que un cop me n' havía servit, sempre 'l tornava al seu puesto!

—

Al mitj del carrer, en un día de pluja. Un corrido 's dirigeix á una dona molt guapa que s' está en el portal de una escaleta.

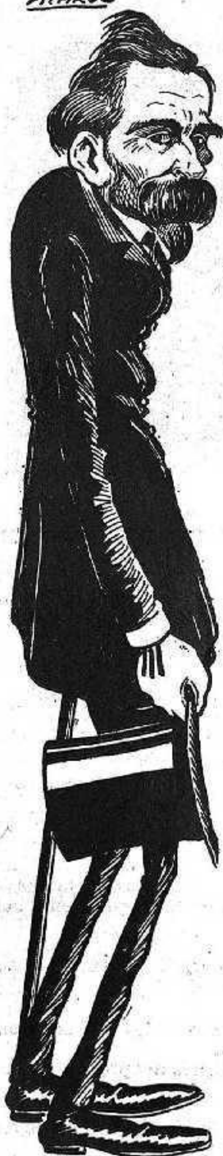
—Senyora, tindría una gran satisfacció si 's dignés aceptar la meytat d' aquest paraygua.

Y respón la interpelada:

—Ab molt gust l' aceptaré, pero ab una condició: que l' altra meytat sigui pel meu marit... qu' arribará d' un moment al altre.

J. Montoliu

TIPOS (per *Picarol*)

—Sempre á la disposició de D. Manuel!...

ESCLAT

Sentats dessota alzinas rondinayres,
sadollats els sentits dels tendres flayres
qu' endolceixen el bosch,
brollant de nostres cors frescal poesïa,
ens ferem encisats, de cara al día,
el jurament tendríssim
d' un virginal amor.

Aquell esclat plascent de nostra historia
volguerem enterrarlo en la memoria
com esplet del bell temps.
Y els rossinyols, que viuhen de dolcesas,
fruint ubriagats nostras tendresas
glosaren sas passadas
ab nostres juraments.

Y ara sas notas com ressó tendríssim,
feble expressió de nostre amor puríssim,
eco de nostre cor,
deixém que ab sas complantas l' expandeixin,
que 'ls trovayres, amants, s' hi embadaleixin
y floreixi en poesía
l' esclat de nostre amor.

J. PUIG CASSANYAS

LA NIT Á MONTANYA

Quina nit tan tranquila y tan riolera!...
Quín cel tan blau, tan net,
ahont espargits com á diamants hi brillan
una munió d' estels!...
Damunt d' aquest jas d' herba estarrufada,
tan ample y tou com es,
ben ajeguts, cor meu, de cara enlaire,
com s' hi reposa á pler!
Aquí gosém de las frescals besadas
del sanitós oreig
plé de perfums de broida y farigola,
de romaní y violer,
que 'l cap revifa y els sentits retorna
y els muscles enforteix,
mentres sorpresos per l' espay sens fitas
la mirada exteném,
escoltant la feréstega armonía
que fá 'l brunzir del vent,
las remors ressonantas de la arbreda
y 'l rondinar del rech,
que vorejat de jonchs, inquiet s' escorra
per son llit de palets,
ahont las flors del marge s' hi enmirallan
mullantse en la corrent.
¡Cóm m' atrauhen las nits de la montanya
quan els prats son ben verts,
las vinyas plenas de rahims y pámpols
y 'l brancatje d' aucells!

Y ab tú parlant en dolsa companyía,
sentir com vola 'l temps,
fruhint la vaguetat d' aquestas horas
de benestar suprém
en que dorm l' home y la natura mare
lo cor ens invadeix
ab sas ombras, sa calma y sos misteris
qu' escampa arreu, arreu...
Ara que hi som al cim d' eixas montanyas,
avuy que aquí 'ns trobém,
apartats de la prosa ciutadana,
ben lluny del mon rastrer,
ubriaguemnos de rústega poesía
en mitj de flors y herbey,
que aqui la vida exuberant hi esclata
y el goig es pur y etern.
Be prou que 'ns hi veurém altra vegada
voltats d' aquella gent,
que ab paraulas de mel, ulladas dolsas
y llabis riallers
al davant teu te fan la gara-gara
y ab sas llenguas de serp
aixís que veuhen que has tombat la esquena
te deixan sense pell.
Sí, allá á ciutat tot es mentida y farsa.'
Veurás per tots indrets
grans cavallers y damas qu' enlluhernan
enflocats com á reys
y si 'ls miras d' aprop, per poch que furguis,
aviat veurás ben bé
que no es pas or tot lo que llú y que sota
de joyas d' oripell
y de robas llampants sovint s' hi amagan
miserias y res mes.
En mitj de tots aquells que á sí mateixos
se diuhen gent de bé
hi han ignorants que 's creuhen esser sabis,
vanitosos, caps verts,
homes farsants que passan per molt dignes
y donas de poch seny,
alguns ab grans fortunas apiladas
robant á tort y á dret
y ostentant ab orgull honors y títuls
que han comprat á bon preu.
Els uns als altres de rehull se miran
per salóns y carrers
y entre 'ls embats d' aquella mar revolta
de caps sense cervell,
qui hauría de callar es qui mes crida
y s' enganya al mes llest
y en la batalla de la vida, sempre
surt guanyant el pervers.
Girém ja 'ls ulls de la comedia humana
que á voltas bé distreu;
fruhim el goig d' aquestas nits serenas
que á ciutat ja riurém.
Guayta allá dalt la lluna... Qué rodona!...
Fins me sembla també
que ab sa ampla cara de pierrot mofeta
del mon s' estigui rihent!

Quimet

Tipos (per *Picarol*)

—Ja poden mirarme: soch el regidor de mes talla del Ajuntament!..

En el Paralelo (per *J. Llopart*)

Género ínfim.—Molt soroll y moltas nous, plenas y buydas; pero sobre tot baratas.

UN MAL NEGOCI

El *Farrenyo* y el *Mal ánima* havían quedat en trobarse á las cinch de la tarde á la taberna del *Mandonguilla.*

A un quart de sis hi arribá el *Mal ánima,* doná un cop d' ull per la taberna, y contrariat per no véurehi al seu company, enjegá un renech dels més recargolats, demaná al mosso un got de ví, y se sentá á un recó de la botiga prop d' una taula greixosa y plena de moscas. Dos ó tres parroquians que per allí hi havía 'l saludaren ab deferencia y mal dissimulada adulació, pero el *Mal ánima,* que no tenía ganas de xerrameca aquella tarde, contestá 'ls saludos ab una mirada y moviment de cap com volguent dir que no estava de *filis,* y que 'l deixesin tranquil.

El mosso li portá 'l got de ví, que 'l *Mal ánima* se 'l empassá com qui pren una píldora. S' aixugá 'ls llabis ab la mánega del gech, desde 'l colze á la má, y fent una ganyota de satisfacció demaná més ví. Quan el tingué sobre la taula, del *infern* del gech va treures la petaca, y ab catxassa y murmurant entre dents va fer un cigarro, qu' encengué y fumá poch á poch, tirant el fum en l' aire.

Poch després arribá 'l *Farrenyo,* sent rebut pel *Mal ánima* ab una tungada de improperis y renechs per la seva falta de puntualitat.

—Y 'l *Pastetas* ¿ja es allí?—acabá per preguntar el *Mal ánima.*

—Allí l' he deixat fa rato, y no hi ha cuidado de que 's mogui. 'T torno á dir que aquest xicot te ganas de traballar. Jo 'n responch. May dirías quína 'n va fer ahir? Pasavam jo y la *Bisca* ab ell pel carrer del Hospital, quan va adonarse que d' una escaleta de prop del carrer de Robador, sortía una dona ab un cabás y una clau de pis á las mans. Tot d' una 'ns digué:—¡Alto!—Jo y la *Bisca* 'ns vam deturar extranyats, y 'l *Pastetas,* mirant de dalt á baix la casa d' ahont la dona aquella havía sortit, va dirnos:

—Me sembla que hi agafat peix, noys. Aqueixa dona del cabás ha de viure en el tercer pis, puig el quart está per llogar, y en el segon hi ha gent en els balcons. A casa seva no ha de haverhi ningú, perque ella portava á la má la clau del pis.—¿Somhi?—va dir.

—Jo, que per anar ab la *Bisca* no tenía ganas de fer feyna, vaig arronsar las espatllas, y ja 'n va tenir prou el *Pastetas,* pera dirme:

—Está bé; es cosa meva. Espereume á la Rambla.

Sens més, ens va deixar; pujá escalas amunt, y no havía passat un quart quan ens compareix á la Rambla, cantonada al carrer del Hospital, ab un farsellet de roba á la má, y unas arracadas d' or y set pessetas á la butxaca.—¿He?—¿que 't sembla 'l mano, per ser el primer pis que fa?

El *Mal ánima,* qu' era home de pocas paraulas, expresá la seva admiració ab un moviment dels músculs de la cara, y digué al *Farrenyo:*

L' IMÁN DE UNS ULLETS (per *V. Buil*)

—Vaja, noya, sigas mes prudenta: no está bé que 't miris als lectors de aquesta manera.

—Bueno, beu, y anemse'n, qu' es tart.

—¡Juanito—cridá—portan dos de la forta!

En un dir Jesús s' empassaren dos gotets d' ayguardent; pagá 'l gasto el *Mal ánima* y sortiren al carrer, qu' era el de Ripoll, tombaren pel de Copons, y enrahonant en veu baixa del negoci que portavan entre mans, arribaren al Arch de Junqueras, ahont els esperava, tot fent l' orni, passejantse amunt y avall pel indret de tres ó quatre casas, l' anomenat *Pastetas*, qui, al veurels, s' hi acostá.

—¡Hola!—exclamá 'l *Farrenyo*—'t portas com un home.

—¿Cóm está aixó?—preguntá el *Mal ánima* al *Pastetas*.

—Ha sortit no fa gaire.

—Y ¿has anat á trucar?

—No havía acabat de tombar la cantonada, quan he pujat al pis y he trucat dos cops sens que ningú respongués.

—Está bé ¿y el *gura?*

—Es al carrer de Sant Pere més Alt. No hi ha cuidado.

—*Bueno*, no hi ha que perdre temps; *manos* á la obra—digué 'l *Mal ánima*.

—Tú—afegí dirigintse al *Pastetas*—no't moguis del peu de l' escala, y si pujés algú, trucas dos pichs.

—¿Qué més?—digué el *Pastetas* — afanyós pera ferse útil.

—Res més, ja ho sabs—li contestá el *Mal ánima*.—Vigila, y prou. Y ara espera que haguém entrat nosaltres per posarte á la escala.

Y dirigintse al *Farrenyo*, va dir:

UN QU' ESTÁ BEN AGARRAT
(per *Picarol*)

—Con un alcalde así, da gusto *gronxars'hi!...*

—¡Apa, tú, no dormím! Adelanta't.

Dit aixó, el *Pastetas*, ab las mans á las butxacas dels pantalons, tot fent el tonto, 's separá dels seus companys, y 'l *Farrenyo*, després d' assegurarse instintivament de que no s' havía oblidat la *llensadora*, agafá l' acera de la dreta mirant cap á Junqueras, y als pochs passos entrá en una escala estreta y fosca, pero ben enrajolada y pintada, com de casa de senyors.

Darrera d' ell entrá poch després el *Mal ánima*, y al mitj minut el *Pastetas* ja estava al seu puesto *d' honor*, vigilant, pero fentse 'l pagés.

El cop el venían preparant feya días. Se tractava de robar á un senyor extrany y rich que vivía sol al segon pis d' aquella casa. Els tres lladregots se feyan moltas ilusións respecte 'ls resultats del robo, sobre tot el *Mal ánima*, que per dirigí 'l cop y sé 'l qu' havía d' entrar al pis, li tocava la part més grossa del botí. Desgraciadament pels tres canallas, la cosa no 's presentava tan bé com ells se figuravan, puig l' amo del pis, al que robar volían, se trobava á casa seva en aquells moments. Cert que 'l *Pastetas* l' havía vist sortir, pero, distret luego, no l' havía vist entrar al poch rato.

Ben lluny de pensar el *Mal ánima* que 'l tret li anava á sortir per la culata, com vulgarment se diu, pujá depressa y animat l' escala, deixant darrera seu al *Farrenyo*. Al arribar al pis que robar volía, d' una butxaca interior del

gech se tragué una llarga escarpra, ab la que comensá á forsar la porta. Aquesta cedí una mica, sense fer apenas soroll. Ensemps el *Farrenyo* vigilava l' escala, empunyant un gavinet de llengua de vaca. A mitj fer, el *Mal ánima,* deixá l' escarpra que quedá enclosa entre la porta y 'l bastiment, se mirá al *Farrenyo,* y ab un gesto li expresá que li costaría una mica fer saltar el pany. Sens perdre temps s' escupí á las mans, las va fregar una ab l' altra, y reprengué la feyna ab dalit.

La porta cruixí. La cara del lladre s' animá sobtament de malsana alegría. Pero 'l soroll que feu la porta al cedir baix la pressió de l' escarpra, 'l sentí l' amo del pis, qui instantáneament se doná compte de lo que contra ell se perpetrava. Lluny d' atemorisarse, sens fer remor va treure un revólver d' un calaix de la taula d' escriure, y després de haverse cerciorat de que tenía tota la carga, de puntetas, sens fer lo més petit soroll se 'n aná cap á la porta, disposat á matar á tants lladres com entressin á casa seva. L' havían robat feya poch temps, y encare conservava en l' ánima quelcom de l' ira que 'l fet li produhí. La casualitat li portava com per la má l' ocasió de venjarse, de poder rebre 'ls lladres á trets. No se li escaparían. Els deixaría entrar, y un cop dintre, un y altre, tants com fossin, caurían atravesats per las balas del seu revólver.

A fí d' assegurá 'l cop, se colocá darrera de la porta, atent y en guardia, casi sens respirar. Mentres tant el *Mal ánima* feya traballar l' escarpra, y 'l pany s' anava trencant poch á poch, cruixint la porta com si 's queixés.

De prompte aquesta s' obrí fent nn soroll sech, com d' arma de foch, encare que no metálich ni intens. El *Mal ánima* y 'l *Farrenyo* cambiaren una mirada d' inteligencia, com volgent dir qu' havía arribat el moment suprém. L' amo del

UNA PROPOSICIÓ ATREVIDA (per *M. Foix*)

—Si 't determinas á fugir ab mí, demá mateix prench el passatje.

—¡Qué vols que 't digui! 'M falta pit per aquestas cosas.

UN SOGRE SORT (per *Mariano Foix*)

—¿Qué dius, noy?... No t' entench.

—Res, *papá,* diu qu' encare no li ve bé casarse.

—Ah, aixó ja ho havía sentit, y tots ho *sentím* bé prou.

DEL CAMP DE ROMA (per *R. Tusquets*)

Bover.

pis, aguantant la respiració, esperava darrera de la porta com ángel exterminador, decidit á matar per venjansa, per gust, per necessitat.

A tot aixó, en mitj d' un gran silenci, el *Mal ánima* obrí cosa de dos pams la porta, y, com á darrera precaució, desde l' escala, allargant el coll, tragué 'l cap dintre del pis per donar un cop d'ull, y no sens espant va poder veure una má inmóvil empunyant un revólver.

Al mateix temps l' amo de la casa, al veures descubert, tingué una idea repentina, d' una brutalitat esferehidora, y sens donar temps al lladre á retirar el cap, se desplomá ab totas las sevas forsas sobre la porta, que 's tancá segant completament el coll del *Mal ánima,* quedant mort ab el cos fora l' escala y 'l cap dintre del pis; amoratat, trayent la llengua...

ADOLF MARSILLACH

APOLOGÍA DE LAS VIUDAS

Llegida en el casament
d' una hermosa viudeta *reincident.*

¿Altra vegada? . . . . . .
. . . . . . Ja ho veig.
"*¡La soletat es tan trista!*„
"*Ningú sab lo que contrista*
com qui 's troba en pas tant lleig.„
"*Que l' una nit, un basqueig,*
que l' altra ve un cop de tos
y no 'l dón punt de repós...„
"*Després una dona sola*
si passa un tropell s' amola...„
¡També ho dich; val mes ser dos!

—

Aixó es natural y plá.
¿Quín mal fa la companyía?
La soletat en el día
no es com á la nit, es clá!
De nit, comensa á pensá
ab el difunt... s' entristeix...
y com qu' á n' allí mateix
el tenia al seu costat...
al veure que se 'n ha anat...
per consolarse, 'n té un feix!...

—

—¿No sabs ser sola? Aixó ray
—dirán molts—¡Entra á un convent!
Aviat ho arregla la gent!...
¡no deu havé enviudat may!
Apart que un convent fa esglay
á un cor jove y aixerit...
Ja 's passa 'l temps divertit...
de día 's té companyía...
¿Pro que n' ha de fe de día,
si ella la vol á la nit?...

—

Per xo comprench que las bonas

tortoretas despariadas
que encare que desoladas,
se recordan que son donas,
al trobarse encar bufonas,
quan algú 'ls vol proposá
qu' entrin á un convent, ben clá
li responguin:
—¡Quíns afanys!
¿Entrá á un convent? Tinch trent' [anys.
¡No pas per ara germá!

—

Al contrari, lluny d' aixó
jo trobo molt natural
qu' á la vida conjugal
hi tinguin inclinació.
¿Hi ha acás al mon res tan bó
com l' amor, si es ben comprés?
Lluny de negarse may mes
á dintre 'l seu pit covarlo,
las viudas, deuhen tastarlo
no un cop, sino dos... ó tres!

—

Si 'l primé espós fou dolent,
potsé l' altre será bó;
si l' un fou butzinadó
l' altre será complascent.
Es ademés molt corrent
qu' en la variació está 'l gust,
y per xo trobo molt just
que las viudas no s' aturin
ab un cop y que procurin
ensopegá un altre *ajust*.

—

¿Y ademés, els fins sagrats
que la dona ha de cumplí?
Per qué ha nascut? Per tení
fills, y si pot sé á grapats.
Dintre de son sér tancats
porta 'ls gérmens de la vida,
y si 'ls seus debers olvida
dedicantse al celibat,
de Deu y la Humanitat
te de ser sempre malehida.

—

Mes no cal; si bé 'l seu cor
no olvida al primer marit
arriba un día qu' un crit,
sent á dins d' un altre amor.
En lo mes fondo, pel mort,
hi guarda un recó sagrat,

Cadaqués. (Fotografía de *J. Esquirol*)

La Platja gran.

mes tot lo demés ja bat
per un altre á somatent,
puig l' amor es mes ardent
desprès d' una viudetat!

—

Y llavors ja ve 'l camí
qu' ella sab tant de memoria,
y dels seus quinz' anys la historia
torna altre cop á llegí.
¡Quánts recorts d' aquell ahí
tan anyorat y volgut!
¡Quántas voltas se li acut
el recort del primer bés
y 'l que reb de nou, creu qu' es
el primer qu' ha renascut!

—

Y llavors, altra vegada
venen rissos perfumats
y suspirs mitj ofegats,
y horas de curta durada:
torna en sos ulls concentrada
á lluhir la flama ardenta
de la passió, y s' alimenta
de frasses dolsas com mel
y torna á renaixe 'l cel
que 'l mateix carinyo, inventa.

—

Y s' amagreix poch á poch
y parla tota soleta
y en la iglesia está distreta
y no está tranquila en lloch.
Sa respiració es com foch
y sent en el pit un pés...
y si acás comensa un rés
per l' ánima del finat,
queda 'l rés á la meytat
pensant ab l' altre promés!

. . . .

Si es viudo també com ella
el segón marit que troba
se 'ls imagina molt nova
aquella vida tan vella.
El posar al gat la esquella
no 'ls ve de nou, y sabent
portarse ab enteniment
els génits, no 's mouhen guerra,
y d' aquí ve que la terra
se 'ls transformi en un Edén!

—

Mes si de cas es solté
el nou marit... ¡Quína ditxa!
de la missa no 'n sab mitja
y ella 'l porta com un bé.
Com qu' ell ignora '1 *papé
que en el reparto* li toca,
es natural, s' equivoca
molt sovintet de camí
y ella 'l té de conduhí
per la má, com un tanoca!

—

Y ha de servirli de guía
per arribá al Paradís
dihentli molts cops:—Aixís
s' ha d' anar per fer mes vía.
Ell com á novici 's fía
dels consells qu' ella li dona,
y si algun cop enrahona
del casori, ab embelés
diu:—Per casarse sab mes
dona viuda, que minyona.

—

¡Y es clar qu' es aixís mateix!
No 's creguin que sigui broma,
perque 'l carácter d' un home
sols una viuda 'l coneix.
Ella 'ls gustos adverteix
del seu *socio,* y molt aviat
li té 'l génit estudiat
y aixó estalvía renyinas.
¡Per casarse las fadrinas
ja haurían d' havé enviudat!

—

Ja ho veuhen, donchs, si es ditxós
un home si ab viuda 's casa:
s' estalvía guerra á casa
¡qu' es un estalvi molt gros!
Ademés, surt ventatjós,
puig el que 's casa de nou
ab soltera, gasta prou
en posá 'l pis amoblat
¡com la viuda 'l té parat
ja troba dona y llit tou!

—

Posém donchs el punt final
á n' aquest vers poca solta.
¡Recepto á tothom qu' escolta
la vida matrimonial!
Aixó ho dich en general:
en particular diré
qu' ab viudas va molt mes bé.
Las solteras no s' apurin;
si 's volen casá, procurin
quedarse viudas primé!

—

(A las *víctimas)*

Y vosaltres que conech
la professó que us corre ara,
vosaltres que feu la cara
de colomins dantse 'l bech,
perdoneume l' espatech
d' aquests versos que hi llegit.
¡Ja n' estich arrepentit
d' haver sigut tan xerraire!
Nada, no cansars'hi gaire!...
¡¡Deu vos dongui bona nit!!

M. Riusec †

SPORT MACÁBRICH (per *Ll. Brunet*)

Mes breu que 'l tránsit de Paris á Madrit, es el tránsit del Mon á l' Eternitat. Aixís se va demostrar en l' última cursa.

LA MARE CANTORA

(IMPRESIÓNS)

Es el recort d' unas impresións rebudas en l' edat en que mon cor se desclohía á la vida; en que jo encare feya versos á una Julia de trenas penjants y faldilla curta; l' edat en que comensan á naixer las ideas embolcalladas de melangiosa y vaga poesía.

I

A la casa que jo m' estava á Murcia, davant per davant del balcó del meu quarto, á l' altra banda del carrer, hi havía una finestra ab gelosía, d' un convent de monjas. Voltavan el convent, además del seu propi, una munió de jardins que li feyan un estoig de perfums; més enllá montanyas blavas; y el cel més blau que las montanyas.

Quan arribava el més de maig, cada entrada de fosch, eixía jo á n' aquell balcó pera gaudir de las melangiosas delicias d aquells instants y pera sentir, al convent, la veu de la *mare cantora.*

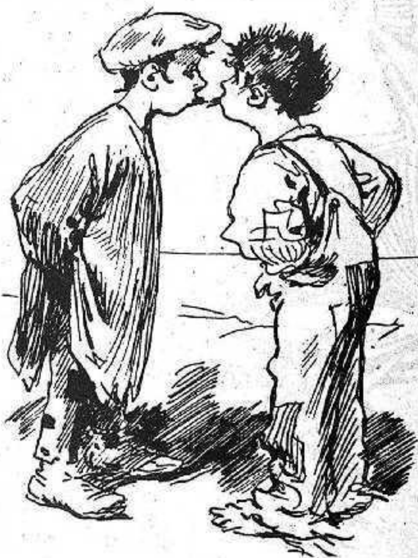
La gent del poble feya corre moltas historias referents á n' aquella monja; mes tothom convenía en que havía estat tiple de *sarsuela,* de las bonas, y que sa entrada al convent era l' epílech d' una historia d' amors.

La fosca anava invadint la terra; voleyavan al entorn de llurs nius las aurenetas, agullonant l' ayre ab aquell xiscle agut y fí com las plomas de llurs alas y de llur qúa. Al carrer, un aixám de xicots perseguía á cops de canya las pobras ratas pinyadas que, de tant en tant, queyan esmortuhidas negrejant per terra com pellingots.

Al convent se sentía el dringar malaltís d' argentina campaneta y, poch á poch, passavan pels forats de la gelosía las flametas de las velas parpellejant com ullets presoners curiosos de contemplar la vida exterior. De tant en tant, enfosquint molts d' aquells forats, s 'extenían grossas ombras en las quinas s' hi reconeixía la forma del manto de las religiosas. Després las flametas s' inmovilisavan, l' orga comensava á fer sentir sa veu nassosa, y las monjas se posavan á cantar: era un concert de veus esmortuhidas, mústegas, mates, germanas de las del orga; mes de sopte, com un raig de claror brillejanta, fendent l' ambent adormit y gris d' una bauma humida, passava á través d' aquellas veus, un' altra de ferma, lluhenta, plena de vibracións de vida: era la de la monja que 'l poble anomenava, per sa bona veu, la *mare cantora.*

Llavors, al carrer, algún transeunt s' aturava escoltant ab posat de *dilettante* y fins expressava ab ganyotas y moviments del cap el seu parer; y algún pagés, que també escol-

MAL SÍNTOMA (per *Apeles Mestres*)

—Noy, á Espanya cada día aném pitjor.

—Sí, noy, sí: cada día las llensan mes curtas, las burillas.

Tipos (per *Picarol*)

—Molt mes rich que l' altre Girona... Jo, tot el día 'm passejo...

tava, s' exclamava: "*¡Leñe, paece que está uno en el tiatro!...*„ Y llavors, la meva esbojarrada imaginació, baix l' influencia de l' hora y d' aquella veu, prenía volada y jo tenía de seguirla. May vaig poder representarme la monja aquella com á tal, sino ¡ves quína extranyesa! ab el trajo y la figura de la tiple que sortía en una sarsuela de moda á las horas: cantava una romansa molt bonica, l' únich bó de la obra; un dollet de música poética, plena de sentiment, endolcint tot un devassall de xistes fastigosos y escenas sense solta. Y mitj clohent els ulls, veya jo (es dir jo, aquesta boja d' imaginació) una figura ideal, bufona, empetitida per las dimensións del ample escenari; s' avansava cantant; duya 'l trajo típich d' una provincia espanyola, no recordo quína; pentinat molt ayrós, faldilla curta ab antiqüelas, gorja descoberta, ornada d' un collar de perlas... Llampegavan las antiqüelas que piquetejavan las foscas faldillas, y llur llampagueig viu, feya contrast ab la lluhentor entelada de las perlas del collar, las quals, ab las vibracións de la gorja, s' bellugavan fent serpentejar l' enfilall, com si estiguessin plenas de joya per haver retrobat en aquella pell fina el nacre ahont nasqueren. La llum del prosceni 's difonía, barrejada ab ombra, per las galtas de la cantant y una taca d' ombra damunt el llabi superior simulava un levíssim y encisador pèl moixí. Els ulls, grans, de negra lluhentor, restavan envoltats d' ombra cálida.

Mentres tant las notas de la romansa anavan rajant de sa gola ab una vibració que las feya gayrebé visibles com blancas papellonas voleyant al entorn de sa boca, flor vermella d' aquell cos planta de la harmonía... El final s' atansa, las notas son ara rápidas, curtas, llampegadoras com las antiqüelas del vestit.., ¡silenci! ara ve la nota final: el cos de la tiple 's decanta un xich cap endavant, per dessota 'ls plechs, que palpitan, de sas faldillas, sos blanchs peuhets s' avansan quelcom; las mans s' aplegan demunt del pit com aturadas allí, plenas de curiositat amorosida, á escoltar com brolla del cor aquella harmonía: fins las perlas no 's bellugan com si també escoltessin corpresas... y la nota final surt, se perllonga á l' infinit, puja, puja, com un raig de llum qu' anés d' aquells llabis al cel...

Estingida aquella nota, l' encís meu s' esvahía: tornava á veure la gelosía d' aquella finestra; darrera d' ella l' orga callava, las flametas anavan desapareixent.

II

Una tarde, la campana del convent tocá agonía; després á morts, y jo vaig rebre una fortíssima sotragada al sentir dir á una dona del poble que la mare cantora era morta...

Malgrat aquesta impresió vaig voler veure 'l cadavre, pres de la natural curiositat de conéixer á n' aquella monja. Vaig entrar á la fosca esglesia: vora l' altar major, per una gelosía situada á quatre pams de terra, s' hi garbellava una llum freda; vaig mirarhi plé d' emoció: damunt d' un tú-

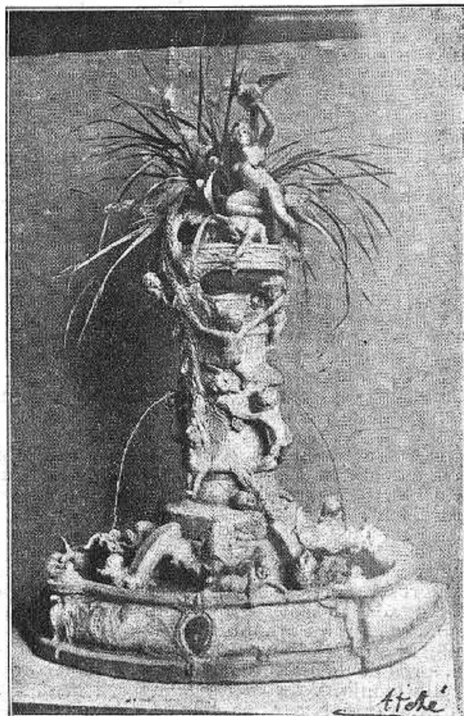
mul baix, en plá inclinat, hi havía el cadavre; ma primera impresió fou com una alenada freda per tot mon ésser; la fredor qu' escampan á llur entorn tots els cors glassats per la mort: tot seguit vaig experimentar una pregona extranyesa ¿ahónt era la mare cantora que jo havía somniada? Perque allí devant meu tenía una cara de marbre sense expressió, sense cap trás que la diferenciés de las altras monjas; hi veya jo la trista semblansa que regna entre tots els éssers privats de llibertat: las monjas, els quintos, els presos, totas aquestas vidas llensadas en oblidadas platjas per onadas de desenganys, de lluytas anónimas, de desesperació.

Era tan diferenta la mare cantora de com jo me l' havía imaginada que vaig voler explicarme aquell fenómen. En la cara d' altres cadávres hi havía trovat jo restos de vida; bé la expressió plácida del que dorm, bé la ganyota horrible d' una suprema lluyta; es qu' en aquests cossos la vida hi estava escampada per tot y al fugirne deixava rastre.

Mes en aquella dona, durant sa estada en el convent, la expressió, el color, tot lo que significa moviment, passió, vida ab son acompanyament de recorts, de tristesas y alegrías passadas, havía tingut d' anar fugint de la superficie del cos paralisada per l' ambent de tomba que l' anava marcint poch á poch; se 'n havía retirat cercant la vida y l' escalf del cor, condensantse en ell. ¡Y aquell cor plé de vida, no tenía altra manifestació exterior qu' aquella veu que tant m' havía fet somniar! Y quan la mort lo glassá á n' ell també, fentlo esclatar, tal volta, ab l' excés de vida condensada, tota ella n' havía sortit envolantse ab l' esprit vers el Deu á qui las ánimas no tenen de presentarse com devant el Deu dels altars, ab una vestidura de carn martirisada. Y al envolarse tota aquella essencia de vida, n' havía deixat el cos tan buit, que tenía la mudesa, la inexpressiva fredor d' una lápida esborrada...

En una de las finestras del pati vaig veure dos caps, dos caps joves de novicias que miravan á la morta ab reculliment, ab cert esglay; encare eran massa joves pera envejarla; mes ja l' ambent de tomba las havía marcidas, tant qu' entre llurs caras y la de la morta no més hi trobava jo una diferencia: aquéllas tenían els ulls oberts.

Vaig tornar á capficarme... al cap d' una estona vaig alsar els ulls vers aquella finestra... y era tancada... Aquest sol fet me feu rebre el cop sobtat d' una impresió d' aislament, de pregona soletat; fins allavors mas pensas m' havían fet companyía; ara semblava que mon cervell s' hagués parali-

ART DECORATIU.—(Modelo de *R. Atché.*)

sat y pres d' una por extranya, supersticiosa, sentint que mas camas s' enrampavan vaig dirigirme vers la porta depressa, depressa, sense atrevirme á girar el cap, de por de veure sortir d' aquells foscos claustres quelcom de negrós, feréstech, que se m' atansava silenciosament. Al ser prop de la porta, á un escolá li va caure un manoll de claus y aquell dringar escandalós me feu donar tal bot, que vaig trobarme al carrer... Lo sol primaverench ho enmantellava tot ab son vel de llum tebia y daurada: la campana torná á deixar caure son toch, desmayat, aquell *dlang, dlang*... com un *ay* planyívol, y avans de cada toch, un grinyoleig de la corda semblava un gemech, un sanglot, un sospir de pena...

III

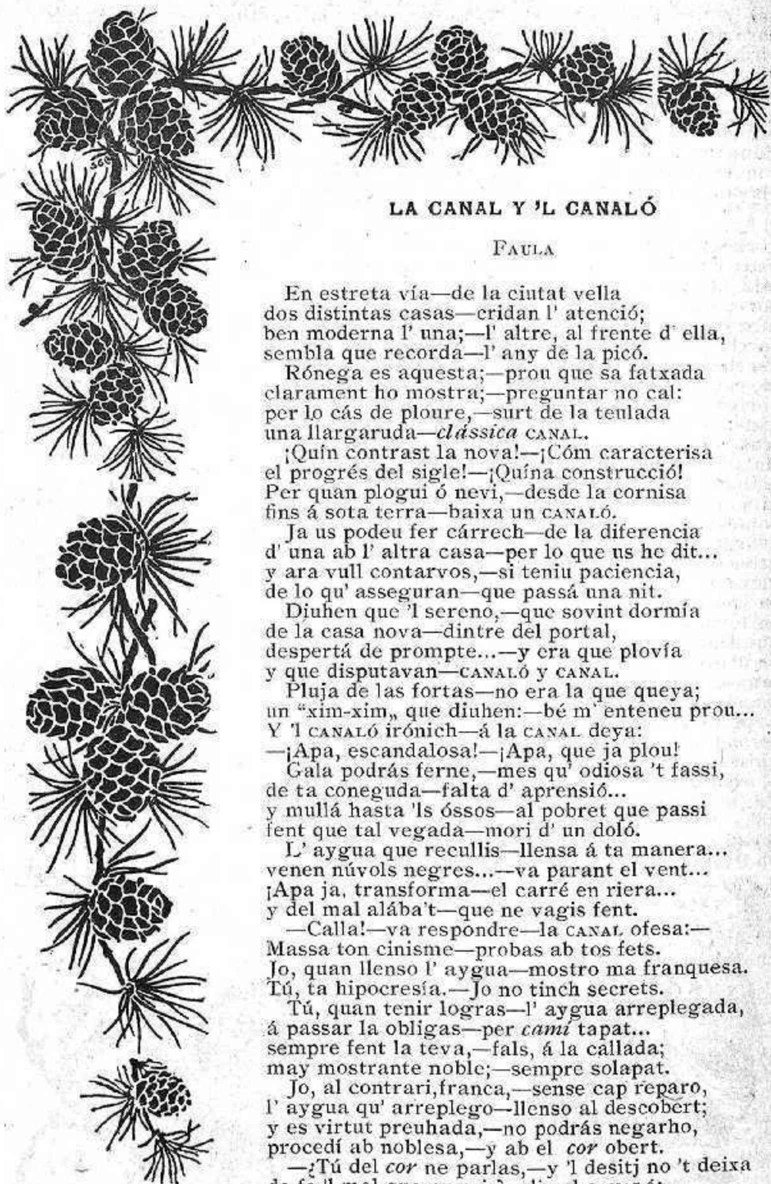
Sempre qu' arribava el mes de Maig, quan ja ningú 's recordava de la mare cantora, á entrada de fosch, eixía jo al balcó... el quadro era el mateix; las aurenetas barrejavan llurs xiscles als crits dels xicots; las monjas cantavan ab veu nassosa germana de las de l' orga y á mí, per un fenómeno semblant al que 'ns fa sentir músicas llunyanas quan aném en ferrocarril, me semblava sentir poch á poch, á travers d' aquellas veus, com un aucellet que s' atansa refilant y 's queda encare lluny, un' altra veu vibranta, pero anyorívola, llunyana... ¿D' ahónt venía aquella veu? ¡quí sab! del horisó enfosquit tal volta, ahont s' hi retallavan confosament las montanyas: d' aquell tros de cel ab tints delicats de violeta, ahont hi brillejava com una gota d' argent fos el primer estel: la meva infantívola imaginació 'm feya pensar que d' allí la duya l' oreig primaverench, amanyagador y perfumat de tarongina.

JOSEPH FARRÁN Y MAYORAL

L' INTERÉS DEL INGLÉS DEL TRANVÍA (per *J. Llopart*)

—Ja veurán, senyors: aixó s' ha fet en interés dels pobres. Anant á peu farán exercici, y fent exercici agafarán gana.

LA CANAL Y 'L CANALÓ

FAULA

En estreta vía—de la ciutat vella
dos distintas casas—cridan l' atenció;
ben moderna l' una;—l' altre, al frente d' ella,
sembla que recorda—l' any de la picó.
Rónega es aquesta;—prou que sa fatxada
clarament ho mostra;—preguntar no cal:
per lo cás de ploure,—surt de la teulada
una llargaruda—*clássica* CANAL.
¡Quín contrast la nova!—¡Cóm caracterisa
el progrés del sigle!—¡Quína construcció!
Per quan plogui ó nevi,—desde la cornisa
fins á sota terra—baixa un CANALÓ.
Ja us podeu fer cárrech—de la diferencia
d' una ab l' altra casa—per lo que us he dit...
y ara vull contarvos,—si teniu paciencia,
de lo qu' asseguran—que passá una nit.
Diuhen que 'l sereno,—que sovint dormía
de la casa nova—dintre del portal,
despertá de prompte...—y era que plovía
y que disputavan—CANALÓ Y CANAL.
Pluja de las fortas—no era la que queya;
un "xim-xim„ que diuhen:—bé m' enteneu prou...
Y 'l CANALÓ irónich—á la CANAL deya:
—¡Apa, escandalosa!—¡Apa, que ja plou!
Gala podrás ferne,—mes qu' odiosa 't fassi,
de ta coneguda—falta d' aprensió...
y mullá hasta 'ls óssos—al pobret que passi
fent que tal vegada—mori d' un doló.
L' aygua que recullis—llensa á ta manera...
venen núvols negres...—va parant el vent...
¡Apa ja, transforma—el carré en riera...
y del mal alába't—que ne vagis fent.
—Calla!—va respondre—la CANAL ofesa:—
Massa ton cinisme—probas ab tos fets.
Jo, quan llenso l' aygua—mostro ma franquesa.
Tú, ta hipocresía.—Jo no tinch secrets.
Tú, quan tenir logras—l' aygua arreplegada,
á passar la obligas—per *camí* tapat...
sempre fent la teva,—fals, á la callada;
may mostrante noble;—sempre solapat.
Jo, al contrari,franca,—sense cap reparo,
l' aygua qu' arreplego—llenso al descobert;
y es virtut preuhada,—no podrás negarho,
procedí ab noblesa,—y ab el *cor* obert.
—¿Tú del *cor* ne parlas,—y 'l desitj no 't deixa
de fe 'l mal que puguis?—diu el CANALÓ:—
¿No tením, obsérvaho,—la missió mateixa?
¿Quí es que de nosaltres—la cumpleix milló?

Jo, cumplint la meva,—l' aygua ne recullo,
y 'l terrat ne deixo—com deixarlo dech;
y ni perjudico—ni al que passa mullo,
ni disgustos causo,—ni faltarne crech.
Tú, al cumplir la teva,—cert que també miras
de recullir l' aygua—lo mateix que jo;
mes després la llensas,—sens mirá hont la tiras,
y no estém conformes—justament per xo.
L' aygua es perillosa;—com que poch me 'n fío,
sempre faig que vaji—per hont té d' aná...
Tu la deixas solta.—Jo, al revés, la guío.
Jo sé ahont la porto.—Tú ni sabs hont vá.
—Dich que soch mes franca—la CANAL contesta.
—¿Franca? No confonguis—diu el CANALÓ:—
Tú de lo que dònas—proba manifesta
es de qu' ets amiga—de la ostentació.
Hi hagi ó no franquesa,—si que res importa,
quan al mon se tracta—de cumplí un deber.
Qui milló 'l cumpleixi,—mes ventatja porta;
qui pitjor resulti—sempre es el qui pert!—

. . . .

De repent callaren;—pero massa 's veya
qu' era aquell silenci—ben á pesar seu...
Tanta y ab tal forsa—l' aygua llavors queya
qu' era alló de darla—per l' amor de Deu.
Els tapá la boca—l' aygua qu' engolían...
¡prou d' aquella fetxa—n' ha quedat recort!...
engolirla tota—casi no podían,
y quant mes anava,—mes plovía fort.
¡Cóm, ab quín cuydado—pel CANALÓ queya
l' aygua sols sentintse—cert remó apagat!
¡Cóm, ab quín desordre—la CANAL la treya!
¡Cóm espategava—sobre l' empedrat!
¡Si va dur desoris—la CANAL ditxosa!
¡Si 'n va fer d'escándol!—¡Bé 's recorda prou!
Tota la nit aygua—va llensar furiosa,
y al *gefe de dia* (1)—va posar com nou.
Ja no cal que parli—dels que va mullarne,
y de la mullena—ja no 's tenen drets...
Vuyt barrets de copa—crech que va esbotzarne,
y deixá inservibles—altres cent barrets.
Com per sobre á ratos—l' aygua sobreixía,
queya á pluja feta—per els dos costats;
pels balcóns entrava,—y desde aquell día
mes de quatre tenen—els papers mullats.
¡Y ella tan tranquila!—Com si 'ls desesperos
lluny de darli pena,—l' hi cayguessin bé,
va esbotzar paraiguas—va *banyar* cotxeros,
y per fí de festa,—va inundá 'l carré.

---

(1) El *gefe de dia* també corra de nit. Sempre á caball y ab l' ordenansa al darrera.

Y llavors va entrarne—l' aigua per sorpresa
dintre 'l soterrani—qu' es d' un impressó,
ab tant mala sombra—que deixá malmesa
tota la tirada—d' una *Ilustració...*
Els vehins s' alsaren—protestant á l' hora,
—¿Es que no hi há—deyan—lley municipal?
¡Canalóns ne vingan!—Las canals á fora!
¡Fora!—tots cridavan.—¡Fora la CANAL!

. . . .

—¿Veuhen?—el sereno—deya parlant massa—
als terrats polítichs—tot sovint hi plou...
¡Pluja de trifulcas—que lo poble passa!
¡Aygua de desditxas—que se saben prou!
Molts que la arreplegan—volen arreglarho
fent moltas vegadas—lo que la CANAL;
al espay la tiran—sense cap reparo,
no mirant qu' es aygua—que pot fer molt mal...
Oradors polítichs: hi ha que "comprimirse,,
y seguir l' exemple—de los canalóns...
Tot pot arreglarse,—tot pot conseguirse
sense que 's malmetin—las *ilustracións.*

JOAN MOLAS Y CASAS

EN EL CIRCO EQÜESTRE (per *P. Roig*)

El moment crítich. Gran espectació per veure si l' artista cau y 's desnuca.

L' agafada dels Humbert (per *Ll. Brunet*)

Comparantlos ab els nostres que van fé 'l descubriment, els policías francesos van resultar uns *pigmeus*.

LA VENJANSA DE LA NUVIA

Tothom quedá consternat al sentir el NO pronunciat per en Cinto al preguntarli 'l capellá si volía per esposa á la Manela. Ningú se 'n sabía avenir.

Tan enamorat que n' estava de la que feya dos anys era la seva promesa!

Si no la estimava, si no la volía, ¿per qué esperar á dirho en aquell acte solemne, davant de las parentelas, dels amichs, dels coneguts y dels curiosos que hi assistían?

¿Per qué consentir y contribuhir al gasto de la pompa ab que s' havía preparat la boda?

L' altar guarnit de flors, illuminat per un sens fí de llums, cobert el paviment ab catifa, l' orga saludant ab una marxa magestuosa la entrada de la comitiva al temple, las campanas al vol...

Y tot plegat ¿per qué? Per desdirse ab un monosílab negatiu d' un grapat d' anys de manifestacións amorosas, en el precís moment d' arribar á la apoteóssis del festeig.

La nuvia plorava en un recó del altar voltada per els seus pares y 'ls demés parents; el nuvi, com si no tingués conciencia del escándol que sa inexplicable conducta ocasionava, sentía, com alelat, las reconvencións de la seva parentela, que no sabía cóm excusarse de la planxa monumental que aquell beneyt els hi feya fer; els convidats anant d' un grupo al altre sense saber cóm sortirse d' aquell compromís imprevist; els curiosos comentant el succés; el capellá bon xich exasperat perque molt justament se dolía d' haverli torbat la santedat del temple, y 'ls escolans malhumorats per la pérdua de las propinas que creyan arreplegar.

Ningú recordava un desori semblant.

En las crónicas de la parroquia no 's registrava un altre cas com aquest. Era la primera vegada que sota las voltas del gótich temple ressonava un NO, que per més que no traspassá 'l to de la veu natural, per tots els que l' escoltaren semblá més estrepitós que una descárrega, particularment pera la nuvia, que sentí en son cervell enrunarse 'l magestuós palau de la felicitat que fabricaren sas bellas ilusións.

No hi hagué altre remey que rendirse á la evidencia y eixir del temple ahont no podía pas allargarse tan extraordinari espectacle. No era 'l lloch á propósit pera fer reconvencións que havían de degenerar en crits y disputas poch cultas.

La nuvia y la consegüent parentela entraren per la sagristía á la casa rectoral, de la que eixiren per una porta que treya á un carreró poch concorregut y aixís evitaren ésser objecte de la curiositat popular, ja que la nova del casament desfet al peu del altar, corregué com un llamp per tota la població y feu que 'ls desenfeynats y batxillers s' apleguessen al davant de la iglesia, per si encare arribavan á temps de veure eixir als de la comitiva.

No cal dir que 'ls que 'n formaren part anaren explicant per tot arreu l' inesperat espectacle de que havían sigut testimonis, satisfent aixís la curiositat dels que no s'hi trobaren presents.

Per alguns días no 's parlá d' altra cosa en la vila y en las masías de la comarca, compadint tothom á la nuvia y recriminant al nuvi, á qui tractavan de taral-lot, poca solta, beneyt y altres dictats per l' estil.

L' EFECTIU Y L' AUXILIAR (per *J. Llopart*)

Com que hi ha tanta feyna
per xuparse 'l sou,
y un sol s' hi cansava,
ara 'n tenim dos.

Lo que no sabía ningú era 'l motiu d' haverli sortit aquell nó tan escandalós en lloch del sí que feya anys estava ensajant ab la seva xicota.

Y si s' ha de dir la veritat, ni ell mateix sabía explicarne la causa.

—Qué voleu que us digui,—contestava á las preguntas de son pare,—va ser un *repente* del que no tornaré pas endarrera. No es que hagi sapigut res deshonorable pera la Manela, pero, no sé qué se 'm va representar del matrimoni y de sas consequencias; del llas indisoluble ab que anava á esclavisar per sempre més la independencia de mas accións, que 'm va entrar una mena de basarda com si 'm trobés davant d' un perill invencible, al peu d' una timba que m' atreya y de la que, fent un esfors suprém, poguí enretirarme pronunciant aquell no que fins á mí, com á tots els que 'l sentiren, va deixarme confós y sens esma, aclaparat y estemordit, com si hagués sostingut la lluyta més descomunal. Ab aixó, com de dret ni de fet vull trobarme sotmés á cap tracte per aquest assumpto, feu perque, seguint la costum de la nostra comarca, se desfassin els capítuls matrimonials, que jo ja estich decidit á anular la meva firma y ella crech que ho desitjará igualment desprès de lo que ha passat.

Pero en aixó va enganyarse de moment en Cinto. Ella no volgué de cap manera firmar res que contribuhís á la nulitat del contracte que días avans d' anar á la iglesia havían legalisat suscribintlo.

—No vull retornarli la llibertat d' acció. Mentres jo visqui estará privat de casarse ab un' altra, ja que no anulant jo la meva firma, l' impossibilito de ferho.

Be s' hi varen posar personas d' influencia pera convéncerla: no hi hagué arguments bastant rahonables, ni discursos prou eloqüents, ni prechs lo suficientment conmovedors.

Passaren tres mesos sense interrompres pera res aquestas negociacións; pero tant la molestaren, importunantla á totas horas, que al fí, desprès de concedirli quinze días de treva que demaná pera pensar ab tota calma, cridá al seu pare y li manifestá que cediría á lo que d' ella solicitavan, si li deixavan pendre venjansa de la ofensa, prestantse en Cinto á passar per lo que havía passat ella.

—Vull que s' organisi la boda ab la mateixa pompa que l' altra vegada y ab els mateixos convidats ó més si es possible. Anirém al altar; ell que respongui afirmativament á la pregunta del sacerdot, y al dirigirse á mí, contestaré ab un no ben alt, ben contundent, ben escandalós. Sols d' aquesta manera cediré á lo que de mí 's desitja.

Com aixó ella ho plantejá á solas ab el seu pare, li feu avinent al mateix temps, que fora d' ell y d' en Cinto ningú devía tenirne coneixement, puig d' altre modo, com se suposa, sapiguentho tothom, l' efecte no tindría cap virtut ni la venjansa fora tal, no passant de ser una moixiganga lo que devía ser un acte serio de debó.

—Poseuvos, donchs, d' acort ab ell y advertiuli que no dongui á compendre á ningú res de lo convingut; al contrari, que fassi veure que s' ha repensat y está decidit á casarse davant de tot el poble si es possible, pera que sía més pública la seva retractació. Sols en aquesta forma puch accedir á lo que preté. Axís será més gran la meva venjansa y més escarnida la seva vergonya.

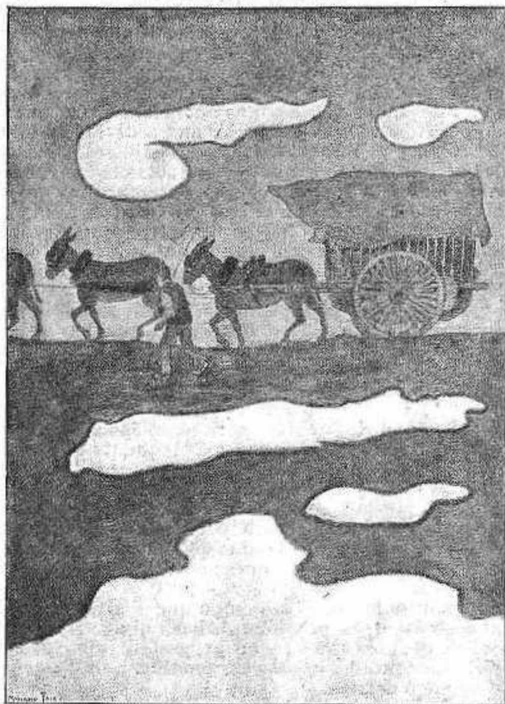
Altra vegada novas negociacións del pare de la Manela ab en Cinto, las quals al cap y á la fí el decidiren á prestarse á la maniobra imposada per la nuvia.

Fidel á lo convingut, en Cinto comensá á fingir penediment per lo succehit y á demostrar trobarse disposat á reparar la ofensa, casantse de debó ab la que sempre havía estimat y que sols per un *repente*, qu' ell mateix no s' explicava, havía refusat en el precís moment d' anar á possehirla pera sempre.

Algunas vegadas, al fer semblants manifestacións, se li dibuixava en els llabis certa rialleta irónica que alguns veyan que no compaginava gayre be ab lo que declarava, y fins els més maliciosos hi pressentían alguna nova malifeta, algun *repente*, com ell deya, del que no volían deixar de ser espectadors.

Aixís es que s' organisá de nou la boda ab molts més elements que l'

La galera (per *Mariano Foix*)

No corre com un automóvil, pero tampoch costa tant. Ab garrofas y algun renech, també s' hi arriba á puesto.

altra vegada y bon nombre més de convidats, si be no hi havía ningú al poble que no pensés assistirhi.

—Malaguanyat gasto per una tontería semblant,—deya el pare d' ella.—Com si haguessem perdut la xaveta.

En Cinto per altra part, no obstant y sapiguer l' *intríngulis*, no deixava de trobarse cada vegada més confós y fins despitat. Si á lo menos pogués fer creure á la gent que tot alló no era més que una broma, que no li havía de fer cap impressió!

—La gent es tan beneyta, que s' ho pendrá de serio,—pensava ell á solas;—correrá la veu d' aqueix despreci tan públich y 'n sortiré perjudicat de debó, perque tothom m' ho tirará en cara y per més que m' esforsi en explicar que axís ho havíam preparat pera conseguir el meu objecte, ningú s' ho voldrá creure. Vaya en quin fandango m' he ficat! Y ara ja no podria desdirmen per segona vegada sense que 'm prenguessin per boig.

La ceremonia va prepararse, donchs, tal com la Manela havía disposat, perque era pubilla, y son pare podia ferho y no sabía negarse als seus capritxos.

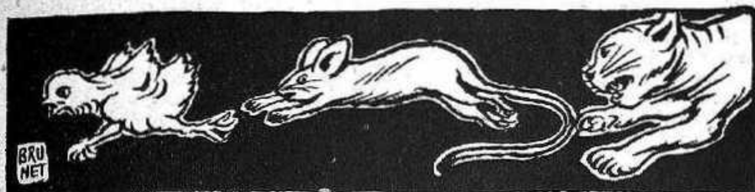
Flors y llums pe 'ls altars y molts més al major; tot encatifat; l' orga omplintse de vent que eixía pe 'ls canóns convertit en raudals de notas alegres; las campanas al vol y tot el poble donant més solemnitat al acte.

Tothom esperava algun nou *repente* per part del nuvi, qu' estava espatarrat de veras davant de la magnitut que havía pres la broma.

S' hauria volgut fondre ó... ¡quí ho havía de dir! que tan aparato fos de debó, perque la nuvia semblava més maca, més encisera, més adorable que fins allavors l' havía vista. Si tingués temps de parlarli un moment, no més un moment á solas, potser tot s' arreglaría; pero... ja eran al altar, ja 'l capellá 'ls hi llegía la Epístola de Sant Pau; ja acabava de preguntar á n' en Cinto:

—Vosté, Jacinto Torrents y Mas, ¿vol per esposa á Manela Rius y Font?

—Sí, pare, contestá ell roig de vergonya y d' angunia, suhant com un carreter, els ulls baixos y casi espurnejantli las llágrimas.

—Vosté, Manela Rius y Font, ¿vol per espós á Jacinto Torrents y Mas?

—Sí, pare, respongué ella ab veu clara, forta, vibrant, que ressoná per tot el temple.

En Cinto anava á cridar:—¡No val!—pero l' orga esclatá en aquell moment una melodía tocada com si fos continuació del *sí*, que com nota espiritual eixí del cor d' ella, y li apagá 'l crit de protesta avans de passarli gola enfora.

El pare de la nuvia arronsá las espatllas com dihent:—¡No ha estat mala pensada!

Els concurrents qu' esperavan un altre escándol, las arronsaren també murmurant:—Per aixó no valía la pena d' enganyarnos!

Y ¿'l nuvi? ¡Oh 'l nuvi! S' asserená de *repente*, s' esgroguehí d' emoció, somrigué y suspirá ab dolsesa al trobarse ab lo somrís y la mirada d' ella, y al enllassar las mans, al comunicarse la tebió y la suavitat del contacte, 's donaren una expresiva apretada, qu' en Cinto, ab la conmoció que sentía, ab la claror dels llums, l' olor de las toyas, la remor de las campanas y l' armonía de l' orga, cregué traspassar la porta del cel, acompanyat per el més hermós dels seus ángels.

Y de tot cor pensava:

—¡Quína venjansa més dolsa la de la nuvia!

S. Alsina y Clos

L' Apoteossis del Gran Monegal (per *J. Llopart*)

—¡Gracias á Deu que ja torno á ser á casa! Que no 'm treguin may mes de las pacas de cotó!

CARAMELLAS

Tan rich de alegría
com fluix de salut,
l' halé y l' ambrosía
de sa joventut

posá en fer un chor
jolívol y fort.

El *Bólit* li deya
la gent del vehinat,
perque sempre'l veya
gentil y trempat,
cofoy y aixerit
mateix qu' un cabrit.

—

La Pascua florida
s' anava apropant;
la terra ensopida
per fraus despertant
sembrava ilusións
y flors y moixóns.

Així que sortía
la llama d' argent,
frisant d' alegría
un vol de jovent
retreya en bell cant
corrandas d' aymant.

El Bólit portava
el péndol del chor
qu' ab gust refilava
patétich acort,
marcant son dalit
la pau de la nit.

Y en tant, com aucella
que ratlla l' espay,
l' orlada cistella
no queya jamay.
A cada retóm
baixava un colóm.

—

El chor s' arrenglera
dessota un balcó.
El mestre s' esmera
en ferho milló,
y tot dirigint
sospira sovint.

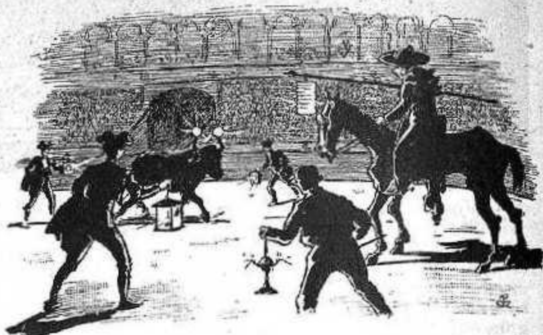
Alsant la persiana,
un bras de gesmí
fa ofrena galana
d' un blanch colomí,
que piula ab condol
probant d' alsá 'l vol.

—

Revé l' alborada
daurant els serrals.
A dalt la teulada
fan gresca els pardals.
Mes ¡ay! no tot ríu
al jorn que revíu.

El Bólit espira
ohint com al lluny

Els toros de part de vespre
(per *J. Pellicer Montseny*)

Única manera de podels'hi veure la punta.

Pessimisme (per *Mariano Foix*)

—No hi ha més, *Mi'ia*, per fer sort ens haurém de anunciar com á *bellas* en un puesto ó altre...

—Massa que 'ns ne farém ab els anys de *vellas*: no cridis al mal temps.

sonora guspira
s' esbrava, s' esmuny
més suau qu' un petó
de mel y mató.

Es l' oda gemada
que bressa d' etzar,
l' eterna volada
del geni preclar
qu', al ritme escullit,
va darli esperit.

Es l' aura amorosa
qu' ajunta en un pom
els goigs de la vida
y els planys de un colóm
que lluny va á volar
del seu colomar.

ORIOLA RIBAS

QÜESTIÓ DE GUSTOS

SONET

Hi ha qui gosa ballant, qui fent conquistas,
qui anantse'n á cassar per las montanyas,
qui furgant de la terra las entranyas,
qui anant á fer l' ullet á las modistas.
Hi ha qui gosa gosant de bonas vistas,
qui gosa ab el gosar de las companyas,
qui quan veu á un torero entre las banyas,
fins qui gosa passant horas ben tristas.
Y com que 'l gust no 's ven á tant la lliura,
ni s' adquireix per mitj de cap narcótich,
vos diré el meu. Y está en fer plorá y riure
á algun vellot, y ho logro si es erótich
mesclant l' amor ab lo que té de viure.
¿No es veritat que 'l meu gust es estrambótich?

PERE LLAVERÍA Y ESTIVILL

SINCERITAT

En Tomás, al girar una cantonada se topa de nassos ab un seu acreedor, á qui, á mes de una certa cantitat, li deu favors de molta importancia.

Y lo primer que se li acut al tenirlo al davant, es abrassarlo y dirli plé d' efusió:

—May, pero may li *pagaré lo molt que li dech.*

F. GARCÍA

DEL COR

I

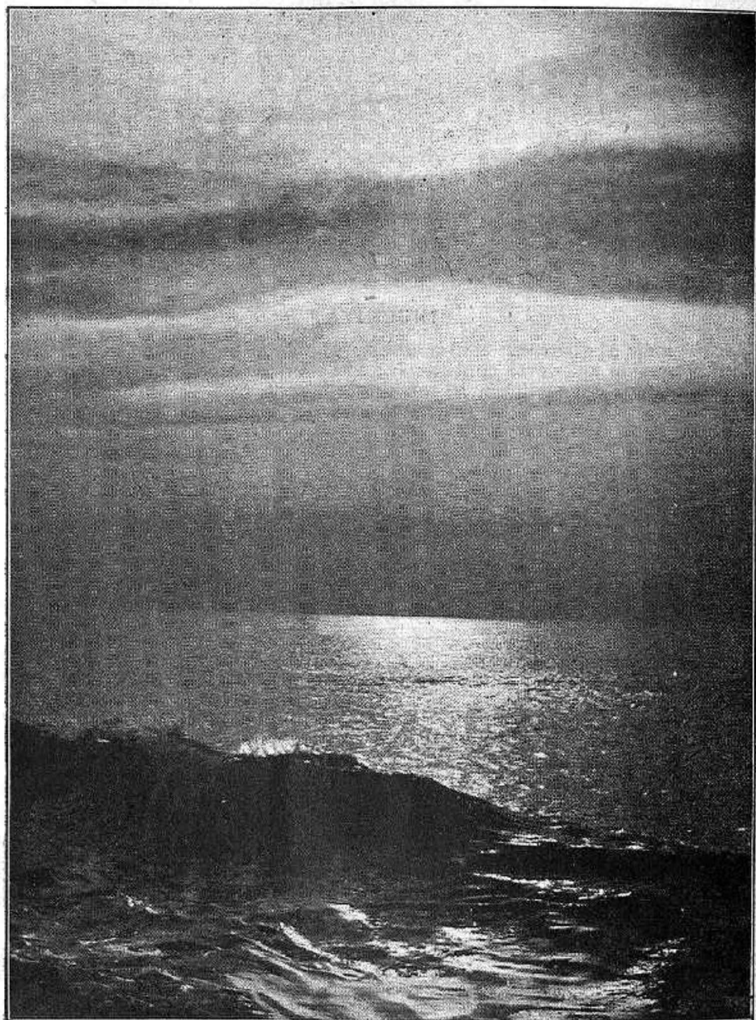
A entrada de fosch moría
la poncella, que s' obría
á la llum d' un bell matí;
moría sense ser rosa
ni escampar la flayre hermosa
per las voltas del jardí.
Moría gayre bé al neixe
tot suspirant una queixa
de viure un día tan sols;
abandonant la esperansa
de sé 'l goig y la frisansa
del amor dels rossinyols.
Moría, pobra poncella,
quan mes pintada y mes bella
els aucells l' havían vist';
moría ab pena, esfullada
pel brahó de la ventada
d' un cap-vespre fret y trist.
Y 'l branquilló hont se gronxava
avans, ara s' inclinava
mandrosament y esllanguit,
anyorant sa companyía,
mentres s' apagava el día
y s' acostava la nit.

II

A plé jorn de primavera,
quan la florida es riolera,
neixía mon tendre cor;
la joventut desseguida
va ferli bona acullida
llensantlo als pits del Amor.
Pobre cor! Ab sa ignocencia
y altruisme y vehemencia
se gronxava confiat,
sens pensar en las ratxadas,
ni ab las fortas sotragadas
d' un mal vent de tempestat.
Mes el vent rebufá ab ira,
va apagarli la guspira
de son foch mes prepotent,
y al igual que ab la poncella
sa ilusió mes pura y bella
li esfullava en un moment.
Si á plé jorn de primavera
ab la florida riolera
va neixer mon pobre cor,
en trist cap-vespre d' un día
fret y rúfol, el fería
la ventada del Amor.
Y 'l branquilló de ma vida
que ja no té la branzida
de mos hermosos vint anys,
el somou com la flor morta;
es la poncella colltorta
pel mal vent dels desenganys.

J. AYNÉ RABELL

EFECTE DE LLUM. (Fotografía de *Frederich Fernández*)

El mirall del cel.

CANTARS

Qui fa un cove fa un cistell
diu el ditxo; y es molt cert:
avuy m' has robat el cor...
demá 'm pots robá 'ls quartets.

—

Son tan petits y bufóns,
Agna meva, 'ls teus peuhets,
que Deu al crearte, havía
d' haverten donat dos més.

J. Moret de Gracia

SOR MARÍA DEL REMEY

Balada

La rondalla de la morta,
si voleu, la contaré.
¡Que 'n era de blanca y fina
la pubilla del Romeu!
Los fils d' or no son mes rossos
que 'l color dels seus cabells
y 'l dels llabis l' envejavan
fins las flors del magrané.
Quant del tot los ulls obría,
semblava que 'l sol naixés;
si 'ls tancava feya fosca
com una nit sense estels.
¡Y que 'n era de envejada
la pubilla del Romeu!

—

Si 'l diumenge anava á missa,
semblava que hi hagués bateig,
sempre duya al seu darrera
mitja dotzena d' hereus.
La Sisona no se 'ls mira,
quan los troba pel carré,
y, si á parlarli s' acostan,
á bon segur que no 'ls veu.
Quan entra dins de la iglesia,
mira al altar del Remey,
hont l' espera cada día
l' Andreuhet qu' es fill extern.
Ell li diu ab la mirada
"cada jorn t' estimo més.„
y ella, roja, li contesta,
tancant los ulls, "jo també.„
¡Y que n' es de vergonyosa
la pubilla del Romeu!

—

—Primer, mare, 'm faré monja
que casarme ab lo Rafel;
si té terras, que las guardi,
no 'm fan falta pera res.
Si es hereu, jo soch pubilla;
si cull ví, que 'l vengui bé;
si cull blat, que 'l fassi batre;
jo també faré 'l mateix.
—¡Ay! Sisona, que ton pare
no pot veure' al Andreuhet
y primer que ab ell te casis,
te pudrirás al convent.
—Donchs, porteume al convent, mare;
ó de l' Andreu ó de Deu.
—Filla meva, si 't fas monja,
l' endemá jo 'm moriré.
—No ploreu, mareta meva,
anirém juntas al cel.
¡Y que 'n era de resolta
la pubilla del Romeu!

—

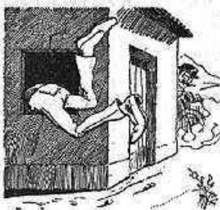
¡Com brandavan las campanas,
las campanas del convent!
Tocan á morts, perque es morta
sor María del Remey.
Quan la fican á la caixa,
sembla de cera ó de neu;
quan li cantan las absoltas,
se posa á plorar la gent.
Quan la missa s' acabava,
entra á l' iglesia l' Andreu
y pren la má de la morta
y al dit li posa un anell.
—"Si no has sigut meva en vida
sent tú morta, seré teu."
Y mes mort que la Sisona
fuig d' allí com un llampech.
¡Jesús meu! ¡quín sacrilegi!
¡trayeuli l' anell trayeu!
La mare abadessa ho proba,
sor María la má extreny.
¡Que 'n tenía de constancia
la pubilla del Romeu!

—

Fa mitj any qu' ella n' es morta,
bé prou me 'n recordo, bé;
ja pots dir que no té entranyas,
si la olvida l' Andreuhet.
De Totsants á la nit fosca,
entra á la iglesia la gent,
lo rectó á la sacristía
se posa estola y roquet.
—¿Qué hi ha?—tothom se pregunta,
—¿Qué hi ha d' havé? Un casament!
Ja fa temps que 'l nuvi espera
prop del altar del Remey;
vestida de blanch, la nuvia
la porta empeny del cancell.
—Ja hi som tots, mossén Francisco.
—Donchs deuse las mans... ¿Qué tens?
—¿Qué haig de tenir?—¡Estás freda!
¡Si está freda com la neu!
—¿La voleu vos per esposa?
—No, pare, no la conech...
com porta vel á la cara!...
—Pero al dit porto l' anell.
¡Válgam Deu val! Una morta.
Sor María del Remey.

Pere A. Torres †

UNA GITANADA AB SOMBRA, Ó 'L GUARDIA CIVIL

COSAS

I

S' estima l' arbre mentres pot donar fruit... Després, vinga llenya!

II

Es cosa bona 'l *saber;* pero es millor l' *entendre*. Els lloros no inventan, *repeteixen*. Hi ha molts *sabis-ecos*.

III

Se perdonan fins las ofensas graves á l' honor. Pero no 's perdonan las punxadetas á la vanitat.

IV

De tot home de valer queda, al morirse, la miléssima part, tot lo mes, dels seus *rasgos* d' ingeni.

V

La Ciencia es la eterna ignorant: sempre li toca apendre y té per apendre. Cada invent es una serie de petitesas, detalls, etc., qu' en el transcurs del temps venen á formar un tot.

VI

L' altruisme, germá de la generositat, dura en el home lo que la seva joventut; es una barreja d' ensomni y d' ilusió, disfrás y sentiment á la vegada.

VII

La Veritat sol ser víctima de la Bellesa. Hi ha quí, per arrodonir una frase, deixa de dir lo que sent, ó bé ho diu malament quan menos. Un párrafo hermosament construhit, escrit ó parlat, es moltas vegadas una solemne necetat, una grandíssima farsa ó una ximplería magnífica.

VIII

La sublim facultat del pensament y 'l dò de la paraula concedits al home, el perjudican tant com el favoreixen. Tot el temps qu' emplea en pensar y discutir ó parlar, es perdut pera l' acció.

IX

La vanitat ajuda molt á la farsa y al desequilibri social. Hi ha individuo que, pera poder vestirse de príncep provocaría qualsevol conflicte, una conflagració que fos. Ningú podrá assegurar que las proesas d' un capdill no van tenir per impuls un galó, un adorno... La gloria, ¿no es al fí y al cap lo mes vanitós de la terra?...

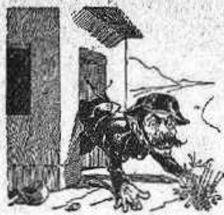
X

La meditació es la gimnástica de l' esperit.

SEBASTIÁ GOMILA

BURLAT. (Historieta muda, per *Argemí*)

SERENATA

— De EUGENE MANUEL —

Quan s' estima, ¡qué s' es lleuger!
Sense por, com vaixell veler,
sobre l' onada un hom s' arrisca,
y, orgullós del seu pabelló,
tot just planeja la maró:
¡se llisca!

Se té mes aire en els pulmóns
que'l pastó, al cim dels alts turóns,
ó 'l qui espígola, allá en la plana.
Quan s' estima, ¡que s' es lleugé!
Tocá á terra no está pas bé:
¡se plana!

Mes ¿per qué montanya ó vaixell?
Se tenen alas, com l' aucell,
y 's cerca als núvols l' aureola!
Un creu nadá en plé blau de cel.
¡Que s' es lleugé, ab aquell anhel!
¡Se vola!

E. GUANYABENS, trad.

L' EXPRÉS

Corra que corra bestia de ferro,
vola que vola, talla l' espay!
Passa que passa pobles y pobles
corra que corra sens parar may!

Roda que roda, roda furienta
corra que corra, vés avansant!
Draga que draga bestia incansable,
draga l' amplada que tens davant!

Tú que de córrer may no te'n cansas,
tú que 'l cansanci no sabs lo qu' és,
tú qu' ets la bestia que no té espera
si vas depressa veshi molt més!

L' Espay es ample, la Terra llarga,
tens forsa puesto per avansar!
Corra que corra, bestia de ferro,
corra que corra sense parar!

Xiula que xiula, vola que vola,
no defalleixis en ton dalit!
Passa que passa terras y terras
corra que corra fins l' Infinit!...

XAVIER DE ZENGOTITA

L' HISTORIA DELS SET PETONS DE RENDA

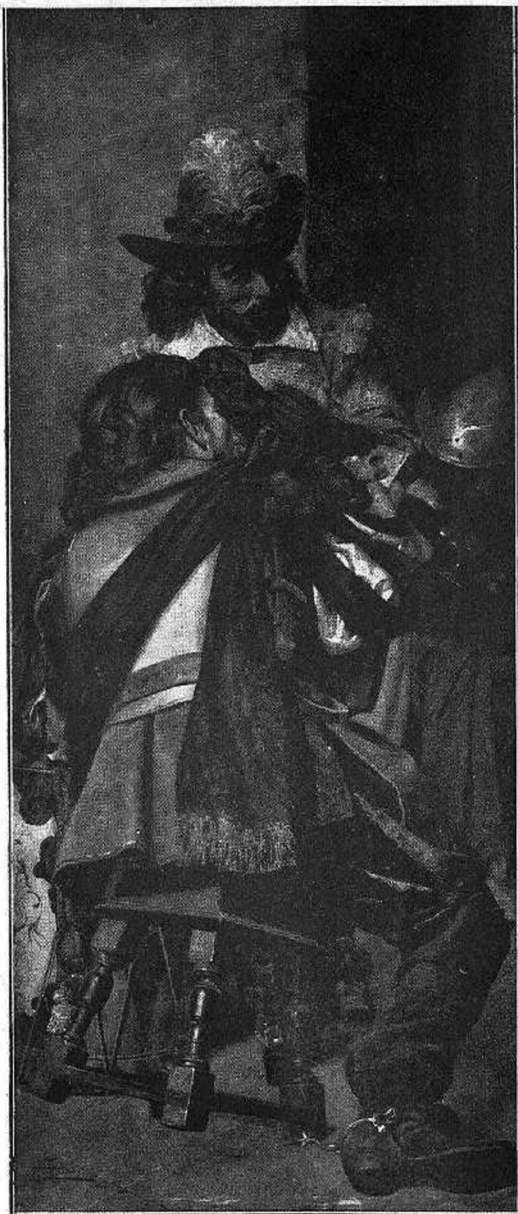
De VOLKMANN.—Qüento triat,
pero un xich desfigurat.

Fa algúns anys, no puch assegurar quánts, quan un día 'l bon Deu va dir á un angelet que s' esqueya voleyant per la seva vora:—Mira, tú, xaval: aixeca la blava cortina, y observa qué passa per la terra, perque fins aquí arriba un xivarri que comensa á ferme mal-de-cap.

L' angelet, més que depressa, perque va anarhi volant, aixecá la blava cortina, y, posantse una má sobre 'ls ulls, á manera de visera, donchs la claror del sol li feya mal á la vista, va dir al cap de poch rato:

—¡Manoy! En un recó de montanya catalana, molt bonich, hi veig á la Tresona, voltada de cabretas, que está fentse un tip de plorar, y en un altre lloch de la mateixa montanya, hi ha 'n Cintet, voltat de bèns, y també está plora que plora. ¡Pobrets! fan enternir...

Llavors el Gran Arquitecte, com diuhen els paletas de la Filosofía, va volguer esbrinar la causa d' aquells plors tan amarchs. La Tresona y 'n

JUGANT Á NAIPS.—(Fragment de un quadro de *Antoni Fabrés*)

Cintet s' estimavan bojament, y el seu ideal era casarse un dematí de primavera. De petits, petits, que 's coneixían. Ella, ab el seu remat de cabras, y ell, ab el de bèns, tots els días, de trench d' auba fins á posta de sol, se veyan en els turóns més alts, se trobavan en els marges florits, y en las frescas fondaladas se comunicavan sos amors, qu' eran purs y cristalins com las ayguas dels rierols d' aquells encontorns.

Essent tots dos pobres com eran, els va semblar que, pera casarse, no tindrían cap entrebanch, y que l' estimació que 's duyan era motiu suficient pera realisar el seu somni. Pero vet'ho aquí que 'ls seus pares respectius, per mor d' antichs ressentiments, no pensavan com els joves, y el día que aquests van revelar els seus pensaments respecte 'l desitjat matrimoni, va havern'hi una d' amenassas, tant d' una part com de l' altra, que 'ls infelissos enamorats no feyan més que plorar y perdre la gana.

Pero, *todo lo vence el amor,* com diu una sarsuela antiga, y en Cintet y la Tresona, á pesar de las amenassas que havían rebut dels seus pares, tornaren á dur, al cap de pochs días, cada un d' ells el seu remat pels mateixos llochs ahont havían passat las

dolsas horas del seu festeig idílich. Se vegeren de nou, s' explicaren las angoixas sofertas durant la separació, efecte de la tiranía paternal, y convingueren en pendre las degudas precaucións pera continuar sos amors sense poder ésser jamay sorpresos. Ab aquest fí 's posaren á buscar un lloch que, al mateix temps que poétich, els tingués á cubert de perills y de miradas indiscretas. Aquest lloch deliciós el trobaren al cap de poch rato, y, allí mateix, decidiren ferse set petóns diaris, al objecte de rescabalarse de las penas passadas. Y, desde aquell moment, cada día, en el mateix siti y á la mateixa hora, en Cintet y la Tresona 's trobavan y mutualment se satisfeyan, bitllo, bitllo, la renda dels set petóns convinguts. Y això durá molt de temps, y la seva felicitat no tenía límits.

Pero, vet'aquí que un día, 'ls va semblar sentir passos envers ahont ells tenían establerta la caixa de caudals, y fins á la Tresona li va semblar veure la figura de son pare, que venía ab cara farrenya y ab una vara de freixa á la má. La sorpresa desagradable va ésser tot justament quan encare faltava ferse l' últim petonet de la colecció; y els enamorats, separantse brutalment, fugiren cada un ab el seu remat, per distints camins. Y un cop allunyats en Cintet y la Tresona, sentiren tal recansa pel petó que s' havían quedat á deure, que 's buscaren l' un á l' altre, ansiosos de saldar el compte diari; pero anavan tan esverats, que mentres ell acudía al puesto d' ella, la Tresona ja era al puesto de 'n Cintet, repetintse aquest joch un sens fí de vegadas, fins que 'ls dos enamorats, rendits y lluny l' un de l' altre, 's posaren á plorar ab tant desconsol, que 'ls plors arribaren á la mansió celestial, ferint l' orella de l' Omnipotent.

Y com que Deu, al saber la causa dels seus plors, hi va veure l' infracció á un dels principis suprêms per Ell establerts, va decidirse á no fer cas de las súplicas ni dels plors de tots els enamorats que no més se petonejan.

Y per xó 'ls petóns estérils van sempre seguits de llágrimas.

Rossendo Pons

VIDA

Ja al llit descansa la dona
que l' infant ha deslliurat;
mes l' home l' alsa en sos brassos
comtemplantse'l apenat.

Qu' encare 'l nen te 'ls ulls closos
y 's torna fret y ennegrit,
y l' home al petonejarlo
batre 'l cor no li ha sentit!

Mes quan la dona gemega
creyentse que 'l nen s' ha mor,
el nen totduna obra 'ls parpres,
mira entorn y arrenca en plor.

Y pare y mare abrassantse
ab quin goig han esclamat:
—Grat sia á Deu! Te de viure,
que ja ha plorat! Ja ha plorat!—

Angel Guimerá

NOCTURN

A las noyas de Manlleu

Sortiu, xicoyas, á la finestra,
noyas galanas, flors de Manlleu;
la nit serena dolsa convida
y esbulla en somnis el pensament.
Nit de misteris, la nit de Pasqua
vetlla calmosa tendres amors;
l' aura fresqueta los saules gronxa
y en suau deliqui lo Ter s' adorm.
Al clar de lluna palpita armónich
d' amor un cántich á l' infinit,
y vaporosas, de blanch vestidas,
las fadas vagan á vora 'l ríu.
Las flors gemadas arreu escampan
sos odorífers y grats perfums,
cantan los ángels himnes de gloria
y al cel destella divina llum...

J. Baucells Prat

COSAS RARAS

Per un lampista: Posar á un llum un pámpol... de figuera.

Per un fuster: Clavar una post ab puntas... de cigarro.

Per un lladre: Obrir una porta ab un rossinyol... de salzareda.

Per un astrólech: Observar ab el telescopi la mitja-lluna... de trinxar la pilota.

LA BOTADURA DE LA LLANXA DEL PARCH (per *Picarol*)

—¡Eureka! Encara tenim Marina!

Per un barber: Afeitar... un rellotje.
Per un comerciant: Depositar 2,400 pessetas en un banch... de cantis.
Per un pintor: Donar á una porta tres capas... madrilenyas.
Per un fumador: Fumar ab una pipa... de ví.
Per un sabater: Colocar á una sabata un teló... de teatre.
Per un manyá: Llimar una molla... de pá.
Per un herbolari: Vendre arrels... de boig.
Per una bugadera: Rentar ab un picador... de plassa de toros.
Per un metje: Reventar y posar cotó fluix fenicat á un gra... de rahim.
Per una cosidora: Surgir un esqueix... de clavellina.
Per un periodista: Escriure ab una ploma... de aigua.
Per un aeronauta: Enlayrarse ab un globo... de quinqué.
Per una modista: Guarnir un sach... de patatas ab puntas... d' enllatar.

ENRICH D. MIMÓ

LA LLEY

Una formiga negra y una formiga rossa
un grá de blat portavan de pés exhorbitant,
quan desd' una pomera va obrirlos ampla fossa
cayent, ventruda poma, que 'l vent mogué passant.

—

D' aquell formiguicidi, re 'n duya cap diari;
tant sols un pobre sabi pensá en aquella mort,
y diuhen que al contarho posava eix comentari:
—¡Deixeu que 's mori 'l débil! ¡¡La lley es pel mes fort!!

ANGEL VILANOVA

L' INSPECTOR BRICALL

I

En Jordi s' aburría. Tres mesos llarchs buscant feyna inútilment; noranta tres nits que s' ajeya nerviós, sense saber qué fer. Se revolcava sense son, tancava 'ls ulls desesperat, se posava quiet y... res! Aquell altre *res, torneu un altre día,* li destrossava 'l seny. Parlava la fam y no podía dormirse.

Sa muller, la bona Anastassia, l' animava:

—Home, sossega't, vas á caure malalt. No siguis axís. Ja vindrán altres días... Mira, demá, en aquell magatzém en quin traballa la Rosa, ¿sabs?, me donarán camisas...

—No, no. No vull que traballis tant. Aniré al moll, tal vegada...

L' Anastassia, ab tot y no convenir en lo que deya, no tingué paraulas. Escoltava atentament. De cop esclatí asustantse:—¡Trucan á la porta!...

—¿Que somías? ¿Ara vols que truquin?...

—Ara. ¿Sents?... Tinch por.

En Jordi saltá del llit.

—Será en Bricall; no t' espantis, dona.

Y aná á obrir la porta.

Deya en tant la muller:—Bricall, Bricall... ¡Me repugna aquest home!... ¡Té un tirat de pillo!...

. . . .

—¡Hola!... ¿Cóm aném?

ARMONÍAS PERDIGOTAYRES (per *Ll. Brunet*)

En casa sense farina...
fins en Sunyol s' enverina.

—Bé ¿y tú?

—Passant. Ja li deya á n' ella: será 'n Bricall...

—¿Y l' Anastassia?...

—Al llit. ¿Qué teníam de fer?... ¿Gastar llum?... ¡Es tan cara!...

—Me sab greu, perque vinch á donarvos una bona noticia... ¿Es dir qu' ella dorm?... Ho hagués sapigut... Donchs... sí, com deya, vinch á alegrarvos.

L' inspector, realment, n' era molt de repulsiu y fals com ell sol. Parlava ab la vista baixa, mesurant lo que deya, seguint ab la punta del groixut bastó las junturas de las rajolas vellas y xaparras. A l' últim aixecá la vista, dos ulls sortits, bestials, de color d' oli, y clavantse las dents brutas en el llabi superior va dir:

—Sense feyna, oy?... Donchs bé, si vols ja estás empleat.

—¿Cóm?... ¿De veras?...

—¡Y tant!... En una gran Banca... De *sereno,* ¿entens?... Desitjavan un home honrat y valent, y he pensat en tú... Vaja, á l' últim ja tens la plassa.

En Jordi no sabía qué li passava.

—¡Anastassia, Anastassia!... ¡Ja tinch feyna!... ¡Ja hi ha alegría!...

La fosca arcoba 's mantingué silenciosa. La muller callava com si dormís.

En Bricall s' aixecá. D' estatura corrent, bastant gros, els peus li sortían baix el pelut abrich de color de terra ab quadros vermellosos. Doná tres cops descomunals á terra ab el groixut garrot—l' amich que 'n deya ell—y 's va despedir.

—Me 'n vaig. L' Anastassia dorm y aquest pis es més serio qu' una forca. Demá vindré á dinar y després anirém á la Banca. Digas á n' ella que desterri aquell aire de jutje vell que 'l cas bé val la pena. Gracias á l' inspector Bricall tindreu pa y alegría...

En Jordi, content com estava, va trobar tot això molt natural y feu llum desde 'l replá de l' escala, fins que 'n Bricall, baixant l' últim grahó d' aquell llarch forat que semblava un pou, va desaparéixer en l' humit y lóbrech passadís que conduhía al carrer.

. . . .

—¿Veus? No 's pot anar massa depressa en sospitar de la gent. En Bricall s' ha portat d' una manera brillant.

Aixís haguera parlat segurament el marit; pero l' Anastassia li clogué la boca.

Duptava d' aquell tipo. Creya que res de bó podían rebre de las sevas mans: coneixe'l y esperar desgracias, tot va ser lo mateix per ella. L' inspector la buscava, n' estava ben segura d' això. Se la menjava ab aquells ulls sortits, tant bestialment encesos.

En Jordi, glassat, no sabía qué dir.

—Es un fals, no te 'n fihis d' ell... Juraría que vas quedar cessant per culpa seva. M' ho sento aquí, m' ho diu el cor: en Bricall ens vol perdre... ¿No era 'l teu quefe?

—¡Pro, dona, no arribis tan amunt!... Jo no servía per policía: certas cosas me repugnavan... Vet'ho aquí tot.

—No aceptis, Jordi; no sé qu' esperarmen de la Banca... Avants d' agrahir res á n' aquest home, preferiría morirnos de fam...

—Aprensións, res més qu' aprensións... No 'l coneixes: en Bricall es molt bó.

II

Ja está empleat á la Banca. Un día, al tornar á casa, troba á sa muller molt esverada:

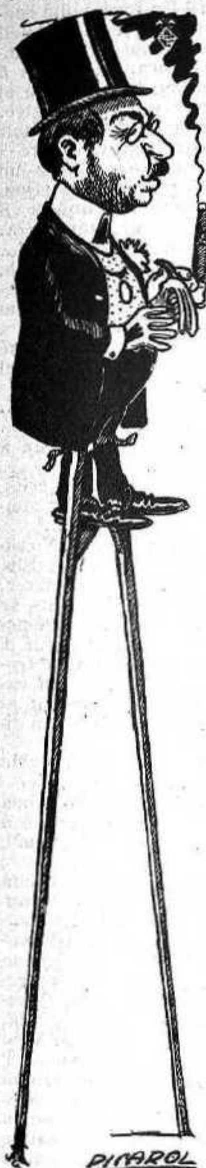
—¿Qué tens? ¿Estás malalta?... ¿Qué t' ha passat?

—En Bricall...

—¿Altra vegada?...

— . . . ahir, á las deu de la nit, va trucar... Bé sabía qu' eras á la Ban-

Tipos (per *Picarol*)

Ab tant parlar d' ell, mirin cóm ha crescut en *Cavieritu!*

ca... ¿Per qué ha vingut?... ¿Qué vol de mí aquest home?... "Obra, Anastassia, obra'm...„

—¿Y tú?...

—¿Jo? No he contestat.

—Ben fet.

No va afegir paraula. Verdaderament, en Bricall resultava sospitós.

. . . .

L' inspector volía á la dona de 'n Jordi ab una tossudería digna del seu ofici. Era guapa, bona mossa, pro molt esquerpa, massa.

Pera triomfar probaría tots els medis possibles. Primer va reduhirlos á fam. Ara 's presentava al davant d' ella com á salvador... Pro, ni axís... Y la veritat era que comensava á empiparse. En Bricall era terch:—Portaré aquest home á la presó... Y sinó, al patíbul, á que me 'l cassin ab la viuda!... ¡Guanyaré, ja ho crech que guanyaré!

. . . .

Els grans escriptoris eran deserts y silenciosos. A cada deu passos brillava un llum: vint ulls en rengle que vetllavan per la seguretat de l' or.

Era costúm entre 'ls tres guardians de la casa, pagar, per torn, cada nit, el ví que 's bevían pera animarse en las fredas vetllas d' hivern.

Aquella nit tocava á n' en Jordi, y á l' hora de sempre, al fer pa y trago, com que tenía modos, va oferir la bota als companys.

Els dos varen beure, y un d' ells, l' Enrich, qu' estava de broma y 's franquejava molt ab en Jordi, perque havía sigut també de policía, va quedarse la bota.

—Avuy sí que no 'n beus...

En Jordi menjava somrihent.

—Dona'm el ví.

L' Enrich reya á reventar.

Tipos (pet *Picarol*)

Monument funerari á un *Mort* qu' encare 's belluga.

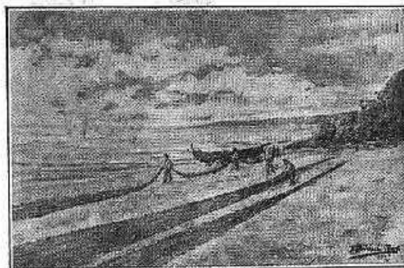
FULLAS D' ÁLBUM CATALANAS

Figaró (per *A. Cardunets.*)

Tagamanent (per *A. Cardunets.*)

Extenent la xarxa (per *F. Balasch Martí.*)

—¡Tú!... ¡El ví!... ¡Je, je!...

—La bota.—En Jordi volía beure, havía acabat. Mes en aquell instant el gran rellotje de la Banca va donar l' hora. Li tocava á n' ell y, formal com era, agafá el fanal y 'l garrot y feu el registre.

Al tornar vegé á l' Enrich molt excitat. L' altre estava sobre 'l banch de fusta, estirat com un soch. L' Enrich cridava:—¡Quín diable hi has fomut en aquest ví! ¿Ens vols envenenar, canalla?... ¡Uy, uy, el meu cap... uy, uy!... ¡Oh, oh, oh, oh!...—Y aquell ¡oh, oh!... s' allargava tétrich en aquella hora de la nit, persistent com una senyal:—¡Oh, oh!...

—Calla, no cridis aixís. ¿Qué 'm vols perdre? Jo no 'n sé res del ví... ¡Calla!...

—No vull callar... Me moro... ¡Oh, oh!... ¡Ens has envenenat!... ¡Lladre més que lladre!,.. ¡Van á robar!... ¡Oh, oh!...

Y l' altre, al sentir els crits, els repetía com un eco, sens compendre son estat:—¡Oh, oh!...

En Jordi estava aterrat. No savía qué fer. El quarto de guardia estava bastant lluny del carrer, pro de fixo qu' aquells crits se sentían. Ignocent del tot, tremolava. A casa seva havía begut d' aquell ví, y no obstant, se trobava perfectament.—Vaja, vaja, —va cridar desesperat,— prou broma ó us clavo un tiro!...

—¡ Assessí, lladre !... ¿Me vols matar?... ¡Oh, oh!...

En Jordi, irritat, li doná una empenta. L' Enrich caygué á terra. Estava adormit com l' altre.

Lo que passá per l' ánima del ignocent quan se va convéncer de que no feyan broma, es indescriptible. Li semblá que l' enfonzavan en un pou d' angunias. Vejé la presó, 'l patíbul, á sa muller desgraciada, deshonrada, viuda, y la figura de 'n Bricall va passarli pel seny, fatídica, horrorosa. Y no obstant, la figura del inspector l' asserená un xich. Coordiná ideas: l' Enrich estava colocat en la Banca gracias á 'n Bricall. Sospitá una trama terrible, sens saber per qué, y sentí de nou una por profonda á lo desconegut. Suhava sanch, se quedava fret y sense forsas pera pensar. ¡Sol en la gran Banca!... Va témer que robessin, li semblá sentir soroll y, davant de la tremenda responsabilitat que queya á sobre d' ell, s' armá de coratje. Sos companys, tal vegada sos enemichs, dormían. El ví els hi havía fet l' efecte d' un narcótich.

Va corre de nou als escriptoris, tanteją las portas: tancadas. Com un gat, sense fer soroll, enfilantse pels pupitres, escudrinyá las reixas de las grans finestras. N' hi havía una que tenía un barrot torsat. Hi havía un home á la caixa. Si hagués fugit, la finestra no estaría ajustada.

Prepará 'l revólver y, enroscantse sota 'l pupitre, va esperar, sense por, decidit á deixarse matar.

Al cap de poch una llum se desmayá á terra, passant pel badall de la porta de la cova del or.

Xiulant, secament, sortí una bala, y un' altra, y en Jordi, ab l' arma fumejanta de cara á l' enemich, aixecantse dret en tota la seva alsada, protegí l' obertura:—Rendeixte.

Era inútil: el lladre caygué mort en l' obscuritat renegant desesperadament.

En Jordi quedá glassat: aquella veu li era ben coneguda.

R. Nogueras Oller

CONTRAST

Els richs no son mes que 'ls
administradors dels pobres.

Jesucrist

Eixint d' un palau magnífich
Rambla avall va passejantse
un marqués, boy descordantse
de tan tip el pantalón,
y es que acaba de cruspirse
un dinar, que de las sobras
ne farían festa 'ls pobres
si hi hagués caritat al mon.
Caminant ab molta pena
davant de Betlhem arriba,
y tant la panxa li tiba,
que per fí cau estirat;
y la gent desconsolada
deya entrantlo á una farmacia:
—¡Deu del cel, quína desgracia!
un senyó ha mort reventat!

—

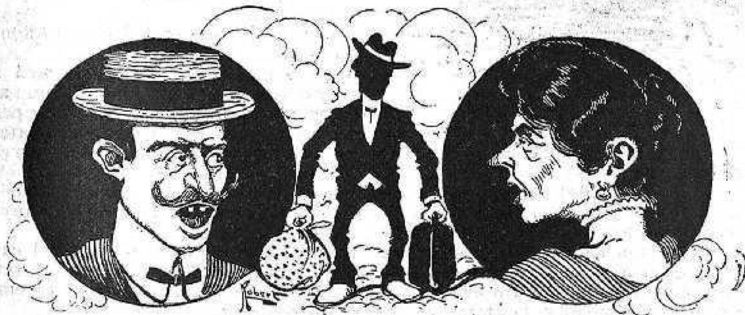
A n' als cinch minuts escassos
la mateixa gent corría,
perque 's deya que hi havía
un altre succés al Port;
pro aquí ningú s' esgarrifa,
puig la cosa no es tan seria.
Re: un pobret que de miseria
fa un badall y 's queda mort.

***

Si no ha passat això encare,
crech que passará algun día,
si 'l rich de avuy no cambía
y obra ab mes sinceritat:
Bé li porta 'l nom de Cristo
als llabis, y haventhi pobres,
avants d' entrega'ls las sobras
voldrá morir reventat.

L' avi Riera

Amors d' estiu (per *J. Robert*)

Tot just se veuhen, ja intiman
y ve alló:—«'T juro...» «'T prometo...»
pro en agafant la maleta,
«*si te he visto no me acuerdo.*»

AL ENSANXE QUAN PLOU (per *J. Llopart*)

Un *sport* barceloní.

AYGUAFORT

Del cert no se sabía ben bé d' ahont era filla.

Quan parlava castellá, donava á las paraulas un deix andalús, que al sentirla tothom l' haguera presa per una malaguenya; quan parlava catalá, ningú haguera duptat de que la meva protagonista era filla del carrer dels Metjes.

Y si 'l lloch del naixement quedava en el misteri, més inpenetrable 's feya encare la época del mateix. Se trobava en aquella edat que deu anys més ó deu anys menos, no hi deixan rastre.

Li deyam *La Gitana,* perque axís ho havíam trobat y no era del cas perdre temps cambiant noms. Li deyam *La Gitana,* y á fé que ni 'l seu rostre, ni res del conjunt acreditavan el nom; pero... qualsevol s' hi embranca en regirar pergámins y esbrinar genealogías.

Lo cert es, qu' en parlant de *La Gitana,* tothom sabía quí era, y ella s' hi entenía.

Jo la vaig conéixer en plena posta, en el moment més rápit de la baixada, y la seva coneixensa m' interessá de debó.

La Gitana anava totas las nits á un café ahont ens hi trobavam á la sortida dels teatres. Els de la *colla*—composta d' autors, actors y artistas de tota mena—anavam á n' aquell café pera ferhi 'l ressopó y retallar al próxim, y ella, asseguda aprop nostre, escoltava las discussións ab el vaset d' ayguardent al davant, guaytantnos ab un somris de simpatía.

Al entrar ens saludava ab un: "Ola noys„ ;pero may podía despedirse de nosaltres, perque al anárnose'n se quedava borratxa, dormida de cap á la taula, barbotejant á estonas mots incoherents...

Quan ficava cullerada en la conversa, s' interessava pels nostres projectes, els seus ulls s' animavan y més d' un cop ab el vaset d' ayguardent enlayre, trincava pel nostre triomf.

Era una vella que havía viscut tant y ab tant dalit la vida jova, que al arrugárseli 'l rostre, la vida li traspuava pels ulls. Tenía 'l tipo d' arcabota barata. Alta, ventruda, ab las mamellas penjant que li arribavan arrán de panxa, bruta, despentinada, ab un bigoti qu' era l' enveja dels noys de vint anys. Els ulls eran vius y negres; la boca, tan petonejada en altres temps, era de llabis molsuts y vermells encare. Semblava una ferida feta en la part inferior del rostre.

Aquella dona tenía quelcom de grandesa cayguda, era 'l reflexe d' un passat viciós. Tot seguit s' hi endavinava á una hermosura desfeta pels anys y la disbauixa.

El ventre, gros, deformat, descobría á la xorca, á la sacerdotissa del plaher que aborría el fruyt...

No era un drama *La Gitana:* era un aplech de dramas emocionants, intensos qu' esperavan el final de la tragedia. La seva vida no havía sigut vulgar, al contrari, havía tingut de tot, pero res de ridícul.

El seu procés era 'l del ídol enlayrat que, al morir els adoradors, s' enruna, poch á poch, sense queixarse.

Quan era jova y hermosa y esplendenta, s' havía fet estimar molt y de molts. De 'ls seus triomfs d' amor n' era encarregada la seva bellesa inponderable. Ara... era una fulla cayguda, un passat que 's desmoronava, y la seva vida que 's gronxá indolentment, papellonejant capritxosa, s' escorría despressa, sens altre consol que 'l vaset d' ayguardent, sens altre vici que 'l senzill cigarret de paper que captava á uns y altres...

Comensá sent ídol, tingué palaus y joyas; enamorada de la vida, no pensá may ab la mort ni la vellesa, y 'l disfrutar fou el seu lema. Al desaparéixer la joventut, desaparegueren els adoradors y, seguint la vía, aquella vía soleyada, plena de flors y aromas, se topá ab la fosca, brandant com un carro en mitj de la carretera, anant d' un sotrach mandrosament al altre, per forsa, per lley del destí, deixant endarrera passats de grandesa que no tornarían may més...

Y aquí vam conéixerla, en mitj de la carretera, atascada en el darrer sotrach, sense forsas pera sortirsen y seguir més enllá.

D' allí no 's va moure. El carro era vell y 'ls carreters que passavan joves; allí va quedarse, allí va morirse.

Al saberho, entre tots els de la *colla,* vam comprar un ninxo y vam enterrarla. Aquella podra dona ja era quelcom nostre. Cap de nosaltres, l' havía coneguda en el seus temps de gloria; els seus adoradors ja eran morts ó ignorats.

Pero nosaltres, joves, qu' en *La Gitana* hi veyam á l' ánima enamorada d' altres temps, á la espléndida sacerdotisa de la bellesa, anavam á plorar per ella.

Jascinto Capella

ENGRUNAS

De la ditxa 'n te la essencia
qui está en plena joventut,
te tranquila la conciencia
y disfruta de salut.

—

Si algun cop en plets te ficas
y 'ls arribas á guanyar,
entre mals de cap y gastos...
ja 'm dirás el resultat.

J. Ferrer B.

EPIGRAMAS

—Tú; ¿qué 'n sabs de 'n Sebastiá?
—Pues que avants de la verbena,
de Sant Joan, á *cadena*
perpétua 'l van condemná
sense que pugui apelá.
—¿Quín delicte va cometre
per donar-li cástich tal?
—Senzillament; l' animal
va robá... 'l cor de la Petra
y després... etc., etc.

—

Ocupantse d' Angel Prats,
únich fill d' un rich pagés,
que, segons es fama, gasta
á mans plenas els diners,
en Jaumet va preguntar
á en Perico lo següent:
—¿Quín interés deu tenir
per l' Angel, Pau l' usuré,
que á tothom y á totas horas
está preguntant per ell?
Y en Pere va contestar:
—El setanta cinch per cent.

AGUILETA

AMOROSAS

I

Entre las brancas—del bosch tupit
l' aucell refila—de día y nit;
y á totas horas—el sentirás:
canta que canta—que cantarás.

L' aranya activa—dorm un xiquet
sobre la tela—qu' ella s' ha fet;
pro, tot el día—la trobarás:
fila que fila—que filarás.

L' ardida llebra,—quan se fa fosch,
reposa á l' ombra—blana del bosch,
mes si la buscas—prou la veurás:
corra, que corra—que correrás.

Tots els sers tenen—el seu destí,
y es, dona, el nostre—fins á morí'
els dos confondrens—en un abrás:
y estima, estima—qu' estimarás!

II

Quan la mar está serena
y el cel blau no té ni un grop,
el mariner trau la barca
de la sorra, y animós
á las onadas la llensa
y obra la vela de cop.
Tant si 'l bon temps s' assegura
com si bufa irat el torp;
tant si hi ha abundó de pesca
com si l' oratge espantós
cap-bussa totas las barcas,
ell sempre seré al timó,
els elements desafía
y lluyta per torná á port.
. . . .
Vina, donchs, videta meva,
á la barca del amor,

ELS INGLESOS Á ROSAS. (Apuntes del natural, per *J. Pellicer Montseny*)

Cap á cambiar els *xelins*.

Passejant el garbo.

Passejant el gat.

perque, en el mar de la vida
jo soch com el pescador.
Ni tempestat, ni bonansa,
ni abundó, ni privacións,
mentres tinch la vela estesa
m' arrebassan del timó.

III

Jo estimo en tú la plácida bellesa
que debadas cercava per el mon,
trucant esmaperdut de porta en porta
tot pidolant amor.

Jo estimo en tú la angelical donzella
puig t' he trobat vivint en la virtut,
y has encés en mon cor que tant dalia
l' amor honrat y pur.

Jo estimo en tú la dona reposada
que ja es ben lluny de bojas ilusións,
y dins la realitat d' aqueixa vida
estima de tot cor.

Jo estimo en tú la esposa enamora-
instruida, agradosa y elegant, [da
y la fidel y amable companyona
que tant he desitjat.

IV

Correspost com ara 'm veig
no m' hi havía vist encare,
y axó 'm dona un goig tan gran
que no 'm cab dintre de l' ánima.
Res me resta dels amors
de la primera volada:
ilusïóns que van morir
sens deixar mica de rastre.
L' amor d' ara es ben real,
es ben ferm, es ben estable:
es l' amor indefinit;
es l' amor que salva ó mata.
Prou me dius que tinga seny
quan probo d' amanyagarte.
¡Si trasbalsas el meu cor
solzament ab la mirada!
De seny be prou ne tindré
tota la vida, estimante;
vivint solzament per tú,
fente la meva companya,
y posant tots cinch sentits
en aqueixa passió honrada
qu' has encés en el meu cor
que vé á posarse á tas plantas.

A. Llimoner

Els inglesos á Rosas. (Apuntes del natural, per *J. Pellicer Montseny*)

—*How much?*
—Tretze pessetas y bon profit

—Tafoy, ¡que son llarchs aquests bordegassos!

Brindant per la prosperitat y pel ví d' Espanya.

EPIGRAMA

A casa un mestre d' estudi
un pagés á un fill portava,
á fí de que li ensenyés
lo que á la edat pertocava;
pro 'l mestre al examinarlo
digué, dirigintse al pare:
—Aquest noy es tartamut.
—Sí, senyor; pro sols quan parla.

Bianchi

LA SAL DE GRANADA (per *E. Gutierrez*)

— ¿Cóm la volen: en grá ó en polvo?

LA COMPETENCIA

El caixista ha terminat el motllo: mayúsculas, minúsculas, titulars, quadrats y tots els signos ortográfichs units y degudament justificats, forman un tresor de boniquesa, que ben aviat el llegidor esbrinará ab la vista, y, elaborant la paraula en el cervell, la llengua servint de batuta, 'n fará sinfonía de paraulas perque las orellas se 'n enterin.

El motllo está llest, corretjit d' erradas de caixa, lligat y en fí... á punt d' entrar en máquina, que, ab el *plat* net, els *ruleus* tints de negre y las rodas engrassadas, ja esperan el moment de marxa, que, sense moures de son nivell de rotació, donarán pressió perque quedi justa marca en el blanch y satinat paper.

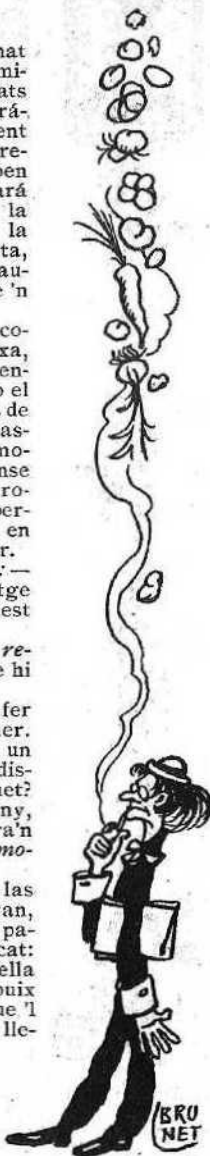
Diu el *maquinista:* — Apa, enllestim el tiratge de mil exemplars d' aquest prospecte.

—Alto,—exclama 'l *regent.*—En aquest tiratje hi anirán dos *formas.*

Y un nou motllo ve á fer germandat ab el primer. Enginys d' imprenta: en un sol tiratge dos m tllos distints: ¿el *plat* els admet? donchs, apa, noy, estreny, apreta las *cunyas,* tira'n proba de full y *ande el movimiento.*

Enjegat el motor, las rodas giran, s' engravan, els ruleus s' untan, el paper llisca y queda marcat: queda possehidor d' aquella entrebancadissa de dibuix de potetas de mosca que 'l saber humá 'n titula lletras.

La casualitat, que sempre 'n rumía de novas, fa que abdos prospectes, fills d' un mateix tiratge, es á dir, germans enlletats d' una mateixa mare (la tinta), la casualitat, repeteixo, fa que tots dos anuncíhin l' establiment d' un sastre posat en gran competencia ab altre del mateix gremi.

Si un prospecte diu: *Temporada de invierno. Gran surtido en paños de última novedad,* l' altre prospecte exclama:—*Gran sastrería. Rebaja de precios en todos los artículos. ¡Ojo! no confundirse con la tienda de al lado.*

Això denota clarament la declarada competencia dels dos sastres, y això mateix fa que 'ls dos motllos, conforme van donant exemplars, crusin algunas paraulas que no son sentidas, perque 'l soroll de la máquina las ofega.

—En demés...—exclama una E mayúscula—sembla que nostra srotida fará soroll: lo que es el meu amo está decidit á tot.

—¿Qué vols dir? — pregunta una Q titular del prospecte contrari.

—Si, dona, ¿no m' entens? Vull dir, que l' amo ha jurat declarada guerra al teu establiment de sastrería, tant en la venta de géneros, com en el corte y confecció.

—¡Quína taleya! ¿No eran socios avans? ¿No tenían un acreditat establiment en comandita?

—Sí,—intervé una S que sempre afirma — sí ; pero cansats de estar bé van renyir y d' aquí va venir la separació.

—No,—salta una N,—no va ser això: las qüestións varen neixer per no sé quíns comptes atrassats.

—Comptes vells, barallas novas.

—Bé, siga com siga, el fet es que nosaltres no hi tením cap culpa y qu' en aquestas cosas no 'ns hi vá ni 'ns hi ve res.

—Segons y conforme— exclama un punt ortográfich, que, com home petit,

sempre troba cabuda al final de tota oració.

—¡Qué vol dir aquest *segons y conforme!* Semblas un dictador d' escripturas.

—Si, senyor: nosaltres...

—Nosaltres som neutrals—exclama tota la companyía de lletras dels dos programas. —Nosaltres som portátils: lo mateix podém dir ¡visca aixó! que ¡visca alló!; tot vá segons la *formació* de las paraulas y 'l pols del *caixista* al compondre.

—Es que... —replica 'l *punt*—es que...

—Probas al canto—diu una M, que, com lletra de més *base* y uniformitat de dibuix, sembla que té més ben sentada sa reputació d' ideas.

—Vingan las probas.

—Las probas aviat las tindrém. Mireu, el tiratge está llest; el tall de la guillotina aviat dividirá 'l paper; sortirém al carrer, serém repartits de casa en casa; la població s' enterará de nostre contingut: qui tinga ganas de ferse fer un vestit, dels dos sastres, triará 'l que li sembli més convenient; potser visitará 'ls dos establiments y no li satisfará 'l género ni de l' un ni de l' altre. Nosaltras, lletras d' imprenta, serém distribuídas, tornadas á las *caixas,* y potser un' altra temporada, si la competencia dels sastres encare dura, y tornan á fer nous prospectes anunciadors, al compondre 'ls motllos, ¡quí sab ahont anirém á raure! Nosaltras no fem més qu' *impressió,* ara 'ls fulls anunciadors, son els que han de continuar la campanya comensada.

—¡Tens rahó!—exclaman els *quadrats,* que fins ara que 's veuhen fora de la máquina han estat muts.

Tal dit, tal fet. Els prospectes continuan el crit de propaganda circulant per carrers y plassas. Cada hú, orgullós de sí mateix, es dir, de son establiment, aixeca la veu tant com pot, proclamant la bondat del *género* que anuncía. ¡Quins esforsos de circulació! ¡Quína taleya en aumentar el número dels seus parroquians y disminuhir el número del contrari!

El públich, veyent la competencia, exclama:—¡Quína ganga! ¡sobretodos á 3 duros! vingan. ¡Capas á 12 pessetas! porteune.—Y 'ls sastres no tenen prou mans pera pendre midas. Un d' ells sempre té plena la botiga fins de parroquians de l' altre sastre, que, espategant de coratge, fa combinacións de género, pero la sort no 'l protegeix. El públich es boig, el ditxo aquell de—*¿Dónde va Vicente?—A donde va la gente,* te cas una vegada més. Per altra part, ben mirat, la baratura engresca, el crit anunciador enlluherna y 'l luxo de poder dir:—Mireu, jo que sempre he vestit *pessas* petitas (es dir, americana ó jaqué), mireume ara, vesteixo pessa llarga, levita ó carrich. —Aquest luxo, repeteixo, fa que 'l consumidor no 's fixi en la calitat del panyo, la bondat dels forros y la consistencia dels cusits.

La competencia segueix: qui més gaudiment ne fa de sas proesas son els prospectes, que, corrent d' assí y allá, no 'n fan d' altra que *cantar* ab so més ó menos acompassat, son repertori de capas, sobretodos, levitas y altras prendas de vestir propias de la temporada.

—

Ja la temporada d' hivern ha finit: els dos sastres encare 's miran ab ulls maliciosos: ningú vol declararse vensut; mes en el fondo del sach se troban las engrunas.

Els prospectes tant del un sastre com del altre han anat á parar, penjadets d' un clau, en un lloch que *escusat* es dirho.

En quant á las lletras d' imprenta, las mateixas mayúsculas y minúsculas que serviren per imprimir els prospectes de competencia, ara com ara, están ocupadas en l' impressió d' unas papeletas anunciadoras d' una nova *Caja de préstamos,* titulada *La Salvadora...* al cent per cent d' interés.

LLUIS MILLÁ

FRIVOLITATS

Son els ulls de la dona enamorada
llibre voluminós, font d' eloqüencia...
puig diu molt mes aquella ab sa mirada
qu' en Campoamor ab tots els seus poemas.

* * *

No 'us encervelleu poetas
fent sabias definicións
explicant que son petóns
en quintillas y quartetas,
qu' es impossible descriure
lo que no té descripció...
per saber qu' es un petó
s' ha de sentir: s' ha de viure.

AMADEO

LA SORT DE LA VIRÁM (per *Pous Palau*)

Menjar per' ésser menjada.

LAS AURENETAS

Mirant deserts els nius
que sota las teuladas
las aurenetas fan,
un noy deya á son pare:
—¿Per qué al cop del estiu
ab fanch llurs nius traballan
si quan lo mal temps vé
no n' han de aprofitarse?
¿Hont van las aurenetas
al arribá 'l fret, pare?
—En busca d' una terra
calenta que 's diu l' Africa,
hont no 's coneix el glás
y 'l sol molt més escalfa.
—¿Y tornan quan preveuhen
que aquí ja hi fa bonansa?
—Cabal.
—Las aurenetas
son molt dolentas, pare.
—Las aurenetas ray;
pitjor, molt pitjó encare
veurás, quan siguis gran,
als homes fe igual tasca.
Si la inconstant fortuna
somriu y t' amanyaga,
tindrás aduladors
que 't rentarán la cara;
mes si per ta dissort
te gira las espatllas,
veurás com sol-y-vern
te quedas, fill de l' ánima.

JAUME RAMÓN Y VIDALES †

ESPURNA AMOROSA

No passa cap hora
que no pensi en tú...
Amor impossible,
tardá, mal nascut!
Me vas clavá á l' ánima
las fletxas dels ulls,
que han deixat agónich,
malmés y poruch
sense fé ni forsas,
el cor desvalgut.

J. COSTA POMÉS

NOCTURN

Anant á retiro
la nit d' un dissapte
vaig sentí 'l tranvía,
dotze campanadas,
la veu del sereno,
el só de guitarras,
el xiulet de un' óliva,
grunyits de sabatas,
el lladruch d' un gos,
bramoleig d' onadas,
concerts de granotas,
cants de gall, brams d' ase,
un tró, un grill, un gat,
una ensopegada
y un fort ¡patapúm!
d' un cos que va caure
y va quedá extés
de brassos y camas,
llarch com un sant Pau
dintre d' un sot d' aygua.

M. Badía

Doctors cap á Madrit (per *J. Pellicer Montseny*)

¡Tants metjes que hi van anar de tot arreu, y 'l malalt mes grave que may!

La moda del estiu (per *J. Llopart*)

— ¡Quant de temps sense veure'ns!...
— Home, dispensi: 'l tinch present; pero no sé de qué...

A UN TROMPA

Que viu sol com un musssol
al carrer de 'n Petritxol.

So tan amant de la música
que aniría hasta á peu coix
á la lluna, si á la lluna
s' hi donés un concert bó;
y per sentir á la Patti
també á l' altra part de mon
empendría 'l llarch viatje
ni que fos en carretó!

Pero ¡per Deu! feuvos cárrech
que lo que he dit també so
capás de realisarho
pera no sentius á vos.

Jo so un home molt pacífich,
tan poch amich del soroll
que pera no ofendreus dihentvos
del vostre instrument el nom
no hi ha pas ningú á la escala
que puga dirvos que jo
no us designi per artista,
que al cap y al fí artista sou.

Pero ara, entre nosaltres
sia dit, doneume 'l goig
de no bufar aquesta eyna
día y nit, sense repós,
que tinch por que 'us torneu tísich
al temps que jo 'm torni sort.

Lo que feu no es pas musica,
sols pot dirse'n esquellots,
y per ara en nostra escala
cap viudo 's casa de nou.

Jo no 'm vull queixar al amo,
ni menys al procurador;
perque si teniu conciencia
ja pendreu la precaució
de buscar un' altra estada
en qualsevol altre lloch,
en que 'ls vehins que hi habitm
estiguin fets al soroll.

Penseu que la vida 'm guanyo
fent versos y ab vostres tochs
que no tenen res de poétichs,
me feu perdre la ilusió.

Penseu que jo tinch quitxalla
encar petita, y que dorm,
pero que al sentir la trompa,
perdoneu la indiscreció,
esparverada 's desperta
y comensa á plorar fort
perque 's pensa que ve 'l *papu*
y consolarse no 's pot.

Y per últim, feuvos cárrech
que 'm mal ensenyeu el gos,
puig, segons vos acompanya,
sentintvos, ab sos grinyols,
crech s' ha tornat filarmónich
y jo 'l vull sols cassador.

Entre 'l burgit de ma casa
y de la trompa 'l soroll,
els vehins están que trinan
y pels caixals treuhen foch.

Un cel el meu pis sería
quiet, tranquil, sense trastorns,
si en lloch de tocar la trompa
preferissiu tocá 'l dos.

Jo us ho prego ab cortesía:
preneu un' altra afició,
dediqueuvos al piano
qu' es un instrument mes dols;
y si no ab vostra música
aneu á un altre cantó.

Diuhen que aquesta á las feras
domestica; pro si vos
persistiu tocant la trompa,
nit y día, á tot estrop,
ja teniu de cert que luego
ens tornarém feras tots.

JOSEPH M.ª CODOLOSA †

LECTORA DE NOVELAS (per *Solá*)

—Vaja, que si jo tenía nuvi, no 'l faría patir tant!...

UNA BROMA DE PERDIGOT (per *Picarol*)

Conferencia telefónica entre 'n Cambó y en Monegal.

—Vingui depressa!

—Qué passa?

—Quan sigui aquí li diré.

(Sens despedirs dels ministres
va venir, y total ré.)

UN CAS

¡Y pagá 'l beure!

I

El senyor Rafecas es un home molt campetxano qu' acostuma á dinar invariablement á dos quarts d' una, y á pendre el *seu café* á dos quarts de tres.

En Matías es un subjecte un xich aixalabrat, mitj *tronera,* mitj bon xicot, mitj gandul y mitj xistós en una pessa.

El senyor Rafecas, es casat; en Matías, es solter: el senyor Rafecas, viu de renda; en Matías, no té un céntim: el senyor Rafecas te deutors; en Matías, la mar d' *inglesos.*

No obstant, en Matías y el senyor Rafecas son amichs, fins s' estiman y tot... ¡Cosas de la vida!

Un dia en Matías s' asseu á la taula ahont pren café el senyor Rafecas.

—Home, 'l buscava.

—Ja m' ha trobat, donchs. ¿Qué se ofereix?

—M' ha de treure d' un apuro.

—¿Qué li passa?

—Casi res... Que estich cansat d' una dona, que vull anarme'n lluny... tan lluny com pugui!.. Y vosté ha de ser la meva Providencia...

(Moviment d' extranyesa per part del Sr. Rafecas).

—¿Jo?...

—¡La meva salvació!

—Home, espliquis...

ALREDEDORS DE BARCELONA. (Fotografía de *F. Fernández*)

Cap de riu.

—Vull fugir, tinch de fugir d' una dona...
—¡Sempre 'l mateix!...
—Una dona que m' estima massa...
—¿Es maca?...
—Bastant.
—¿Jova?...
—No es vella...
—¿Bona xicota?
—¡Psché!...
—Donchs cásis'hi, home, y plegui el ram, Aixó de la vida de solter y de trenca-colls... qué vol que li digui, ha de ser una mica pesat. ¿No 'm veu á mí tan tranquil, home de Deu? ¡Quántas vegadas no li hem dit ab la Layeta!... *(La Layeta es la senyora del senyor Rafecas, aixeridoya, més jova qu' ell, ab una carona que Deu n' hi dó).*
—¡Qué vol que li digui!... jo no 'm caso... No 'm vull perdre, vaja... ¿'M vol fé el favor de deixarme cent duros?...
(El senyor Rafecas se torna groch, aixeca una mica més el cap, mira ficso al seu amich...)
—¿Deixarli cent duros?
—Me 'n aniré á Buenos Aires, á la fí del mon... O aixó... ó 'm mato!...
—¡Qué diu, sant cristiá!
—Pensi que vosté pot salvarme... que allí, á América, jo faré farrolla... que li tornaré els cent duros...
—Passi per casa...
—¿No pot ser en un altre puesto?...
—¡Caram, home! Al mateix temps, ja que pensa anarsen tan lluny, se despedirá de la Layeta...
—¡No vull veure, ni parlar, ni pensar en cap dona...
—Com vulgui... Pero vosté ho exagera!... ¡Totas las donas no son iguals...
—L' esca del pecat, créguim... No se 'n fihi del tot de las donas.
—¡Home!... En fí, vingui d' aquí un parell d' horas al Bolsín...
—¡Gracias! ¡gracias!... ja no 'm mato; pero fujo, aixó sí.

II

Son dos quarts de nou del vespre... No cal dir que 'l Sr. Rafecas té el sopar davant, es l' hora fixa...
La Layeta séu á un cantó de taula; el seu marit s' asséu davant d' ella.
—¿Sabs que de 'n Matías no 'n farém net may?...
—¿L' has vist?
—Aquesta tarde...
(Una llambregada de la esposa, y una mentida).
—Jo ja fa alguns días que no 'l veig...
(El Sr. Rafecas pren un tó entre festiu y dolorós).
—¡Ni 'l tornarás á veure!
—¿S' ha mort, pot ser?
(El Sr. Rafecas s' apressura á tranquilisarla, entenent qu' ha anat potser massa depressa en la revelació, donat l' efecte que la noticia li produheix á la seva costellá)).
—Tant com aixo!... No 't pensis, las donas sou el dimoni...
—¡Qué 'n tens poca de solta!
—No 't diré que tú, ni qu' aquella, ni que l' altra... N' hi ha que sí... ¿Veus? En Matías s' ha vist compromés per una...
(Un moviment parescut á un brinco per part de la Laya).
—¡Té un romanso?...
—Aixís ho sembla...
—(¡Ah, pillo... vet'aquí)...
—¿Cóm deyas?
—Que sou tots prou bons els homenots...
—Y, veyentse compromés... avants que recorre al suicidi... determina anarse'n á Buenos Aires...

—¿Ab *ella?... (Aquí una apretada de dents).*
—¡Cá barret!... ¡si ho fa per fugirne!...
—¡Qu' es ximple!... *(Sacudiment nerviós).* Jo 'm creya qu' anava de broma... Com que té aquellas sortidas...
—¿Ja ho sabías tú?... ¿No deyas que feya temps que...
—M' ho va dir... un día, fa molts días... *(Mossegada de llengua que te crió).*
—No fa del tot malament... Diu qu' es una casada... potser el seu marit....
—¡Qué bé m' ho temía jo que... *(Un' altra mossegada de llengua mes forta).*
—Es un bon xicot... si no fos aquell cap sense cervell...
—No li fassis cabal... Ne diu moltas...
—Va de bó... jo li he vist pendre el passatje...
—¿Tú?... ¡¡Pillo!!... *(Tercera mossegada á la llengua fins á fers'hi sanch).*
—¿Jo, pillo?... ¿per qué?...
—No, ell... Vull dir ¡qué ximple!...
—Tant bé me ho ha pintat... Que li fa fástich... qu' es una dona inaguantable... que 'l compromet... que *trís,* y que *tras...* Li he deixat cent duros, y...
—¡Qu' animal!!...
—¿Cóm?...
—Sí, aixó es molt... molt...
(La Layeta s' aixeca com qui sent molta xafogó... El Sr. Rafecas calla tement qu' alló dels cent duros no l' hi hagi caigut prou bé. Després, á solas, pensa:)
—¡Potser sí que m' he deixat amagar una mica l' ou!...
La Layeta murmura:
—¡Jo que 'm creya tenirlo segur... no tenint un quarto!...
Y llambrega al seu marit com qui mira á una bestia extranya.

III

El Sr. Rafecas, despedint á n' en Matías, l' endemá á las deu:
—¡Es extraordinari!... ¿De manera qu' es casadeta?
—Sí, senyor...
—¿Y es maca?...
—*Regular...*
—No tots els homes foran com vosté!... Aixís, me 'n alegro de contribuhir á una acció noble... Deu ser una cosa horrible aixó de... de la cornamenta...

En Matías va *con rumbo* á l' Argentina, el seu bell ideal.
El senyor Rafecas medita sobre las accións humanas, las debilitats humanas y una porció de cosas humanas més...
La Layeta 's mossega els llabis... perque la llengua encare li cou del día avans...
Y invariablement, com de costum, el senyor Rafecas dina á dos quarts d' una, y á dos quarts de tres se deixa caure al mateix café, á la mateixa taula; sempre metódich, tranquil, poseedor de la ditxa...

SANTIAGO GOMILA

GENT NÓMADA (per *R. Tusquets*)

La parada dels *titiriteros*.

EPÍGRAMAS

Trobantse á punt de morí'
el trempat senyor Garí,
un vehí li preguntá
si 's volía confessá';
pero ab veu bastant entera,
ell va dir:—¡De cap manera!—
Y al punt replicá 'l vehí:
—¿Donchs perqué, senyor Garí,
estant bo vosté assistía
á l' iglesia cada día?—
Y 'l senyor Garí, al instant,
respongué tot gemegant:
—Al estiu tan sols hi anava,
perqué ben fresch m' hi trobava,
y al hivern, naturalment,
perque hi estava calent.

—

Un sabater carcamal
me va donar, d' improvís,
un llibre perque 'l llegís,
qu' era mes gros que un missal.
Versos d' ell jo vaig trobar
que 'l tal llibre contenía,
y al preguntarme cert día
lo que 'l llibre 'm va semblar,
li vaig dir:—Te un bon paper,
está ben enquadernat,
y 'ls versos que hi ha posat,
son versos... *de sabater*.

—

—May en ma vida he cremat,
ni un cigarret de paper,—
diu tot serio l' Estaper,
com si may hagués fumat.
Pero li va dir l' Arturo,
qu' es un xicot molt trempat:
—De paper may n' has fumat...
perqué sempre *fumas puro*.

—

—Las pastillas d' un tal Ros
per la tos son bonas, Pí.
—¿Bonas per curar la tos?
—Bonas... *per ferne vení'*

FRANCISCO LLENAS

PARÍS.—AL PALAIS DE GLACE (per *H. Inglada*)

—No sigui esquerpa y tingui compassió de mí. Miri que á la meva edat no 'm convé *patir* ni *patinar*.

UN POETA NOU (1)

DESPRÉS DE LA TEMPESTA

Forta ha sigut la tempesta
que 'ls nostres camps ha arrasat;
mes, ara, com jorns de festa,
ja mostran sa claretat.
Pro encare las rieradas
s' esmunyan per la corrent,
remorejant en cascadas
d' aygua rojosa, potent.
Días de calma serena,
torneu, torneu á venir,
perque sinó, la mullena
tot ho fará consumir.
Acósta't, bona estimada,
arrámba't en el meu cós.
Tú, que no estás fatigada,
podrás donarme repós.
Exten la falda encisera
que 'l cap hi vull apoyar,
y dormiré sens quimera
pera poguer somniar...

*
* *

Quan el cor somriu y canta,
senyal que té de gaudir.
Quan el cor clama y sospira
es que voldría gaudir.
Quan el cor no té esperansa,
senyal que se sent morir;
pero quan demana vida
ja es cert que té de morir.

A L' ESTIMADA

Encare era molt petita
quan la meva estimació
era ab tú tan infinita
com avuy es ma passió.
Tú també per mí sentías
un afecte molt intens,
tant, que de mí sols sabías
separarte'n breus moments.
Y ara 'm dius:—En els teus [brassos
vull estar fins á morir!—
Perque no, si ells son els llassos
que sempre t' han de cenyir?
Bella es nostra adolescencia;
té tants dolsos sentiments,
que es l' amor en florecencia
dels primers coneixements.
Tú 'm segueixes alegroya
y segura 'm dons la má.
No vindrá un día de joya
que nostre amor granará?
Sí, tinguemne l' esperansa.
Jo, com tú sento 'l desitj
d' assaborir la bonansa
d' eix ansïat regositj.
Y alashoras, oh, estimada,
juntarém nostres destins,
voltats de nostra fillada
com un chor de serafins.

ANTÓN ISERN ARNAU

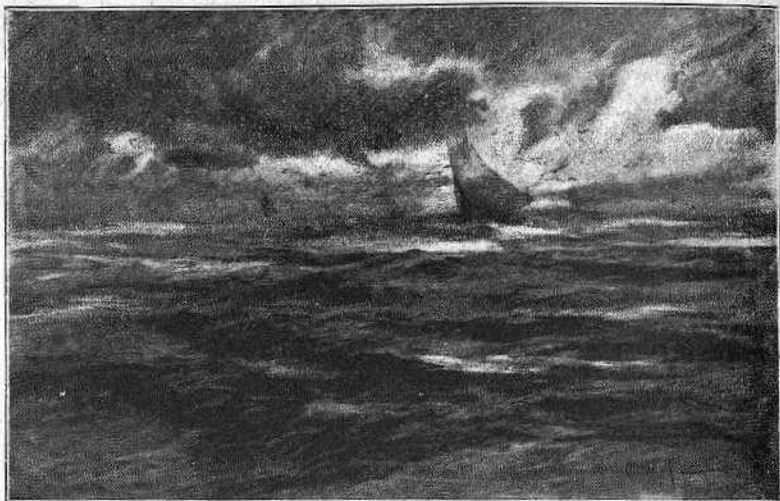
(1) Al publicar aquestas composicións, ens creyém obligats á presentar al autor, casi enterament desconegut del públich. Es un humil pagés, traballador de la terra del poble de Alcover (Tarragona). Tenim motius pera creure que ab el temps fará parlar d' ell. (N. del E.)

SOL PER L' HIVERN

Recullím sol, que ve l' hivern!
Recullím sol, que fuig l' estiu!
En nostre cor posém caliu,
que 'l foch intern
ha d' essê etern.
¿Qué hi fa que l' astre abrusador
cremi la terra,
mentres del cim de l' alta serra
baixin l' alé refrescador
y els seus sospirs de forta olor?
Ara que hi som no 'ns distreguém,
tot oblidant nostra salut.
L' aire del bosch que respirém
y aquest cel blau que contemplém
ens han refet la joventut.
Sortím al ras á caminar
per l' espessor de la pineda,
que aquí, entre murs, t' has d' anyorar,
y has de tenir l' ánima freda.
Amor, amor:
no vulgas fer com fa l' hortensia,
que no sent grat d' un raig de sol.
Amor, amor:
al seu calor
s' allargará nostra existencia
y etern será nostre consol.
Sortím, sortím,
y aném al cim
de l' alta serra.
Com més endalt
va un cor malalt,
ab més amor guayta la terra.
. . . .
Dónam el bras y fem camí.
No tinguis por! Plega l' ombrel-la!
Que 't toqui 'l sol!
Deixa ta cel-la,
bona companya,
que, boy trescant per la montanya,
jo 't guiaré
y 't portaré
amunt, amunt, á extendre 'l vol,
tota nimbada de ressol.

IGNASI IGLESIAS

MARINA (per *E. Meifren*)

Día de grop en alta mar.

POEMET D' AMOR

I

EL CAS DE 'N MENCIÓ

Aquell dematí, en acabant d' esmorzar y aprofitant la ocasió de trobarse tots dos sols, sota 'l roure de l' era, son pare 's decidí abordar la qüestió, y li digué:

—Mira, Menció; ja fá días que 'l secretari m' ho fá present: pera salvar á ton germá de la quinta, no 'ns queda altre remey que á entrada d' any nou tú sigas casat; passant jo dels xeixanta y justificant el teu matrimoni en l' expedient, l' Agustí queda lliure del servici. T' ho he volgut fer ara avinent perque 't quedi temps de rumiart'ho.

Hi hagué una llarga pausa, y seguit el vell continuá:

— . . . Ab la Roser, ja 't deus fer el cárrech de deixarho corre; fora ésser boig sostenir lo contrari després que ja vas sentir al metje l' altre día: tísica com es, no li dona més vida que fins á l' arribada dels primers frets... Jo 'n tinch un sentiment; es una noya quieta que no 'm desagradava y 'm sembla que hauría fet per casa, mes en el seu estat present, ja veus que ni cal pensar'hi... Tindrá bell disgust, ho crech; pero fill meu, quin un de més gros ne passaría ta mare si per tossudnría teva ens veyém l' Agustinet al servici y á Cuba, ahont van gayre bé tots per mor de la malehida guerra! ¡Bona experiencia 'n tením ab els teus cosins de la Pobla: tots dos morts en mitj any á la manigua!... Tú trobarás noyas per aquí que no 't dirán pas que no; ta mare mateixa sé que ja ha fet algún pas; y més te diré, vaja: si volías la Riteta de ca'n Gil, malgrat la nostra pobresa y ella tinga senyaladas vuytcentas lliuras en el testament de l avi el día que 's casi, ja sé jo que tant ella com els seus parès 't rebrían ab palmas... No

entengas que al innovarte aquesta cosa siga pera obligarte á que 't casis ab ella y no ab una al teu gust, no ho creguis pas, al teu *albitre* ho deixo; pero resolte aviat: estém ja á mitj setembre, y si no per mí, fésho per ta mare que, *estropellada* com está, se 'ns moriría del pesar!

Tot lo que acabava de dir son pare, desgraciadament era ben recert, y era obligació seva tenirho en compte; pero, y la pobra Roser, tan bona, tan carinyosa, ¿mereixía aquesta beguda? ¿Se pot dir que desde petits festejavan, y deixarla després de tants anys de viure ilusionada, era capás de morirse al acte de la sotregada que rebría... Y, per altra part, si per causa d' ell, l' Agustinet anava á parar á la manigua, aquell degolladero que tantas llágrimas y maleddiccións costa á las mares, y la seva, delicada de salut com estava, 's mor's del disgust?...—¡Deu meu! ¡Deu meu! ¿Qué haig de fer?—anava el xicot exclamant interiorment. ¡Terrible dilema! Dugas afeccións ben arreladas en el cor de 'n Menció que fins á l' hora havían anat creixent ab armonía perfecta, y, tot d' una, per la forsa de las circunstancias, esdevingudas incompatibles é imposantse sense dilació el sacrifici d' una d' ellas!

¡Pobra Roser! Condemnada á morir irremisiblement en la flor de la vida; el seu sofrir podía durar, malgrat els pronóstichs del metje, sis mesos, com vuyt, com un any... Arranjar el casament ab un' altra, tampoch s' improvisa aixís com aixís: no deixa d' ésser el matrimoni un dels actes transcendentals de la vida, y encare que un se casi obligat, no es cosa de ferho á tontas, val la pena de meditarho un xich y pensarho ab temps; y poch ne quedava ja á n' en Menció, havent d' estar casat á entrada d' any noul...

De cop alsá la vista, y com si baixés d' un romiatje á altres móns, quedá parat al trobarse assegut sota 'l roure,

—Tan tímit y tan manso ¡pobret animaló!
No sé pas perque als homes els fa tanta aprensió!

frech á frech de son pare, qui, respectant el prolongat silenci del seu fill, li suplicava ab els ulls una resposta favorable. Y el vejé cap-blanch, aclaparat pels anys y el traball de tota la vida, plorós, y 'n sentí compassió fonda.

—Deixeume dormir, pare, avans de donarvos una resposta; creyeu que 'l cap se me 'n vá y no estich gens bé.

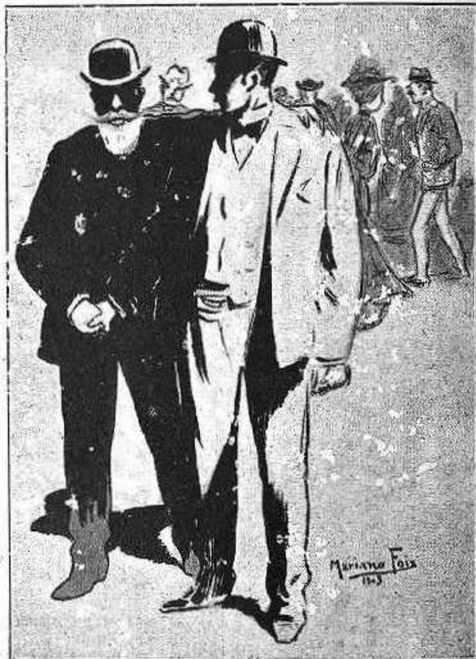
En tot el día no feu res de bó: en mitj de la feyna quedava parat, y al anar á abocar el cove de rahims á la portadora, al arribar'hi, s' asseya en el cayrell, y de colzes sobre 'ls genolls, sostenintse la barba ab las mans y la mirada perduda en l' infinit, permaneixía llargas estonas obsessionat pel dolorós problema que li calia resoldre. Ell prou havía pensat y fins tenía la certesa que la Roser moriría de aquella terrible enfermetat, quins progressos se feyan visibles de día en día, y que cap de las esperansas que abdos havían amanyagat tindría realisació, pero ab tot y aquest convenciment íntim, may se li havía ocorregut que, ella morta y sobrevivintla ell, s' hagués de casar ab un' altra; y ara, no solzament era això, sino que 'l deber y l' estimació que portava als seus pares, l' obligavan á executarho vivint la Roser!

Al ser al llit tampoch trobá repós; no bé aclucava els ulls endormiscantse, una pesadilla s' ensenyoría d' ell, mortificantlo sense pietat. La lluyta d'aquells dos sérs quimérichs disputántseli el cor, abrahonats com dos cans folls sobre una presa, esqueixantne las fibras més dolorosas, clavant'hi els dits afilats y punxaguts com urpas, era un patir irresistible y malmés, y, cansat de donar toms y més toms per aquell llit que s' havia tornat esquerp com un verdissar, s' alsá y, vestintse de correguda, abandoná la cambra y se 'n aná á baix. Agafá la porta del barri y sortí al camp, sentint momentani benestar al rebre l' alenada del oreig matinal, fresch y perfumat com si fos respir de rosas.

Just apuntava el día y tot era quietut y misteri; una faixa de boyra s' extenía arran de las montanyas com endolcint l' aspre traspás de la terra obscura ab el cel tornassolat de matissos fins, com d' un vel de seda ahont fulguravan ab parpelleig nerviós els darrers estels.

La serena magestat de la Naturalesa despertantse, li encomená quelcóm de llur calma

COM MES AMICHS MES CLARS (per *Mariano Foix*)

—Tinch un compromís: déixam cinquanta duros, y demána'm el favor que vulguis.

—D spensa; pero jo quan demano favors els demano molt grans... de aquells que *no 's pugan ab diners*...

grandiosa, portant repós á las inquietuts de son esperit, y el dolor que portava com cristalisat dintre l' ánima, salicá pels ulls desfentse en llágrimas que queyan damunt de l' herba y 's confonían ab el gotellim de la rosada. Plorá llarga estona assegut sota 'l roure de l' era, en el mateix lloch ahont la vigilia li havia parlat son pare, y decidí fer el sacrifici d' ell mateix accedint als prechs del vellet. Se casaría ab la Riteta, ja que aixís ho desitjava sa mare, puig á ell ja totas li eran indiferents una vegada ja havía plorat sas ilusións mortas.

Y mentres tant el cel havía esdevingut un occeá de llum y la vida deixava ohir son himne de lloansas; era lo gran, lo etern passejant, indiferent, el cant victoriós per dessobre las petitas humanas miserias.

II

Las bodas de la Roser

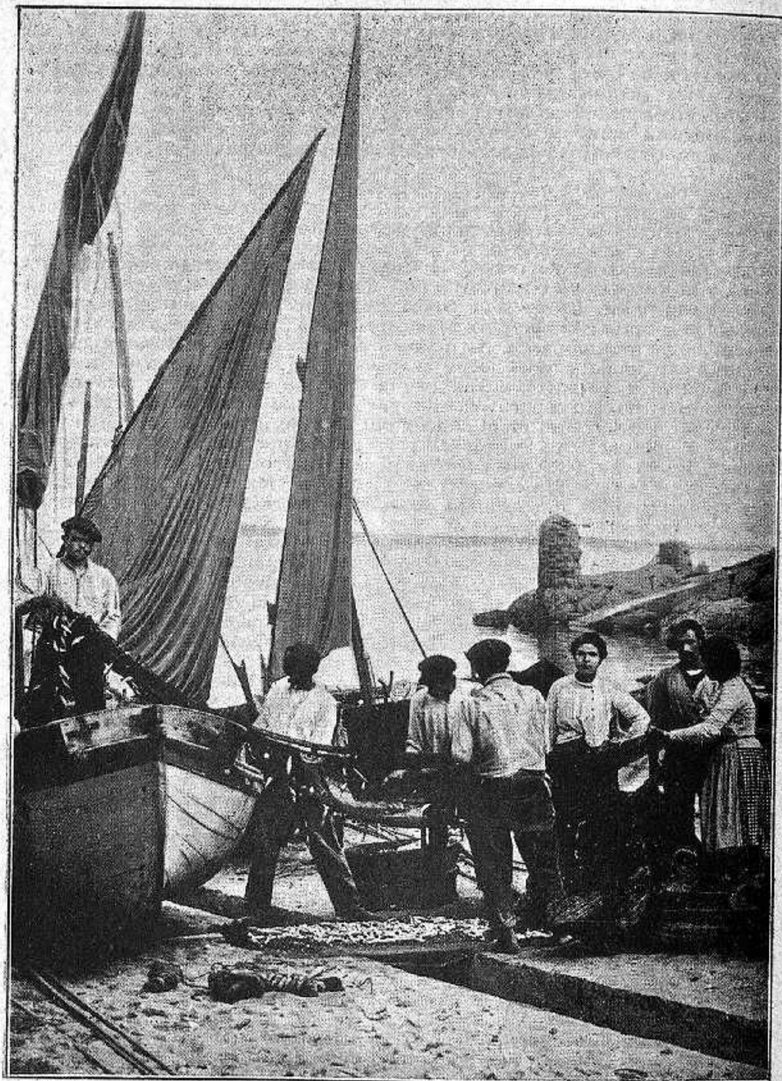
Ab las plujas de darrers de setembre, sobrevingueren, sobtats, els frets, y la Roser se va costipar de mal modo y ja no 's va poder llevar ni á las horas de sol. La febreta consuntiva s acentuá de tal manera que fins els més optimistas perderen las esperansas veyent que s' acostava 'l desenllás. Se multiplicaren els accesos d' aquella fomuda tosseta que la deixava extenuada; tingué horas de desvari en quinas no tenía altra déria que demanar á 'n Menció; altras, que la vivesa d' esperit era extraordinaria com may havían reparat en ella; pareixía que totas las energías dispersas per son sér, fatalment condemnat á extingirse en l' esclat de la joventut, s' apleguessin en el cervell perseguidas per la mort que lentament invadía las cavitats del cos y feyan del cap el darrer baluart ahont desesperadament se resistían concentrant' hi tota la vida, inundant'ho de llum que 's veya irradiar per las ninas de sos ulls y abrillantava las imatjes ab qu' expresava sas ideas.

Per més que 'ls pares de 'n Menció, atés l' estat precari de la pobra Roser, arranjavan ab la deguda prudencia el casament del seu hereu ab la Riteta de ca'n Gil, els de la Roser estavan furiosós contra 'l nuvi. ¡Ni poder esperar la mort de la infelís noya, que á ulls vistos hi caminava llegua per hora, pera prométrers ab un' altra! ¡Si qu' era verdader l' afecte que li portava! ¿Lo de salvar al germá de la quinta?, excusas de mal pagador. ¡Com si un no 's pogués casar de cop y volta en casos d' urgencia! Vés, el xich de la Tona, que 's va casar per Sant Jaume, en quinze días va ésser el matrimoni tractat y fet, y d' aquí que cridessin als quintos ¡no 'n mancavan pochs días, tres ó quatre mesos pel cap baix, temps pera casarse tres vegadas!... ¡Y pensar que la Roser, á qui havían tingut bon cuidado d' amagar la treta de 'n Menció pera no precipitarla del disgust, li portava encare tanta lley demanantlo sense treva! Y "¿per qué no vé 'n Menció, mare? ¿Per qué no li diheu que vinga, qu' ell no deu saber que no 'm llevo? ¡Mare, aneulo á buscar!„

Per xó no va anar á Roma per la penitencia ¡el gran murri!; prou li va cantar la canya 'l pare de la Roser l' altre diumenge al sortir de missa, quan el xicot el va cridar á solas pera disculparse y esplicarli els móvils que l' induhían á casarse ab la Riteta; de "mal cor„ y "criminal„ no l' en va deixar, girantse d' esquena en sech no bé 'l xicot, apesarat, tractava de justificarse, mostrantli el seu sofriment y dihent que 's casava á la forsa, lo mateix que si 'l portessin á penjar; pero 'l vell se mantingué sorrut, despreciant las rahóns que 'n Menció bestreya, y li ordená que per un may més s' atrevís á posar els peus per sa casa, plantantlo en rodó seguidament.

Y la noya sempre nyich nyich. "¿Per qué no vé 'n Menció?„ y "¡Diheuli que vinga, que jo 'l vull veure, que jo 'l demano!„—¡Es que també jeu!—li replicava son pare enmurriat de tanta insistencia. Pero arribá 'l cas que, agravantse la noya més y més, no pogué resistir la súplica de sa filla, y abdicant de tot el seu amor propi ferit, ab el cap baix, se 'n aná á trobar á n' en Menció á la feyna, pregantli que anés á veure á la pobra Roser, que no li parlés pas res de lo que succehía, puig ella ho ignorava tot y que ol-

A L' ESCALA. (Fotografía de *J. Esquirol*)

L' arribada de l' encesa.

vidés las paraulas fortas qu' ell, ab l' acalorament, li havía dit el diumenge.

¡Qué més desitjava 'n Menció que poder parlar ab la Roser y mantenirla tant com pogués en el piadós engany de casarse ab ella! ¡Al menys Deu fes que la trista xicota morís en aquesta creencia!

Aquella vetlla, desseguida d' haver sopat, hi comparegué; la Roser el va conéixer no més que en el modo de trucar.—¡Mare, 'n Menció es aquí!—feu avispantse; y sa mare, pera no veurel, ab una escusa passá á l' altra cambra; son pare 's quedá á baix ab la cunyada, y la malalta, ab els ulls fits á la porta, anava escoltant ab atenció tots els passos que 'n Menció feya acostantse al quarto.

—¡Ditxosos ulls! —feu en un gros respir, no bé 'l va veure entrar.—¿Fins ara, dolent, no t' has recordat de la Roser?... Sí, sí; ja ho sé que també has fet llit; no 't disculpis. Y ¿cóm te trobas are, Mencionet? ¿Vols dir que no t' haurá sigut mal sortir de vespres?

—¡Roser!...

—¡Déixam dir! ¡Ne tenía unas ganas d' enrahonarte, unas ganas!... ¡Y quín tip d' esperarte, y qué llargas trobava las horas! Semblava que fes deu anys que no 't veya; fins crech qu' han passat y tot; y 'm trobarás envellida; pero no, ¿oy que no m' hi he envellit, Mencionet?... ¡Si 'm trobo ja més rebé!... ¡Au, dónam la má!... Qu' estás fret, noy, y fas mala carota... ¿Que no 't trobas bé?

—¿Jo?... Sí.

—¡Ah!... Donchs sí, Mencionet, ja creya que m' havías aburrit, que no m' estimavas; déixat de sis ó set días sense veuret, ¡y tant que t' anyorava!... ¿Vols acostarme aquell gotet?... Ay, gracias; tenía sed. ¡Deu t' ho pagui! Sí, Mencionet, sí; 'm sento molt aixeribida y 'm diu el cor que la malaltía m' ha donat el tom y veurás com me poso bona avans de pochs días... Jo no sé si es que ho he somiat ó m' ho han dit, pero fá quatre ó cinch días que dintre meu hi sento ressó de paraulas que de ser cert lo qu' ellas contan, creu que 'm matarían... Que ja no m' estimavas... que t' havías promés ab un' altre, olvidant la Roser, la teva Roser... Per això 't volía veure, perque 'm diguessis que no es veritat. ¿Oy que no, Mencionet? Míram bé y dígamho tu mateix qu' això no es cert; míram bé, que jo ho pugui llegir ensemps que tú ho digas...

—¡Quínas cosas de dir, Roseretal ¿Qué no ho sabs que no puch estimar á cap més? ¿Que 'm coneixes d' avuy?—anava ell dihent no treyent els ulls de las manetas de la malalta, afusadas y descoloridas

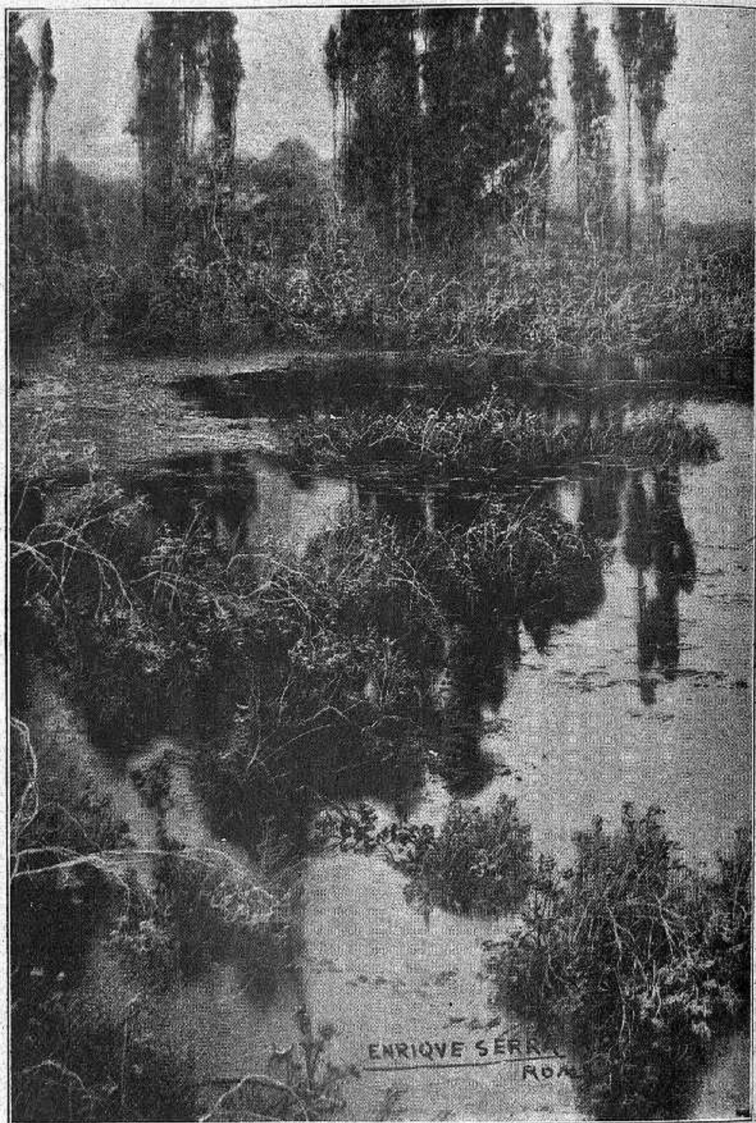
—Y 'ns casarém no bé surti del llit, ¿oy, Mencionet? Aixís may més somiaré cosas semblants. ¡Si t' estimo tant, tant!... ¡Ja veurás qué aviat me posaré bona pensant'hi! Ara que t' he sentit ja 'm trobo alleugerida com

PROBLEMAS SIDERALS

(per *Apeles Mestres*)

—Diuhen que 'ls habitants de Marte 'ns fan senyas... ¿Y si en lloch dels *habitants* fossin las *habitantas*?

Paysatje del Laci (per *Enrich Serra.*)

si d' un plegat m' haguessin tret la meytat del mal; mira, hasta 'm sembla que menjaría alguna cosa y això que no podía fer passar res; m' ofegava y respiro bé... La mare, quan ho sápiga, 's tornará boja d' alegría. Tots aquests días rodava ben trista per aquí y crech qu' era perque jo li deya que tú no m' estimavas, que ja no 'm volías y desitjava morir!...

—¡Per Deu Roser, reposa una mica! ¿No veus cóm te fatigas?

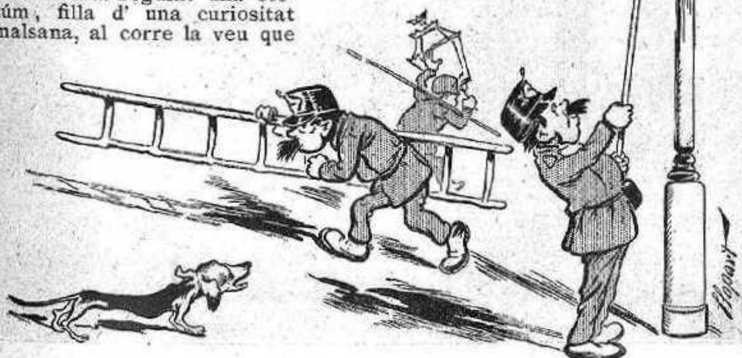
—¡Quí, jo?... Tonto, més que tonto; ves si 'm fatigo que demá pot ser ja podré llevarme si fá bon día. ¡Qué t' has cregut! El metje m' ho ha promés aquest dematí; ¡y qué diría si 'm vejés ara, que no 'm fá mal res!... La primera cosa que faré demá, será arreglarme la calaixera, ¡veurás quín bé de Deu en roba blanca que m' he fet! Camisas, enaguas, ermillas... pero ¡vés ara qué 't conto, qué sabs tú d' aquestas cosas!.. Y tú—afegí excitantse cada vegada més,—¿ja 't vas preparant? ¿Ja 't fas fer el traje? No te 'l trihis d' aquella roba tan regroixuda que s' estila per aquí, ¡fan una fatxa y quedan més poch graciosos!... Després, no diguis; si un día s' han de mudar, á l' istiu, han d' ofegars'hi dintre d' aquella robota, ¿No vas reparar días enrera quín vestit més escayent portava 'l noy mitjá de la Lluisa, aquell que está per avall? Donchs com aquell vull que te 'l fassis, d' aquella roba; pero en sentit més sério, més fosch... No basquejis per corbata, jo te la vull regalar, que 'ls homes no hi teníu gust en triarlas, y després, vull que fassi joch ab la camisa de tela que vaig brodarte... Noy, semblarás un senyor!...

—Creume, Roser; calla una estona ó sinó me n vaig. ¿No veus quína tos agafas?...

—Té, home; ¡si ja m' ha passat! No siguis aixís, tonto, que no 'm canso; déixam enrahonar ara que 'ns vaga; ¡'n tenía tant desitj!... Dígaho á casa teva que havém determinat no esperar més y 'ns casarém desseguida; que jo vaig per bé; que m' hi conech cada día y será qüestió de tres senmanas ó un mes á tot estirar. ¿Vés qu' els ho diguis, eh? També podrías anar á veure al senyor rector per' adelantar feyna... Y la teva mare que 's dongui trassa en fer pintar el nostre qüarto, que després tot ve en pressas!...

Y aixís cada vetlla, durant las sis ó set que la Roser encare va viure, se repetía una escena semblant, y 'n Menció 's retirava cada día ab el cor més malmés; á mesura qu' empitjorava més vehement era en ella la creencia que 's curava. La darrera nit que vegeren que anava á finar, ja no 'ls deixaren sols, interrompent aixís l' enervant idili qu' havía durat tota la senmana. Seguint una costúm, filla d' una curiositat malsana, al corre la veu que

La municipalisació del alumbrat (per *J. Llopart*)

—¡Y cóm degenerará el cuerpo *demá* que este *prochecte* sea un hecho!

la Roser se moría, la cambra s' omplí de parents y vehinat, inventariant tots els gestos y totas las paraulas de la que anava á deixar el món. Fortuna que la Roser ja no se 'n donava compte: permaneixía ab els ulls cluchs, fondos; el nas se li afilava y s' obrían desmesuradament las fossas y la boca com pera facilitar l' accés de l' ayre, de l' ayre que per ella gayrebé no existía. Tenía desfici en las mans, pronunciava mots ininteligibles y feya petóns cada cop que li humitejavan els llabis ab cordial. Tot d' una, sense fer cap extremitut, quedá inmóvil, aplanada. En mitj del silenci una veu va dir:—¡Deu la tingui al cel!—y ensemps esclatá 'l plor de la mare que estonas há contenía boy ennuegantse.

La van fer sortir de la cambra y desseguida las vehinas se posaren á vestir la difunta.

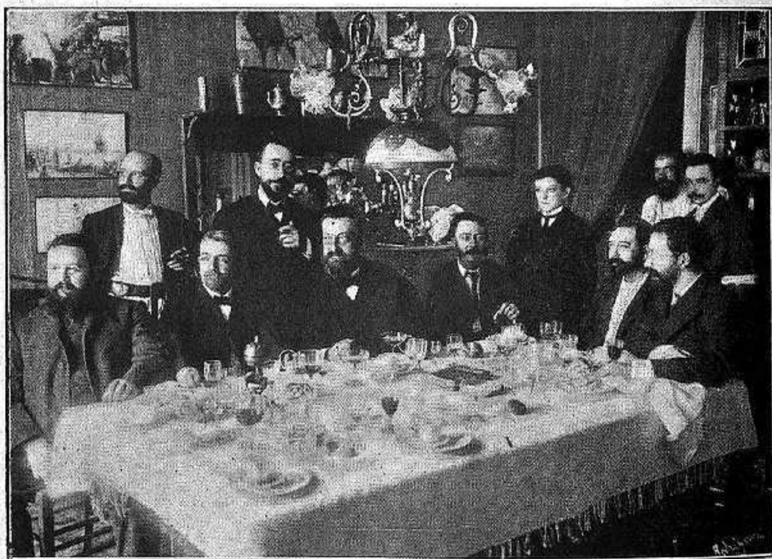
La escena que 's desarrollava en el quarto ab el va-y-bé de las donas, unas regirant calaixos, altras sostenint l' inanimat cos pera facilitar la tasca de las que la vestían; més enllá un' altre tapant el mirall ab un mocador de merino negre; las demés netejant y endressant la cambra, tenía quelcóm d' irrespectuós y de farsa teatral que 'n Menció contemplava d' esma, assegut y com petrificat damunt d' una arca antiga. Y en mitj d' aquest trahut, la morta, la qu' havía estat solzament presa d' un desmay, obrí 'ls ulls: tothom restá mut de sorpresa, y ella quedá com aterrada al veures en mitj d' aquella generació que no 's movía més, distingint á 'n Menció que s' atansava ab els brassos oberts cridant:—¡Roser! ¡Roserata!...—sonrigué dolzament, y decantanse á las donas que silenciosas enrotllavan el llit, els digué:

—Me vestiu pera las bodas, ¿oy? ¡Al fí soch felís!...

Y 's deixá caure pausadament en els brassos de 'n Menció pera no despertarse més!

Andreu Solá †

Recorts del any. (Fotografía de *Rodriguez*)

Dinar íntim ofert á la Comissió de Buenos Aires, en la redacció de la Revista *Mercurio*.

BROMAS Y VERAS

(Imitació de *Heine*)

May, siguent criaturas,
vam baralla'ns jugant:
¡entre riallas sempre
veyam passar els anys!
¡Qué n' eram de felissos
els dos parodiant
en mitj de la ignocencia
de la primera edat
jochs de *marit* y *molla*
quan tornan de casars',
Després tú t' has fet dona
y jo m' he fet noy gran...
L' amor entre nosaltres
també s' ha transformat,
prenent color de incendi,
perdent son color blanch.
¡Quántas vegadas, quántas
ens hem petonejat!...
Mes ¡ay! ara, en la vida
tal volta recordant
que de petits jugavam,
jugavam á estimar,
hem comensat la broma
que pot acabar mal...
Y tú de mí apartada,
jo ab un altra casat,
nostre ignoscent comedia
trajedia 's pot tornar!

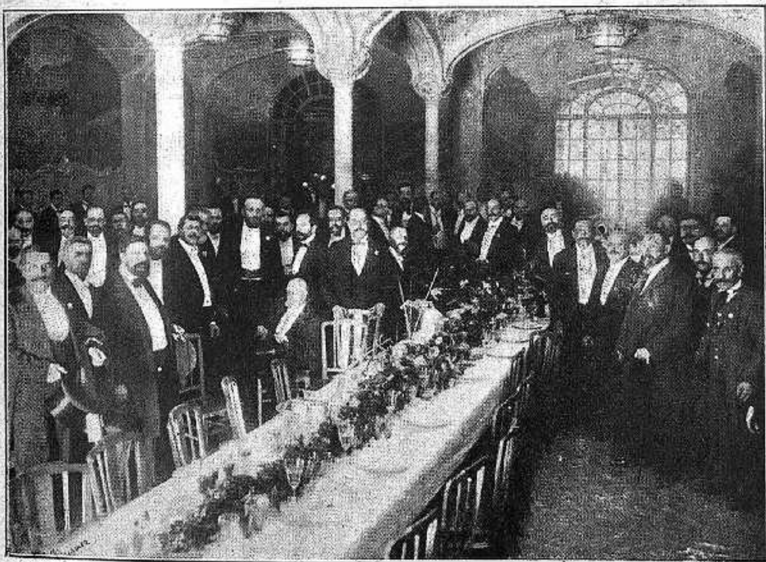
E. Vilaret

SI LA BRUIXA VISQUÉS...

Si aquella bruixa, tan famosa un día,
segons contan autors de la vellura,
visqués ara y, fregantme alguna untura,
en avespa 'm tornés, la mataria!
—Anéusen al bordell!—li cridaría;
que 'l ventre d' or d' una gentil criatura
que viu de flors y sobre flors pastura
sense treuren cap mel, m' afrontaría!
L' abella sí que val!... Torneume abella
qu' encar que fibla endins, com fibla aquella,
sols en fer brescas se complau son zel;
y entre tants amargors com té la vida,
aquí hont hi ha tanta avespa malehida,
bó es que hi haji també qui fassi mel.

Mací Morera

Recorts del any. (Fotografía de *Rodrigues*)

Banquet ofert als expedicionaris de Buenos Aires en el gran saló de *Maison Dorée*.

EL PERILL DE LAS BOMBAS
(per *Picarol*)

Angelets al Cel.

A LA GARRIGA. (Fotografía de *Mariano y C.ª*

Una masía.

ENGRUNAS

I

La vida l' he passada construhint ídols,
els uns d' amor, els altres d' amistat.
Foll per ells, els hi dava ab tota l' ánima
el cor per pedestal.
¡Qué d' ilusións y somnis y esperansas
m' han fet acariciar!...
la dona ab sa hermosura y sas promesas;
l' amich ab sas protestas de llealtat.
¡Tots han caigut! Tots, un darrera l' altre,
he vist esbadallarse de corcats,
y á sa caiguda lo meu cor cruixía,
y li han fet mal, molt mal.
Mes no temeu per mí. Veniu nous ídols
á darme desenganys!...
No tingueu cap rezel, que jo us espero;
qu' encare 'm resta cor per pedestal.

II

Blanch, com las alas d' un ángel
jo guardo de tú un papé,
y en ell poch ans de morirme
una cansó t' hi escriuré.
No será cansó d' angoixa,
será alegra la cansó,
que allí hont s' acaban las penas
no pot haverhi tristor.
Tan solzament te demano
no la vinguis á buscar.
No fos cas que sa alegría
t' arribés á fer plorar.

III

¡Si n' era 'l meu cor d' alegre!
¡Si n' he sigut de ditxós!
De mos llabis las rialladas
las envejava tothom.
Ma joventut prou passava
sense una pena, ni un plor,

A la Garriga. (Fotografía de *Mariano y C.ª*)

Un dinar sobre l' herba.

que del mon sols coneixía
un camí sembrat de flors.
Amichs d' un temps, qu' envejavau
l' alegría del meu cor...
¿Per qué avuy de mas tristesas
no 'n voleu saber un mot?

IV

Si d' aquí algúns anys, un día,
ens trobessim, casualment...
¡Qué cosas te contaría
tot plorant y tot rihent!...

V

Y va arribar l' Hivern, y ab ell las boyras
y las plujas y neus,
y aquell cel trist, com el recort que 'ns deixa
l' estimada d' un temps.
Dintre ma cambra, solitaria y freda,
esperant, sense fe,
el temps d' estiu qu' ha de donarme vida,
passo 'ls jorns del hivern.
Prou cerco en mon entorn una mirada,
una somrisa, un bes,
un raig de sol qu' escalfi, una esperansa...
¡Qu' es fret l' hivern, qu' es fret!

A. Juliá Pous

ÍNTIMA

Que jo t' expliqui,—Paquita hermosa,
lo qu' es amor?
Ton cor, aymía—pot preguntarho
á n' el meu cor.
Ell que t' adora—podrá respondre
millor que jo,
puig no sé dirtho—ni sé explicarme:
el sento y prou.

Japet de l' Orga

Tocant l orga (per *Picarol*)

«Frú-frú... frú-frú...
ya sabas ca ta quiero...»

ESTUDIANTINA (per *Laura G. de Giner*)

La Tuna.

ESCULTURA DECORATIVA (per *L. Escaler*)

Contemplació.

FILOSOFÍA A LA MIDA Y GUST DE QUALSEVOL MARQUESA

¡Ja somreya la marquesa!

Las conveniencias socials, al últim, la autorisavan pera desar la decoració d' esposa adolorida que durant dos anys va tenir que passejar per entre las parets del seu retiro. ¡Sort que durant aquest temps un íntim del seu marit la sovintejava, tot ajudantla á portar el róssech de la soletat!

Ja havía passat tot, ja tot estava á punt pera no recordarsen may més, d' aquests dos anys... Ja somreya la marquesa!

En el pati del seu castell l' esperava la carrossa que l' havía de portar á son palau de ciutat.

***

Durant el dol, totas las oberturas del palau se van haver de cloure, es clar; pero, ¡ah renoy! quin bategar de finestras y balcóns al pich dels dos anys!

Tot el palau semblava riure com sa mestressa.

Els tapicers millors, els pintors de mes nomenada, y, en fí, tot lo bo y millor de la industria s' havía instalat entre aquellas parets pera enjovenirlas.

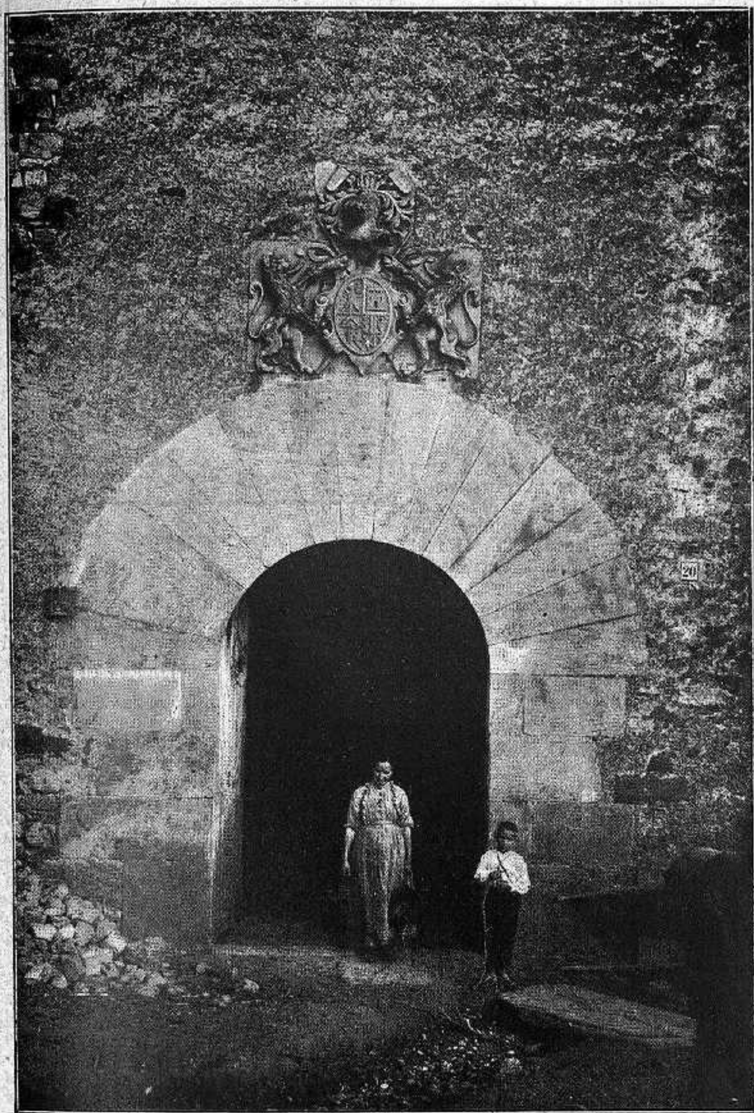
¡Oh, no hi havía pas prous forats á la vella casa pera donar eixida al gran soroll de qu' estava prenyada!

La volían jova altra volta...; pero, feya tants anys que no n' era, que ni se 'n recordava ja! 'N sabía tantas de cosas, que per arrencárlas'hi l' haurían de fer plorar molt; las hi haurían d' anar arrencant una per una del fons de las entranyas y potser ne moriría!...

Tan bé que hi estava ella, adormida al mitj del carrer, repenjada ab sas germanas! Ja podían traballar si li volían treure las lleganyas! Hi havían mes trenyinas á las finestras!...

La marquesa no tenía espós, pero de diners sí que 'n tenía, y forsa. Per lo tant, volía (y ella hi ajudaría ab els seus diners) que la casa quedés com nova, que 'ls sa-

LA PEDRALBA. (Fotografia de *Cardunets*)

Casa senyorial situada entre Figaró y Ayguafreda. Pertenesqué en son temps al conceller barceloní Joan de Fivaller.

lóns s' obrissin á l' ordre del día, que tot lluhís forsa, que 's vejés que no li faltava res, y que no 'n fugissin d' ella. Era la última fulla de la darrera branca de tan centenaria noblesa, y volía lluhir com la primera; per xó 'l va fer moure tot al arbre; per xó va repassarlas totas las fullas.

La marquesa havía viscut dos anys retirada en son castell, pero no l' havía perdut, no, 'l temps: estava al corrent de tot, tot ho sabía, ó si no, cóm l' haurían criticada!

Era precís somriure, donar á coneixer qu' era jova encare, y no n' hi havía prou ab qu' ella somrigués; era necessari que 'ls mobles, els vestits y, tot, en fí, absolutament tot, estés en armonía. (Per xó va adquirir tanta porcelana y cosas *baladís).*

***

La marquesa somreya á dins de la carrossa que la portava á ciutat. ¡Qué contenta n' estava d' haverse tret els vels, y poder corre pel món ben destapada y lliure!

Ja havía tornat la seva vida!

Concurs hípich (per *Sierra de Loma*)

Carrera de *salts*.

Carrera de *sobressalts*.

Quántas amigas se mossegarían els llabis al tornarla á veure!

Si 'n voleyavan de cosas pel seu magí! Estava tan assedegada d' impresións!

La carrossa rodava furienta per entre 'ls camps assoleyats. Ja era lliure! Ja tornava á empendre 'l vol de la llibertat, dels diners. Ja tornava á ser la senyora, rodejada d' *amichs,* coneguda de tothom... Era la coloma lliure qu' anava á jugar entre las urpias del esparver.

En mitj de la inmensa plana verda hi havía una taca blanca que s' enfilava enlayre; unas parets blancas, robustas, maravellosament brodadas d' esculpturas. Era una nova iglesia que s' enlayrava en l' espay, enduhentsen l' atenció del qui passava. Per manament de la marquesa, els caballs se van aturar, y ella s' hi embadalia guaytant aquell munt de rochs.

—Deu costar molts diners... y tants pobrets que no tenen ni un mos de pá!... aixó ho murmurava

CONCURS HÍPICH (per *Sierra de Loma*)

Carrera de velocitat.

la marquesa, tot quietament; no més ho va sentir el cotxero.

Devía conmóurela molt aquest pensar... La mirada, defallint, s' escorregué avall d' aquellas parets, deixantse caure per damunt dels trossos de pedra á mitj picar que jeyan per terra.

Una má arrugada, seca y gaire be sens' unglas passava mentrestant per la finestra de la carrossa, endinzantshi al compás d' una veu que deya aixís:—Bona senyora, fassim caritat!... Els meus fillets no han tastat res avuy...—(s' anava fent fosch de mica en mica),—Una caritat! pa!... tinch gana!... tinch gana!... pa...—Y las veus s' anavan multiplicant; de tot arreu eixian munts d' ossos que s' apilonavan al voltant de la marquesa:—Pa!... pa!—y tots miravan ab ulls famolenchs las joyas de la senyora. Pa, pels fills, demanavan las mares; pa per l' espós demanavan las mullers; *pa!* no més que pa, perque tenían gana.

Y al mitj d' aquesta cridoría general, la marquesa, guaytant son rellotge esmaltat, vá cridar:

—Al trot, cotxero.

Y els caballs van arrencar á corre, arrossegant al cotxe y enduhentse'n á la marquesa lluny dels pobres...

JACOBUS SABARTÉS

MARE Y FILLA

(PARÁBOLA)

Traducció del noruech

—Mareta: al caure la neu
tant blanca y neta,
no sé qué ho fa que á mí 'm deix'
tant contenteta.
—Es perque, filla, es ta imatje
blanca figura
de la neu; que n' es ton ánima
ben verge y pura.
—¿Y si la neu, mare meva,
la blancor pert?
—Ja may mes pot recobrarla,
filla, ben cert.

***

La noya que pert... lo qu' es...
ja no ho torna á ser may mes.

J. BARBANY

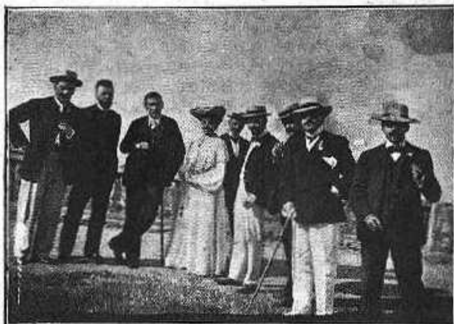

Carrera aprofitada. (Els jeperuts portan sort.)

LA CRIADA

El primer día.
La senyora entra á la cuyna.
—¿Pero qué está fent, desventurada?
—Tiro la llonza á la paella.
—¿Sense posarhi avans el llart corresponent?
—¿Es dir que primer que tot s' hi ha de posar el llart?

RECORTS DEL ANY. (Fotografía de *N. N.*)

Pérez Galdós á Miramar.

—¡Es clar, dona! ¿Que potser no ho havía fet may?
—Ja li he dit que baixo del poble y allí, en qüestió de menjars delicats, no hi enteném gayre.
—¡Si qu' estém frescos!... (¡Ni sab fregir una llonza!...)

* * *

A las dugas senmanas.
La senyora torna á entrar á la cuyna.
—¿Cóm ho té aixó?
—Miri: la paella está escalfantse, la llonza á punt...
—¿Y ara, qué fara?
—Quan tingui 'l llart fos, hi tiraré la llonza ben plana...
—A veure...—
La criada, cohibida per la presencia de la senyora, realisa l' operació ab bastant poca trassa.
—¿Es aixó?
—¡Psé!... (No es pas aixís cóm se fregeix).

* * *

Al cap d' un mes.
La senyora arriba del carrer y, ab tot y constarli que al pis hi ha 'l senyor y la criada, aquésta, á pesar dels seus repetits campanillassos, tarda á obrirla una mica més de lo regular.
—¿Cóm es que ha trigat tant á venirme á obrir?
—¿Jo?
—¿Cóm es qu' está tan vermella?
—¿Jo?
—¿Ahónt es el senyoret?
—¿Jo?
—¡El senyoret!
—Es... al seu quarto... que 's posa... la... corbata...
—¡Bona l' hem fetal... (¡Ara si que me l' ha ben fregida!...)

FANTÁSTICH

Pérez Galdós á Sitjes.
Fotografía de l' actriu María Guerrero

PERA SER MODERNISTA

Sonet

Si el no ser modernista 't fa la llesca,
pera serho 't vull dar ara la tasca:
porta 'ls cabells tan llarchs que 't donguin basca
y estiguis sempre trist, jamay de gresca.
Las cosas d' aquest mon, prén á la fresca
ta barba ben crescuda, toca y rasca;
fuma ab pipa, bufantla si s' atasca
y encentla tot sovint ab pedra y esca.
Al art abigarrat, crídali: visca;
quant parlis, d' ilació, no 'n tinguis pisca;
ta eloqüencia ha de ser farrenya y tosca;
vesteix llarch paletó, lo extrany rebusca,
y al fí per completar fatxa tan xusca
dú un bolet, ben *xafat,* d' ala de mosca.

P. Talladas

ELS SUSCEPTIBLES

"Es ella... la perduda!...„
Aixís ho han dit aquells solempnement,
aquells á qui ella en va implorava ajuda
avants del mancament.
Li negaren l' abrich, el pá y el sostre
y ha anat á raure al fanch;
¡y s' ofenen de si 'ls esquitxa 'l rostre
ab esquitxos de sanch!
Si temeu que os allargui encare 'ls brassos
apartéusen com feu á ben segú,
mes no insulteu, no malehiu sos passos...
Pregunteuse primer si sou capassos
de redimí á ningú.

A. Bori y Fontestá

Sitjes

Un tros de platja.

Fotografía de l' actriu María Guerrero

L' ÉXIT TEATRAL DEL ANY (per *J. Llopart*)

Títul de l' obra: «ELS VELLS.»
Títul dels seus resultats: «L' ENVEJA DELS IMPOTENTS.»

«EL FETO NONNATO»

(PERIÓDICH MODERNÍSSIM)

No oblidaré may l' entrevista ab el meu jove amich en Tiralínias á qui volía atraure pera que se m' encarregués de la crítica literaria del periódich que anava á fundar y en el que tot havía de ser jove. Y com que 'n Tiralínias era un dels més fogosos representants de la joventut literaria, á ell vaig dirigirme de cop y volta.

—En primer lloch—va dirme—y pera que 'l periódich siga compendi y porta-veu de la nova generació á que tinch l' honor de perteneixer, es necessari que se li posi un títul lo més jove possible.

—Crech haverne trovat un que ni pintat. El periódich se titulará "EL RECIÉN NACIDO„. Me sembla que més jove...

—No está mal, encare que pera posarnos en la corrent m' aniría millor "EL FETO NONNATO„. Me sembla que *algo* d' aixó parlá Zarathustra.

—Com vosté vulgui, jove Tiralíneas, y si massa m' apura 'l titulo "EL EMBRIÓN„ y no hi haurá qui 'ns guanyi per má en materia de jovenívolas aspiracións.

—Deixemli "EL FETO„ y no 'n parlém més. Pera orientarme en la direcció del citat *feto* será convenient que sápiga la meva opinió respecte á la literatura contemporánea.

—Jove Tiralínias, soch tot orellas.

—Suposo que á vosté no 'l mortificará que 'm fiqui ab en Galdós...

—¿En Galdós? Pero, home de Deu, si á n' en Galdós l' he tingut sempre per un suro!

—Exactament.

—¿Qué va ser en Zorrilla? Un russinyol de cant lleuger, buyt de tota idea.

—Ni á russinyol arribava: diguemli cadernera, amich Tiralíneas.

—Y encare hi surt guanyant.

—Conformes.

—No voldría llastimar las sevas devocións... ¿Qu' es *campoamoriá*, vosté?

—¡Jo! ¡Campoamoriá, jo!—vaig respóndreli indignat.—No, senyor; soch de la provincia de Lleyda.

—Ho pregunto perque precisa dir ben alt en "EL FETO„ que 'n Campoamor ens ha ensarronat. En Campoamor may va ser altra cosa que un bon senyor de sa casa que gastava sabatas de simolsa.

—¡Miserable!

—Y vosté compendrá que la poesía, tal com la poesía deu entendre's, es incompatible ab las sabatas de simolsa.

—Espantosament conformes, jove Tiralínias. Fiquémnos també ab en Campoamor. A moro mort, bon cop de llansa; y aquest no hi ha por de que s' hi torni. Pero, miri que també entre 'ls vius hi ha cada *neula*...

AMICH DE CONFIANSA (per *J. Cabrinety*)

Manyach y discret.

El Nadal del artista pobre (per *J. Cuchy*)

— Aquest any el gall me 'l pinto.

—En això més qu' en altra cosa es en lo que 'ns havém de fixar. Es una indignitat que 's mantingan en peu ídols de fanch com en Pereda...

—¡En Pereda! ¡no me 'n parli de 'n Pereda! ¡Un novelista que té una fábrica de sabó!

—¡Això es espaterrant, amich meu, espaterrant!

—Pero queda encare un camp ahont anar á espigar, apreciat y vehement Tiralínias: es el del teatro. ¡Aquí sí qu' hi ha ídols dignes dels cops de martell del iconoclasta!

—Donchs no opinan així la major part dels bens que creuhen á ulls cluchs ab en Sellés, per exemple; en Sellés, que porta casi sempre abrichs fins als peus, mostrejat de quadros!

Y altre tant els passa ab en Dicenta, deixant apart lo dels abrichs.

—En Dicenta... — exclamá desdenyosament en Tiralínias—¡aqueix revolucionari *pour rire* del teatro! ¡Bah!

Estavam absolutament d' acort en tot en Tiralínias y jo, y "El Feto„ anava á ser cosa suprema en sas mans.

—Quedém—vareig dirli pera tancar el tracte—en que es necessari jutjar de nou á tota aqueixa gent.

—Severament, y no 'n quedará d' ella ni 'l recort.

—¿Quí quedará alashoras, donchs?

—Nosaltres, els nous, els que somiém una Espanya girada del revés com un mitjó, ab una poesía nova, ab un teatro nou, ab procediments nous y ab roba d' hivern nova també, ó quan menos en bon estat.

—Donchs, mans á l' obra: doném á llum "El Feto„ y caigui el qui caigui.

Esperin ara el primer número del periódich enderrocador "El Feto„, dirigit pel jove Tiralínias y redactat per set ó vuyt noys amichs seus, tots ells enterament nous, com si diguessim de trinca.

Frederich Urrecha

QÜENTO

Una vegada, sent jo
botigué y trobantme á casa
solet en la rebotiga
destapant algunas caixas,
un home vaig sentí entrar
que va cridar:—¡Deogracias!—
Jo vaig sortir desseguida
preguntantli:—¿A quí demana?—
y l' home, que á la pregunta
que li vaig fer, va quedarse
com aquell que veu visións
y no sab lo que li passa
no obstant me va contestar:
—¿Sab si viu aquí en Deogracias?

J. Pont y Espasa

Las Estacións (per *T. Sala*)

PRIMAVERA

COSAS DEL MEU NANO

Al poeta Apeles Mestres

I

De noys aixerits y murris
com el meu fill no n' hi han molts;
n' hi haurá potser de tan macos,
pero de mes pillos, nó.

Ell me buyda la petaca,
ell m' empastifa 'ls llibrots,
m' esqueixa 'ls papers que 'm troba
y tot m' ho fa aná enrenou.

Y si es cert que no n' hi ha gayres
de *nanos* com el meu noy,
¡de *parassas* com son pare
se 'n trobarían ben pochs!

II

¡Quín marrech mes xerrayrot;
may calla la seva boca!
A lo milló 'us fa un discurs
com si li donguessin corda.

¡Y quíns pecats que sab dir,
el valent poca vergonya!...
Renechs y oracións, per ell,
son una mateixa cosa.

III

—Vina, dónam la maneta
y anémsen á passeig, noy,
que pel carré ab tú, videta,
hi vaig sempre molt cofoy.

. . . .

Las donas, jovas y vellas,
en mi fixan l' atenció.
May ha tingut ton pare entre ellas
tanta requesta y tant de bó.

IV

—¡Qué mudat va 'l nen!
¡oooh, quína elegancia!
collaret planxat,
sabatetas blancas,
el vestidet nou
y la *boba* macal...—
Y ell en el mirall
vinga contemplarse!
(Mala cosa, noy,
t' ensenya ta mare).

V

¡Qué bé s' hi sent el meu fill
en plena Naturalesa!
Avuy l' hem portat al camp;
¡quín deliri té, si 'l véyau,
empaytant els papallóns
y saltironant per l' herba!
Entre mitj d' arbres y aucells
¡cóm hi disfruta y s' hi engreixa!
El meu fill s' hi troba allá
com si fos á casa seva.

VI

El nen ha fet *pí-pí* al llit.
¡Ay, bona nina!
La *baba* se 'n ha adonat;
¡quína tunyina!

—¿Hi tornarás més?—li diu,
fent l' enfadada.
...Y el murri, li fa un petó
y una abrassada.

VII

—Alsa, quín *bobó* t' han dat!
¿vols donarme'n una mica?
—Nóoo-'m respón-qu' es tot pel nen!—
¡Quín xicot mes egoísta!
El meu bordegás, com molts
dels homes grans d' avuy día,
no sab encare, pobret,
lo que significan
els mots *mancomunació*,
solidaritat y *altruisme*.

VIII

Sempre diu que vol ser gran;
per xo á tot arreu s' enfila,
y ahir, sense anar mes lluny,
va caure de una cadira,

Espéra't, que hagis donat
alguns cops de cap á terra...
¡Ja 't desvesarás d' aquest
deliri de las grandesas!

IX

Estudiant els seus instints,
molts cops teixím el seu pervindre.
Y diu sa mare:—Si aquest noy
fos ab el temps un doctó insigne,
un poderós comerciant,
un enginyer d' iniciativas,
un general ó bé un banquer
¡quína importancia que 'ns daríam!—
Jo fixo 'ls ulls en el meu fill
y, entre mí, exclamo desseguida:
—Si arriba á sé un home de cor,
ben satisfet penso morirme.—

X

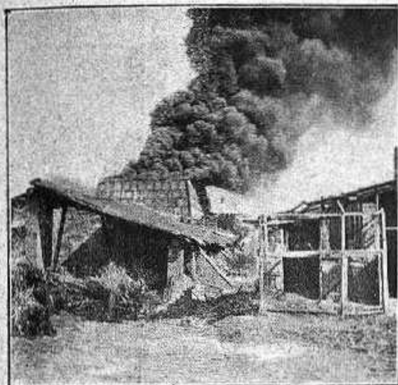
Ja tens un germá petit;
estímal forsa, fill meu.
Ab ell ara tinch partit
mon amor, qu' era tot teu.

Estímal sempre de cor,
pero may en absolut;
que 'l bés de la germanor
no esdevingui un día aixut.

Siga 'l teu amor inténs,
mes guarda'n per l' endemá...
¡Pensa que 'l mon es inméns
y cada home es un germá!

MAYET

INDUSTRIA INDÍGENA. (Fot. de *M. Ballús*)

Forn d' obra.

A FÍ DE CURS (per *J. Passos*)

...«La *calabaza* pertenece á la familia de las *cucurbitáceas*...»

MAR Y CEL (per *J. Bellot*)

Efecte de lluna

LA VIDA DE PAISATJISTA

Pocas maneras hi hauría de passar aquesta vall de llágrimas, com passarla en una vall qu' en compte de llágrimas hi baixés una riera d' aygua clara enmirallant la salzareda, el pedruscám, el cel y tot lo que tingués obligació d' enmirallar; ab l' ombra de un arbre á sobre, ab el caballet parat per traballar, el quadro al davant per escusa, y l' herba llisa y fresca al costat per ferhi la gran reposada.

Tot hi sería hermós allavoras: ho sería la mare Naturalesa, ja tan ponderada per els poetas, que no s' ofendrá si no 'm parlém; l' ayre de montanya, tan bó pels pulmons y pel propietari dels pulmons: alló del *azono* y del *azogo*, y de l' *hidrógeno*, y del *oxígeno* y altras paraulадas que diuhen els metjes, quan se volen treure un malalt del davant y enviarlo á fora; la pau del camp ó *la retirada vida*, la vida enretirada, y cent atractius ja poétichs, ja casulans, que farían que tot ne fos tant d' hermós, que á no haverhi certs inconvenients, que dirém ab temps y tinta y paciencia, tothom que tingués una rendeta ó un passament d' americano acomodat se faria paisatjista.

Alló que diuhen els pagesos á n' els pintors de paisatje, "vostés se diverteixen sense fer mal á ningú„ crech que no ho tornarían á dir. En venint la primavera, y comensant el sol á ser tebió y fer de bon estar á n' aquellas ombras que deyam, "¡adeu anyada y pagesos!„ A cada camp no s' hi veuría un caballet, s' hi veuría una eugada; á cada torrent n' hi hauría un rengle per banda, com si el torrent fos la professó y els pintors el cordó de tropa; á sota de cada pollancre tres ó quatre, y á sobre l' herba reposant tants com n' hi capiguessin. Ademés, el pintar paisatje tindria un altre atractiu. Tindría l' atractiu de que

CINEMATÓGRAFO LOCAL
(per *J. Llopart*)

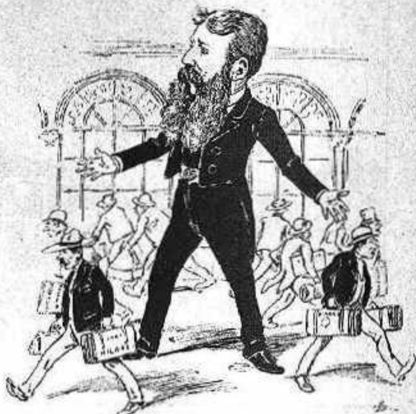

—A mí res me fa *mella:* volía un' acta y van donarme un *mico*. Alabat siga Deu.

—Ab un róssech axís se necessita patje.

A ENTRADA D' ESTIU
(per *J. Pellicer Montseny*)

—Tots els regidors se 'n van? Donchs jo faré lo mateix. Al estiu s' han de pendre las cosas *á la fresca*.

'ls paisatjes no son may á ciutat, y no senthi un no hauría de veure tranvías, no tindría d' anar á casa 'l llimpia botas á portar els peus á tenyir y llegir els diaris que 's troban sobre 'l vellut de l' assiento; no hauría de portar coll postís, ni camisa postissa, ni cap prenda de las postisserías que 's portan; de mitin no 'n sentiría may cap, ni s' ompliría el cap de frases d' aquellas de revolucionar, de desrevolucionar ó de contrarevolucionar; no viuría may á cap quint pis, perque allí ahont hi ha paisatjes no hi ha quints pisos; els municipals y policías ni sabría lo que son (y cregueu que tindría bona sort); las eynas de telegrafiar, telefonar y tenir conversa sense fils, ni las sabría fer moure ni ganas; y en fí, acabém y diguém que de tot aquest inmens neuler que 'n diuhen civilisació, no 'n coneixería més que 'ls camins, y encare 'ls camins de bosch: de modo que pel paisatjista tot l' any sería Festa de l' Arbre.

Pero ¡ay! (ja som als ays) això son las ventatjas del gremi; las concessións, que dirían els diplomátichs; l' haver que diuhen els comerciants. El paisatjista de la mena dels que copian el natural al natural y *frente á frente*, tal com está avuy en día la

Las Estacións (per *T. Sala*)

ESTIU

mare Naturalesa, n' hi passa moltas de trifulgas. Primerament no té qui 's cuyda de sembrar els paisatges pintables, lluny de poblat y apartats de la barraca. Ab això hi falta una mica de policía (pero no d' aquella, sino de l' urbana-rural, ó de la pintoresca-paisana). Per un voler de Deu y dels homes, sempre lo bonich es lluny del home, y 'l pintor té que fer lo mateix que 'l cassador; els de Mollet han d' anar á Caldas; els de Caldas á Castelltersol, y els de Castelltersol al Tibidabo, y ¡visca la Geografía! com si las perdius s' allunyessin y el paisatje reculés; de modo que d' arribar al prat de cassera ó pintera, en compte de cassar ó de pintar, vos haveu de menjar las costellas y ¡jeure! que d' això del jeure n' es molt perjudicada la classe.

Després el rengló dels núvols també está molt mal organisat. Surtiu ab els colors de sol, ben clars, ben de bugada, y sempre allí á sobre de la montanya surt un borralló com un pessich de cotó fluix, y sempre trobeu un pagés que vos diu que será calor, y sempre en compte de calor es pluja. *Viceversa:* carregueu la capsa de núvol, ab aquells tons grisos que fa anys ne deyan colors modernistas els crítichs entesos, y voleu fer d' Urgell una estona ¡y 'n voleu de sol allavoras! Vinga claror, vingan deserts de Sahara acumulats y rayos X que penetran y tota la lluminaria! Que no voleu fer sol, ni núvol, allavoras no feu res, perque no hi ha res pitjor que 'l dupte; el dupte ha perdut á tants pintors com á polítichs, á tants propietaris com á *obreros.*

Y lo que l' ha estat á punt de ferlo perdre al pintor més que tot, es l' amich del pintor, aquell subjecte que sempre li surt al pintor y que plantat darrera del quadro, sembla la propia conciencia posada darrera las espatllas. Ell, mentres traballeu, aconsella sempre, no para d' aconsellar ni un sol moment; aconsella de paraula, ab els gestos, ab els colzes, ab l' intenció, y si pot agafarvos la má vos l' agafa, y si ell está cansat d' esperar vos agafa els pinzells y vos els desa, y quan ne té prou de pintura vos fa plegar vulgas que no vulgas. N' hi ha que volen triar els llochs ***pintórichs;*** que vos portan á veure una posta de sol qu' han vist el día avants; que vos diuhen "això no ho pinti que tampoch el creurían„; que vos treuhen las fullas secas qu' haviau comensat á n' el quadro y no vos n' hi posan de tendras, ó perque se las volen per ells, ó perque haurían de podar els arbres; n' hi ha que després de dirvos qu' ells en pintura no hi entenen y que potser dirán un disbarat parlantne, comensan pel disbarat y á darrera 'n diuhen dos ó tres de torna, y un cop dits vos engegan cada teoría estética que alló sempre acaba malament; primer perque si 'ls hi contesteu, en compte de paisatje s' arma allí una controversia que ja 'n teniu per tota la tarde, y segon que si els deixeu dir se figuran que 'ls preneu per ximples, y encare que ho endevinan ningú 'n vol ser d' aquest gremi, y s' ofenen y... no se 'n van. N' hi ha de callats, amichs fantasmas, que brenan darrera 'l caballet, y sopan y dinan, y fuman y no convidan per no destorbarvos la tasca. N' hi ha que 's posan la má á l' ull fent d' ullera, y buscan la ***perspectiva,*** y fan grans exclamacións aixís que la troban. Y per fi hi ha els més terribles: els ***amigos*** caminadors, els que vos volen fer conéixer el país á peu (qu' es més higiénich) y vos diuhen cada dematí encare no apunta 'l sol:—No ha estat al Puig Major, vosté? No hi ha estat? Donchs haurém de pujarhi. No més hi ha deu horetas á peu, pero quina vista; allí si que 's podrá esbravar. ¿No ha estat á l' hermita? Demá hi anirém á peu. Ab sis horas s' hi puja, y me 'n donará las gracias. Y al Puig Gros y al Puig Xich? Tampoch? Vosté no ha estat en lloch. Nada: per tot anirém, y á peu, sempre á peu; el vindré á cridar dematí... y sabrá lo que son bonas ***vistas.*** Y vos cridan dematí, y vosaltres crideu més qu' ells, pero l' amich crida d' entussiasme perque ha trobat com matar el rato, y el pintor de rabia d' haverli mort l' alegría y de no deixarlo dormir, ni viure, ni pintar ab ***libre albedrío.***

Donchs encare hi ha tres cosas més terribles pel paisatjista qu' aquest mostruari d' amichs. Hi ha tres plagas: las moscas, el vent y las criaturas. Deixém corre el vent, qu' es el seu ofici; el vent es amo del vostre quadro; vos el porta allí ahont vol ell, al mitj del riu, á sobre la pols, á sobre la roba ó á dalt d' aquell Puig Gros que no vos hi ha pogut portar l' amich; el

CURS UNIVERSITARI DE 1902 Á 1903 (per *Ll. Brunet*)

Aplicació literal del antich precepte pedagógich: «La letra con sangre entra.»

vent té forsa y no s' hi pot fer broma ab la forsa; pero las moscas y las criaturas que no 'n tenen, sembla impossible que puguin arribar á fer tants estragos. Es admirable lo aficionada qu' es la mosca á la pintura, y lo entussiasta qu' es la criatura dels colors. Allí ahont la mosca hi veu una trista pinzellada, ja li teniu á n' ella á sobre; allí ahont la criatura veu un tubo, ja teniu tot el tubo sobre d' ella. La mosca 's brena l' oli, la criatura l' oli y la pasta; la mosca 's passeja sobre 'l quadro, el quadro sembla que s' haja passejat sobre la criatura; la mosca s' hi posa de potas, la criatura hi cau de potas y de mans y de cara, sobretot de roba; y entre la bestiola irracional per una banda y l' animaló racional per un' altra, vos deixan al mitj del paisatje que no sou bó ni per las moscas. Y que no vos penseu que no n' hi hagin á n' el camp d' aquests dos animalets; sembla que no n' hi hauría d' haver, pero n' hi han, y quan no n' hi han ne surten, y quan no 'n surten vos els envían de las masías, y quan no n' hi ha prous á las masías las mares els tenen á corre cuyta, tot per amohinar al paisatjista.

Pintareu un quadro al mitj d' un camp desolat; á una hora al voltant no veureu rastre ni de mosca, ni de criatura; y quan vos pensareu estar tranquil, sentireu un crit al darrera, ó un plor, ó 'l jemech de dos que s' esgarrapan, y al tombarvos ja veureu un tubo esclafat y tot el moscám que ve á veure l' espectacle.

Estareu al mitj d' una isla d' aquestas que se sab del cert qu' están voltadas d' aygua, y á la mitja hora de pintar, l' isla ja n' estará plena y habitada y ben freqüentada. Pujareu dalt d' un arbre, donchs arbre amunt la mosca y la criatura; baixareu á un pou, mosca y criaturas al pou; anireu al cel pera fugirne, donchs de moscas no se sab que n' hi haja, pero d' infants á tots els quadros celestials; quasi no hi veureu altra cosa.

Cóm se combaten? S' ha probat tot y tot es inútil. Cansat de tots els remeys, un día vaig voler fer dugas probaturas. Per las moscas vaig voltarme de un cercle de terrossos de sucre, y pels infants vaig escampar blau de Prusia, qu' es el color que taca ab més bon resultat la roba. Al cap d' un moment totas las criaturas eran blavas de cap á peus, y sobre tot de

POSITIVISME POLÍTICH (per *J. Robert*)

—¡Al bon carmetlo! Especialitat per regidors y diputats!

—Desengányinse: el sentiment de *patria* ha de ser primer que tot.

pantalons y faldillas, y el cércol una rodona mosquera. Ara anirém bé, vaig pensar; la bestiola no entrará per una banda, y las mares, quan vegin á las criaturas brutas, las hi donarán un juli, capdalt y tot anirá com una seda.

Válgam Deu! Ni 'ls van estolviar el juli, ni las moscas se 'n van anar dejunas; pero l' endemá totas las mares del terme van venir desesperadas per esclafarme á mi y al quadro; y sabeu perque no 'l van esclafar? Perque las moscas y las abellas y els mosquits van venir tan esmolats, á tants mils, que 'ns van fer fugir á mí y á las mares de las terribles criaturas.

Y ara qui vulgui fer paisatjes que ho probi!

SANTIAGO RUSSIÑOL

LA VIDA Á FORA

Per la gent de ciutat no hi ha res com la vida de fora y per la gent de vila res tan agradable com la vida de ciutat.

Diguin lo que vulguin aquests últims, no tenen ni una gota de rahó. He tastat las dugas menas de vida y soch del parer dels que posan per sobre de tot la vida de fora y com més silvestre millor.

¡Aquest felís ensopiment dels que vivím la vida tranquila d' una vila tranquila! ¡Aquest descans del cor y del cervell que marxan ab la regularitat d' una máquina de rellotje, moguts cada día per las mateixas exactíssimas emocións!

¡Y lo que s' olvida y lo que s' aprén vivint á fora! Ja no 'm recorda si l' Ibsen es un escriptor ó es un volcá de l' isla *Peregil;* confonch els Zorrillas y no sé distingir una poesía de Mossén Cinto d' un vers de 'n Pitarra.

Pero si tant me fa de 'n Wagner com de 'n Mascagni, en cambi quantas cosas he aprés que ni 'n tenía nocións quan vivía á Barcelona. A ciutat menjava sense fixarme en lo que menjava, encaparrat ab las cosas d' art ó de política, y no sabía may si un menjar *lligava* ab un altre menjar. Ara ja sé que ab las cols s' hi menja costella y que s' acompanyan ab

Las Estacións (per *T. Sala*)

TARDOR

RECORT DE LA ESQUADRA (per *Ll. Brunet*)

—¿Inglis man ó inglis *mam!*

all-y-oli; ab els sigrons s' hi combina el bacallá fregit y ceba amanida; ab las mongetas hi va bé la butifarra y el pebrot confitat; el bróquil demana arengada ben rossa ab un all tendre; pera fer companyía á las bledas res com la cansalada y quatre olivas; ab els espigalls sardina y col-y-flor; y axís cada cosa ab la seva mena de tall y la seva mena d' acompanyament.

¡Axó es lo positiu! Cosas útils á la vida, contant ab que la vida consisteix en menjar y beure y no encaparrarse.

En aquestas vilas tranquilas las qüestións que capfican als de ciutat tardan temps, devegadas anys, á arribarhi, y un pich hi son trigan altre tant, devegadas també anys, á ficarsens al cervell. Y quan se 'ns hi fican no ens el capgiran, perque agafém la frase feta ó idea feta que 'ns sembla que més ens escau, y ja no 'ns l' arrencan del cap ni ab un tiro de mulas.

Y axó es lo sá. Axís ho predica el rector, axís ho ensenya el mestre y axís convé á la nostra bagarrería intelectual que sigui. *El mon es fet en sis días.* Está bé; quedém en qu' es fet ab sis días. *En Lerroux es un dimoni.* Conformes. Ho farém corre. *Zola es un escriptor brut.* Que passi; Zola es un porch, com que tampoch hem de llegirlo. Y axís en tota mena d' assumptos. Ens diu una cosa el diari que tením el vici de llegir y nosaltres la repetím sense guanyarhi ni pérdrehi res. ¿Voleu res més descansat?

Y axís veureu á tothom satisfet, ab cara plácida, mirada ensopida y aspecte de satisfacció. No 's posa cervell, pero panxa... Y axó es lo esencial; ja ho diu el ditxo: *mirar panxa y no mirar cara.*

Que digum, donchs, lo que vulguin els enamorats de la vida de ciutat. Per mí no hi ha res com la vida de fora, puig ni fastigosa resulta ja que al cap d' un quant temps de víurela un se torna ja insensible al fástich.

JEPH DE JESPUS

RECORT DE LA ESQUADRA (per *Ll. Brunet*)

Un de' la *pudó*.

NOTA FÚNEBRE DEL ANY (per *J. Robert*)

La mort dels *Quatre gats*.

L' URNA

I

En el pahorós misteri
tot ombra, quietut y encèns,
que de la cripta fa un temple
mes sant que 'l temple mateix,
reposa un' urna de bronze
qu' apar vella com el temps,
—May mans d' home l' han oberta
ni han vist ulls lo que conté.
Entorn d' ella, nit y día,
creman ab fulgors d' estel
vint llantias d' or, presentalla
de Pares Sants y de reys.
Diuhen que 'ls avis dels avis
deyan y creyan ab fe
qu' aqueixa urna veneranda
conté estellas de la creu,
espinas de la corona,
un vas ab vinagre y fel,
un esqueix de la verónica
y mitj pá, blanch com la neu,
del darrer sopar qu' en terra
féu Jesús de Nazareth.
Ningú ho ha vist, però en gracia
de tresor de tan alt preu,
ha obrat l' urna grans miracles
y ha obtingudas grans mercés.

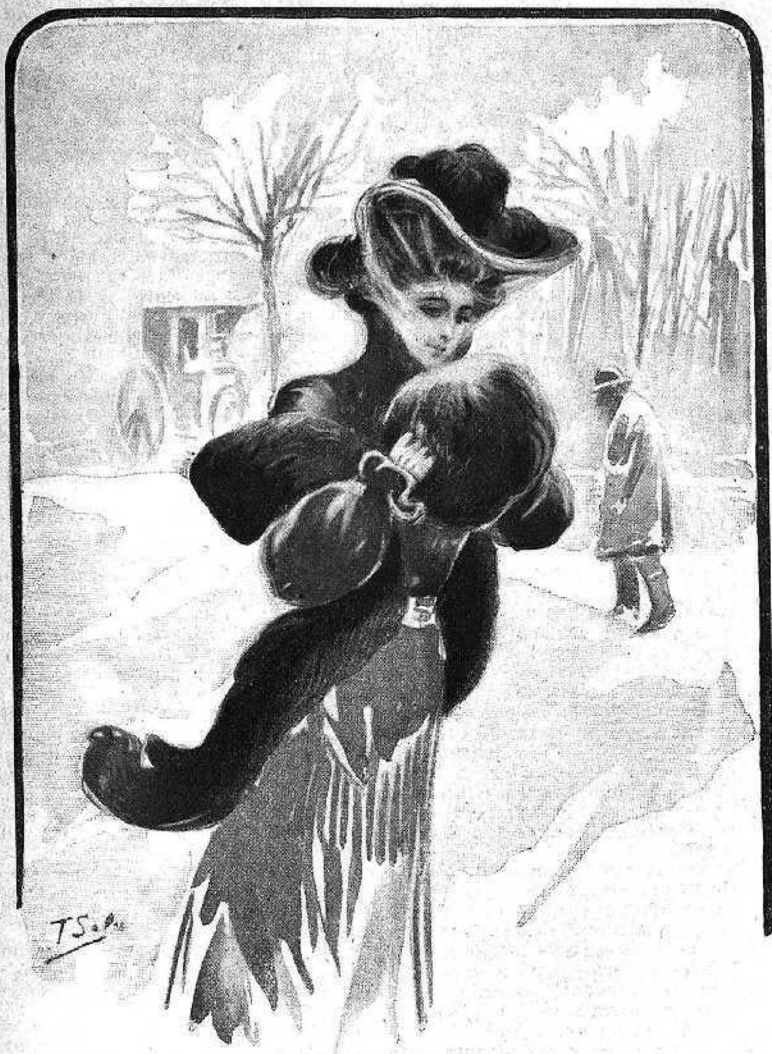
II

Un día, voltat de nobles,
comunitat y fidels,
després d' admirar el temple
baixava á la cripta un Rey.
Tantost escolta dels llabis
del bon Prelat que 'l segueix,
la historia tota prodigis
d' aquell reliquiari excels;
prega 'l Rey que s' obri l' urna
per admirar á son pler
tan sacrossantas reliquias
y adorarlas reverent.
—No demaneu lo impossible,
Altesa!—el prelat digué.
—No conech semblant paraula;
lo impossible no sé qu' es.
—Lo impossible es obrir l' urna.
—¿Per què això?—preguntá el Rey.
—Perque al instant cegaría
qui temerari ho probés?
—¿Son molts els qu' han quedat cegos?
—Ningú fins avuy gran rey,
perque ningú á fer la proba
s' ha atrevit dés qu' existeix.
—Donchs jo vull ser qui la fassi.
¡Alsis la tapa al moment!„

III

Prelat, canonjes y poble
li suplican vanament;
en vá els genolls se doblegan

LAS ESTACIÓNS (per *T. Sala*)

HIVERN

y 's dressan las mans al cel.
"Ordre de rey no té espera;
qu' en terra es ordre de Deu."
Dos guardas forsan la tapa,
els punyals fan alsaprem;
ja grinyolan las frontissas,
ja retxina el pany rebech.
Pregan en veu baixa els llabis,
baten els cors fortament,
ab horror els ulls s' aclucan
y s' erissan els cabells.
S' ha alsat la tapa.—En la cripta
regna un silenci suprem;
el Rey s' aboca... contempla...
y una riallada estrident
ressona sota las voltas
que 'l temple se 'n estremeix.
L' urna era buyda. Dins d' ella
no hi havía hagut may res.

APELES MESTRES

LAS APARIENCIAS

¿S' ha fixat alguna vegada el lector en aquell establiment de la Rambla de Canaletas—casa de banca, ó de *bolsa* ó de no sé qué—ahont, en un cristall brunyit y empleant blanquet en lloch de tinta, exposan cada día á la pública curiositat las cotisacións de la bolsa, el curs dels cambis y totas las oscilacións dels valors?

Donchs allí fou ahont una tarde vaig veure á n' en Pere, un bon home que anys enrera havía sigut porter de la casa ahont jo llavors vivía y que, per las naturals mudansas del temps, s' havía poch menos que esborrat de la meva memoria.

—¡Vaya si es en Pere!—vaig dirme á mí mateix, examinantlo atentament, sense que 'l pobre home, enfabat en la lectura del últims cambis, que un dependent de la casa, ab l' ajuda d' un pinzell, anava escribint, s' adonés de mí.

Y ab tota calma vaig examinarlo. S' havía envellit una mica; pero 'l seu ayre era decent y anava molt curiós. Fins tenía un cert aspecte de potentat, que no li esqueya del tot malament.

—¿Volst'hi jugar—vaig pensar *entre mí*—que aquest home n' ha tret una de grossa ó se li ha mort un oncle rich á l' Habana, ó á Caracas ó al quint infern?—

En efecte: aquell ayre de potentat y sobre tot la significativa circunstancia d' estarse mirant la nota dels últims cambis, donava peu á una pila de suposicións. Pero com qu' en resúm, fos lo que fos, á mi tot plegat no m' importava malehida la cosa, vaig girar qúa y, seguint Rambla avall, vaig anarmen á la meva feyna, olvidantme de 'n Pere, de la portería y del probable oncle de l' Habana, de Caracas ó de qualsevol altre remot niu de capitalistas concos.

Pero l' endemá, al passar á la mateixa hora pel mateix puesto, vaig tornar á veurel, entregat á la mateixa contemplació. Allí s' estava l' home, plantat davant de la *pissarra*, seguint ab gens dissimulada curiositat els moviments del dependent de la casa que, ab el pinzell sucat de blanquet, omplía de números el cristall dels cambis.

—¡Nada!—vaig repetirme.—Forsosament hi ha d' haver hagut aquí oncle, ó cosí ó parent de segón grau. Aquest mestre juga á la bolsa y talla cupóns.—

Dos ó tres días més tart torno á passar per la Rambla de Canaletas y ¡justa la fusta!, altra vegada te 'm veig al meu ex-porter plantat á l' acera, completament absorbit en l' estudi de las cotisacións que la casa de banca acabava d' exposar al públich.

No 'm vaig poder aguantar més. Va ser una impertinencia, va ser una indiscreció, va ser tot lo que vulguin: lo cert es que vaig acostarme á n' en Pere y, tocantlo—ab molt respecte, aixó sí—del bras, vaig escométrel sense pensarm'hi gens ni mica.

—Pere, ¿vos per aquí?

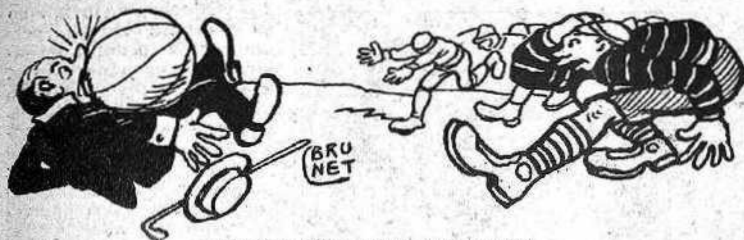
L' home, ab la major naturalitat, va girarse.

—¡Hola! De moment no 'l coneixía... ¿Qué diu de bó?

—Jo, res. Vos sí que sembla que la balleu grassa.

—¡Y tal!—va fer l' home somrihent:—¡Grassa!... ¿Que no sab que pels

SPORT DE MODA (per *Ll. Brunet*)

— Dispensi, senyor, que no anava per vosté.

pobres lo gras no existeix? Ossos, y gracias que n' hi haji pera donar sustancia á l' olla.—

¡Aquesta sí qu' era bona! ¿Pobre, y no 's descuydava ni un sol día d' anarse á enterar del curs dels quatres y dels moviments del exterior?... A la qüenta, al mateix temps que rich, s' havía tornat hipócrita y embustero. Pero jo l' apretaría.

—¿Qu' encare feu de porter?

—No, senyor: visch ab la noya, que se m' ha casat y 'm dona teca y llit.

—Donchs... — era precís reventar d' una manera ó altra--donchs... ¿qué veníu á ferhi cada día davant d' aquest establiment de bolsa?

—¿Bolsa se 'n diu d' això?

—Bolsa... ó micos á la graella. ¿Per qué hi veníu cada tarde aquí, veyám?

—¿Vol que li confessi la veritat? — va dirme en Pere posantme familiarment una má á la espatlla.

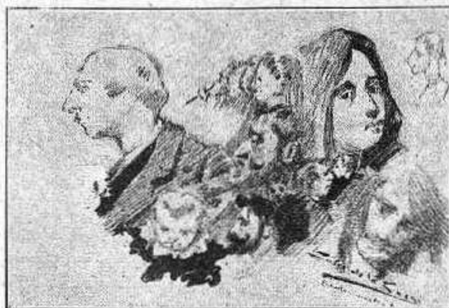
—Digueu.

BONS CONEIXEDORS (per *Solá*)

—¿Què li oferim á n' aquesta: el *Blanco y Negro*?
—Cá, home: el *Correu Català* ó *El Piripitipí*.

Fulla d' álbum (per *E. Soler de las Casas*)

Tipos y *tipas*

—¿No se 'n riurá?
—Us ho prometo.
—Donchs, hi vinch... ¡no se 'n riguil... hi vinch... perque estich encantat del salero ab que aquest jove, sense altra eyna que un pinzell, fa aquestas lletras y aquests números tan macos.
—¿De veras?.. ¿Voleu dir que no ho llegiu ab cert interés lo que aquests números expressan?...
—¡Jo!... ¿Que 's burla d' un servidor?...—
¡Tenía rahó, pobre Pere!... Fins aquell moment no vaig recordarme de que 'l meu ex-porter ni sisquera sab de llegir...
¡Y jo que me 'l figurava un capitalista que acudía allí cada tarde pera seguir el curs de las cotisacións!...
¡Feu cas de las apariencias!...

Matías Bonafé

EXHALACIÓ

Avuy l' he vista passar
fent brasset ab sa germana.
Portava 'l mateix vestit
de quan vaig enamorarmen:
un trajo blau ab piquets
de color de xacolata,
qu' era la meva obsessió
quan de lluny la divisava.

—

Sols per cortesía he fet
ademán de deturarlas,
quan veig qu' *ella* abaixa 'ls ulls
y se li encenen las galtas.
Sa germana que llavors
ha comprés lo que 'ns passava,
m' ha saludat ab el cap
fentme la mitja-rialla...

—

Y jo clavat al bell mitj
del carrer, com una estátua,
plé el recort d' aquell amor,
el més tendre de mon ánima,
inmóvil he anat veyent
perdres entre la gentada
un vestidet blau ab pichs
de color de xacolata.

Alter Ego

Cel andalús ab núvols (per *V. Bañuls.*)

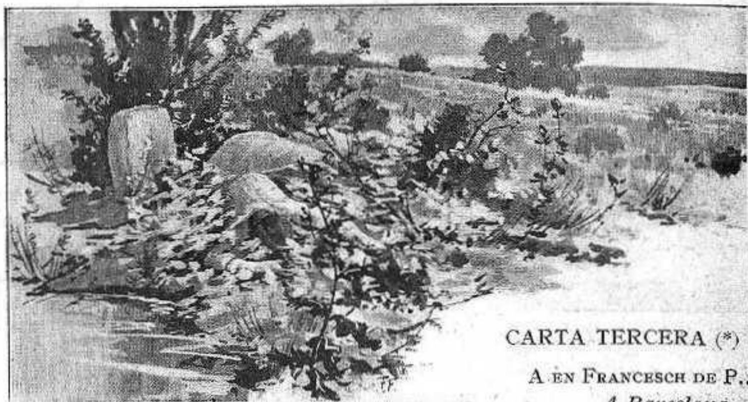
D' ETAPA EN ETAPA (per *J. Cardona*)

—Sento que li dona las senyas del restaurant... Ja aném bé.

NOVELA EPISTOLAR

— *Ilustració de* F. Fló —

CARTA TERCERA (*)

A en Francesch de P...

A Barcelona

Car amich: ab l' ánima terriblement trasbalsada t' escrich avuy aquestas lletras, y aixís no estranyis que tant hagi trigat en contestar á las tevas de ja fa quinze días, las quals volgueres fer forsa consoladoras, pera donar fermesa á mon esperit y pau á mon cor, dugas cosas que 'm fan vera mancansa des que vaig vindre á n' aquest poble, hont pensava trobarhi la vida sossegada del sacerdot rural humildíssim y pobre; donchs ben bé sabs tú, mon amich, puig forem al Seminari com dos veritables germans, qu' en mon ánima ni un sol punt va niarhi may ni l' orgull del home ni la vanitat mundana... Tú sabs també que jo tenía fet lo propósit de fugir, lo més prompte que pogués, de la vida de ciutat massa agitada y térbola, puig me sentía corprés y fortament atret per la vida senzilla y pura dels pobles allunyats, com més allunyats millor, de las gran vilas, encare que després he vist que la vida pobletana ni es tan pura ni tan senzilla com se pensan la gent de las ciutats... Sos grans espectacles de la naturalesa, emperó, sí que pagan, y ab bon escreix, la tristesa y la fosquetat de la vida camperola...

Y no sé pas com m' entretinch ara en fer aquestas plascévolas consideracións, quan tinch cosas verament terribles per contarte...

Fou aixó lo día en que havía rebut la teva carta darrera, y encare que l' hagués llegida ja dugas vegadas, volguí repassarla y meditarla sossegadament, eixintme per' aixó al defora del poble, al cayent de la tarde, en aquella hora misteriosa y sublim en que 'l sol amagantse mandrosament al darrera de las montanyas altíssimas que rodejan á Vilador, sembla que deixi apenada y ben sola á la terra que á la mitjdiada ha escalfat ab sos raigs xardorosos... Caminava jo ben distret, ab lo pensament vora teu, quan passá per mon costat, espantantme gayre bé, un minyonás del poble corrent com un llampech, y jo que li dich, volentlo deturar:—Y donchs, Feló, que potser has vist al dimoni per assí baix?—Y ell que 'm contesta sens parar de corre, emperó tremolantli la veuhassa:—Es pas aixó, mossén Ramón... allá baix, aprop del rech xich, hi han trobat una dona mortal...—Vaig quedarme fret, plantat al mitj del camí, mirant com aquell minyonás

(*) Aquesta es una de las cartas que constituheixen la novela qu' en forma epistolar té escrita nostre bon amich en Ramón Pomés, en la qual s' hi conta l' historia de uns amors puríssims, segons una idea ben nova y original.

corría furient cap al poble, potser per avisar al senyor batlle... Oh! ben segur que sería cosa certa lo que m' havía dit en Feló, prou que m' ho deya clar la mena d' espant que la veu tremolosa d' aquell xicotás m' havía ficat á l' ánima. Y sens pensarmhi gota, vaig arremengarme un xiquet la sotana y vinga á apretar á corre cap al rech xich; ja bon tros avans d' arribarhi vaig sentir veus de gent que parlavan tots á l' hora ó que donavan ordres que ningú obehía. Aixís que 'm vegeren arribar d' aquella manera, corrent, tots callaren; solament un jayo s' atreví á dirme ab veu fosca y tremolenca estas pocas paraulas:—Ah! quina desgracia, mossén Ramón. Miri...

Y vaig mirar. Al damunt d' un tou de sech y esgroguehit fullám hi jeya ben extés lo cos d' una dona, estirats los brassos y crispadas las mans com volguent unglejar la terra per arraparshi; de boca terrosa, lo rostre no se li veya pas gens ni mica; esbullats los cabells, lo gipó estripat de dalt baix y en espantós desordre totas las robas, puig duya descals un peu y la mitja al garró, deixant al ayre un tros de cama nervuda y morena, deya ben clar que aquella dona no havía pas caygut sens defensarse ferament y que potser havía deixat rastres de sanch en lo cos miserable d' aquell qui l' havía morta, perque morta ho era, y no pas de fresch, potser d' aquella matinada, puig lo regalím de sanch que li eixía de dessota la cara y rajava avall tacant lo llit de fullas en qu' estava ajassat son cos, era ja ben presa y ben negrosa... Ningú havía gosat tocarla encare, tothom li tenía por... Després de contemplar bona estona aquell cos miserable, vaig girarme á la gent que tenía entorn y vaig preguntarlos si havian endavinat qui pogués ser; un d' ells va ferme que "no„ ab lo cap, y un altre digué:—Jo 'm penso que deu ésser la mitjana del Mas de la Riera, donchs ahir la vaig veure y duya unas faldillas iguals...—La Mariángela!... vaig fer jo, y ajupintme cap á terra vaig pendre son cos y li vaig girar lo cap una miqueta... L' espant va ferme aixecar depressa y enretirarme bon xich de la pobra morta, que va quedar llavoras de boca enlayre, ab los ulls granment oberts mirant al cel y l' esbullada cabellera fentli de coixí... Obert lo gipó de dalt baix y estripada la randa de la camisa, se li veya nú tot lo pit ab una tremenda ferida que li partía la mamella esquerra y se li ficava endintre... ab las dents mossegantse lo llabi de baix fins á quedarhi encastadas, y ab la mirada fixa y térbola de qui sent com la llum li fuig de davant dels ulls depressa, era un espectacle verament horrorós lo d' aquella dona que jeya morta al mitj del camp, mentres lo día s' apagava dolsament, y los raigs del sol ponentí enrogían lo cel, y omplían l' espay las sublims armonías del cap-vespre...

Y vaig anarmen d' aquell lloch sinistre...

Y aquella nit no va parlarse de res més en tot lo poble, sino d' aquella dona morta, d' aquell fet esgarrifós y plé de misteri, puig ningú sabía pas com explicarse una mort tan pahorosa, un crim que feya extremir l' ánima dels més valents..

Com cada nit feya, també vaig anar á passar la vetlla á casa del senyor rector; pero ni ell, pobre vellet que no creya en la dolentería dels homes, ni jo, que hi creya encare menos, tinguerem prou serenitat d' ánima per acabar lo partit d' escachs que havíam comensat dugas vetllas feya.

Vingué també á la tertulia, com solía ferho, lo nostre metje, y ell va contarnos com, després d' haver ben examinat á la pobra dona morta, hagué la convicció ferma de que 'l crim l' havía comés algún home, potser foraster, qui hauría soptat á la pobreta noya al mitj del camp y la hauría volguda estimar per forsa... la noya 's resistiría segurament, y en la lluyta aquell malvat li clavaría son ganivet al mitj del cor, fentli aquella ferida horrorosa que la matá en sech, y llavoras, ja morta y tombada á terra, fou quan, ben segur, aquell home miserable va estimarla...

Aquell vespre vaig anarmen á casa més depressa que may; pero no vaig pas poder dormir en tota la nit, capficat per aquell crim horrorós, per la visió d' aquella pobra dona morta, vilment ultratjada després per son propi matador... Y en mitj de mon desvari anguniós, se 'm posava davant dels ulls, l' esferehidor espectacle qu' al camp havía vist aquella tarde, y després soptadament se m' esborrava, presentantsem llavoras com en mitj d'

una claror suavíssima la dolsa y tendra figura de la mestra nova, de qui ja t' he parlat altras vegadas y de qui 'm penso que t' he de parlar encare moltas altras, encare que tú 'm renyis tan fortament com sápigas... Ah! si la coneguessis, mon amich, com l estimarías! Pero, qu' es lo qu' estich dihent, si jo no sé encare si es que l' estimo ó no l' estimo, donchs en lo més fondo de mon esperit lluytan seguidament las forsas contradictorias que m' empenyan cap á n' aquesta dona dolsíssima que m' ha fet sentir, sols mirantla, la veritable vida, y las altras forsas que me la mostran com font de tot pecat y desventura... Ah! pero, dech dirte qu' aquell crim horrorós que t' he contat suara, no ha fet sino encendre més fortament lo meu pobre amor... Perdónam, y ajuda ab tos claríssims consells, á ton amich, *Mossén*...

La copia d' aquesta carta ha sigut feta per

RAMÓN POMÉS

DESAHOGO MUSICAL

SCHERZO

Tecla, aixó té molts *bemols.*
¿Es dir que ton pare jura
que 't privará de dá 'l *sí*
mentres ell manarte puga?
¡No hi *fa re, sol* del meu cor!
Ni aquest *to* 'ns pot doná angunia,
ni del despit paternal
ha d' arredrarnos *la* furia.
... Tú ets la nina dels meus ulls,
tú ets la *clau* de ma ventura,
y si es cert que creus en *mí*
y en secundarme no duptas,
pren el *compás* que jo 't marco,
ríute de tot y ¡á la lluyta!
Ja que aquest gueto té 'l *do*
d' engreixarse ab las disputas,
prescindirém de ton pare,
llogaré una torre oculta,
y d' *acort* ab la cambrera,
qu' en aixó dú la *batuta,*
posaré un vespre una *escala*
sota la teva tribuna,
y sense avisá á ningú
apelarém á la *fuga.*

C. GUMÁ

EL TEMPS Á BARCELONA (per *J. Llopart*)

**Tarda mitj any á caure quatre gotas
y en un instant després tot son granotas.**

DRAMA CURT

— *Ilustració de* M. Padilla —

Al meu estimat cosí, lo distingit metje D. Manuel Mer Güell.

El Xalat deixá de cop el manubri, y 'l piano pará en sech al mitj d' una sonata ab una nota estrident y dura com la paraula trencada á mitja conversa; y encarantse ab el Xato, que venía de carrer avall, l' escometé ab aire provocatiu.

—T' havía de dir quatre paraulas;—gaire bé li escupí á la cara.

—Aixó ray;—feu l' altre quadrantse també y ficantse l' extrém de la brusa, que li voleyava, entremitj de la trinxa de las calsas y la faixa,—á mí si que 'm trobarás per tot arreu; ja ho sabs que no m' amago.

—Ni t' ho pregunto ni vé al cas. Pel demés lo que tinch de dirte es que hi ha qui t' ha vist ab la Menuda, y alló es meu, ja ho sabs; y á mí no m' agradan sombras ni putxinel-lis; vetho aquí net.

—Es que...

—*Nada,* que no estich per romansos; ab aixó *guillando* ó ens ho farém.

—Mira, noy, pera mí com vulgas; á la Menuda ja ho sabs tú que ningú la ferma y que la pren qui la vol, si á n' ella li ve bé... pero per aixó no te 'n estigas, que si tens ganas de bronca á mí tant se m' endona una cosa com un' altra.

—Home, 'm sembla que tot lo que estém parlant son escusas y bonas paraulas.—¡Jo 'l que 't torno á dir es que no 't fiquis ab la Menuda y prou! ¡Ja estás *pirant!*—¡Donchs prou y alanta!

Y 'l Xato torná á rependre 'l camí ab aire provocatiu y fatxender, carrer amunt sense girarse.

***

Havían tocat dos quarts de sis, la borinor de la gent omplía el carrer Nou; gayre be era fosch y la claror intensa de la lámpara del Eden amarava de llum al Xalat y á la Menuda que enrahonavan arrambats en l' acera al davant de la porta del establiment.

—Jo sempre t' he volgut—deya la Menuda—y del Xato no me 'n parlis: es un poca solta.

—Be; pero ell se 'n alaba y un hom fá un mal paper. Tothom te 'l seu punt d' honor y no m' agrada que 'm pugan dir que te 'm passejas.

—¡Y fuig d' aquí! ¿Qué t' has pensat? la Menuda no es cap quinto. Noy ja sé lo que 'm convé.

—Prentho com vulguis. A n' ell l' hi he dit lo que feya al cas, perque, vaja, podría haverhi una desgracia.

—Bé, home bé: no t' hi encaparris y fins al vespre qu' ara tinch feyna.

Y la Menuda tirá cap á la Rambla mentres el Xalat l' emprenía cap al Paralelo.

***

Pero el Xalat no las tenía totas. Aquell cap esbojarrat de la Menuda podía fernhi alguna, y no volía que 'ls seus companys poguessin creure qu' una dona 'l feya passar per l' ombra. Ell de refiat no ho estava y per sí ó per no, volía entrar á l' Unió y tenirne 'l cor net.

La funció de la tarde s' acabava y hi havía poca gent. Entrá ab rezel

y... lo que 'l cor li deya. D' esquena á la porta y sentats de costat y de conversa tirada estavan la Menuda y 'l Xato.

La sanch li pujá al cap; pero reprimintse s' hi acostá poch á poch prenent un aire indiferent.

—Ola, ¿vosaltres per aquí? *¿Con que* sembla que 's passa l' estona, eh?

—¡Psé, qué vols ferhi!—digué 'l Xato jugant ab la copa d' aygua-ardent mitj plena.

—Si no tens feyna podrías venir Xato, que t' hauría de donar un recado.

—Ja veurás, ara com ara estich una mica enfeynat; pero si vols á las vuyt t' esperaré al Paralelo davant dels cacahuets.

—Sí, pero...

—¡Home no he faltat may á la paraula!

—¡Donchs entesos!

Y sense saludar á ningú 'l Xalat eixí del café.

***

Serían poch mes ó menos tres quarts de deu quan el Xalat cansat de trucar en un tercer pis del carrer de 'n Cirés y que no li responguessin, baixá nerviosament l' escala. Al davant del primer pis s' aturá: la porta estava oberta y de dins eixía barrejada ab un doll de llum la fressa de conversas escridassadas en las que hi dominavan veus de dona; riallas massa estrepitosas per' ésser de verdadera alegría y algún qu' altre remor de copas y ampollas.

El Xalat, vencent l' indecisió que 'l tingué un moment parat al replá, entrá de cop en el pis.

A la primera pessa, després del recibidor, hi havía quatre ó sis donas y altres tants homes que 'l Xalat ni sisquera vejé dirigintse de dret á una de cinquanta y tants anys, grossa, malcarada y de carns flascas y trontollosas que fumava un cigarret sentada en una cadira recolzada pel respatller á la paret.

—¿Grabada qu' has vist á la Menuda?

—¡Y ara Xalat! ¿tú 'm vens ab això?

—Es que...

—Vaja, home, vaja; no fassis l' orni. Ja ho sabs qu' ha marxat aquest vespre cap á Valencia ab un de la secreta.

El Xalat girá en rodó sense dir res y baixá á tomballóns l' escala. Al ser al carrer se passá la má pel front deixant anar un renech y un suspir:

—¿Y per això he deixat un home mort á la pedrera...?

F. Figueras y Ribot

ÍNTIMA

¡Cóm me recordan millor temps
de un pobre cego las cantadas,
quan ve, un' almoyna demanant,
prop de la porta de ma casa!...
Si ja 'm sentía trist avants
quan dejornet me despertavan
y al obrí 'ls ulls veya aprop meu
de mon amor la hermosa cara,
¿qué será avuy que ab iguals cants
ve molt sovint á despertarme
y 'm trobo al llit, qu' es un desert,
sino tan gran, mes trist encare,
y veig, sens vida y sens calor
la que avants era esplendent cambra?
¡Avuy, ja puch fe 'l cor valent
que sens voler m' arrencan llágrimas!
Veniu, bon home, ab vostres cants
sense faltar prop de ma casa
á dar relleu als meus recorts,
ab los que tant gosa mon ánima;
y si temeu cansar á algú
per tenir coplas poch variadas,
puch, inspirantme en mos dolors,
en ma tristesa y anyoransa
férvosen tals, que al ná' á cantar
se us fassi un nus á la garganta.

A. Dru

L' EPIDEMIA DEL ANY (per *Apeles Mestres*)

Ens hem escapat de la peste bubónica; pero en cambi tenim la febre dels automóvils, que produheix moltas mes víctimas.

LA VENJANSA

I

A consequencia d' una disputa sobrevinguda jugant á cartas, que si la sota, que si 'l caball, que si la manilla, el Janet va tractar al Ros de burro y van sortir de la taberna mitj renyits.

—¿Burro?... ¡Jo 't juro que me la pagarás!—va dir el Ros al Janet; per

Cucalas d' hivern (per *Modest Urgell.*)

supuesto, sense que aquést ho sentís, perque si n' arriba á heure esment, valent com el Janet era, prou li aparedа la boca á cops de puny.

¡Me la pagarás!... Sí, pero ¿cóm? Rumiant, rumiant, al últim al venjatiu Ros va acudirli una idea. Ell y 'l Janet vivían en una mateixa casa y en un mateix pis, un quart ab honors de quint, molt á propósit per un alpinista que no pogués anar á fora y volgués fer molt exercici.

—Demá, quan se 'n vaji á la feyna, jo faré de manera que 's trenqui la nou del coll.—

Operari d' una fábrica de llits de ferro, el Janet sortía cada matí de casa á quarts de sis, mitj adormit encare y ab l' escala completament á las foscas. El Ros coneixía perfectament las costums del seu contrincant, y refiat d' aixó, esperava poder portar á cap ab tota seguretat la seva venjansa.

¡Ell burro!... Cara havía de costarli al provocador l' *indirecta...*

II

A las nou del vespre, el Ros, caminant de puntetas, va anar á escoltar á la porta del Janet.

—¡No se sent ningú! Tots son al llit... ¡Molt bé! Ara es l' hora de parar la ratera.—

Y destapant una paperina de cigrons crusos que á prevenció duya, comensá á escamparlos pels esglahons de la empinadada escala.

Vulgar y ignocenta, la ratera que 'l Ros parava era, en mitj de la seva senzillés, d' efectes induptablement terribles. Ni que tots els sants del cel el protegissin, l' endemá el Janet se 'n aniría de costellas, y forsosament s' havía de rompre alguna cosa.

—¡Ah!—exclamá 'l Ros al veure's buyda la paperina:— ¡Demá sabrás lo qu' es bó!... y ves dihentme burro.

III

Ja ho diu el ditxo: l' home proposa...

El Janet, que després de sopar, generalment may se movía de casa, aquell vespre havía hagut de sortir. No dormía quan el Ros va anar á escoltar á la porta del seu pis: era á fora.

Obras municipals

(per *J. Llopart*)

—Verdaderament, la mina de Moncada es una *mina*.

A dos quarts d' onze va tornar.

El vigilant l' obra y li entrega 'l misto y al punt que 'l confiat vehí alsa 'l peu pera posarlo al primer esglahó, veu dos ó tres cigróns al mitj del pas.

—¡Malaguanyats!—diu el Janet, ajupintse per arreplegarlos. Pero al fer aquest gesto, s' adona de que en l' esglahó que segueix n' hi ha dos ó tres més, y en l' altre quatre ó cinch y en l' altre mitja dotzena...

—¡Quína manera d' escampar!—murmura ab la més ingénua bona fé:—Deurán haver caygut á algú que badava. En fí... aprofitém l' ocasió: després de la sembra ha de venir la cullita.—

Y pujant escalas amunt, quatre aquí, sis allá, tres en aquest esglahó, vuyt en aquell, el Janet va cullint cigróns y més cigróns, fins arribarse'n á omplir las dugas butxacas de l' americana.

—Lo menos—diu l' home sospesántselas ab ayre inteligent,—lo menos n' hi ha una lliura. ¡Deu n' hi doret!...

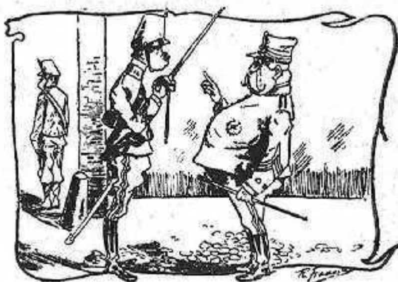
IV

L' endemá, á punta de día, mentres el Ros, rihent diabólicament, se disposava á sortir á la escala, esperant veure 'ls esglahons alfombrats ab trossos palpitants del Janet, aquést, ficantse l' americana per anar al traball, deya per tercera vegada á la seva dona, que estava saltant del llit:

—¿Ho sents? Cóulos bé: me sembla que han de resultar uns cigróns de primera.

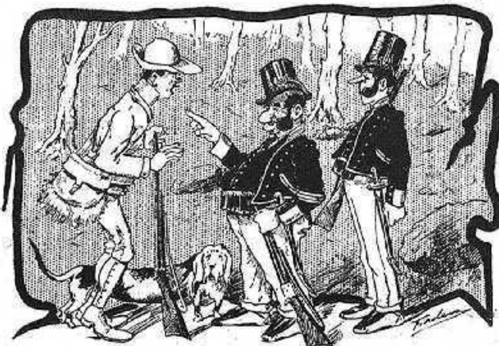
A. March

La vida militar (per *R. Fradera*)

—Cuando salga el centinela de guardia, arrestarlo por no haber dado la voz á tiempo. Sepa que cuando viene el coronel viene la propia virgen.

Cassador cassat (per *R. Fradera*)

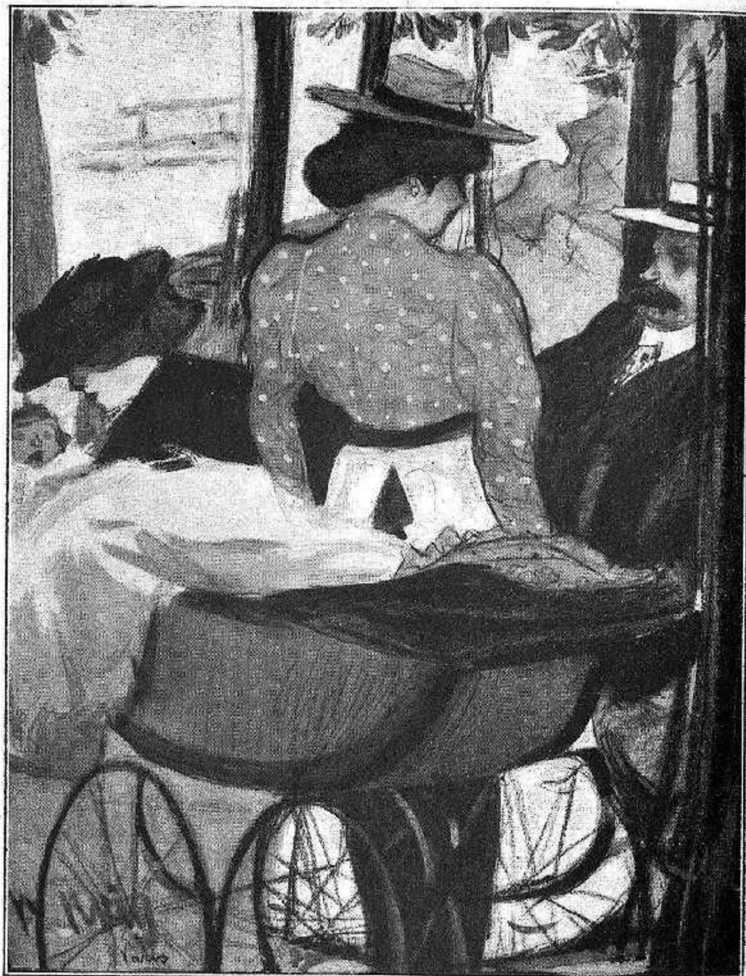

—La llicencia... ¿vol fé 'l favor?...
—La llicencia?... Si jo may he servit al rey.

AMOR PATERNAL

Per la sala passejava
tot nerviós y capficat,
y tot fumant, quan passava
davant d' un quarto tancat
¡ab quin desitj escoltava!
Y no era atenció fingida
ni 'l meu neguit cap mentida,
puig s' estava ventilant
l' assumpto més important
de tota la meva vida.
Allí dins d' aquell sagrari,
hont jo no podía entrarhi,
escribían de ma historia
el fet més extraordinari,
y fabricavan ma gloria.
D' allí sortiría en breu

COMPENSACIÓ (per *Pau Roig*)

—Ja es trist que una noya tan maca passeji als noys dels senyorets.
—Ja veurá: 'ls xichs se fan grans, y espero que un día ells me passejarán á mí.

el confort de ma feblesa,
la tradició del nom meu,
la alegría y goig arreu
y 'l consol de ma vellesa...
¡Acabi al fí 'l geroglífich!
Rebría en breu de la Emilia
el títul més honoríflch,
el més insigne, 'l magnífich,
el de pare de familia!...
Tot d' un plegat sento un crit:
era el plor d' una criatura;
dono un bot, ja res m' atura;
obro 'l quarto decidit
respirant per tot ventura,
Exclamo:—¡Gracias á Deu!
La llevadora que 'm veu,
sento qu' á las mans me posa
una cosa llepissosa
y 'm diu: "Aquí té 'l fill seu.„
Me miro á la llevadora
y guayto qué m' ha donat,
y dich ab veu planyidora:
—Deu haverse errat, senyora...
¡Aixó es un gat escorxat!—
Alló era una bestia extranya
ab un cap que feya horror,
era un pop, una alimanya;
alló era una patranya
inventada per fer por.
Mes per si encare duptava
de qu' era un sér conscient
que vivía y respirava,
massa qu' ell ho demostrava
ab un bram tot estrident...
Al véurem pare d' alló,
mirantli las fesomías,
me vingué la temptació
de llensarlo pel balcó
ó bé á las escombrarías.
Jo no sé ¡Deu me perdoni!
lo que per mí va passar;
sort tinguí de Sant Antoni
que va allunyar el dimoni.
¡Per fí me 'l van agafar!...

. . . .

Després, una gran bugada
y cop de polvos d' arrós,
vestits y una gran faixada
que vá deixar el seu cos
tiesso com una arengada;
y ab tal *toilette fashionable,*
y ben net y empolaynat,
ab un xich de voluntat,
fins me semblá aprofitable,
y 'm quedí mitj resignat.
Ben mirat, després d' aixó,
no era tan lleig com suara;
y passantme la emoció
corro y li faig un petó...
¡Al fí vaig sentirme pare!...
(tant si ho era com si no.)

Víctor Rahola

Allá vá la barca (per *J. Llopart*)

Sistema nou per atravessar l' Ensanxe en días de grans xáfechs.

Entre companys de viatje (per *V. Serra*)

—Vol fer un traguet? Sense cumpliments...
—No, gracias: si fos *sense* batejar, encare...

Venedor ambulant (per *S. Molinas*)

—Vagin triant: á deu céntims *fototípias*.
—¡Verge dels Angels!... ¡qué diu aquest home!...

QUADRETS

I

Ja cau dels arbres la fulla morta...
Pel cel ja passan núvols de neu...
Els masos tancan dejorn la porta...
¡Tristó y silenci per tot arreu!

Triga horas y horas en ser de día,
y á mitja tarde ja 's va fent fosch...
Boy ningú passa per la masía
mes que las donas que van al bosch.

A voltas venen, si 'l temps s' empluja,
els que traballan baix al molí,
y al seu darrera desseguit puja
la porqueyrola del Mas del Pí.

Se va fent negre davant de casa...
arriba 'l matxo de llaurá 'l tros...
el mosso 's deixa d' obrir la rasa...
la porqueyrola dona pá al gos.

El treu de l' era, el lliga al roure,
y á corre-cuyta cou el sopar;
mentres pels baixos se posa á ploure
y 'l vent regolfa per l' alzinar.

II

A mitja tarde 's va morir la nena
l' endemá de Totsants, soleta ab l' avia:
se la mirá de fit á fit plorosa,
y baixá 'l cap, com si caygués en basca.

Als crits de la velleta, las vehinas
pujaren, la tragueren á la sala,
y amortallaren á la pobra nena
ab el vestit que va estrenar per Pasqua.

D' amagat de sa mare, sa amigueta,
la del fuster, va podé' entrá' á la cambra,
y pujant pels barróns de la cadira
s' enfilá fins al llit de la malalta.

Deixá al coixí la nina que li duya,
li posá las manetas á la cara,
y al besarla, veyent que no 's movía,
se va posá' á plorar tota espantada.

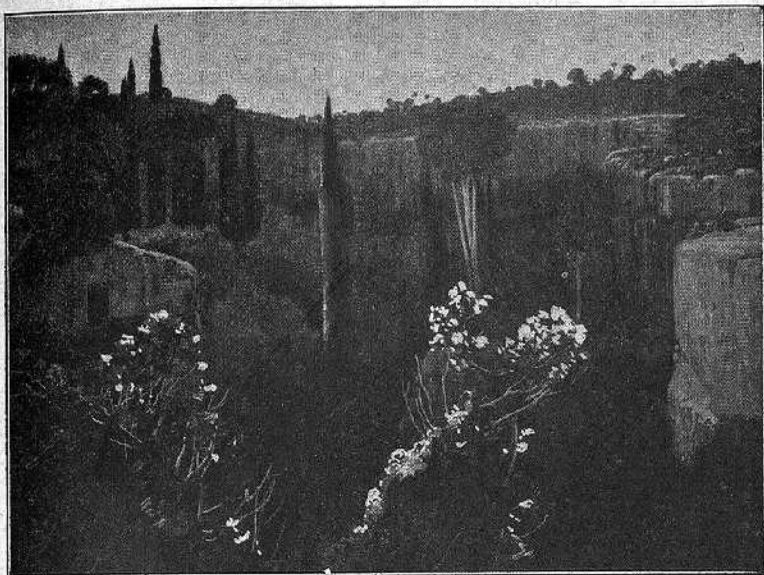
Y 's feya fosch, y anava tocant horas
el martell del rellotje de la sala:
tot vetllant conversavan las vehinas,
al recó del sofá plorava l' avia.

Tombá la nit. La lluna que 's ponía
llumená per breu temps la freda cambra
tocant de plè la cara de la morta
y son front coronat de rosas blancas.

Y tot finá: las veus dels de la vetlla,
la claror de la lluna, 'ls plors de l' Avia,
els lladruchs del gosset... no mes s' oía
baix al jardí lo rondinar de l' aygua.

Francesch Bartrina

Pedrera romana.—Tarragona.—(Quadro al oli de *Santiago Rusiñol.*)

LA CANSÓ DE 'N GANICA, VELL PASTOR

Darrera el remat
vaig seguint posat;
qualsevol diría
que jo 'l vaig seguint,
qu' ell me fá de guía.
Ben bé no es aixís:
esclau y sumís
segueix la tasquera
que jo vaig marcant
tot anant darrera.
L' hivern prop del mar,
l' estiu al molar;
aixís els anys passan,
y els xays els camíns
ab el seu pas trassan.
Els xays van morint
y cambian sovint,
pastura, pastura,
se moren els bens,
pero 'l remat dura.
Doncsme una ovella,
una trista esquella
y un gos ensenyat:
jo vos asseguro
que faré remat.

FREDERICH RAHOLA

ALEGORÍA

Entre las rocas brolla la font pura;
ix del cor de la terra, y sa corrent
á las falsías dona suau frescura
y després forma 'l torrent.
Besant l' arrel dels arbres joganera
l' aygua segueix avall y sempre avall;
mes, de sopte, encrespada y fent brumera
rebota pels penyascals.
En un riu el torrent convertit queda
y ample y tranquil rellisca dolsament
retratant á la fresca salzareda
y enmirallant al blau cel.
Mes ay del riu, que mentrestant que avansa
ab orgullosa magestat, felís,
no s' adona l' incaute que s' atansa
al mar que l' ha d' engolir.
. . . .
Font del amor que brollas ignorada
dant frescura á mil tendras ilusións:
torrent embrumerat qu' en la cascada
enverinas tas passións;
Ample riu del goig pur qu' entre las sorras
rellliscas sens parar, magestüós:
¿per qué ara qu' ets felís á la mort corras?
¿per qué t' engoleix la mort?

J. ROCA Y ROCA

NOTAS DE LA CARTERA

Un artista ensenya un retrato que acaba de pintar á un amich tocat de *snobisme*.

—¿Qué te 'n sembla?—li pregunta.

—No está mal; pero tal vegada té una mica massa de semblansa ab l' original.

—

Un avaro tenía una espelma encesa davant de un mirall.

Y estava tot nerviós per ferli l' efecte de duas, y duas espelmas per un avaro es massa gasto.

Per lo que 's va decidir á apagarla, quedantse com quedan sempre aquells á qui 'ls raca gastar en llum; completament á las foscas.

—

En l' época en que 'ls difunts Cánovas y Sagasta portavan alternativament el póndol de la gobernació del Estat, essent el primer President del Consell de ministres, varen trobarse una tarde en el *buffet* del Congrés.

—¿Qué vol pendre, D. Práxedes?—va preguntarli Don Antón.

Y l' altre, molt amatent, li va respondre:

—El poder.

—

Gran alegría de D. Pancrás, individuo de la Associació de pares de familia, vulgarment coneguda per *La Fulla*.

¿Y saben per qué? Perque la seva senyora li ha donat un fill, el primer. ¡Y quin fill!

Ell mateix, radiant de satisfacció, ho explica als seus consocis:

—Un fill varó, hermós com un ángel, y ab un desitj de pámpol, en certa part del cos!...

P. K.

La venjansa dels negres (per *Ll. Brunet*)

Els feyan ballar ¿veritat? Donchs ab el *Cake Walk* ara son ells els que fan ballar á la humanitat.

Amor propi femení (per *Alegret*)

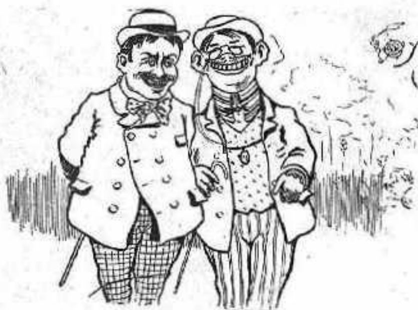

—¿Quant temps fa que no li has escrit?

—Desde que va dirme que tenía mala ortografía.

PSICO-FISIOLOGÍA POPULAR DEL RIURE

— *Ilustracións de* Picarol y Ll. Brunet —

—*Risum teneatis!*.. (Conteníu la rialla)—digué Horaci; pero 'l riure es encomanadís y s' ha vingut perpetuant.

Els pallassos de la Vida no tindrían tant d' éxit si 'l primer babau qu' esclatá la primera rialla se l' hagués guardada al pahidor. El riure del vehí 'ns predisposa á l' alegría, y ja no rihém la causa si no l' efecte, y en moltas ocasións ni una cosa ni altra.

Ajuda á fer riure, ademés de la sensació musical de la rialla, la forma de las dents. Una dentadura ben construída, empelta el riure per sí sola. Hi ha hagut qui al trobarse davant del mostruari d' un dentista ha comensat á esclafir el riure com un boig. Y es que hi ha qui 's riu de la seva sombra, de la llet qu' ha mamat, y quan no sab de que riure, riu de fástich, y 's riu, si convé... de la professó. En amor, un somrís escayent diu més que tot un *Secretario de los amantes,* y una mitja-rialleta á temps para molts cops en matrimoni. Hi ha riallas francas, com la dels infants, y riallas que *costan díners* com las de las *Colombinas* que 's venen l' alegría. Hi ha riallas de despreci que fereixen, d' agrahiment que satisfán y d' adulació que respallan. Trobareu qui riu per forsa, pel gust d' ensenyar una restellera de perlas que tanca una boqueta de pinyó; altres, com si patissin d' algún mal engrescador, reben fins las desgracias de familia ab la rialla als llabis; aquests, per esclafirla necessitan pessigollas; aquells, en veyent un duro ja riuhen, y son pochs els desenganyats que no riguin un qüento de *risa* de 'n Quevedo *ó* un drama íntim de 'n Gual.

Hi ha qui riu per sota 'l nas: hipocresía pura; aquest es el riure de per riure. N' hi ha que riuhen ab un *¡clá, clá, clá, clá!* com el raig d' una cascata; n' hi ha que fan *¡ji, ji, ji, ji!* com si ploressin; n' hi ha que fan *¡glú, glú, glú, glú!* com si tinguessin un remat d' indiots al ventre; y n' hi ha que no riuhen de cap manera, pero que... quan els casarán riurán.

Totas aquestas fasses del riure, el satánich, el sardónich, el sarcástich, etc., son aceptables. Una sola es insufrible: ¡el riure dels desdentegats! Hi ha hagut qui, cansat d' aguantar la tétrica rialla de una dispesera sense dents, no ha tingut més remey que comprarse un acordeón y á copia de manxarli el wals *Boston* á ran d' orellas, desvesarla del seu riure fastigós. Y existeix, per fí, un riure altament trágich que apena y conmou: es el riure ruinós de las sabatas vellas, que 'ns fa pensar en l' ensenyansa primaria espanyola. ¡Y això sí que no son cosas de riure!

Veritat es que de las riallas ne venen plorallas, y com que día vindrá que haurém de fer la rialla de la Mort, just es qu' ara 'ns riguém de tot y de tothom, y ja que *al freir será el reir* y, segóns diuhen, *rira bien qui rira le dernier*... víngan riallas y á viure per riure, que quants més serém més riurém.

Fra Noi

TAULAS ALFABÉTICAS DE AUTORS

ILUSTRACIÓ

FOTOGRAFÍAS

Cuberta de **Olegari Junyent.**

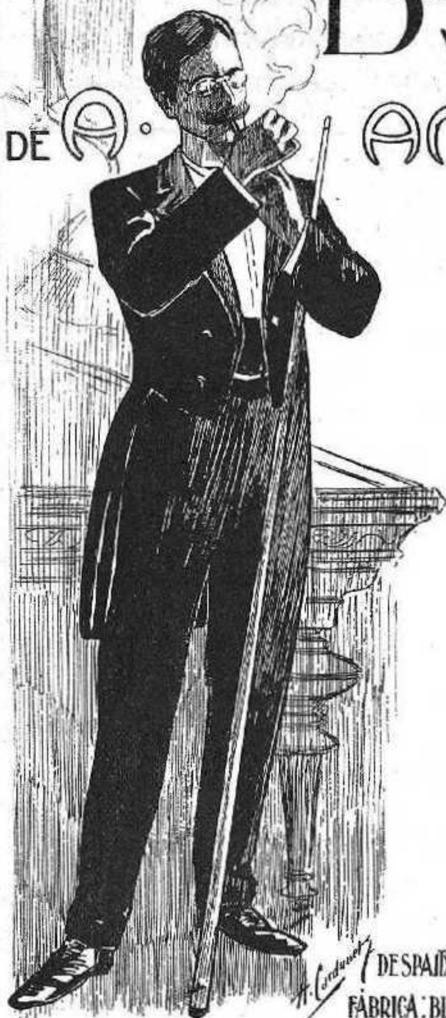
Fotograbats de **Pere Bonet.**

GRAN FÁBRICA DE TAULAS DE BILLAR

VDA. Y FILLAS

DE A. AMORÓS

* * *

Quan jugo á billar en taulas
de la fábrica «Amorós»
sembla que 'm trobi á la gloria,
y es que hi jugo ab afició.
Després d' en,uixar bé 'l taco
dono patacada al «dos»,
faig carambola y, per taula,
tiro 'ls palos en renou.
Y aixó es que aquests billars tenen
totas las grans condicións:
Ben nivellats, ben macissos
y de ferma construcció,
el material que ostentan
aquests billars «Amorós»
es de classe insuperable,
elegant, sólit y fort.
Per cops de taco que hi donguis
no s' espatllan poch ni molt;
no se 'n fan de sets al panyo
quan el panyo es panyo bó.
Y, en fi, lector entussiasta
d' aquest nobilíssim joch.
Si vols jugá y guanyar sempre,
pensa que 'ls billars mes bons
son els que portan la marca
VIUDA Y FILLAS DE A. AMORÓS.

DESPATX: CONDE DEL ASALTO-26.
FÁBRICA: BLASCO GARAY-53. BARCELONA.

